B. N. SHRINATH UDUPA
"TRIPURA SHRI" # 2/217
Karikalikatte, Japthi - 576 211
Kundapur Tq., Udupi Dist.
Cell : +91-9740069904
Email : shrinath.udupa@jmail.com

अथ

बृहज्ज्योतिषार्णवधर्मस्कंधान्तर्गता

हनुमदुपासना प्रारभ्यते।

बृहज्ज्योतिषार्णवे हनुमदुपासनाविषयानुक्रमणिका ।

इत्यनुक्रमणिका समाप्ता ।

श्रीगणेशाय नमः ॥ वृषवाहनविघ्नेशौ हंसवाहं सरस्वतीम् । स्वेष्टं श्रीवटुकं नत्वा पितरं व्यङ्कटं ततः ॥१॥ श्रीगौतमकुलोत्पन्नो ज्योतिर्विद् व्यङ्कटात्मजः । हरिकृष्णः करोत्यत्र वायुसूनोर्महात्मनः ॥ २ ॥ उपासनासंग्रहमिति शेषः । एतदुपासनायां वै साधारणमपेक्षितम् । तत्सर्वं पूर्वमेवोक्तं विज्ञेयमिह चादरात् ॥ ३ ॥ पूर्वोक्तानां पदार्थानामत्र वक्ष्याम्यनुक्रमम् । लक्षणं गुरुशिष्याणां दीक्षाग्रहणनिर्णयः ॥ ४ ॥

टिप्पणी—येषु शब्देषु उपरि अङ्काः सन्ति ते अध्यायसूचकाः सन्तीति बोध्यम् ।

हनु. पारायणविधानं चाभिषेकस्य विधानकम्। बीजानां
१ लक्षणं चैव पुरश्चर्याविधिस्तथा ॥ ५ ॥ स्थानस्य
निर्णयश्चैवासनस्य च विनिर्णयः। मुद्राणांलक्षणाद्या
या मालानिर्णय एव च ॥६॥ जपस्य लक्षणं चैव ह्य
जपाजपलक्षणम् । तान्त्रिकं स्नानसंध्यादिनित्यक्र
मनिरूपणम्॥७॥ भूशुद्धिद्वारपूजादिदेहरक्षानिरूप
णम् । भूतशुद्धिश्च प्राणानां प्रतिष्ठाविधिरेव च॥८॥
न्यासानां निर्णयश्चैव मातृकान्यासनिर्णयः । अने
उपो. कविधन्यासानां सप्रमाणं निरूपणम् ॥ ९ ॥ अर्च
नं द्विविधं चैव वामदक्षिणभेदतः । वामेन वा दाक्षि

णेन पूजनं तु यथारुचि ॥ १० ॥ पात्राणां लक्षण चैव
पात्रस्थापनानिर्णयः । शुद्धिः पंचमकाराणां या वामे
परिकीर्तिता ॥ ११ ॥ पात्राणां ग्रहणं चैव तिरस्करं
णिपूजनम् । अंतर्यागविधानं च वैश्वदेवनिरूपणम्
॥ १२ ॥ बहिर्यागविधानं च देवतापीठनिर्णयः । स
र्वयन्त्रप्रतिष्ठा च सापि भेदद्वयात्मिका ॥ १३ ॥ इष्टदे
वस्थापनार्थं प्रथमं यंत्रपूजनम् । वश्याद्यनेककार्येषु
यानि यंत्राणि सन्ति हि॥ १४॥ तेषां चैव प्रतिष्ठा च
यंत्रं सिद्धिकरं यतः । अनेकविधपूजायां भेदलक्ष
णवर्णनम्॥ १५ ॥ शङ्खघण्टापूजनं च तन्माहात्म्य

हनु. २ निरूपणम् । उपासनाप्रभेदेन भस्मरुद्राक्षधारणम्
॥ १६ ॥ गोपीचंदनमाहात्म्यं तुलसीकाष्ठधारणम् ।
निर्णयश्चैव संप्रोक्तो ह्यावाहनविसर्जने ॥ १७ ॥
आसनस्य च ध्यानस्य तथार्घ्यपाद्यनिर्णयः। विधि
राचमनीयस्य मधुपर्कस्य निर्णयः ॥ १८ ॥ विधिः
स्नानाभिषेकस्य जलाहरणनिर्णयः । वस्त्रस्य चोप
वीतस्य तथालङ्करणस्य च ॥ १९ ॥ गन्धाक्षतानां
पुष्पाणां पत्राणां च विनिर्णयः । धूपदीपविधानं च
उपो. नैवेद्यस्य विनिर्णयः ॥२०॥ फलतांबूलयोश्चैव दक्षि
णायाश्च निर्णयः । आरार्तिकमन्त्रपुष्पप्रदक्षिण

विनिर्णयः ॥ २१ ॥ प्रणामस्य प्रार्थनायास्तीर्थस्य
च विनिर्णयः । अंगपूजाऽऽवर्णपूजाबलिर्दानादि
निर्णयः ॥ २२ ॥ कुमारिकादिपूजायाः शक्तिपूजन
निर्णयः । स्तोत्रादिपठनं चैव तीर्थग्रहणनिर्णयः ।
॥२३॥ होमस्य च विधानं वै कुण्डमण्डपलक्षणम् ।
तर्पणस्य मार्जनस्य द्विजसन्तर्पणस्य च ॥ २४ ॥
विधानं च पृथक्प्रोक्तं निर्णयश्च पृथक्पृथक् । मंत्रस्य
शीघ्रसिद्ध्यर्थं विधिरुक्तो मया नृणाम् ॥२५ ॥ सर्व
सिद्धिकरः साक्षान्मंत्रसंस्कारपूर्वकः । मूलिकाग्र
हणे मंत्रा दिशां नियमं एव च ॥ २६ ॥ ऋतुमास

हनु.
३

क्षेवाराणां तिथीनां नियमस्तथा । अंगुलीनिर्णय
श्चैव वंदाग्रहणनिर्णयः ॥ २७ ॥ सिद्धार्यादिचक्रेमा
र्गशोधनं साधकेष्टयोः । शापोद्धारोत्कीलने च सूत
कादिविनिर्णयः ॥२८॥ नपुंसकादिभेदाश्च मंत्राणां
ये प्रकीर्तिताः । पुरश्चरणतः पूर्वकृत्यं यच्चातिमे
तथा ॥२९॥ तत्सर्वमपि ग्रन्थेऽस्मिन् पूर्वमेव प्रकी
र्तितम् । आवर्णदेवतानां च यजनार्थं विशेषतः ॥३०॥
उद्धारश्चैव यन्त्राणां मन्त्रोद्धारस्तथैव च । सर्वेषां
चैव देवानां गायत्रीमंत्रसंग्रहः ॥ ३१ ॥ चक्रपूजा
उपो. विधिश्चैव काम्यपूजाविधिस्तथा । नैमित्तिकार्चन

विधिर्विशेषेण निरूपितः ॥३२॥ गर्भाधानादिसंस्का
रास्तान्त्रिकाश्च निरूपिताः । दीक्षितस्योपासकस्य
ह्यन्त्येष्टिकर्मनिर्णयः ॥ ३३ ॥ कौलमार्गप्रकाशश्च
कौलखण्डनमेव च । पूजापराधाः संप्रोक्ताः स्वस्ति
कादिनिरूपणम् ॥३४॥ देवालयस्य मर्यादा सेवनं
च निरूपितम् । निर्णयश्चाधिकारस्य शब्दसृष्टिनि
रूपणम् ॥ ३५ ॥ षडाम्नायस्य चोत्पत्तिः पवित्रं
दमनार्चनम् । मूर्तीनां लक्षणं चैव तपोमार्गनिदर्श
नम् ॥ ३६ ॥ जातिस्मरस्य चोपायाः प्रशंसा च
निरूपिता । दुष्कर्मप्रायश्चित्तानि नित्यशिक्षानिरू

हनु.
४

पणम् ॥ ३७ ॥ शरीरस्य स्वरूपं च कार्मनाभेदनि
र्णयः । पृथक्पृथक्कथाध्यायैः सर्वेषां निर्णयः स्फुटः
॥ ३८ ॥ परिभाषाभिधेऽध्याये केषांचिन्निर्णयस्त
था । कृतस्तदनुरोधेन प्रयोगः सिद्धिदो नृणाम्
॥ ३९ ॥ अदृष्टैव विधानं तु कृतश्चेन्नैव सेत्स्यति ।
येषां सर्वोपासनेषु ह्युपयोगो भवेत्किल ॥ ४० ॥
तेषां सर्वपदार्थानां पूर्वमेव निरूपणम् । कृतं तस्मा
द्विशेषेण दृष्ट्वोपासनमारभेत् ॥ ४१ ॥ सर्वे शाक्ता
उपो. द्विजाः प्रोक्ता न शैवा न च वैष्णवाः । आदिदेवीमुपा
सन्ते गायत्रीं वेदमातरम् ॥ ४२ ॥ तस्मादादौ प्रयत्नेन

गायत्रीं प्रयुतं जपेत् । पटलं पद्धती वर्म तथा नाम
सहस्रकम् ॥ ४३ ॥ स्तोत्राणि चेति पंचाङ्गं देवतो
पासने स्मृतम् । कवचं देवतागात्रं पटलं देवताशिरः
॥ ४४ ॥ पद्धतिर्देवहस्तौ तु मुखं साहस्रकं स्मृतम् ।
स्तोत्राणि देवतापादौ पञ्चाङ्गं पञ्चभिः स्मृतम् ॥ ४५ ॥
जपो होमस्तर्पणं च मार्जनं विप्रभोजनम् । आरा
धनं पञ्चविधं देवतानां प्रकीर्तितम् ॥ ४६ ॥ पंचाङ्गै
स्सहितं त्वेतद्दशाङ्गं कथ्यते बुधैः । हृदयं दीपदानं
च स्तवराजादिकं तथा ॥ ४७ ॥ मालामंत्रस्तथा
कल्पः सर्वमेतद्ब्रवीम्यहम् । उपासनाशराङ्गेषु या

हनु. ५ प्रोक्ता पद्धतिः पुरा ॥ ४८ ॥ इष्टदेवार्चनार्थं वै द्वि
तीयाङ्गं च तत्स्मृतम् । तस्योपयोगिकं ह्येतत्सर्वं
पूर्वं मयोदितम् ॥४९॥ सविस्तरं च तद् दृष्ट्वा कार्या
पद्धतिरुत्तमा । सनिर्णयां च सर्वत्र लिखामि यदि
पद्धतिम् ॥ ५० ॥ तदा ग्रन्थो महानेव भवेत्तस्माच्च
पूर्वतः । लिखित्वा निर्णयं पश्चात्कवचादिकमत्र वै
॥५१॥प्रवक्ष्यामि विशेषेण ग्रन्थानालोक्य यत्नतः।
तस्माद्यत्नपरो भूयात्स्वस्य सिद्ध्यै न संशयः॥५२॥
उपो इति श्रीज्योतिर्वित्कुलावतंसव्यङ्कटरामात्मजहरि
कृष्णविनिर्मिते बृहज्ज्योतिषार्णवे धर्मस्कंधे उपास

नास्तबके श्रीहनुमदुपासनाध्याये उपोद्घातप्रकरणं
प्रथमम् ॥ १ ॥ अथ श्रीहनुमत्कवचम् ॥ उक्तं चा
नंदरामायणे ॥ रामदास उवाच ॥ एकदा सुखमा
सीनं शङ्करं लोकशङ्करम् । पप्रच्छ गिरिजा कान्तं
कर्पूरधवलं शिवम् ॥ १ ॥ पार्वत्युवाच ॥ भगवन्देव
देवेश लोकनाथ जगत्प्रभो । शोकाकुलानां लोका
नां केन रक्षा भवेद् ध्रुवम् ॥ २ ॥ संग्रामे सङ्कटे घोरे
भूतप्रेतादिके भये । दुःखदावाग्निसंतप्तचेतसां दुःख
भागिनाम् ॥३॥ श्रीमहादेव उवाच ॥ शृणु देविप्रव
क्ष्यामि लोकानां हितकाम्यया । विभीषणाय रामेण

हनु.
६

प्रेम्णा दत्तं च यत्पुरा ॥४॥ कवचं कपिनाथस्य वायु
पुत्रस्य धीमतः । गुह्यं तत्ते प्रवक्ष्यामि विशेषाच्छृणु
सुंदरि ॥ ५ ॥ उद्यदादित्यसंकाशमुदारभुजविक्रम
म् । कन्दर्पकोटिलावण्यं सर्वविद्याविशारदम् ॥ ६ ॥
श्रीरामहृदयानन्दं भक्तकल्पमहीरुहम् । अभयं
वरदं दोर्भ्यां कलये मारुतात्मजम् ॥ ७ ॥ हनुमान
अञ्जनीसूनुर्वायुपुत्रो महाबलः । रामेष्टः फाल्गुनसखः
पिंगाक्षोऽमितविक्रमः ॥ ८ ॥ उदधिक्रमणश्चैव सी
ताशोकविनाशनः । लक्ष्मणप्राणदाता च दशग्रीवस्य
कव. दर्पहा ॥ ९ ॥ एवं द्वादश नामानि कपीन्द्रस्य महा

त्मनः । स्वापकाले प्रबोधे च यात्राकाले च यःपठेत्
॥ १० ॥ तस्य सर्वभयं नास्ति रणे च विजयी भवेत् ।
राजद्वारे गह्वरे च भयं नास्ति कदाचन ॥ ११ ॥ उल्लं
घ्य सिंधोः सलिलं सलीलं यः शोकवह्निं जनकात्म
जायाः । आदाय तेनैव ददाह लङ्कां नमामि तं प्रांज
लिराञ्जनेयम् ॥ १२ ॥ ॐ नमो हनुमते सर्वग्रहान्
भूतभविष्यद्वर्तमानान् समीपस्थान् सर्वकालदुष्ट
बुद्धीनुच्चाटयोच्चाटय परबलान्क्षोभय क्षोभय मम
सर्वकार्याणि साधय साधय ॐ ह्रांह्रींह्रूंफट् । घेघेघे
ॐ शिवासिद्धं ॐ ह्रां ॐ ह्रीं ॐ ह्रूं ॐ ह्रैं ॐ ह्रौं ॐ ह्रः

स्वाहा । परकृतयंत्रमंत्रपराहङ्कारभूतप्रेतपिशाच दृष्टिसर्वविघ्नदुर्जनचेष्टाकुविद्यासर्वोग्रभयानि निवारय निवारय बंध बंध लुंठ लुंठ विलुंच विलुंच किलि किलि किलि सर्वकुयंत्राणि दुष्टवाचम् ॐ हुंफट्स्वाहा॥ ॐ अस्य श्रीहनुमत्कवचस्तोत्रमंत्रस्य श्रीरामचंद्र ऋषिः। श्रीहनुमान् परमात्मा देवता। अनुष्टुप्छंदः। मारुतात्मज इति बीजम्। अंजनीसूनुरितिशक्तिः। लक्ष्मणप्राणदातेति कीलकम्। रामदूतायेति अस्त्रम्। हनुमान् देवता इति कवचम् । पिङ्गाक्षोऽमितविक्रम इति मंत्रः । श्रीरामचन्द्रप्रेरणया रामचन्द्र

प्रीत्यर्थं मम सकलकामनासिद्धये जपे विनियोगः। अथांगुलिन्यासः-ॐ ह्रां अंजनीसुताय अंगुष्ठाभ्यां नमः। ॐ ह्रीं रुद्रमूर्तये तर्जनीभ्यां नमः। ॐ ह्रूं रामदूताय मध्यमाभ्यां नमः। ॐ ह्रैं वायुपुत्राय अनामिकाभ्यां नमः। ॐ ह्रौं अग्निगर्भाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः। ॐ ह्रः ब्रह्मास्त्रनिवारणायकरतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। एवं हृदयाद्यंगन्यासं कृत्वा। अथध्यानम्-ध्यायेद् बालदिवाकरद्युतिनिभं देवारिदर्पापहं देवेन्द्रप्रमुख प्रशस्तयशसं देदीप्यमानं रुचा। सुग्रीवादिसमस्तवानरयुतं सुव्यक्ततत्त्वप्रियं संरक्तारुणलोचनं पवनजं

हनु.
८

पीतांबरालंकृतम् ॥ १३ ॥ उद्यन्मार्तण्डकोटिप्रकट
रुचियुतं चारुवीरासनस्थं मौञ्जीयज्ञोपवीताभरण
रुचिशिखं शोभितं कुण्डलांकम् । भक्तानामिष्टदं तं
प्रणतमुनिजनं वेदनादप्रमोदं ध्यायेदेवं विधेयं प्लवग
कुलपतिं गोष्पदीभूतवार्धिम् ॥ १४ ॥ वज्रांगं पिंग
केशाढ्यं स्वर्णकुण्डलमण्डितम् । निगूढमुपसंगम्य
पारावारपराक्रमम् ॥१५॥ स्फटिकाभं स्वर्णकान्तिं
द्विभुजं च कृतांजलिम् । कुण्डलद्वयसंशोभिमुखा
म्भोजं हरिं भजे ॥ १६ ॥ सव्यहस्ते गदायुक्तं वाम
कव. हस्ते कमण्डलुम् । उद्यद्दक्षिणदोर्दण्डं हनुमन्तं विचि

न्तयेत् ॥ १७ ॥ अथ मन्त्रः—ॐनमो भगवते हनु
मदाख्यरुद्राय सर्वदुष्टजनमुखस्तम्भनं कुरु २ ॐ ह्रां
ह्रींह्रूंठंठंठंफट्स्वाहा ॥१॥ ॐ नमोहनुमते शोभिता
ननाय यशोऽलंकृताय अञ्जनीगर्भसंभूताय रामल
क्ष्मणानन्दकाय कपिसैन्यप्राकाराय पर्वतोत्पाटना
य सुग्रीवसाह्यकरणाय परोच्चाटनाय कुमारब्रह्मच
र्याय गम्भीरशब्दोदयाय ॐ ह्रांह्रींह्रूंसर्वदुष्टग्रहनि
वारणाय स्वाहा ॥२॥ ॐ नमोहनुमते सर्वग्रहान्भूत
भविष्यद्वर्तमानदूरस्थसमीपस्थान् छिंधि छिंधि
भिंधि भिंधि सर्वकालदुष्टबुद्धिमुच्चाटयोच्चाटय पर-

हनु.
९

बलान् क्षोभय क्षोभयममसर्वकार्याणिसाधय साधय ॐ ह्रांह्रींह्रूंफट्देहि ॐ शिवसिद्धिं ॐ ह्रांह्रींह्रूंस्वाहा ॥३॥ ॐ नमो हनुमते परकृतयंत्रमंत्रपराहङ्कार भूत प्रेतपिशाचपरदृष्टिसर्वविघ्नतर्जनचेटकविद्यासर्वग्रह भयं निवारय निवारय वध वध पचपच दल दल विलय विलय सर्वाणिकुयन्त्राणिकुट्टय २ ॐ ह्रांह्रींह्रूं फट्स्वाहा॥४॥ ॐ नमोहनुमते पाहिपाहि एहिएहि सर्वग्रहभूतानां शाकिनीडाकिनीनां विषमदुष्टानां

कव.

सर्वेषामाकर्षयाकर्षयमर्दयमर्दयछेदयछेदयमृत्यून् मारयमारय शोषय शोषय प्रज्वलप्रज्वलभूतमंडल

पिशाचमंडलनिरसनाय भूतज्वरप्रेतज्वरचातुर्थिक ज्वरविष्णुज्वरमहेशज्वरं छिंधिछिंधि भिंधिभिंधि अक्षिशूलपक्षशूलशिरोऽभ्यन्तरशूलगुल्मशूलपित्तशूल ब्रह्मराक्षसकुलपिशाचकुलच्छेदनं कुरु प्रबलनागकुल विषं निर्विषं कुरुकुरु झटिति झटिति ॥ ॐह्रांह्रींह्रूंफट् सर्वग्रहनिवारणाय स्वाहा ॥ ५ ॥ ॐ नमो हनुमते पवनपुत्राय वैश्वानरमुखाय पापदृष्टिचोरदृष्टिहनु मदाज्ञास्फुर ॐ स्वाहा ॥ ६ ॥ स्वगृहे द्वारे पट्टके तिष्ठ तिष्ठेति तत्ररोगभयं राजकुलभयं नास्ति तस्योच्चारण मात्रेण सर्वे ज्वरा नश्यन्ति ॥ ॐ ह्रांह्रींह्रूंफट्घेघे

हनु.
१०

स्वाहा ॥ ७ ॥ श्रीरामचन्द्र उवाच ॥ हनुमान्पूर्वतः
पातु दक्षिणे पवनात्मजः । पातु प्रतीच्यां रक्षोघ्नः
पातु सागरपारगः ॥ १८ ॥ उदीच्यामूर्ध्वतः पातु
केसरिप्रियनन्दनः । अधस्तु विष्णुभक्तस्तु पातु
मध्यं च पावनिः ॥ १९ ॥ अवान्तरादिशः पातु सीता
शोकविनाशकः । लंकाविदाहकः पातु सर्वापद्भ्यो
निरन्तरम् ॥ २० ॥ सुग्रीवसचिवः पातु मस्तकं वायु
नन्दनः । भालं पातु महावीरो भ्रुवोर्मध्ये निरन्तरम्
॥ २१ ॥ नेत्रे च्छायापहारी च पातु नः प्लवगेश्वरः ।
कव. कपोले कर्णमूले च पातु श्रीरामकिङ्करः ॥ २२ ॥

नासाग्रमञ्जनीसूनुः पातु वक्त्रं हरीश्वरः । वाचं रुद्र
प्रियः पातु जिह्वां पिङ्गललोचनः॥२३॥पातु दन्तान्
फाल्गुनेष्टश्चिबुकं दैत्यपादहृत् । पातु कंठं च दै
त्यारिः स्कन्धौ पातु सुरार्चितः॥ २४ ॥ भुजौ पातु
महातेजाः करौ च चरणायुधः। नखान्नखायुधः पातु
कुक्षौ पातु कपीश्वरः॥२५॥ वक्षो मुद्रापहारी च पातु
पार्श्वे भुजायुधः । लङ्कानिभञ्जनः पातु पृष्ठदेशे निर
न्तरम् ॥२६॥ नाभिं च रामदूतस्तु कटिं पात्वनिला
त्मजः । गुह्यं पातु महाप्राज्ञो लिङ्गं पातु शिवप्रियः
॥२७॥ ऊरू च जानुनी पातु लङ्काप्रासादभञ्जनः ।

हनु. जंघे पातु कपिश्रेष्ठो गुल्फौ पातु महाबलः ॥ २८ ॥
११ अचलोद्धारकः पातु पादौ भास्करसन्निभः । अङ्गा
न्यमितसत्त्वाढ्यः पातु पादांगुलीस्तथा ॥ २९ ॥
सर्वाङ्गानि महाशूरः पातु रोमाणि चात्मवित् । कुमा
रः कन्यकां पातु पिङ्गाक्षः पातु वै पशून्॥ ३०॥वायु
सूनुः सुतान्पातु मार्गं पातु महाबली । द्रोणाचलसुर
स्थायी राजद्वारेऽपि रक्ष माम्॥ ३१॥ जानकीशोकभ
यहृत्कुटुंबं कपिवल्लभः । रक्षाहीनं तु यत्स्थानं रक्षतां
यमकिंकरः ॥ ३२ ॥ हनुमत्कवचं यस्तु पठेद्वि
कव. द्वान्विचक्षणः । स एव पुरुषश्रेष्ठो भुक्तिं मुक्तिं च

विन्दति ॥ ३३ ॥ त्रिकालमेककालं वा पठेन्मासत्रयं
नरः । सर्वान्रिपून्क्षणाज्जित्वा स पुमाञ्छ्रियमाप्नुयात्
॥ ३४ ॥ मध्यरात्रे जले स्थित्वा सप्तवारं पठेद्यदि ।
क्षयापस्मारकुष्ठादितापत्रयनिवारणम् ॥ ३५ ॥
अश्वत्थमूलेऽर्कवारे स्थित्वा पठति यः पुमान् । अच
लां श्रियमाप्नोति संग्रामे विजयं तथा ॥ ३६॥ रामाग्रे
हनुमदग्रे यः पठेच्च नरः सदा । लिखित्वा पूजये
द्यस्तु सर्वत्र विजयी भवेत्॥ ३७॥ यः करे धारयेन्नित्यं
सर्वान्कामानवाप्नुयात् ॥ ३८ ॥ बुद्धिर्बलं यशोवीर्यं
निर्भयत्वमरोगता । सुदार्ढ्यं वाक्स्फुरत्वं च हनु

हनु. मत्स्मरणाद्भवेत् ॥३९॥ मारणं वैरिणां सद्यः शरणं
१२ सर्वसंपदाम् । शोकस्य हरणे दक्षं वन्दे तं रणदारुणम्
॥ ४० ॥ लिखित्वा पूजयेद्यस्तु सर्वत्र विजयी
भवेत् । यः करे धारयेन्नित्यं स पुमाञ्छ्रियमाप्नुयात्
॥४१॥ स्थित्वा तु बन्धने यस्तु जपं कारयति द्विजैः ।
तत्क्षणान्मुक्तिमाप्नोति निगडात्तु तथैव च ॥ ४२ ॥
ईश्वर उवाच ॥ भान्विन्दू चरणारविन्दयुगलं
कौपीनमौञ्जीधरं काञ्चीश्रोणिधरं दुकूलवसनं यज्ञोप
कव. वीताजिनम् । हस्ताभ्यां धृतपुस्तकं च विलसद्धारा
वलिं कुण्डलं यश्चालंबिशिखं प्रसन्नवदनं श्रीवायुपुत्रं

भजेत् ॥४३॥ यो वारांनिधिमल्पपल्वलमिवोल्लंघ्य
प्रतापान्वितो वैदेहीघनशोकतापहरणो वैकुण्ठभक्ति
प्रियः ॥ अक्षाद्यूर्जितराक्षसेश्वरमहादर्पापहारी रणे
सोऽयं वानरपुंगवोऽवतु सदा योऽस्मान् समीरा
त्मजः ॥ ४४ ॥ वज्राङ्गं पिङ्गनेत्रं कनकमयलसत्कु
ण्डलाक्रान्तगण्डं दंभोलिस्तंभसारप्रहरणसुवशीभू
तरक्षोधिनाथम् । उद्यल्लांगूलसप्तप्रचलचलधरं भीम
मूर्तिं कपीन्द्रं ध्यायन्तं रामचन्द्रं भ्रमरदृढकरं सत्त्व
सारं प्रसन्नम् ॥४५॥ वज्राङ्गं पिङ्गनेत्रं कनकमयलस
त्कुण्डलैः शोभनीयं सर्वापीठ्यादिनाथं करतलविधृ

तं पूर्णकुम्भं दृढाङ्गम्। भक्तानामिष्टकारं विदधति च
सदा सुप्रसन्नं हरीशं त्रैलोक्यं त्रातुकामं सकलभुविग
तं रामदूतं नमामि ॥४६॥वामे करे वैरिभिदं वहन्तं
शैलं परं शृङ्खलहारकण्ठम्। दधानमाच्छाद्य सुवर्ण
वर्णं भजेज्ज्वलत्कुण्डलमाञ्जनेयम् ॥ ४७ ॥ पद्म
रागमाणिकुण्डलात्विषा पाटलीकृतकपोलमण्डलम्
दिव्यदेहकदलीवनान्तरे भावयामि पवमाननंदनम्
॥४८॥ यत्रयत्र रघुनाथकीर्तनं तत्रतत्र कृतमस्तका
ञ्जलिम्। वाष्पवारिपरिपूर्णलोचनं मारुतिं नमत रा
क्षसान्तकम् ॥४९॥ मनोजवं मारुततुल्यवेगं जिते

न्द्रियं बुद्धिमतां वरिष्ठम्। वातात्मजं वानरयूथमुख्यं
श्रीरामदूतं शिरसा नमामि॥ ५० ॥ विवादे युद्धका
ले च द्यूते राजकुले रणे। दशवारं पठेद्रात्रौ मिताहारो
जितेन्द्रियः॥५१॥विजयं लभते लोके मानवेषु नरेषु
च। भूते प्रेते महादुर्गेऽरण्ये सागरसम्प्लवे ॥ ५२ ॥
सिंहव्याघ्रभये चोग्रे शरशस्त्रास्त्रपातने । शृङ्खलाब
न्धने चैव कारागृहादियंत्रणे ॥५३॥ कोपस्तंभे वह्नि
चक्रे क्षेत्रे घोरे सुदारुणे। शोके महारणे चैव ब्रह्मग्रह
निवारणे ॥ ५४ ॥ सर्वदा तु पठेन्नित्यं जयमाप्नोति
निश्चितम्। भूर्जे वा वसने रक्ते क्षौमे वा तालपत्रके

हनु. ॥५५॥ त्रिगंधिना वा मष्या वा विलिख्य धारयेन्नरः।
१४ पंचसप्तत्रिलोहैर्वा गोपितः सर्वतः शुभम् ॥५६॥ करे
कट्यां बाहुमूले कण्ठे शिरसि धारितम् । सर्वान्का
मानवाप्नोति सत्यं श्रीरामभाषितम् ॥ ५७ ॥ अपरा
जितनमस्तेऽस्तु नमस्ते रामपूजित । प्रस्थानञ्च करि
ष्यामि सिद्धिर्भवतु मे सदा ॥५८॥ इत्युक्त्वा यो व्रजे
द्ग्रामं देशं तीर्थान्तरं रणम् । आगमिष्यति शीघ्रं स
क्षेमरूपो गृहं पुनः॥५९॥इति वदति विशेषाद्राघवे
कव. राक्षसेन्द्रःप्रमुदितवरचित्तो रावणस्यानुजो हि । रघु
वरपदपद्मं वंदयामास भूयः कुलसहितकृतार्थः शर्मदं

मन्यमानः ॥ ६० ॥ तं वेदशास्त्रपरिनिष्ठितशुद्धबुद्धिं
शर्माम्बरं सुरमुनीन्द्रनुतं कपीन्द्रम् । कृष्णत्वचं क
नकपिङ्गजटाकलापं व्यासं नमामि शिरसा तिलकं
मुनीनाम्॥६१॥य इदं प्रातरुत्थाय पठते कवचं सदा।
आयुरारोग्यसंतानैस्तेभ्यस्तस्य स्तवो भवेत्॥६२॥
एवं गिरीन्द्रजे श्रीमद्धनुमत्कवचं शुभम् । त्वयापृष्टं
मया प्रीत्या विस्तराद्विनिवेदितम् ॥ ६३ ॥ राम
दास उवाच ॥ एवं शिवमुखाच्छ्रुत्वा पार्वती कवचं
शुभम् । हनूमतः सदा भक्त्या पपाठ तन्मनाः सदा
॥ ६४ ॥ एवं शिष्य त्वयाप्यत्र यथा पृष्टं तथा

हनु. १५

मया । हनुमत्कवचं चेदं तवाग्रे विनिवेदितम् ॥६५॥
इदं पूर्वं पठित्वा तु रामस्य कवचं ततः । पठनीयं
नरैर्भक्त्या नैकमेव पठेत्कदा ॥ ६६ ॥ हनुमत्कवचं
चात्र श्रीरामकवचं विना । ये पठन्ति नराश्चात्र पठनं
तद्वृथा भवेत् ॥ ६७ ॥ तस्मात्सर्वैः पठनीयं सर्वदा
कवचद्वयम् । रामस्य वायुपुत्रस्य सद्भक्तैश्च विशेषतः
॥ ६८ ॥ उल्लंघ्य सिन्धोः सलिलं सलीलं यः
शोकवह्निं जनकात्मजायाः । आदाय तेनैव ददाह
लङ्कां नमामि तं प्राञ्जलिराञ्जनेयम् ॥ ६९ ॥ इति
श्रीह० बृ० ध० उपासनास्तबके श्रीहनुमदुपासना

कव.

ध्याये आनन्दरामायणोक्तहनुमत्कवचनिरूपणं
नाम द्वितीयं प्रकरणम् ॥ २ ॥ श्लोकाः ॥ १२१ ॥
अथ श्रीपञ्चमुखीहनुमत्कवचम् ॥ उक्तं च सुदर्शन
संहितायाम् ॥ ईश्वर उवाच ॥ अथ ध्यानं प्रव
क्ष्यामि शृणु सर्वाङ्गसुन्दरि । यत्कृतं देवदेवेशि
ध्यानं हनुमतः परम् ॥ १ ॥ पंचवक्त्रं महाभीमं त्रि
पंचनयनैर्युतम् । बाहुभिर्दशभिर्युक्तं सर्वकामार्थ
सिद्धिदम् ॥ २ ॥ पूर्वं तु वानरं वक्त्रं कोटिसूर्यसम
प्रभम् । दंष्ट्राकरालवदनं भृकुटीकुटिलेक्षणम् ॥ ३ ॥
अस्यैव दक्षिणं वक्त्रं नारसिंहं महाद्भुतम् । अत्युग्र

तेजवपुषं भीषणं भयनाशनम् ॥ ४ ॥ पश्चिमं
गारुडं वक्त्रं वज्रतुण्डं महाबलम् । सर्वनागप्रशमनं
विषभूतादिकृन्तनम् ॥ ५ ॥ उत्तरं सौकरं वक्त्रं कृष्णं
दीप्तं नभोपमम् । पातालसिद्धिवेतालज्वररोगादि
कृन्तनम् ॥ ६ ॥ ऊर्ध्वं हयाननं घोरं दानवान्तकरं
परम् । खड्गं त्रिशूलं खट्वाङ्गं पाशमंकुशपर्वतम्
॥ ७ ॥ मुष्टिद्रुमगदाभिन्दिपालज्ञानेन संयुतम् । एता
न्यायुधजालानि धारयन्तं यजामहे ॥ ८ ॥ प्रेतासनो
पविष्टं त सर्वाभरणभूषितम् । दिव्यमालाम्बरधरं
दिव्यगन्धानुलेपनम् ॥ ९ ॥ सर्वाश्चर्यमयं देवं हनुम

माद्विश्वतो मुखम् ॥ १० ॥ पञ्चास्यमच्युतमनेक
विचित्रवर्णं चक्रं सुशङ्खविधृतं कपिराजवर्यम् । पीता
म्बरादिमुकुटैरुपशोभिताङ्गं पिङ्गाक्षमाद्यमनिशं मन
सा स्मरामि ॥ ११ ॥ मर्कटेशं महोत्साहं सर्वशोक
विनाशनम् । शत्रुं संहर मां रक्ष श्रियं दापयमे
हरिम् ॥ १२॥ हरिमर्कटमर्कटमन्त्रमिमं परिलिख्य
ति लिख्यति भूमितले । यदि नश्यति नश्यति शत्रु
कुलं यदि मुञ्चति मुञ्चति वामकरः ॥ १३॥ ॐ हरिम
र्कटमर्कटाय स्वाहा । नमो भगवते पञ्चवदनाय ।
पूर्वकपिमुखे सकलशत्रुसंहारणाय स्वाहा । ॐ नमो

हनु. १७

भगवते पञ्चवदनाय दक्षिणमुखे करालवदनाय नरसिंहाय सकलभूतप्रेतप्रमथनाय स्वाहा। ॐ नमो भगवते पञ्चवदनाय पश्चिममुखे गरुडाय सकलविषहराय स्वाहा । ॐ नमोभगवते पञ्चवदनाय उत्तरमुखे आदिवराहाय सकलसम्पत्कराय स्वाहा। ॐ नमो भगवते पञ्चवदनाय ऊर्ध्वमुखे हयग्रीवाय सकलजनवशीकरणाय स्वाहा। अथ न्यासध्यानादिकम्। दशांशं तर्पणं कुर्यात्। ॐ अस्य श्रीपञ्चमुखीहनुमत्कवचस्तोत्रमन्त्रस्य। रामचन्द्र ऋषिः। अनुष्टुप्छन्दः। श्रीसीतारामो देवता। मम सकलभयविनाशार्थे जपे विनियोगः। ॐ हं हनुमानिति बीजम्। ॐ वायुदेवता इति शक्तिः । ॐ अञ्जनीसूनुरिति कीलकम्। श्रीरामचन्द्रप्रसादसिद्ध्यर्थं हनुमत्कवचमन्त्रजपे विनियोगः। ॐ हं हनुमान् अङ्गुष्ठाभ्यां नमः ॥ ॐ वायुदेवतातर्जनीभ्यां०। ॐ अंजनीसुताय मध्यमा० । ॐ रामदूताय अनामिका० । ॐ श्रीहनुमते कनिष्ठि० ॥ ॐ रुं रुद्रमूर्तये करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः। एवं हृदयादि ॥ ॐ पञ्चमुखीहनुमते इति दिग्बन्धः । अथ ध्यानम्–श्रीरामचन्द्रदूताय आञ्जनेयाय वायुसुताय महाबलाय सीता

कव.

हनु. दुःखनिवारणाय लङ्कोपदहनाय महाबलप्रचण्डाय
१८ फाल्गुनसखाय कोलाहलसकलब्रह्माण्डविश्वरूपाय
सप्तसमुद्रनीरालङ्घिताय पिङ्गलनयनामितविक्रमाय
सूर्यबिम्बफलसेवनाय दृष्टिनिरालङ्कृताय सञ्जीवि
नीनां निरालङ्कृताय अङ्गदलक्ष्मणमहाकपिसैन्यप्राण
निर्वाहकाय दशकण्ठविध्वंसनाय रामेष्टाय महाफा
ल्गुनसखाय सीतासमेतश्रीरामचन्द्रवरप्रसादकाय
षट्प्रयोगागमपञ्चमुखीहनुमन्मन्त्रजपे विनियोगः।
कव. ॐह्रींहरिमर्कटमर्कटायवंवंवंवंवंवषट्स्वाहा ॥ १ ॥
ॐह्रींहरिमर्कटमर्कटायफंफंफंफंफंफट्स्वाहा ॥ २ ॥

ॐह्रींहरिमर्कटमर्कटायहुंहुंहुंहुंहुंवषट्स्वाहा ॥ ३ ॥
ॐह्रींहरिमर्कटमर्कटायखेंखेंखेंखेंखेंमारणायस्वाहा
॥ ४ ॥ ॐ ह्रींहरिमर्कटमर्कटायठंठंठंठंठंस्तम्भ
नाय स्वाहा ॥ ५ ॥ ॐ ह्रींहरिमर्कटमर्कटाय आक
र्षिसकलसंपत्कराय स्वाहा ॥६॥ ॐ ह्रींऊर्ध्वमुखा
य हयग्रीवाय रुंरुंरुंरुंरुंरुद्रमूर्तये पञ्चमुखीहनुमन्ताय
सकलजननिरालङ्करणाय उच्चाटनं कुरु कुरु स्वाहा
॥ ७ ॥ ॐ ह्रींठंठंठंठंठंकूर्ममूर्तये पञ्चमुखीहनुमते
परयन्त्रपरतन्त्रपरमन्त्रउच्चाटनाय स्वाहा ॥८॥ ॐ
ह्रींकंखंगंघंङंचंछंजंझंञंटंठंडंढंणंतंथंदंधंनंपंफंबंभंमं

हनु. यंरंलंवंशंषंसंहंळंक्षं स्वाहा ॥ ९ ॥ ॐ दिग्बन्धः ।
१९ ह्रींपूर्वे कपिमुखाय पञ्चमुखीहनुमते टंटंटंटंटं सकल
शत्रुसंहारणाय स्वाहा ॥ १० ॥ ॐ ह्रींदक्षिणमुखेप
ञ्चमुखीहनुमते करालवदनाय नारसिंहाय हांहांहां
हांहांसकलभूतप्रेतदमनाय स्वाहा ॥ ११ ॥ ॐ ह्रीं
पश्चिममुखे वीरगरुडाय पञ्चमुखीवीरहनुमते मंमंमं
मंमंसकलविषहरणाय स्वाहा ॥ १२ ॥ ॐ ह्रींउत्तर
मुखे आदिवराहाय लंलंलंलंलंसिंहनीलकण्ठमूर्तयेप
कव. ञ्चमुखीहनुमते अञ्जनीसुताय वायुपुत्राय महाबला
यरामेष्टाय फाल्गुनसखाय सीताशोकदुःखनिवार

णाय लक्ष्मणप्राणरक्षकाय दशग्रीवहरणाय रामच
न्द्रपादुकाय पञ्चमुखोवीरहनुमते नमः ॥ १३ ॥ भूत
प्रेतपिशाचब्रह्मराक्षसशाकिनीडाकिनीअन्तारिक्षग्रह
परयन्त्रपरतन्त्रपरमन्त्रसर्वग्रहोच्चाटनाय सकलश
त्रुसंहारणाय पञ्चमुखीहनुमान् सकलवशीकरणाय
सकललोकोपकारणाय पञ्चमुखीहनुमान् वरप्रसाद
काय महासर्वरक्षाय जंजंजंजंजं स्वाहा ॥ १४ ॥
एवं पठित्वा—य इदं कवचं नित्यं प्रपठेत्प्रयतो नरः ।
एकवारं पठेत्स्तोत्रं सर्वशत्रुनिवारणम् ॥ १५ ॥
द्विवारं च पठेन्नित्यं पुत्रपौत्रप्रवर्द्धनम्।त्रिवारं तु पठे

न्नित्यं सर्वसम्पत्करं प्रभुम् ॥ १६ ॥ चतुर्वारं पठेन्नित्यं सर्वरोगनिवारणम् । पञ्चवारं पठेन्नित्यं पञ्चाननवशीकरम् ॥ १७ ॥ षड्वारं च पठेन्नित्यं सर्वसौभाग्यदायकम् । सप्तवारं पठेन्नित्यमिष्टकामार्थसिद्धिदम् ॥ ॥ १८ ॥ अष्टवारं पठेन्नित्यं सर्वसौभाग्यदायकम् । नववारं पठेन्नित्यं राज्यभोगं समारभेत् ॥ १९ ॥ दशवारं च प्रजपेत्त्रैलोक्यज्ञानदर्शनम् । त्रिसप्तनववारं च राजभोगं च संभवेत् ॥ २० ॥ द्विसप्तदशवारं तु त्रैलोक्यज्ञानदर्शनम् । एकादशं जपित्वा तु सर्वसिद्धिकरं नृणाम् ॥ २१ ॥ इति श्रीह० बृ० ध० उपा०

स्तबके श्रीहनुमदुपासनाध्याये सुदर्शनसंहितायां रामोक्तश्रीपञ्चमुखीहनुमत्कवचनिरूपणं नाम तृतीयं प्रकरणम् ॥ ३ ॥ श्लो० ॥ १३३ ॥ अथ श्रीएकादशमुखहनुमत्कवचम् ॥ उक्तं चागस्तिसंहितायाम् । लोपामुद्रोवाच ॥ कुम्भोद्भव दयासिन्धो कृतं हनुमतः प्रभोः । यन्त्रमन्त्रादिकं सर्वं त्वन्मुखोदीरितं मया ॥ १ ॥ दयां कुरु मयि प्राणनाथ वेदितुमुत्सहे । कवचं वायुपुत्रस्य एकादशमुखात्मनः ॥ २ ॥ इत्येवं वचनं श्रुत्वा प्रियायाः प्रश्रयान्वितम् । वक्तुं प्रचक्रमे तत्र लोपामुद्रां प्रति प्रभुः ॥ ३ ॥ अगस्त्य

हनु.
२१

उवाच ॥ नमस्कृत्वा रामदूतं हनुमन्तं महामतिम्।
ब्रह्मप्रोक्तं तु कवचं शृणु सुन्दरि सादरात् ॥ ४ ॥
सनन्दनाय च महच्चतुराननभाषितम्। कवचं कामदं
दिव्यं रक्षःकुलनिबर्हणम् ॥ ५ ॥ सर्वसम्पत्प्रदं
पुण्यं मर्त्यानां मधुरस्वरे । ॐ अस्य श्रीकवचस्यै
कादशवक्त्रस्य धीमतः ॥ ६ ॥ हनुमत्कवचमन्त्रस्य
सनन्दन ऋषिः स्मृतः । प्रसन्नात्मा हनूमांश्च देव
तात्र प्रकीर्तिता ॥ ७ ॥ छन्दोऽनुष्टुप्समाख्यातं बीजं
वायुसुतस्तथा । मुख्यात्र प्राणशक्तिश्च विनियोगः
कव. प्रकीर्त्तितः ॥ ८ ॥ स्फेंबीजशक्तिधृक्पातु शिरो मे

पवनात्मजः। इति अङ्गुष्ठाभ्यां नमः। क्रौं बीजा
त्मानयनयोःपातु मां वानरेश्वरः ॥ ९ ॥ इति तर्ज
नीभ्यां नमः। ॐ क्षंबीजरूपीकर्णौ मे सीताशोक
विनाशनः। इति मध्यमाभ्यां०। ॐग्लौंबीजवाच्यो
नासां मे लक्ष्मणप्राणदायकः। इति अनामिकाभ्यां
नमः ॥ १० ॥ ॐवं बीजार्थश्च कण्ठं मे अक्षय
क्षयकारकः । इति कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ रां
बीजवाच्यो हृदयं पातु मे कपिनायकः। इति करत
लकरपृष्ठाभ्यां नमः ॥ ११ ॥ ॐवंबीजकीर्तितः पातु
बाहू मे चाञ्जनीसुतः। ॐह्रांबीजं राक्षसेन्द्रस्य दर्पहा

हनु.
२२
पातुचोरदम् ॥१२॥ सौंबीजमयोमध्यं मे पातु लङ्का
विदाहकः । ह्रींबीजधरो गुह्यं मे पातु देवेन्द्रवन्दितः
॥१३॥रंबीजात्मा सदा पातु चोरू मे वार्धिलङ्घनः।
सुग्रीवसचिवः पातु जानुनी मेमनोजवः ॥१४॥आपा
दमस्तकंपातुरामदूतोमहाबलः।पूर्वेवानरवक्त्रोमां चा
ग्नेय्यां क्षत्रियान्तकृत्॥१५॥दक्षिणे नारसिंहस्तु नैर्ऋ
त्यां गणनायकः । वारुण्यां दिशि मामव्यात्खग
वक्त्रो हरीश्वरः ॥१६॥ वायव्यां भैरवमुखः कौबेर्यां
पातु मे सदा। क्रोडास्यःपातु मां नित्यमीशान्यांरुद्र
कव. रूपधृक् ॥१७॥ रामस्तु पातु मां नित्यं सौम्यरूपी

महाभुजः। एकादशमुखस्यैतद्दिव्यं वै कीर्तितं मया
॥ १८ ॥ रक्षोघ्नं कामदं सौम्यं सर्वसंपद्विधायकम्।
पुत्रदं धनदं चोग्रं शत्रुसंपत्तिमर्दनम् ॥ १९ ॥
स्वर्गापवर्गदं दिव्यं चिन्तितार्थप्रदं शुभम् । एतत्क
वचमज्ञात्वा मन्त्रसिद्धिर्न जायते ॥ २० ॥ चत्वारिं
शत्सहस्राणि पठेच्छुद्धात्मना नरः । एकवारं पठे
न्नित्यं कवचं सिद्धिदं महत्॥२१॥द्विवारं वा त्रिवारं
वा पठेदायुष्यमाप्नुयात् । क्रमादेकादशादेवमाव
र्तनकृतात्सुधीः॥ २२ ॥ वर्षान्ते दर्शनं साक्षाल्लभते
नात्र संशयः । यं यं चिन्तयते कामं तं तं प्राप्नोति

हनु.
२३

पूरुषः ॥२३॥ ब्रह्मोदीरितमेताद्धि तवाग्रे कथितं म
हत् ॥ इत्येवमुक्त्वा कवचं महर्षिस्तूष्णीं बभूवेन्दुमु
खीं निरीक्ष्य। संहृष्टचित्तापि तदातदीयपादौ ननामा
तिमुदा स्वभर्तुः ॥ २४ ॥ इति श्रीह० बृ० ध० उपा
सनास्त० श्रीहनुमदुपा० ध्याये अगस्तिसंहितोक्तै
कादशमुखहनुमत्कवचनिरूपणं नाम प्रकरणं चतु
र्थम् ॥ ४ ॥ श्लो० १५७ ॥ अथ हनुमत्सहस्रनाम
स्तोत्रम् ॥ ऋषय ऊचुः ॥ ऋषे लोहगिरिं प्राप्तःसीता
सह. विरहकातरः। भगवान् किंव्यधाद्रामस्तत्सर्वं ब्रूहि
सत्वरम् ॥ १ ॥ वाल्मीकिरुवाच ॥ मायामानुष

देहोऽयं ददर्शाग्रे कपीश्वरम् । हनुमन्तं जगत्स्वामी
बालार्कसमतेजसम् ॥ २ ॥ स सत्वरं समागम्य सा
ष्टाङ्गं प्रणिपत्य च। कृताञ्जलिपुटो भूत्वा हनुमान्
राममब्रवीत् ॥ ३ ॥ हनुमानुवाच ॥ धन्योऽस्मि कृत
कृत्योऽस्मि दृष्ट्वा त्वत्पादपङ्कजम् । योगिनामप्यग
म्यं च संसारभयनाशनम् ॥ ४ ॥ पुरुषोत्तम देवेश
कर्तव्यं तन्निवेद्यताम्। श्रीराम उवाच ॥ जनस्थानं
कपिश्रेष्ठ कोऽप्यागत्य विदेहजाम्॥५॥ हृतवान् विप्र
संवेशो मारीचानुगते मयि॥ गवेष्यः सांप्रतं वीरजान
कीहरणे परः ॥ ६ ॥ त्वयागम्यो न को देशस्त्वं च

ज्ञानव्रतांवरः। सप्तकोटिमहामन्त्रमन्त्रितावयवःप्रभुः
॥७॥ ऋषय ऊचुः ॥ को मन्त्रः किं च तद्ध्यानं तन्नो
ब्रूहि यथार्थतः। कथासुधारसं पीत्वा न तृप्यामः परं
तप ॥ ८ ॥ वाल्मीकिरुवाच॥ मन्त्रं हनुमतो विद्धि
भुक्तिमुक्तिप्रदायकम् । महारिष्टमहापापमहादुःख
निवारणम् ॥ ९ ॥ ॐ ऐंह्रीं श्रीं हनुमते रामदूताय
लङ्काविध्वंसनाय अञ्जनीगर्भसम्भूताय शाकिनी
डाकिनीविध्वंसनाय किलि किलि बुबुकारेण विभी
षणाय हनुमते देवाय ॐ श्रींह्रींह्रौंह्रांहूँफट् स्वाहा
अन्यंहनुमतो मन्त्रंसहस्रनामसंज्ञितम् । जानन्तुऋ

षयःसर्वेमहादुरितनाशनम्॥ १०॥यस्य संस्मरणात्
सीतांलब्ध्वा राज्यमकण्टकम् । विभीषणाय च ददा
वात्मानं लब्धवान् यथा॥ ११॥ऋषय ऊचुः ॥ सहस्र
नामसन्मन्त्रं दुःखाघौघनिवारणम् । वाल्मीके ब्रूहि
नस्तूर्णं शुश्रूषामः कथां पराम् ॥ १२ ॥ वाल्मीकि
रुवाच । शृण्वन्तु ऋषयः सर्वे सहस्रनामकं स्तवम् ।
स्तवानामुत्तमं दिव्यं सदर्थस्य प्रकाशकम् ॥ १३ ॥
ॐ अस्य श्रीहनुमत्सहस्रनामस्तोत्रमालामन्त्रस्य ।
श्रीरामऋषिः शिरसि । अनुष्टुप्छन्दः मुखे।हनुमान्
परमात्मा देवता हृदये ॥ ह्रींश्रींह्रौंह्रांबीजानि गुह्ये ।

श्रीरितिशक्तिः पादयोः । लङ्काविध्वंसन इतिकवचं
सर्वाङ्गे । किलिकिलिबुबुकारेण इति कीलकं हृदि ।
मम सर्वोपद्रवशान्त्यर्थं जपे विनियोगः । ऐंह्रींहनुमते
रामदूताय अङ्गुष्ठाभ्यां नमः । लङ्काविध्वंसनाय तर्ज
नीभ्यां नमः । अञ्जनीगर्भसंभूताय मध्यमाभ्यां
नमः । शाकिनीडाकिनीविध्वंसनाय अनामिकाभ्यां
नमः । किलिकिलिबुबुकारेण भीषणाय हनुमते
देवाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः । ॐ ह्रां श्रीं ह्रौं हूंफट्
स्वाहा करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः । ॐ ऐंह्रीं हनुमते
रामदूताय हृदयाय नमः । लङ्काविध्वंसनाय शिरसे

स्वाहा । अञ्जनीगर्भसंभूताय शिखायै वषट् । शाकि
नीडाकिनीविध्वंसनाय कवचाय हुम् । किलिकिलि
बुबुकारेण भीषणाय हनुमते देवाय नेत्रत्रयाय वौ
षट् । ॐह्रां श्रीं ह्रौं ह्रः अस्त्राय फट् । अथ ध्यानम् ॥
प्रतप्तस्वर्णवर्णाभं संरक्तारुणलोचनम् । सुग्रीवादि
युतं ध्यायेत्पीताम्बरसमावृतम् ॥ १४॥ गोष्पदीकृत
वारीशं पुच्छमस्तकमीश्वरम् । ज्ञानमुद्रां च बि
भ्राणं सर्वालङ्कारभूषितम् ॥ १५॥ श्रीराम उवाच॥
हनुमान् श्रीप्रदो वायुपुत्रो रुद्रो नयोऽजरः । अमृत्यु
र्वीरवीरश्च ग्रामवासो जनाश्रयः ॥ १६ ॥ धनदो नि

हनु. २६ र्गुणःकायो वीरो निधिपतिर्मुनिः । पिङ्गाक्षो वरदो वा
ग्ग्मीसीताशोकनिवारणः।१७॥शिवःशर्वःपरोव्यक्तो
व्यक्ताव्यक्तोरुसाधनः । पिङ्गकेशः पिङ्गरोमाश्रुति
गम्यः सनातनः ॥१८॥ अनादिर्भगवान् देवो विश्व
हेतुर्नराश्रयः । आरोग्यकर्ता विश्वेशो विश्वनाथो
हरीश्वरः ॥ १९ ॥ भर्गो रामो रामभक्तः कल्याण
प्रकृतिस्थिरः। विश्वंभरो विश्वमूर्तिर्विश्वाकारोऽथ वि
श्वदः ॥ २० ॥ विश्वात्माविश्वसेव्योथ विश्वो विश्व
सह. हरो रविः । विश्वचेष्टो विश्वगम्यो विश्वध्येयः कला
धरः ॥ २१॥ प्लवङ्गमः कपिश्रेष्ठो ज्येष्ठो विद्यावने

चरः ।बालो वृद्धो युवा तत्त्वं तत्त्वगम्यःसखा ह्यजः
॥ २२ ॥ अञ्जनीसूनुरव्यग्रो ग्रामस्यान्तो धराधरः।
भूर्भुवःस्वर्महर्लोको जनलोकस्तपोऽव्ययः ॥ २३॥
सत्यमोङ्कारगम्यश्च प्रणवो व्यापकोऽमलः । शिव
धर्मप्रतिष्ठाता रामेष्टः फाल्गुनप्रियः॥२४॥ गोष्पदी
कृतवारीशिः पूर्णकामो धरापतिः । रक्षोघ्नः पुण्डरी
काक्षः शरणागतवत्सलः ॥२५॥ जानकीप्राणदाता
च रक्षःप्राणापहारकः । पूर्णःसत्यः पीतवासा दिवा
करसमप्रभः ॥ २६ ॥ द्रोणहर्ता शक्तिनेता शक्ति
राक्षसमारकः । रक्षोघ्नो रामदूतश्च शाकिनीजीव

हारकः ॥२७॥ बुबुकारहतारातिगर्वः पर्वतमर्दनः ।
हेतुस्त्वहेतुः प्रांशुश्च विश्वभर्त्ता जगद्गुरुः॥२८॥ जग
न्नेता जगन्नाथो जगदीशो जनेश्वरः । जगच्छ्रितो
हरिः श्रीशो गरुडस्मयभञ्जनः ॥२९॥ पार्थध्वजो वा
युपुत्रोऽमितपुच्छोऽमितप्रभः । ब्रह्मपुच्छः परं ब्रह्म
पुच्छरामेष्ट एव च ॥३०॥ सुग्रीवादियुतो ज्ञानी वान
रो वानरेश्वरः। कल्पस्थायी चिरञ्जीवी प्रसन्नश्च सदा
शिवः ॥३१॥ सन्नतिः सद्गतिर्भुक्तिर्मुक्तिदः कीर्ति
नायकः। कीर्त्तिःकीर्तिप्रदश्चैव समुद्रःश्रीप्रदः शिवः
॥३२॥ उदधिक्रमणो देवः संसारभयनाशनः। वालि

बन्धनकृद्विश्वनेता विश्वप्रतिष्ठितः ॥ ३३ ॥ लङ्कारिः
कालपुरुषो लङ्केशगृहभञ्जनः । भूतावासो वासुदेवो
वसुस्त्रिभुवनेश्वरः ॥ ३४ ॥ श्रीरामरूपः कृष्णस्तु
लङ्काप्रासादभञ्जकः । कृष्णः कृष्णस्तुतः शान्तः
शान्तिदो विश्वपावनः ॥३५॥ विश्वभोक्ताथ मारीघ्नो
ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः। ऊर्ध्वगो लाङ्गली माली लांगू
लाहतराक्षसः ॥ ३६ ॥ समीरतनुजो वीरो वीर
मारो जयप्रदः । जगन्मङ्गलदः पुण्यः पुण्यश्रवण
कीर्तनः ॥३७॥ पुण्यकीर्तिः पुण्यगीतिर्जगत्पावनपा
वनः। देवेशोऽमितमारोथरामभक्तिविधायकः॥३८॥

ध्याता ध्येयो भगःसाक्षीचेताचैतन्यविग्रहः।ज्ञानदः
प्राणदः प्राणो जगत्प्राणः समीरणः ॥३९॥ विभी
षणप्रियः शूरः पिप्पलाश्रयसिद्धिदः। सिद्धःसिद्धा
श्रयः कालः कालभक्षकपूजितः ॥ ४० ॥ लङ्केश
निधनस्थायी लङ्कादाहक ईश्वरः । चन्द्रसूर्याग्नि
नेत्रश्च कालाग्निः प्रलयान्तकः ॥ ४१ ॥ कपीनः
कपिशः पुण्यराशिर्द्वादशराशिगः । सर्वाश्रयोऽप्र
मेयात्मा रेवत्यादिनिवारकः ॥ ४२ ॥ लक्ष्मण
प्राणदाता च सीताजीवनहेतुकः । रामध्येयो हृषी
केशो विष्णुभक्तो जटी बली ॥ ४३ ॥ देवारिदर्पहा

होता धर्ता कर्ता जगत्प्रभुः। नगरग्रामपालश्च शुद्धो
बुद्धो निरन्तरः ॥४४॥ निरञ्जनो निर्विकल्पो गुणा
तीतो भयङ्करः । हनुमन्तो दुराराध्यस्तपःसाध्यो
महेश्वरः ॥ ४५ ॥ जानकीवनशोकादितापहर्ता
पराशरः । वाङ्मयः सदसद्रूपः कारणं प्रकृतेः परः
॥४६॥भाग्यदो निर्मलो नेता पुच्छलङ्काविदाहकः।
पुच्छबद्धो यातुधानो यातुधानारिपुप्रियः ॥ ४७ ॥
छायापहारी भूतेशो लोकेशः सद्गतिप्रदः । प्लव
ङ्गमेश्वरः क्रोधः क्रोधसंरक्तलोचनः ॥४८॥ भक्तानु
कम्पी विश्वेशो पुरुहूतःपुरन्दरः। क्रोधहर्ता तापहर्ता

भक्ताभयवरप्रदः ॥ ४९ ॥ अग्निर्विभावसुर्भास्वान्य
मो नैर्ऋतिरेव च । वरुणो वायुगतिमान्वायुः कुबेर
ईश्वरः ॥ ५० ॥ रविश्चन्द्रःकुजः सौम्यो गुरुः काव्यः
शनैश्चरः । राहुःकेतुर्मरुद्धोता धाता हर्त्ता समीरजः
॥५१॥ मशकीकृतदेवारिर्दैत्यारिर्मधुसूदनः । कामः
कपिःकामपालः कपिलो विश्वजीवनः ॥ ५२ ॥
भागीरथीपदाम्भोजसेतुबन्धविशारदः।स्वाहा स्वधा
हविः कव्यहव्यवाहः प्रकाशकः ॥५३॥ स्वप्रकाशो
महावीरो लघुश्चामितविक्रमः । उड्डीनोड्डीनगति

मान्सद्गतिः पुरुषोत्तमः ॥ ५४ ॥ जगदात्मा जग

द्योनिर्जगदन्तो ह्यनन्तकः । विपाप्मा निष्कलङ्कोथ
महान्महदहङ्कृतिः ॥५५॥ खं वायुः पृथिवी चापो
वह्निर्दिक्पाल एव च । क्षेत्रज्ञः क्षेत्रकर्ता च पल्वली
कृतसागरः ॥ ५६ ॥ हिरण्मयपुराणश्च खेचरोभूच
रोमनः । हिरण्यगर्भः सूत्रात्माराजराजोविशां पतिः
॥ ५७ ॥ वेदान्तवेद्य उद्गीथो वेदवेदाङ्गपारगः । प्रति
ग्रामस्थितिः सद्यःस्फूर्तिदाता गुणाकरः ॥ ५८ ॥
नक्षत्रमाली भूतात्मा सुरभिः कल्पपादपः । चिन्ता
मणिर्गुणनिधिः प्रजाद्वारमनुत्तमः ॥ ५९ ॥ पुण्य
श्लोकःपुराराातिर्ज्योतिष्मान् शर्वरीपतिः । किलकि

हनु. लिरावसंत्रस्तभूतप्रेतपिशाचकः ॥ ६० ॥ ऋणत्रय
३० हरः सूक्ष्मः स्थूलः सूक्ष्मगतिः पुमान् । अपस्मार
हरः स्मर्ता श्रुतिर्गाथास्मृतिर्मनुः ॥ ६१ ॥ स्वर्गद्वारं
प्रजाद्वारं मोक्षद्वारं यतीश्वरः । नादरूपः परं ब्रह्म
ब्रह्मब्रह्मपुरातनः ॥६२ ॥ एकोनेकोजनः शुक्लः स्वयं
ज्योतिरनाकुलः । ज्योतिर्ज्योतिरनादिश्चसात्त्विको
राजसस्तमः ॥ ६३ ॥ तमोहर्त्तानिरालंबोनिराकारो
गुणाकरः । गुणाश्रयोगुणमयोबृहत्कायोबृहद्यशाः
सह. ॥ ६४ ॥ बृहद्धनुर्बृहत्पादो बृहन्मूर्धा बृहत्स्वनः ।
बृहद्योगीबृहन्नासोबृहद्बाहुर्बृहत्तनुः॥ ६५ ॥बृहद्यत्नो

बृहत्कार्योबृहत्पुच्छोबृहत्करः । बृहद्गतिर्बृहत्सेव्यो
बृहल्लोकगतिप्रदः ॥ ६६॥ बृहच्छक्तिर्बृहद्वाञ्छाफ
लदो बृहदीश्वरः । बृहल्लोकनुतो द्रष्टा विद्यादाता जग
द्गुरुः ॥ ६७ ॥ देवाचार्यः सत्यवादी ब्रह्मवादी कला
धरः । सप्तपातालगामी च मलयाचलसंश्रयः
॥६८॥ उत्तराशास्थितःश्रीदोदिव्यौषधिवशःखगः।
शाखामृगःकपीन्द्रोऽथपुराणः प्राणचञ्चुरः ॥६९ ॥
चतुरो ब्राह्मणो योगीयोगगम्यःपरावरः ।अनादिनि
धनो व्यासो वैकुण्ठः पृथिवीपतिः॥ ७० ॥ अपराजि
तो जितारातिः सदानन्दद ईशितः । गोपालो गोपति

हनु. योद्धा कलिः कालः परात्परः ॥७१॥ मनोवेगी सदा
२१ योगी संसारभयनाशनः । तत्त्वदाताथ तत्त्वज्ञस्त
त्त्वं तत्त्वप्रकाशकः ॥ ७२ ॥ शुद्धो बुद्धो नित्ययुक्तो
भक्तकारो जयद्रथः । प्रलयोऽमितमायश्च मायातीतो
विमत्सरः ॥७३॥ मायानिर्जितरक्षाश्च मायानिर्मित
विष्टपः । मायाश्रितश्च निर्लेपो मायानिर्वर्तकः सुखी
॥ ७४॥ सुखीसुखप्रदो नागो महेशः कृतसंस्तवः ।
महेश्वरः सत्यसन्धः शरभः कलिपावनः ॥७५॥रसो
सह. रसज्ञःसन्मानो रूपंचक्षुःश्रुतीरवः। घ्राणंगन्धःस्पर्शनं
चस्पर्शोऽहङ्कारमानगः ॥ ७६ ॥ नेतिनेतीतिगम्यश्च

वैकुण्ठभजनप्रियः । गिरिशो गिरिजाकान्तोदुर्वासाः
कविराङ्गिराः ॥ ७७ ॥ भृगुर्वसिष्ठश्च्यवनो नारद
स्तुंबुरोऽमलः । विश्वक्षेत्रो विश्वबीजो विश्वनेत्रश्च वि
श्वपः॥७८॥याजको यजमानश्च पावकः पितरस्तथा
श्रद्धाबुद्धिः क्षमातन्द्रामन्त्रोमन्त्रयिता सुरः ॥७९॥
राजेन्द्रभूपती रुण्डमाली संसारसारथिः । नित्यः
संपूर्णकामश्च भक्तकामधुगुत्तमः ॥ ८० ॥ गणपः
केशवो भ्राता पितामाताथ मारुतिः । सहस्रमूर्धा स
हस्रास्यः सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥ ८१ ॥ कामजित्
कामदहनः कामः काम्यफलप्रदः । मुद्रापहारी

हनु. ३२ रक्षोघ्नः क्षितिभारहरो बलः ॥८२॥ नखदंष्ट्रायुधो वि
ष्णुभक्ताभयवरप्रदः । दर्पहा दर्पदो दंष्ट्राशतमूर्तिर
मूर्तिमान् ॥ ८३ ॥ महानिधिर्महाभागो महाभर्गो
महर्द्धिदः।महाकायो महायोगी महातेजा महाद्युतिः
॥८४॥ महाकर्मा महानादो महामन्त्रो महामतिः ।
महाशमो महोदारो महादेवात्मको विभुः ॥ ८५ ॥
रुद्रकर्मा कृतकर्मा रत्ननाभः कृतागमः । अंभोधि
लंघनः सिंहः सत्यधर्मप्रमोदनः ॥८६॥ जितामित्रो
सह. जयः सोमो विजयोवायुवाहनः।जीवो धाता सहस्रांशु
मुकुंदो भूरिदक्षिणः॥ ८७॥ सिद्धार्थःसिद्धिदःसिद्धः

सकलः सिद्धिहेतुकः । सप्तपातालचरणः सप्तर्षिग
णवन्दितः ॥ ८८ ॥ सप्ताब्धिलङ्घनो वीरः सप्तद्वीपोरु
मण्डलः। सप्ताङ्गराज्यसुखदः सप्तमातृनिषेवितः८९
सप्तस्वर्लोकमुकुटः सप्तहोत्रस्वराश्रयः । सप्तसामो
पगीतश्च सप्तपातालसंश्रयः॥९०॥ सप्तच्छंदोनिधिः
सप्तच्छन्दःसप्तजनाश्रयः। मेधादः कीर्तिदः शोक
हारी दौर्भाग्यनाशनः ॥ ९१ ॥ सर्ववश्यकरो गर्भ
दोषहा पुत्रपौत्रदः। प्रतिवादिमुखस्तम्भो रुष्टचित्त
प्रसादनः ॥९२॥ पराभिचारशमनो दुःखहा बन्धमो
क्षदः । नवद्वारपुराधारो नवद्वारनिकेतनः ॥ ९३ ॥

नरनारायणस्तुत्यो नवनाथमहेश्वरः ।मेखली कवची
खड्गी भ्राजिष्णुर्जिष्णुसारथिः ॥ ९४ ॥ बहुयोजन
विस्तीर्णपुच्छः पुच्छहतासुरः । दुष्टहन्ता नियमिता
पिशाचग्रहघातकः ॥ ९५ ॥ बालग्रहविनाशी च
धर्मनेता कृपाकरः।उग्रकृत्यश्चोग्रवेग उग्रनेत्रः शत
क्रतुः ॥ ९६ ॥ शतमन्युस्तुतः स्तुत्यः स्तुतस्तोता
महाबलः । समग्रगुणशाली च व्यग्रो रक्षोविनाशनः
॥ ९७ ॥ रक्षोघ्निदावो ब्रह्मेशः श्रीधरो भक्तवत्सलः।
मेघनादो मेघरूपो मेघवृष्टिनिवारकः ॥ ९८ ॥ मेघ
जीवनहेतुश्च मेघश्यामः परात्मकः।समीरतनयो यो

द्धा तत्त्वविद्याविशारदः।९९॥अमोघोऽमोघवृष्टिश्चा
भीष्टदोऽनिष्टनाशनः। अर्थोऽनर्थापहारी च समर्थो
रामसेवकः॥ १०० ॥अर्थी धन्योऽसुरारातिः पुण्डरी
काक्ष आत्मभूः । संकर्षणो विशुद्धात्मा विद्याराशिः
सुरेश्वरः ॥ १०१ ॥ अचलोद्धारको नित्यःसेतुकृद्रा
मसारथिः। आनन्दःपरमानन्दो मत्स्यः कूर्मो निधिः
शयः ॥ १०२ ॥ वराहो नारसिंहश्च वामनो जमद
ग्निजः । रामः कृष्णः शिवो बुद्धः कल्की रामाश्रयो
हरिः ॥१०३॥नन्दी भृङ्गी च चण्डी च गणेशो गणसे
वितः । कर्माध्यक्षः सुरारामो विश्रामो जगतीपतिः

॥१०४॥ जगन्नाथः कपीशश्च सर्वावासः सदाश्रयः।
सुग्रीवादिस्तुतो दान्तः सर्वकर्मा प्लवङ्गमः॥१०५॥
नखदारितरक्षाश्च नखयुद्धविशारदः। कुशलः सुध
नः शेषो वासुकिस्तक्षकस्तथा ॥ १०६ ॥ स्वर्णवर्णो
बलाढ्यश्च पुरुजेताऽघनाशनः। कैवल्यदीपः कैव
ल्यो गरुडः पन्नगो गुरुः॥१०७॥ क्लिक्लिरावहताराति
गर्वः पर्वतभेदनः। वज्राङ्गो वज्रवज्रश्च भक्तवज्रानिवा
रकः ॥ १०८ ॥ नखायुधो मणिग्रीवो ज्वालामाली
 च भास्करः । प्रौढप्रतापस्तपनो भक्ततापनिवा
रकः ॥ १०९ ॥ शरणं जीवनो भोक्ता नानाचेष्टोऽथ

चञ्चलः। स्वस्थस्त्वस्वास्थ्यहा दुःखशातनः पव
नात्मजः ॥ ११० ॥ पावनः पवनः कान्तो भक्ताङ्गः
सहनो बलः । मेघनादरिपुर्मेघनादसंहृतराक्षसः
॥ १११ ॥ क्षरोऽक्षरो विनीतात्मा वानरेशः सतां
गतिः । श्रीकण्ठः शितिकण्ठश्च सहायासहनाय
कः ॥ ११२ ॥ अस्थूलस्त्वनणुर्भर्गो देवस्संसृति
नाशनः । अध्यात्मविद्यासारश्चाप्यध्यात्मकुशलः
सुधीः॥ ११३ ॥ अकल्मषः सत्यहेतुः सत्यदः सत्य
गोचरः। सत्यगर्भः सत्यरूपः सत्यः सत्यपराक्रमः
॥११४॥अञ्जनाप्राणलिङ्गं च वायुवंशोद्वहः श्रुतिः।

भद्ररूपो रुद्ररूपः सुरूपश्चित्ररूपधृक् ॥ ११५ ॥
मैनाकवन्दितः सूक्ष्मदर्शनो विजयो जयः । क्रान्तदि
ङ्मण्डलो रुद्रः प्रकटीकृतविक्रमः ।११६। कम्बुकण्ठः
प्रसन्नात्मा ह्रस्वनासो वृकोदरः । लम्बोष्ठः कुण्डली
चित्रमाली योगविदां वरः ॥ ११७ ॥ विपश्चित्क
विरानन्दो विग्रहोऽनलपशासनः । फाल्गुनीसूनुरव्य
ग्रो योगात्मा योगतत्परः ॥ ११८ ॥ योगविद्योगक
र्ता च योगयोनिर्दिगम्बरः । अकारादिक्षकरान्तवर्ण
निर्मितविग्रहः ॥ ११९ ॥ उलूखलमुखस्सिद्धसंस्तु
तः प्रमथेश्वरः । श्लिष्टजंघः श्लिष्टजानुः श्लिष्टपाणिः

शिखाधरः ॥ १२० ॥ सुशर्मामितशर्मा च नारायणप
रायणः । जिष्णुर्भविष्णू रोचिष्णुर्ग्रसिष्णुः स्थाणुरे
व च ॥ १२१ ॥ हरिरुद्रानुकृद्वृक्षकम्पनो भूमिकम्पनः ।
गुणप्रवाहः सूत्रात्मा वीतरागः स्तुतिप्रियः ॥ १२२ ॥
नागकन्याभयध्वंसी ऋतुपर्णः कपालभृत् । अनु
कूलोऽक्षयोपायोऽनपायो वेदपारगः ॥ १२३ ॥ अक्षरः
पुरुषो लोकनाथो रूक्षः प्रभुर्दृढः । अष्टाङ्गयोगफल
भूः सत्यसन्धः पुरुष्टुतः ॥ १२४ ॥ श्मशानस्थान
निलयः प्रेतविद्रावणक्षमः । पञ्चाक्षरपरः पञ्चमातृ
को रञ्जनध्वजः ॥ १२५ ॥ योगिनीवृन्दवन्द्यश्रीः

शत्रुघ्नोऽनन्तविक्रमः । ब्रह्मचारीन्द्रियरिपुर्धृतदण्डो
दशात्मकः ॥ १२६ ॥ अप्रपञ्चः सदाकारः शूरसे
नो विदारकः । वृद्धप्रमोद आनन्दः सप्तजिह्वः पति
र्धरः ॥ १२७ ॥ नवद्वारपुराधारः प्रत्यग्रः सामगा
यकः । षट्चक्रधामा स्वर्लोकोऽभयकृन्मानदो म
दः ॥ १२८ ॥ सर्ववश्यकरः शक्तिरनन्तोऽनन्त
मङ्गलः । अष्टमूर्तिर्नयो नेता विरूपः स्वरसुन्दरः
॥ १२९ ॥ धूमकेतुर्महाकेतुः सत्यकेतुर्महारथः ।
 नन्दिप्रियः स्वतन्त्रश्च मेखली डमरुप्रियः ॥१३० ॥
लोहाङ्गः सर्वविद्धन्वी षड्गलः शर्व ईश्वरः । फलभुक्

फलहस्तश्च सर्वकर्मफलप्रदः ॥ १३१ ॥ धर्माध्यक्षो
धर्मफलो धर्मो धर्मप्रदोऽर्थदः । पञ्चविंशतितत्त्वज्ञ
स्तारकब्रह्मतत्परः ॥ १३२ ॥ त्रिमार्गवसतिर्भीमः
सर्वदुष्टनिबर्हणः । ऊर्जस्वान्निष्कलः शूली माली
गर्जन्निशाचरः॥ १३३॥रक्ताम्बरधरो रक्तो रक्तमाला
विभूषणः । वनमाली शुभाङ्गश्च श्वेतः श्वेताम्बरो
युवा॥ १३४॥जयोऽजेयपरीवारः सहस्रवदनः कविः।
शाकिनीडाकिनीयक्षरक्षोभूतप्रभञ्जकः ॥ १३५ ॥
सद्योजातः कामगतिर्ज्ञानमूर्तिर्यशस्करः । शम्भुते
जाः सार्वभौमो विष्णुभक्तः प्लवंगमः ॥१३६॥चतुर्न

हनु. ३७ वतिमन्त्रज्ञः पौलस्त्यबलदर्पहा । सर्वलक्ष्मीप्रदः
श्रीमानङ्गदप्रिय ईतिनुत् ॥ १३७ ॥ स्मृतिर्बीजं
सुरेशानः संसारभयनाशनः । उत्तमः श्रीपरीवारः
श्रीर्भूरुग्रश्च कामधुक् ॥ १३८ ॥ वाल्मीकिरुवाच॥
इति नाम्नां सहस्रेण स्तुतो रामेण वातभूः । उवाच
तं प्रसन्नात्मा सन्धायात्मानमव्ययम् ॥ १३९ ॥
हनुमानुवाच ॥ ध्यानास्पदमिदं ब्रह्म मत्पुरस्समुप
स्थितम् । स्वामिन्दयानिधे राम ज्ञातोऽसि कपिना
सह. मया ॥१४० ॥ त्वद्ध्याननिरता लोकाः किं न पश्य
न्ति सादरम् । तवागमनहेतुश्च ज्ञातो ह्यद्य मयानघ

॥१४१॥ कर्तव्यं मम किं राम तथापि ब्रूहि राघव ।
इति प्रचोदितो रामः प्रहृष्टात्मेदमब्रवीत् ॥१४२ ॥
राम उवाच ॥ दुर्जयः खलु वैदेहीं गृहीत्वा कोपि
निर्गतः। हत्वा तमघृणंवीरमानयत्वंकपीश्वर॥१४३॥
मम दास्यं कुरु सखे तव विश्वसुखं करम् । ओमि
त्याज्ञां तु शिरसा गृहीत्वा स कपीश्वरः ॥ १४४ ॥
विधेयं विधिवत्तत्र चकार शिरसा स्वयम् ।इदं नाम्नां
सहस्रं तु योऽधीते प्रत्यहं नरः ॥ १४५ ॥ दुःखौघो
नश्यते क्षिप्रं संपत्तिर्वर्द्धतेचिरम् । वश्याश्चतुर्विधास्त
स्य भवन्त्येव न संशयः॥ १४६॥राजानो राजपुत्राश्च

राजकीयाश्च मन्त्रिणः। त्रिकालं पठनादस्य सिद्धिः स्यात्करसंस्थिता ॥ १४७ ॥ ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय प्रत्यहं यःपठेन्नरः। ऐहिकामुष्मिकान् सोऽपि लभते नात्र संशयः ॥ १४८॥ संग्रामसंनिविष्टानां वैरिविद्रावणं परम्।ज्वरापस्मारशमनं गुल्मादिप्लीहवारणम् ॥१४९॥साम्राज्यसुखसंपत्तिदायकं जपतां नृणाम्। य इदं पठते नित्यं पाठयेद्वा समाहितः ॥ १५० ॥ सर्वान् कामानवाप्नोति वायुपुत्रप्रसादतः ॥ १५१ ॥ इतिश्री ह० बृ० ध० उपासनास्त० श्रीहनुमदुपासनाध्याये हनुमत्सहस्रनामस्तोत्रनिरूपणं नाम पंचमं

प्रकरणम् ॥ ५ ॥ श्लो० ३३० ॥ अथ हनुमत्स्तोत्रम् ॥ उक्तं च सुदर्शनसंहितायाम्। ॐ अस्य श्री हनुमत्स्तोत्रमन्त्रस्य विभीषणऋषिः शिरसि। अनुष्टुप्छन्दसे नमो मुखे। हनुमान्रुद्रो देवता हृदि।ह्रीं बीजं दक्षस्तने। स्वाहाशक्तिर्वामस्तने। हाहेतिकीलकं नाभौ। देवदत्तस्य मुखस्तम्भनार्थे जपे विनियोगाय नमःसर्वाङ्गे।ॐह्रांह्रींहूं अङ्गु०हृ०हनुमते तर्जं० शिर०।ॐरुद्राय मध्य०शिखा०वषट्ॐसर्वदुष्टजनमुखस्तम्भनंकुरु २ अनामि०कव०हुं० ॐ सर्वकार्यसिद्धिंकुरु २ कनि०नेत्रत्र०वौषट् ॥ ॐह्रांह्रींहूं फट्

हनु. ३९ फट् स्वाहा करतलक० अस्त्रा० फट् ॥ अथ ध्यानम् ।
चन्द्राभं चरणारविन्दमधुरं कौपीनमौञ्जीधरं नाभ्यां
सत्कटिसूत्रयुक्तवसनं यज्ञोपवीतप्रभम् । हस्ताभ्या
मवलंब्य चाञ्जलिपुटं हारावलिं कुण्डलं बिभ्रद्दीर्घशिरः
प्रसन्नवदनं तं चाञ्जनेयं भजे ॥ इति ध्यात्वा मानसो
पचारैरभ्यर्च्य ॐ ह्रांह्रींह्रूं हनुमते रुद्राय सर्वदुष्टमुख
स्तंभनं कुरु २ मम सर्वकार्यसिद्धिं कुरु २ ह्रांह्रींह्रूं
फट्स्वाहा । इत्यष्टोत्तरशतं जप्त्वा स्तोत्रं पठेत् ॥
विभीषण उवाच ॥ आपन्नाखिललोकार्त्तिहारिणे
स्तो. श्रीहनूमते । अकस्मादागतोत्पातनाशनायनमोऽस्तु

ते ॥ १ ॥ आधिव्याधिमहामारीग्रहपीडादिहारिणे ।
प्राणापहंत्रे दैत्यानां रामप्राणात्मने नमः ॥ २ ॥
संसारसागरावर्तगतोर्मिभ्रान्तचेतसाम् । शरणागत
मर्त्यानां शरण्याय नमोऽस्तु ते ॥ ३ ॥ राजद्वारे बिल
द्वारे प्रवेशे भूतसङ्कुले । गजसिंहमहाव्याघ्रचोरभी
षणकानने ॥ ४ ॥ शरण्यातिशरण्यायानिलात्मज
नमोऽस्तु ते । प्रदोषे च प्रवासे च ये स्मरंत्यञ्जनीसु
तम् ॥ ५ ॥ अर्थसिद्धियशःकान्तीः प्राप्नुवंति न सं
शयः । कारागृहे प्रयाणे च संग्रामे देशविप्लवे ॥ ६ ॥
ये स्मरंति हनूमन्तं तेषां नास्ति विपच्चयः । वज्रदेहाय

हनु. ४०

कालाग्निरुद्रायामिततेजसे ॥ ७ ॥ दुष्टदैत्यमहादर्प
दलनाय महात्मने। ब्रह्मास्त्रस्तंभिने तुभ्यं नमः
श्रीरुद्रमूर्तये ॥ ८ ॥ सीतावियुक्तश्रीरामशोकदुःख
भयापह। तापत्रयोपसंहारिन्नाञ्जनेय नमोऽस्तु ते
॥ ९ ॥ जप्त्वा स्तोत्रमिदं मंत्रं वसुवारं जपेन्नरः।
राजद्वारे सभास्थाने प्राप्ते वादे जयो भवेत् ॥१०॥
विभीषणकृतं स्तोत्रं यः पठेत्सततं नरः। सर्वापद्भ्यो
विमुच्येत नात्र कार्या विचारणा ॥ ११॥ सर्वसिद्धि
मवाप्नोति सर्वत्र विजयी भवेत्।यःपठेत्परयाभक्त्या
स्तो. सगच्छेद्वैष्णवं पदम्॥ १२॥ लिखित्वा पूजयेद्यस्तु स

पुमाञ्जयमाप्नुयात्॥ १३॥ ॐ नमो हनुमते रुद्राय स
र्वदुष्टजनमुखस्तंभनं कुरु २ उद्दण्डदोर्दण्डवृन्दसैन्ये
न्द्रवीरप्रतापप्रकटपरिक्रमकृपालुरामदूताञ्जनेय हरि
मर्कटमर्कटआपदोद्धार श्रीवीरहनुमन् मम शत्रून्सं
हारय संहारयाद्य मां रक्ष रक्ष ॥ १४॥ इति श्रीह० बृ०
ध० उपा० स्त० श्रीहनुमदुपासनाध्याये सुदर्शनसं
हितोक्तं श्रीहनुमत्स्तोत्रनिरूपणं नाम षष्ठं प्रकर
णम् ॥६॥ श्लो० ३४४॥ अथ विचित्रवीरहनुमन्माला
मंत्रः। ॐ अस्य श्रीविचित्रवीरहनुमन्मालामन्त्रस्य
श्रीरामचन्द्रो भगवानृषिः अनुष्टुप्छंदः श्रीविचित्र

त्रवीरहनुमान् देवता ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे मालामंत्र
जपे विनियोगः॥ अथ न्यासः॥ ॐ ह्रां अंगु० हृद० ॥
ह्रीं तर्ज० शि० ॥ ॐ ह्रूं म० वषट् ॥ ॐ ह्रैं० अं० हुं ॥
ॐ ह्रौं कनि० नेत्र० ॥ ॐ ह्रः करत० फट् ॥ अथध्या
नम् ॥ वामे करे वैरवहं वहन्तं शैलं परे शृंखलमा
लयाढ्यम् । दधानमाध्मातसुवर्णवर्णं भजे ज्वलत्कु
ण्डलमाञ्जनेयम् ॥ १॥ ॐ नमो भगवते विचित्रवीरह
नुमत प्रलयकालानलप्रभाज्वलत्प्रतापवज्रदेहाय
अंजनीगर्भसंभूताय प्रकटविक्रमवीरदैत्यदानवयक्ष
राक्षसग्रहबंधनाय भूतग्रहप्रेतग्रहपिशाचग्रहशाकि

नीग्रहडाकिनीग्रहकाकिनीग्रहकामिनीग्रहब्रह्मग्रह
ब्रह्मराक्षसग्रहचोरग्रहबंधनाय एहि एहि आगच्छा
गच्छ आवेशयावेशय मम हृदयं प्रवेशय २ स्फुर २
प्रस्फुर २ सत्यं कथय २ व्याघ्रमुखं बंधय २ सर्पमुखं
बंधय २ राजमुखं बंधय २ सभामुखं बंधय २ शत्रु
मुखं बंधय २ सर्वमुखं बंधय २ लंकाप्रासादभंजनसर्व
जनं मे वशमानय २ श्रीं ह्रीं क्लीं श्रीं सर्वानाकर्षय २
शत्रून् मर्दय २ मारय २ चूर्णय २ खेखेखे श्रीराम
चन्द्राज्ञया प्रज्ञया मम कार्यसिद्धिं कुरु कुरु मम शत्रून्
भस्मीकुरु कुरु स्वाहा॥ ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः फट् श्रीविचि

त्रवीरहनुमते मम सर्वशत्रून् भस्मीकुरु कुरु हनहन हुं फट्स्वाहा ॥ प्रतिदिनमेकादशवारं जपेत् । पूर्ववन्न्यासध्यानपूर्वकं निवेदयेत् ॥ इति श्रीह०बृ०ध० उपा० स्त० श्रीहनुमदुपासनाध्याये श्रीविचित्रवीर हनुमन्मालामंत्रनिरू०नामसप्तम प्रकर०॥७॥श्लो० ॥ ३४६ ॥ अथ श्रीसौभाग्यहनुमन्महामत्रंः ॥ ॐ अस्य सौभाग्यहनुमन्महामंत्रस्य श्रीरामचन्द्रऋषिः ॥ अतिजगतीछंदः । श्रीहनुमान्परमात्मा रुद्रो देवता।हनुमानिति बीजम् ॥वायुर्देवता इतिशक्तिः ॥ अञ्जनीसुत इति कीलकम् ॥ श्रीहनुमत्प्रसादसिध्य

र्थे जपे विनियोगः।ॐहं हनुमान् अंगुष्ठाभ्यां०॥ॐ वं वायुदेवतायै तर्जनीभ्यां० ।ॐ अं अञ्जनीसुताय मध्यमाभ्यां०ॐ रं रामदूताय अनामिकाभ्यां० । ॐहं हनुमते कनिष्ठिकाभ्यां० ।ॐरुं रुद्रमूर्त्तये करतल करपृ० । एवं हृदयादिन्यासः ॥अथ ध्यानम्- अथातः संप्रवक्ष्यामि शृणु सर्वाङ्गसुन्दरि। अथैवं देव देवेश ध्यानं श्रीहनुमत्परम् ॥ १ ॥ पञ्चवक्त्रं महा भीमं त्रिपञ्चनयनैर्युतम् । बाहुभिर्दशभिः प्रोक्तं सर्वकामार्थसिद्धिदम् ॥ २ ॥ पूर्वं च वानरं प्रोक्तं कोटिसूर्यसमप्रभम् । दंष्ट्राकरालवदनं भ्रुकुटीकुटि

लेक्षणम्॥ ३॥तथैव दक्षिणं वक्रं नारासिंहं महाद्भुतम्।
अत्युग्रतेजसं वर्यं भीषणं भयनाशनम् ॥४॥ पश्चिमे
गरुडं वक्रं वज्रतुण्डं महाबलम् । पवनाद्रिप्रशमनं
सर्वभूतनिकृन्तनम् ॥ ५ ॥ उत्तरे सूकरं वक्रं कृष्णा
दीप्तिं नभोनिभम् । पातालनिधिभेत्तारं ज्वररोगनि
कृन्तनम् ॥ ६ ॥ कुर्वन्तसंतोषणं तेषां सर्वशत्रुहरं
परम् ॥ इति ध्यात्वा पञ्चोपचारैः पूजां कुर्यात् ।
अथ सप्त मुद्राः प्रदर्शयेत्–खड्ग त्रिशूलं खट्वाङ्गपाशं
चाङ्कुशमेव च । चक्रमुद्गरमुद्रा च सप्त मुद्राः प्रकी

१ कुटिलेश्वरम् इति पाठान्तरम् ।

र्तिताः ॥ ७ ॥ अथ मालामंत्रः । ॐ रामदूताय
अंजनीवायुसुताय महाबलाय सीताशोकदुःखनि
वारणाय लङ्कोपदहनाय बाहुलप्रचंडाय फाल्गुनस
खाय कोलाहलब्रह्मांडविश्वरूपाय सप्तसमुद्रनीरलं
घनाय पिङ्गलनयनायामितविक्रमाय सूर्यबिंबफलसे
विताय दृष्टिनिरालंकृताय संजीवसंजीवितलक्ष्मणा
ङ्गदसुग्रीवमहाकपिसैन्यप्राणनिर्वाहकाय दशकण्ठ
विध्वंसनकारणसेविताय श्रीसीतासमेतश्रीराम
चन्द्रमूर्त्तये स्वाहा ॥ अथ मूल मंत्रः ॥ ॐ हनुमन्
वायुदेवताय अंजनासुतरामदूत हनुमन् रुद्रमूर्त्तये

स्वाहा ॥ इति यथाशक्ति यथाज्ञानं यथासंख्यं मूलमंत्रजपं कुर्यात् । मूलमंत्रजपकाले मालामंत्र जपस्याद्यन्तयोः त्रिरावृत्तिः । एतन्नामसंपुटीकरण सूचनम् । अथ पूर्वोक्तमुद्राः प्रदर्शयेत् । तथा पूर्वोक्तं ध्यानं कराङ्गन्यासांश्च कुर्यात् । गन्धादि नमस्करान्तं पूजनं चेति ॥ इति श्रीह०बृ० घ०उ० स्त० श्रीहनुमदुपा० ध्याये श्रीसौभाग्यहनुमन्महा मंत्रनिरूपणं नामाष्टमं प्रकरणम् ॥८॥ श्लो० ३५३ ॥

दी. वि. अथ श्रीहनुमद्दीपदानविधिः । उक्तं च सुदर्शनसंहितायाम्–अथातः संप्रवक्ष्यामि दीपदानं हनूमतः ।

येन विज्ञानमात्रेण सिद्धो भवति साधकः ॥१॥ दीपदानप्रमाणं तु सावधानादिदं शृणु ।प्रमाणं तं तु वक्ष्यामिपञ्चमानमनुक्रमात् ॥२॥ स्थानं भेदं च मंत्रं च दीपदाने मनुं पृथक् । पुष्पवासिततैलं च सर्वकामफलप्रदम् ॥३॥ तिलतैलं श्रियो हेतुः पथिकागमनाय च । अतसीतैलमुद्दिष्टं यशःकर्मणि निश्चितम् ॥ ४ ॥ सार्षपं रोगनाशाय सर्वव्याधिविनाशकम् । मारणे राजिकाजातं तथा वैभीतकादिकम् ॥ ५॥ उच्चाटे च करञ्जोत्थं विद्वेषे मधुवृक्षजम् । अलाभे सर्वतैलं च तिलतैलमनुत्तमम् ॥ ६ ॥ गोधूमं च तिलं माषं मुद्गं

वै तन्दुलं क्रमात् । पंचधान्यमिदं प्रोक्तं नित्यं दीप उदाहृतम्॥७॥पंचधान्यसमुद्भूतं पिष्टपात्रं सुशोभनम्।सर्वकाममिदं प्रोक्तं सर्वदा दीपदापने॥८॥वश्ये तंडुलपिष्टं च मारणे माषपिष्टकम् ।उच्चाटने तिलं कृष्णं यवपिष्टं प्रकीर्तितम्॥९॥पांथस्यागमने प्रोक्तं गोधूमोत्थं सतंडुलम् । मोहने तण्डुल पिष्टमाकर्षे मुद्गपिष्टकम् ॥१०॥ संग्रामे केवलं माषं कृत्वा दीपं च पात्रके। संधौ त्रिपलजं प्रोक्तं लक्ष्मीः कस्तुरिका मता ॥ ११ ॥ एलालवङ्गकर्पूरमृगनाभिसुसंयुता । कन्यकावरणे राजवश्ये सर्वं तथैव च॥१२॥ अलाभे

सर्ववस्तूनां पञ्चधान्यं परं मतम् । अष्टमुष्टिभवेत्किंचित्किंचित्पिष्टं तु पुष्कलम्॥ १३॥पञ्चसप्ततथा रौद्रं प्रमाणं च यथाक्रमम् । सुगन्धं नैव मानं स्याद्यथारुचि सम्मतम् ॥ १४॥ नित्यं दीपः प्रकर्त्तव्यस्ताम्रपात्रे हनूमतः।सोमवारे तथा ध्यात्वा जलस्रावं च कारयेत्॥१५॥ पश्चात्प्रमाणतो ग्राह्यं क्रमशो हस्तमानकम् । तत्पिष्टं शुद्धपात्रे तु नदीतोयेन शोधितान् ॥ १६॥ दीपपात्रं ततः कुर्याच्छुद्धो नियतमानसः। दीपे पात्रे योज्यमाने मारुतेः कवचं पठेत् ॥१७॥इति पात्रविधिः ॥ मालानूनाश्च ये वर्णाः साध्यनामसम

न्विताः। वर्त्तिकायाः प्रकर्तव्यास्तन्तवस्तत्प्रमाणतः ॥१८॥ त्रिंशांशेनैव सा रम्या गुरुकार्येऽखिले मता। कूटतुल्या स्मृता नित्या सामान्याथ विशेषतः ॥१९॥ रुद्रकूटगुणा प्रोक्ता नपात्रं च विचालयेत्। एकाविंशति संख्याकास्तन्तवो निर्मला मताः॥२०॥ रक्तसूत्रं हनुमतो दीपदाने प्रकीर्तितम्। कृष्णमुच्चाटने प्रोक्तं द्वेष मारणकर्मणि ॥ २१ ॥ कटुतुल्यपलं तैलं गुरुकार्येऽष्टसंगुणम् । नित्ये पंचपलं प्रोक्तमथवा मनसो रुचिः ॥२२॥ हनुमत्प्रतिमायास्तु सन्निधौ दीपदापनम् । प्रतिमादीपसहिता ग्रहभूतग्रहेषु च ॥ २३ ॥

चतुष्पथे तथा प्रोक्तं दीपदानमनन्तरम्। सान्निधौ स्फाटिके लिङ्गे शालग्रामस्य सन्निधौ ॥ २४ ॥ नानाभोगाश्रयं प्रोक्तं दीपदानं हनूमतः। गणेशसान्निधौ विष्णोर्महासंकटनाशनम् ॥ २५ ॥ विषव्याधिमहाघोरे हनुमत्सान्निधौ कुरु। दुर्गायाः सन्निधौ प्रोक्तं संग्रामे घोरसंकटे ॥२६॥ द्यूते वृष्टिस्थले चैव विशेषान्मारणे तथा। व्याधिनाशे तुण्डबन्धे दुष्टदृष्टौ तथैव च२७ राजद्वारे बंधमुक्तौ गुरुकार्ये प्रयत्नतः। गजस्य मस्तकेचैव राज्यलक्ष्मीसमृद्धये ॥ २८ ॥ स्त्रीवशीकरणे दीपो वापीतीरे सरोवरे। विप्रक्षत्रियविट्शूद्रवश्ये

हनु.
४७

विप्रालये शुभम् ॥ २९ ॥ जपे पूर्वमुखः कार्यं उच्चाटे वायवस्स्मृतः । सर्ववश्ये च कर्त्तव्यो दीपो याम्यदिशामुखः ॥ ३० ॥ मारणे भेदकार्ये च कर्त्तव्यो राक्षसीमुखः । शान्तिके पौष्टिकेसन्धौकन्यापुत्रास्तयेतथा ३१ अभिचारार्थसिध्यर्थे दीपःकार्यो जलाश्रितः । स्तंभने भूतदमने शाकिनीनां च विग्रहे ॥ ३२ ॥ व्यंतराणां च यक्षाणां पवनाभिमुखं कुरु । धानेशो धनधान्यादि राज्यलक्ष्मीसमृद्धये ॥ ३३ ॥ दीपःकार्यो महायोगे पान्थस्यागमनाय च । ईशानाभिमुखः कार्यः सर्वऋद्धिविवृद्धये ॥ ३४ ॥ सर्वेषु गुरुकार्येषु राजपत्नीवशे

दी.वि.

तथा । वृष्टः समागमार्थाय देशस्योत्सादनाय च ॥ ३५ ॥ दवेतासम्मुखः कार्यो दीपः शून्ये प्रकल्पयेत् वृत्तिष्टवृक्षादिनष्पौ दुर्गे तोयप्रशोषणे ॥ ३६ ॥ विवरादिप्रवेशेषु भूमिस्थधनकर्षणे । गण्डभेदेषुसर्वेषु शृङ्खलाबन्धमोचने ॥ ३७ ॥ खातं कृत्वा करोन्मानं चतुरस्रं सुशोभनम् । तन्मध्ये स्थापयेद्दीपं दक्षिणाभिमुखंतथा ॥ ३८ ॥ पात्रधारणयंत्रं तु विशेषणनिशामय । स्वर्णरूपोद्भवं ताम्रं त्रपुलोहोद्भवं तथा ॥ ३९ ॥ नागपात्रं विशेषेणवश्यादिषु च कर्मसु । पात्राधारे तु षट्कोणे तथा बीजानि विन्यसेत् ॥ ४० ॥ ह्रौंह्रौंह्रौं

ह्रांफ्रेंह्रौंक्रमात् । अग्निकोणं समाश्रित्य कोणे कोणे यथाक्रमम् । मध्ये हनूमद्गायत्रीं तांश्रृणुष्व षडानन ॥४१॥ रामदूताय विद्महे वायुपुत्राय धीमहि।तन्नो हनुमान् प्रचोदयात्॥ततो मंत्रेण दीपपात्रं वेष्टयेत् ॥ ॐ ह्रांह्रींह्रूंह्रैंह्रौंवज्रतुंडकायलंकेश्वरवधाय महासेतुबंधाय महाशैलप्रवाहगगनेचर एह्येहि भगवन् महाबल पराक्रमभैरवायाज्ञापय एह्येहि महारौद्रदीर्घपुच्छेन वेष्टय वैरिणो भंजय २ हुँफट् इतिमंत्रं समुच्चार्य ब्रह्मचर्यजपं जपेत् । पंचाशदाधिकं पात्रेयंत्रं मंत्रेण वेष्टयेत्। छुरिका अग्रतः स्थाप्या करवीरैश्च पूजयेत् ॥४२॥

अथ मंत्र प्रवक्ष्या मिमंत्रेण च प्रपूजयेत् । ॐ ऐं श्रीं ह्रां ह्रीं ह्रूंह्रैंह्रौंह्रःफ्रें हनुमन् प्रकटपराक्रम आक्रांतदिङ्मण्डलयशोधवलीकृतजगात्रितयवज्रदेह ज्वलत्सूर्यकोटिसमप्रभ । तनुरुद्रावतारलंकापुरदहन उदिधिलंघनदशग्रीवशिरःकृतान्त सीतायासनिवारक वायुसुत अञ्जनिगर्भसंभूत श्रीरामलक्ष्मणानन्दकरकपिसैन्यप्राकारसुग्रीवसख्यकारणबालिनिबर्हण द्रोणपर्वतोत्पाटन । अशोकवनाविदारण अक्षकास्यच्छेदन वनरक्षाकारसमूहभंजन ब्रह्मास्त्रब्रह्मशक्तिग्रसन लक्ष्मणशक्तिभेदनलक्ष्मणशक्तिभेदनानिवारण।

हनु. ४९

शिशुसमानपनिबालादित्यसानुग्रसन मेघनादहोम विध्वंसन इंद्रजिद्वधकारण सीतारक्षकराक्षसविदारण कुंभकर्णादिवधपरायण श्रीरामभक्तितत्पर व्योमद्रुमोल्लंघनमहासामर्थ्यमहातेजःपुञ्जविराजमानस्वामिवचनसंपादितअर्जुनसंयुगसहाय । कुमार ब्रह्मचारी गभीरस्वर दक्षिणांशमार्तंडमेरुपर्वतोत्पाटकचरण। सर्वदुष्टनिबर्हणव्याघ्रादिभयनिवारणसर्व शत्रुच्छेदनसमपरस्य त्रिभुवनस्त्रीपुंनपुंसकात्मकं सर्वजीवजातं वशयर। ममाज्ञाकारं संपादय संपादय नाना नामधेयान् राज्ञः सपरिवारान् मम सेवकान्

दी.वि.

कुरु२। सर्ववश्यअविषाणविध्वंसयर प्रबलानि परसैन्यानिक्षोभयरसर्वकार्यादिनादितिसाधय २ सर्वदुर्जनानां मुखानि स्तंभय कीलयघेघेघेहाहाहा हुंहुंहुंफट् स्वाहा । मंत्रमेतत्पठेन्नित्यं यावद्दीपं समापयेत् । दीपाग्रे पठमानस्तु मनोवांछितमाप्नुयात् ॥ ४३ ॥ अथ विधिः॥भूमिशायी नक्तभोजी वर्णमालासमन्वितः ॥ कपीश्वरं स्मरेन्नित्यमेकविंशतिवासरान् ॥ ४४ ॥ प्रमाणं दीपकरणे कार्यसिद्धिः प्रजायते । शकुनान्संप्रवक्ष्यामि आगमोक्तप्रमाणकान् ॥४५॥ कार्पासं रसकुंभं च विद्धाङ्गं चाङ्गवर्जितम् । अधि

काङ्गं दुष्टबुद्धिं दृष्ट्वा कार्यं न जायते ॥ ४६ ॥
सुवासिनीं सुपुरुषं फलं गां वत्ससंयुताम् । तुरङ्गं
गजखड्गं च दृष्ट्वा बाह्यं सुखप्रदम् ॥ ४७ ॥ एवं
दीपाविधानं च मयोक्तं ते विशेषतः । हिताय जगतां
पुत्र तत्क्षणात्सिद्धिकारकम् ॥ ४८ ॥ तस्मात्सर्वं
प्रयत्नेन देयं कृत्वा परीक्षणम् । देवानां च यथावि
ष्णुर्नदीनां जाह्नवी तथा ॥ ४९ ॥ तक्षकः सर्वनागानां
धेनूनां कामधुक्तथा । तथा सुदर्शनं चेयं संहिताप

रिकीर्तिता ॥ ५० ॥ विष्णुभक्ताय शान्ताय कान्ताय
वशवर्तिने । सुभक्ताय सुशिष्याय व्रतज्ञाय प्रकाश

येत् ॥ ५१ ॥ यथा माहिष्मतीनाथस्तथा वायुसुतः
स्मृतः । उभयोरन्तरं नास्ति कृत्वा पापमवाप्नुयात्
॥ ५२ ॥ इतिश्रीह० बृ० ध० उपा० स्त० श्रीहनुमदु
पा० ध्याये सुदर्शनसंहितोक्तश्रीहनुमद्दीपदानविधि
निरूपणं नामनवमं प्रकरणम् ॥ ९ ॥ श्लो० ॥ ४०७ ॥
अथ हनुमत्पताकाव्रतम् ॥ उक्तं चानन्दरामायणे म
नोहरकाण्डे ॥ विष्णुदासउवाच ॥ किञ्चिद्व्रतं हनुमत
स्त्वं मां वक्तुमिहार्हसि ॥ रामदास उवाच ॥ यदारा
मस्त्रिकूटाद्रौ नागपाशैस्तु पीडितः । नारदस्य वचः
श्रुत्वा सस्मार विनतासुतम् ॥ १ ॥ तदासौ काश्यपि

हनु. ६१ वीरः समागत्य रणाङ्गणे । प्रणाममकरोत्तस्मै रामा
यामिततेजसे ॥ २ ॥ निवार्य पन्नगास्त्रं तन्मेघनाद
समीरितम्। तुष्टाव रघुवीरं तं ससैन्यं च सलक्ष्मणम्
॥ ३ ॥ उवाच प्रणिपत्याथ रामभद्रं खगेश्वरः ॥
गरुड उवाच ॥ आश्चर्यमिदमत्यंतं यद्भवानस्मरद्धि
माम् ॥ ४ ॥ सति वीरे महारुद्रे सगणे श्रीहनूमति।
सुग्रीवे च नले नीले सुषेणे जाम्बवत्यपि॥५॥ अंगदे
दधिवक्त्रे च तारे च तरले तथा। मैन्दे सति महावीर्ये
किमत्रास्ति प्रयोजनम् ॥ ६ ॥ श्रीराम उवाच ॥
प. त्र. भवद्भीतिमुपागम्य विद्रुताश्च भुजंगमाः । एतेषु स

त्सुवीरेषु किमु सैन्यमपीडयन् ॥७॥ गरुड उवाच ॥
रामदेव महाबाहो कपीनां चरितं शृणु । आत्मनो
पि समाविष्टान्मा कुरुष्वात्र गर्हणम् ॥ ८ ॥ साक्षात्त्व
भगवान्विष्णुर्लक्ष्मीस्तु जनकात्मजा । सौमित्रिः
फणिराजोऽयं रुद्राश्च कपयः स्मृताः ॥ ९ ॥ सुग्री
वो वीरभद्रोयं १ शंभुरेषः स्मृतोऽनलः २। विद्धि दा
शरथे नून गिरिशो नील एव च ३ ॥ १०॥ महायशाः
सुषेणोऽयं ४ जांबवांश्चाप्यजैकपात् ५। अहिर्बुध्न्य
स्त्वंगदोऽत्र ६ दधिवक्त्रः पिनाकधृक् ७ ॥ ११ ॥
आयुताजित्त्वयं तारः ८स्थाणुश्च तरलोमतः ९। मैन्दो

हनु. भर्गतनुः साक्षात् १० हनुमान्भगवान्स्मृतः ११
६२ ॥१२॥ अवतीर्णा महारुद्रास्त्वदर्थं रघुनन्दन । अव
सन् सर्वदेशेषु नानापर्वतमध्यतः ॥ १३॥ धृत्वा च
कपिरूपाणि अवतेरुर्महीतले। सर्वेऽपि कपितांप्राप्ताः
कारणं तद्ब्रवीमि ते ॥१४॥ पुरा देवासुरैःसिन्धोर्मथि
ताद्व्याधयोऽभवन् । नानापीडाकराः सर्वा लूता
विस्फोटकादयः ॥१५॥ तैरेव व्याधिभिः सर्वं पीडितं
जगतीतलम् । ऋषयोऽपि नृपालाश्च ब्रह्माणं शरणं
प. व्र. ययुः ॥१६॥ ऊचुश्च जगतां नाथं ब्रह्माणं कमलोद्भ
वम् । त्राहित्राहि जगन्नाथ व्याधिभ्यो जगतीमिमाम्

॥ १७ ॥ पीडितां दारुणैर्दोषैर्ज्वराद्यैश्च महोल्बणैः ।
त्रिदोषैर्जर्जरीभूतां विभ्रमैर्व्याकुलीकृताम् ॥ १८ ॥
औषधानि न सिध्यंति मंत्रयंत्राणि चैव हि।पीडयंति
महारोगा मानवान्नाशकारिणः॥१९॥ एतत्ते कथितं
सर्वं ब्रह्मंस्त्वत्पुरतः सुधीः ॥ २० ॥ तत्तेषां वचनं
श्रुत्वारुद्रान्संप्रार्थयद्विधिः।तेऽपि श्रुत्वा ब्राह्मवाक्यं
रुद्रा एकादशामलाः ॥ २१ ॥ समाश्वासं विरंचिते
वीरभद्रादयः सुराः । संभूयवानरेष्वेव सुग्रीवप्रमुखा
इमे ॥ २२॥ पर्यटन्पर्वताग्राणि मंडलानिचसर्वशः ।
नादयन्तो जगत्सर्वं भुभुःकारैःसुदारुणैः ॥ २३ ॥ क्ष्वे

हनु. ५३ डितैः क्रीडनैस्तेषां व्याधयो नाशमाप्नुयुः । ततस्तुस
कलां दृष्ट्वा वानरैर्वेष्टितां भुवम् ॥२४॥ तुतोष भगवान्
ब्रह्मा ददौ तेभ्यो वरान् बहून् । ब्रह्मोवाच ॥ युष्मा
स्वपि च रुद्रास्तु मृतसंजीवनी कला ॥ २५ ॥ आ
ज्ञाऽस्तु सर्वजगति वेगोऽस्तु मनसः समः । युष्मान्
स्मरंति ये मर्त्याः पूजयंति भवत्तनूः ॥२६॥ पताका
विविधाः कृत्वा चित्रतोरणसंयुताः । भक्ष्यभोज्यानि
खाद्यानि लेह्यं पेयं च सर्वशः ॥ २७ ॥ युष्मानु
द्दिश्य ये मर्त्या जुह्वति हि हुताशने । हविः पुण्यतमं
प. व्र. रुद्रास्तेषां सिद्धिर्न संशयः॥२८॥पायसेनैवसाज्येन

तथैव तिलसर्पिषा । यजंति भवतां वृन्दं ते यांति
परमं पदम् ॥२९॥ एवं वै रुद्रमखिलं गाथावैश्वानरी
स्तथा। मानस्तोकेति वा मंत्रो मनोज्योतिरथापि वा
॥३०॥ भवतां यजनं चात्र गायत्र्या वा प्रकीर्तितम्
एवं ये मानवा लोके विधानं परिकुर्वते ॥३१॥ व्याधिं
मुक्त्वा सुखासीनास्त्वन्ते यांत्यक्षयं पदम् ॥ ३२ ॥
गरुड उवाच॥इति राम पुरावृत्तंकपीनां कथितं मया
एषु रुद्रेषु सर्वेषु हनुमान् भद्रनायकः॥३३॥ विधानं
तत्र कर्त्तव्यं यत्रास्ति हनुमत्तनुः। गोपुरे हनुमन्मूर्तिः
शिलायां च प्रतिष्ठिता ॥ ३४ ॥ तत्र सर्वं प्रकर्त्तव्यं

विधानं सुरसत्तम ॥ श्रीराम उवाच॥ येन केन प्रका
रेण क्रियते कपिपूजनम्॥३५॥ पताकाः कीदृशस्तत्र
कति कार्या विहंगम । हवनं कतिसंख्याकं किंद्रव्यं
को जपोऽत्र वै ॥ ३६ ॥ किदानं केन विधिना तन्म
माचक्ष्व सुव्रत ॥ गरुडउवाच ॥ जनमारे समुत्पन्नेग्रा
मेवापत्तनेपि वा ॥ ३७ ॥ प्रभवत्यौषधं नैव मणिमंत्र
पुरःक्रिया । विधानं तत्र कर्त्तव्यमेकादश्यां तिथौ
नृप ॥ ३८ ॥ प्रातःकाले समुत्थायकृतशौचो द्विजो
त्तमः । स्नात्वा गङ्गाजले पुण्ये तिलामलकसंस्कृ
तः॥३९॥एकादशाद्विजान् श्रेष्ठान्सोपवासान्निमंत्रये

त्। जागरस्तैस्तु कर्त्तव्यः सर्वोपस्करसंयुतः ॥४०॥
आदौ तु मंडपं कृत्वा सर्वत्रापि सुशोभितम् । पुष्पमं
डपिकामध्येमंडपेस्थापयेद्धरान् ॥ ४१ ॥ पञ्चामृतै
स्तु स्नपनं रुद्रेभ्यः परिकल्पयेत् । ततस्तु कुसुमैः
पूजा शतपत्रादिभिः शुभैः॥४२॥ चन्दनं च सकर्पूरं
देयं रुद्रांस्तु लेपनम् । दशाङ्गधूपमादद्याद्दीपैर्नीराज
येत्ततः ॥ ४३ ॥ नैवेद्यं विविधं दद्यात्तांबूलेनैव संयु
तम् । एकादशपताकास्तुपटैःसुपरिकल्पयेत् ॥४४॥
या या यस्मै समुद्दिष्टा पताका च शुशोभना । तस्य
तस्यैव रूपं तु तस्यामेव प्रलेपयेत् ॥ ४५ ॥ एवं

हनु.
५५

कृते विधाने च सुपताकासुतोरणैः। प्रातःकाले तु राजेन्द्र जागरांते द्विजोत्तम ॥ ४६ ॥ कृतस्नानो नदी तोये होमं कुर्यात्समाहितः।पायसेन तु साज्येन तथैव तिलसर्पिषा ॥ ४७॥ अयुतं हवनं कृत्वा पुनः पूजां प्रकल्पयेत्। पताकां हनुमद्द्वारे तस्यैव च निधापयेत् ॥ ४८॥ राजद्वारे तु सोग्रीवीं सौषेणीमापणे न्यसेत्। नलनीलपताके तु शिवद्वारे तु विन्यसेत् ॥ ४९ ॥ मरस्य तरलस्यापि मैन्दस्य ह्यङ्गदस्य च। ग्रामा द्बहिश्चतुर्दिक्षु मार्गेषु स्थापयेद्धिया ॥ ५० ॥ जल

प. व्र.

स्थाने जांबवतो दाधिवक्रीं चतुष्पथे। स्थापयेत्परमां

दिव्यां महावाद्यादिमङ्गलैः ॥५१॥ द्वारदेशे जनानां च रुद्रमूर्त्तिं विलेखयेत्। चित्रितां पंचवर्णैश्च ग्रामसूत्रैश्च वेष्टयेत् ॥ ५२ ॥ प्रत्यहं कारयेद्विद्वान् भक्त्या च ब्राह्मणार्पणम्। दद्याद्वस्त्राणि ऋत्विग्भ्यो सालङ्काराणि भूपतिः ॥ ५३ ॥ छत्राणि करपत्रैश्च पादुकाश्च विशेषतः। धेनुं पयस्विनीं दद्यादाचार्याय सवत्सकाम् ॥ ५४ ॥ सदक्षिणां सवस्त्रां च सालंकारां गुणान्विताम्। द्विजाय महिषीं दद्यात्तथैव पृथिवी पते ॥ ५५ ॥ अन्येभ्यो ब्राह्मणेभ्यश्च सप्तधान्यानि भूरिशः। लवणं सघृतं देयं तैलं च सगुडं तथा ५६

शय्यादानानि भूरीणिच्छत्राणिविविधानिच। एतत्
कृत्वा विधानं च राजा क्षेममवाप्नुयात् ॥ ५७ ॥
रुद्रएवात्रनिर्दिष्टो जपेत् सर्वैःसुलक्षणः। अथवा हवनं
शस्तं मानस्तोक इति स्फुटम् ॥ ५८ ॥ इतिश्रीह०
बृ० ध० उपा० स्त० श्रीहनुमदुपास० ध्यायेआनं
दरामायणोक्तहनुमतपताकाव्रतविधाननिरूपणंनाम
दशमंप्रकरणम् ॥ १० ॥ अथहनुमत्कल्पम् । उक्तं
च तन्त्रसारे । देव्युवाच ॥ शैवादिगाणपत्यादिशा
क्तानि वैष्णवानि च ।साधकानि च सौराणि चान्यानि
यानि कानि च ॥ १ ॥ एतानि देवदेवेश त्वदुक्तानि

श्रुतानि च । किंचिदन्यच्च देवानां साधनं यदि
कथ्यताम् ॥ २ ॥ शङ्कर उवाच ॥ शृणु देवि प्रव
क्ष्यामि सावधानाऽवधारय । हनुमतसाधनं पुण्यं
महापातकनाशनम् ॥ ३ ॥ एतद्गुह्यतमं लोके शीघ्र
सिद्धिकरं परम् । जयो यस्य प्रसादेन लोकत्रय
जितो भवेत् ॥ ४ ॥ तत्साधनविधिं वक्ष्ये नृणां सिद्धि
करं यतः । हुंकारमादौ संप्रोक्तं हनुमते तदनन्तरम्।
रुद्रात्मकाय हुंचैव फडिति द्वादशाक्षरम् ॥ ५ ॥
(हुं हनुमते रुद्रात्मकाय हुंफट् १) एतन्मन्त्रं
समाख्यातं गोपनीयं प्रयत्नतः। तव स्नेहेन भक्त्या

च ददामि तव सुन्दरि ॥ ६ ॥एतन्मंत्रमर्जुनाय पुरा दत्तं तु शौरिणा । जपेन साधनं कृत्वा जितं सर्वं चराचरम् ॥ ७ ॥ नदीकूले विष्णुगेहे निर्जने पर्वते वने । एकाग्रचित्तमाधाय साधयेत्साधनं महत् ॥८॥ महाशैलं समुत्पाट्य धावन्तं रावणं प्रति । तिष्ठतिष्ठ रणे दुष्ट मम जीवन्न मोक्ष्यसे ॥ ९ ॥ इति ब्रुवन्तं कोपेन क्रोधरक्तमुखाम्बुजम् । भोगीन्द्राभं स्वलांगूलमुत्क्षिपन्तं मुहुर्मुहुः ॥ १० ॥ लाक्षारक्तारुण रौद्रं कालांतकयमोपमम् । ज्वलदग्निसम नेत्रे सूर्यकोटि

समप्रभम् ॥ ११ ॥ अंगदाद्यैर्महावीरैर्वेष्टितं रुद्ररू

रूपिणम् । एवंरूपं हनूमन्तं ध्यात्वा यः प्रजपेन्मनुम् ॥ १२ ॥ लक्षजापात्प्रसन्नः स्यात्सत्यं ते कथितं मया । ध्यानैकमाश्रितानां च सिद्धिरेव न संशयः ॥ १३ ॥ प्रातः स्नात्वा नदीतीर उपविश्य कुशाऽऽसने । प्राणायामं षडङ्गं च मूलेन सकलं चरेत् ॥ १४ ॥ पुष्पाञ्जल्यष्टकं दत्त्वा ध्यात्वा रामं ससीतकम् । ताम्रपात्रे ततः पद्ममष्टपत्रं सकेसरम् ॥ १५ ॥ रक्तचन्दनघृष्टेन लिखेत्तस्य शलाकया । कर्णिकायां लिखेन्मन्त्रं तत्रावाह्य कपिं प्रभुम् ॥ १६ ॥ कर्णिकायां यजेद्देवं दत्त्वा पाद्यादिकं ततः । गन्धपुष्पादिकं चैव

चैव निवेद्य मूलमन्त्रतः ॥१७॥ सुग्रीवं लक्ष्मणं चैव अङ्गदं नलनीलकम्। जांबवन्तं च कुमुदं केसारिणं दलेदले ॥ १८ ॥ पूर्वादिक्रमतो देवि पूजयेद्गन्धचन्दनैः। पवनं चाञ्जनीं चैव पूजयेद्दक्षवामतः ॥१९॥ दलाग्रेषु क्रमात्पूज्या लोकपालास्ततः परम्। ध्यात्वा जपेन्मंत्रराजं लक्षं यावन्नसाधकः ॥ २० ॥ लक्षान्ते दिवसं प्राप्य कुर्याच्च पूजनं महत्। एकाग्रमनसा धीमांस्तस्मिन् पवननन्दने ॥ २१ ॥ दिवारात्रौ जपं कुर्याद्यावत्संदर्शनं भवेत् । सुदृढं साधकं मत्वा निशीथे पवनात्मजः ॥ २२ ॥ सुप्रसन्नस्ततो भूत्वा

प्रयाति साधकाग्रतः। यथेप्सितं वरं दत्त्वा साधकाय कपिः प्रभुः ॥ २३ ॥ सर्वसौख्यमवाप्नोति विहरेदात्मनः सुखैः। एतच्च साधनं पुण्यं देवानामपि दुर्लभम्। तव स्नेहात्समाख्यातं भक्तासि यदि पार्वति ॥ २४ ॥अथ वीरसाधनम् ॥ हनूमतोतिगुह्यं च लिख्यते वीरसाधनम्। ब्राह्मे मुहूर्त उत्थाय कृतनित्यक्रियो द्विजः ॥ २५॥ गत्वा नदीं ततः स्नात्वा तीर्थमावाह्य त्वष्टधा। मूलमंत्रं ततो जप्त्वा संसिक्तो नित्यसंख्यया ॥ २६ ॥ ततो वासः परीधाय गङ्गातीरेऽथ वा शुचौ। उपविश्य। ओं अंगुष्ठाभ्यां नमः। ओं

हृदयाय नमः। इत्यादिना च कराङ्गन्यासौ कुर्यात्।
ततः प्राणायामः। अकरादिवर्णानुच्चरन् वामनासा
पुटेन वायुं पूरयेत्। पञ्चवर्गानुच्चरन् कुंभयेत्। यका
राद्येन रेचयेत्। एवं वारत्रयं कृत्वा मन्त्रवर्णैरङ्गन्यासं
कुर्यात्। ततो ध्यानम्। ध्यायेद्रणे हनूमन्तं कपि
कोटिसमान्वितम्। धावन्तं रावणं जेतुं दृष्ट्वा सत्वर
मागतम्॥ २७॥ लक्ष्मणं च महावीरं पतितं रण
भूतले। गुरुं च क्रोधमुत्पाट्य गृहीत्वा गुरुपर्वतम्
॥ २८॥ हाहाकारैः सदण्डैश्च कल्पयन्तं जगत्रयम्।
आब्रह्माण्डसमप्रस्थं कृत्वा भीमं कलेवरम्॥ २९॥

इति ध्यात्वाऽष्टसहस्रं जपत् (८०००) अस्य मन्त्रः।
श्रीबीजं पूर्वमुच्चार्य पवनं च ततो वदेत्। नन्दनं च
ततो देयं ङेऽवसानेऽनलप्रिया। (श्री पवननन्दनाय
स्वाहा)॥३०॥ दशार्णोऽयं मनुः प्रोक्तो नराणां सु
रपादपः। सप्तदिवसं महाभयं दत्त्वा त्रिभागशेषासु
निशासु नियतमागच्छति यदि साधको मायां
तरति ईप्सितं वरं प्राप्नोति। विद्यां वापि धनं वापि
राज्यं वा शत्रुनिग्रहम्। तत्क्षणादेवमाप्नोति सत्यं
सत्यं सुनिश्चितम्॥३१॥इति श्री हरिकृष्णविनिर्मिते
बृहज्ज्योतिषार्णवे धर्मस्कंधे उपासनास्तबके हनुम

दुपासनाध्याये हनुमत्कल्पनिरूपणं नाम एकादशं
प्रकरणम् ॥११॥ श्लो० ४९६॥अथ हनुमद्गह्वरमाह-
सुदर्शनसंहितायाम् । विभीषण उवाच । भगवंस्ता
र्क्ष्यपक्षीन्द्र वद कल्पं हनूमतः।साङ्गोपाङ्गं समन्त्रं च
श्रोतुमिच्छामि तत्त्वतः ॥ १॥ तार्क्ष्य उवाच ॥ पव
नात्मजमन्त्राणां वदामि गह्वरं स्फुटम् । येन विज्ञान
मात्रेण मन्त्रस्यांते स्थिरो भवेत् ॥२ ॥ वेदादिगगनं
रेफस्वरं पञ्चदशान्वितम् । सकारं प्रतिलोमेन रुद्रे
णारूढमुद्धरेत् ॥३॥ एकादशस्वरोपेतं गगनं संयुतं
वदेत् । वामकर्णेन्दुसहितं कान्तं फाग्नियुतं वदेत्

॥ ४ ॥ पुनर्द्वितीयसूतेऽपि मंत्रः पंचाक्षरः स्मृतः ।
मंत्रस्यास्य पुरा प्रोक्तो महादेव ऋषिः स्वयम्
॥ ५ ॥ रामचन्द्रोऽथवा ब्रह्म गायत्री छन्द उच्यते ।
देवता हनुमान् प्रोक्तः सर्वारिष्टविनाशनम् ॥ ६ ॥
चतुर्थं बीजमुदितं मारुतात्मजसंयुतम् । अञ्जनी
सूनुसंयुक्तं तृतीयं शक्तिरुच्यते ॥७॥ श्रीरामभक्तसं
युक्तं हांशब्दः प्राण ईरितः । श्रीरामलक्ष्मणप्राणक
रेति गगनं वदेत् ॥८॥ रेफं नारायणाश्लिष्टं मायां
हूं तदनन्तरम् । अयं जीवः पुरा प्रोक्तो मंत्रस्यास्य
प्रदीपनः ॥ ९ ॥ सर्वकार्यप्रसिद्ध्यर्थं जपेन्मंत्रमिमं

द्विजः । नमो हनुमंते रामदूताय पुनरावदेत्॥१०॥ लक्ष्मणप्राणदात्रे च अञ्जनीसूनवे तथा । सीताशोकविनाशाय इति तस्य पदात्परम् ॥ ११॥ लङ्काप्रासादकपदाद्भञ्जनाय त्वमुद्धरेत् । ब्रह्मास्त्रब्रह्मशक्तिश्च निवारणपदं ततः ॥ १२ ॥ ङेंतैरेतैः स्वबीजाद्यै र्हृदादिन्यासमारभेत् । ततश्च सर्वमूलेन व्यापकन्यासमाचरेत् ॥ १३ ॥ प्रणवाद्यामर्ककलां बिंदुनार्द्धविभूषिताम् । रमां च मायासमिधमुखतूर्यरसस्वरैः ॥ १४॥ सबिन्दुभिः पुरश्चाथ शिवाद्यमस्त्रवर्णयुक् । एतद्धनञ्जयारूढं शिवस्वरेण संयुतम् ॥१५॥

बिन्दुमुच्चतदग्राथखमस्त्रेणयुतं वदेत् । वह्निरूढं शूलपाणिस्वरयुक्तं च बिन्दुमत् ॥ १६ ॥ ततो वदेच्छिवं चन्द्रसंयुतं वह्निसंस्थितम् । मनुस्वरेण संयुक्तं भूषितं बिन्दुनोपरि ॥ १७ ॥ ततः क्षाद्यं च शशिना संयुक्तं शून्यवर्णयुक् ॥ १८ ॥ सबिन्दुकं ततः शैवं शशिसंस्थे च बिन्दुमत् । शक्रस्वरयुतं वाच्यं रुद्रबीजादिवान्मनुः ॥ १९ ॥ ततो नतिः समुच्चार्या चतुर्थ्यंतं हनूमते । ममेति च पदं चोक्त्वा परं षष्ठीयुतं ततः ॥ २० ॥ चकारक्षयकुष्ठेतिगंडमाला च स्फोटकम् । क्षतज्वरेति च तत ऐकाहिकं वदेत्ततः॥२१॥

द्व्याहिकं त्र्याहिकं चेति चातुर्थिकं च संततः। ज्वरं चैव ततो वाच्यं सान्निपातिकमीरयेत् ॥ २२॥ ज्वरं भूतज्वरं मंत्रज्वरं शूलभगन्दरः। मूत्रकृच्छ्रकपाले तिशूलकर्णेतिशूलकम् । अक्षिशूलोदरशूलहस्तशूलपदं ततः॥२३ ॥ प्रवदेत्पादशूलादीन् सर्वव्याधीन् क्षणेन च ॥ २४ ॥ भिंधियुग्मं छिंधियुग्मं नाशयेति द्विधावदेत् । निकृंतयेति युगलं छेदयेति द्विधा ततः ॥२५॥ भेदयेति द्विधा वाच्यं महावीरपदं ततः। हनुमानिति हाशब्दं द्वेधा तु कवचं द्विधा ॥२६॥ घे शब्दयुगलं चोक्त्वा बीजानि च ततो वदेत्। मायाद्रि

तूर्यषष्ठैश्च कवचास्त्राग्निवल्लभा ॥ २७ ॥ सप्तत्युत्तर शतं वर्णा मंत्रे ह्यस्मिन् प्रकीर्तिताः ॥२८॥ अथमंत्र प्रकाशः।ॐऐंश्रींह्रांह्रींह्रूंस्फ्रेंख्फ्रेंह्स्ह्रसौं ह्स्फ्रें ह्स्रौं ॐ नमो हनुमते मम परस्य च क्षयकुष्ठगंडमालास्फोटकं क्षतज्वरमैकाहिकं द्व्याहिकं त्र्याहिकं चातुर्थिकं संतत ज्वरं सान्निपातिकज्वरं भूतज्वरंमंत्रज्वरशूलभगंदर मूत्रकृच्छ्रकपालशूलकर्णशूलाक्षिशूलोदरशूलहस्त शूलपादशूलादीन् सर्वव्याधीन्क्षणेन भिंधि२ छिंधि२ नाशय२निकृंतय २ छेदय २ भेदय२महावीर हनुमन् हांहांघेघेह्रींह्रींह्रूंह्रूंफट्फट्स्वाहा। अक्षराणि (१७०)

अयंरोगप्रशांत्यर्थंजप्तव्यः सततं नृणाम् । भस्म वा
वार्यनेनैव मंत्रयित्वा ददेत्सुधीः ॥ २९ ॥ मंत्रे ये ग
दितारोगास्ते नश्यंत्यस्यचाज्ञया ॥ इतिप्रथमंत्रः॥
आञ्जनेयस्यमंत्रं च प्रवदामि समासतः ॥३०॥सर्व
लोकहितार्थाय सद्यः प्रत्ययकारकम् । वेदादिमंत्रं
ततो वाच्यं लक्ष्मीं मायां त्रिधोच्चरेत् ॥ ३१ ॥ द्विती
यतुर्यषष्ठैश्च स्वरैः समनुवर्त्तिनीम् । शशिनाहं वह्निस्
स्थमेकारेण विभूषितम् ॥३२ ॥ बिंदुमच्च ततः शून्यं
वाद्ययुक्तं सवह्निकम् । एकादशस्वरोपेतं बिन्दुनोर्ध्वं
विभूषितम् ॥ ३३ ॥ शिवचन्द्राग्निरूढंमौयुक्तंबिन्दु

विभूषितम् । भर्गं सौम्यं शून्यसंस्थमस्त्रेणाग्निसम
न्वितम् ॥ ३४॥ अर्कादिकलयायुक्तं बिंद्वाढ्यं विज
प्रदम् ॥ हंसयुक्तं मनुकलायुक्त बिंदुविभू षतम्
॥३५॥ बीजकूटास्त्वमी रुद्रा एकादशनिवेशिताः ।
हृदयंहनुमच्छब्दंचतुर्थ्यन्तंसमुच्चरेत्॥ ३६। गुहाबलं
ततश्चाथ पराक्रममेति च । परस्यचचतुर्वर्णान्भूतप्रे
तपिशाचकम् ॥ ३७ ॥ शाकिनीडाकिनीचाथयाक्षि
णीपूतनेति च। मारी ततो महामारीकृत्या यक्षेतिरा
क्षसी ॥ ३८ ॥ ततो भैरववेतालग्रहब्रह्मग्रहेति च ।
ब्रह्मराक्षसादिकेति जातक्रूरेति चोच्चरेत् ॥ ३९ ॥बा

हनु.
६४

बाधाःक्षणेन च हन द्विधोज्जृंभययुग्मकम्।निरासय द्विधावाच्यं वारयेति द्विधा वदेत् ॥ ४० ॥ बंधयेति युगं चैव नुदेतिच द्विधोच्चरेत् । सूदेति च द्विधाप्रोक्तं धुनु चेति द्विधोच्चरेत् ॥ ४१ ॥ द्विधोच्चरेन्मोचयेति मामेनं च ततःपरम् । रक्षेतियुगलं वाच्यं महाशब्द मतःपरम् ॥ ४२ ॥ माहेश्वररुद्रावतारहात्रिधाकवचं त्रिधा । हुंहुंघेघे त्रिवारं स्यात्कवचास्त्राग्निवल्लभा ॥ ४३ ॥ एकसप्तत्युत्तरशतं मंत्रे वर्णाः प्रकीर्त्तिताः ॥ ४४ ॥ अथ मन्त्रप्रकाशः ॥ ॐ ऐंश्रींह्रांह्रींह्रूं

गह.

स्फें ख्फेंह्सौंह्स्ख्फेंह्सौं ॐनमो हनुमते महाबलपरा

क्रम मम परस्य च भूतप्रेतपिशाचशाकिनीडाकिनी यक्षिणी-पूतनामारी-महामारीकृत्यायक्षराक्षसभैरव वेतालग्रहब्रह्मग्रहब्रह्मराक्षसादिकजातक्रूरबाधान् क्षणेन हन२जृंभय जृंभय निरासय २ वारय२बंधय२ नुद २ सूद २ धुनु२ मोचय२मामेनं च रक्ष२महामाहेश्वर रुद्रावतार हा ३ हुं ३ हूं घ ३ हूंफट्स्वाहा ॥ अक्षराणि (१७१) सर्वत्र सर्वभूतानां नाशको हनुमन्मनुः । भस्मवारिसर्षपांश्च सिकतानभिमंत्रयेत् ॥४५॥यत्रक्वापि भयशंका विकिरेत्तत्र तत्र तु । एकैकं वा समूहं वा दशदिक्षु इतस्ततः ॥४६॥ विकीर्य

च भस्मवारि भीतस्य प्रक्षिपेत्तनौ । पानार्थं वारि दातव्यं भस्म चाङ्गे निवेशयेत् ॥४७॥ इति द्वितीय मंत्रः ॥ उत्तरं चाञ्जनेयस्य मंत्रं वच्मि समासतः । कलौ जप्तस्य सर्वत्र भयहन्ता न संशयः ॥४८॥ प्रणवं वाग्भवं मां च ह्रां ह्रीं ह्रूं च ततः परम् । पूर्ववत्पंच कूटानि बीजानि च ततोच्चरेत् ॥४९॥ एकादशेतिकूटानि प्रोच्चार्य नम इत्यपि । हनुमते पदं चोक्त्वा मम शब्दं परस्य च ॥ ५० ॥ महाभयानि पश्चाणान्सर्प व्याघ्रेति तस्कर । जलाग्निविषजङ्गमस्थावरं सह जेति च ॥५१॥ कृत्रिमोपविषं चेति महासंग्रामकं

ततः । अरण्यवादविवादशस्त्रास्त्राग्न्यादिकानि च ॥ ५२ ॥ संहरेति द्विधोच्चार्य विनाशययुगं ततः । दुर्गं संग्रासययुगं त्रोटयद्वितयं तथा ॥ ५३ ॥ भञ्ज द्विधा भञ्जयाथ द्विधा स्तंभय वै द्विधा । कुंठयेतिद्विधावाच्यं मोचयेति द्विधोच्चरेत् ॥ ५४ ॥ वानरऋक्ष महेति वीरमामेनमेव हि । चकारं रक्षरक्षेति हाकारं च त्रिधोच्चरेत् ॥५५॥ कवचं च त्रिधोच्चार्य घेऽक्षरं च त्रिधा वदेत् । क्रोधमस्त्रं वह्निजायासंयुतो मनुरीरितः ॥ ५६ ॥ एकषष्ट्युत्तरशतं मन्त्रे वर्णा निवेशिताः ॥ ५७ ॥ अथ मंत्रप्रकाशः॥ॐ ऐं श्रीं ह्रां ह्रीं ह्रूं

हनु. ६६

ह्स्रौं ख्फ्रें ह्सौं ह्स्ख्फ्रें ह्स्रौं नमो हनुमते मम परस्य च महाभयानि सर्पव्याघ्रतस्करजलाग्निविषजङ्गम स्थावर-सहजकृत्रिमोपविष-महासंग्रामारण्यवादविवादशस्त्रास्त्राग्न्यादिकानि संहर २ विनाशय २ दुःख संग्रासय२ त्रोटय त्रोटय भंज २भञ्जय भंजय२स्तंभय २ कुंठय २ मोचय २ वानरऋक्षमहावीरमामेनं च रक्ष२ हा ३ हूं ३ घे ३ हुं फट्स्वाहा॥अक्षराणि (१६१)शस्त्रास्त्रविषसर्पादिव्यथाभयविनाशकः। मंत्रोऽयं रामदूतस्य चिन्तितेप्सितसाधकः ॥५८॥

गह्व. गदितः सर्वलोकानां हितार्थं सत्यसाधकः ॥ इति

तृतीयमंत्रः ॥ मारुतेर्मंत्रमन्यच्च ब्रुवे सर्वमनोहरम ॥ ५९ ॥ सद्यःकलौ च भक्तानां कार्यप्रत्ययकारकम्। प्रणवो वाक्ततोलक्ष्मीर्हल्लेखा च त्रिधाविधा ॥ ६० ॥ उक्तः स्वरैस्त्रिभिश्चाथ बिन्दुनाङ्कितमस्तकम् ।संपात्य वह्निसंस्थं च ईशानस्वरसंयुतम् ॥६१॥ बिन्द्वाद्यं च ततः प्रोक्तं द्व्युत्तरं करकंशृणु। द्वितीयं तु कवर्गस्य पवर्गस्य तदेव हि ॥ ६२ ॥ यवर्गस्य द्वितीयेन संयुक्तं वायुतं कुरु। बिन्दुना भूषितं मूर्ध्नि ततोन्यच्छृणु बीजकम् ॥ ६३॥ शिवेन्दु वह्निभं शक्रस्वराढ्यं बिन्दुभूषितम् । प्राणजीवशू

हनु.
६७

युक्तं फानलेरास्वरान्वितम् ॥ ६४ ॥ बिंद्वङ्कितशिर
स्कं च कूटपंक्त्याभिधं महत्। शिवशक्तियुतं चान्य
दिन्दुस्वरसमन्वितम् ॥ ६५ ॥ बिंद्वंकितं विद्धि कूट
मेकादशमितिध्रुवम्। नतिर्हनुमतेचेति पश्चाद्राक्षस
कुलेति वै ॥ ६६ ॥ दावानलद्वादशार्ककोटिचार्कप्रभं
पदम्। ज्वलत्तनूरुहपदं भीमनादममोच्चरेत् ॥६७॥
परस्य च पदं दुष्टदुर्जनाथ महापदम् ॥ पकारकं
पदं वादिविवादिद्वेषकारकम् ॥ ६८ ॥ ततः कार्यभं
जकेति क्रूरप्रकृतिकं पदम्। प्रवृद्धकोपावेशकहन्तु
श्चैतत्पदं ततः ॥ ६९ ॥ कामुकादीनितिपदं दूरस्थे

गह.

तिपदं ततः। समीपस्थान्भूतभविष्यद्वर्त्तमानानथो
च्चरेत् ॥ ७० ॥ पुंस्त्रीनपुंसकांश्चातुर्वर्ण्यान्क्षणेनसत्व
रम्। हनद्विधा दहद्विधा संहारयद्विधा वदेत्॥७१॥
मोहयेति द्विधा वाच्यं मर्दयेतिद्विधा ततः। द्वेषयेति
द्विधाचोक्त्वा मार्जारमूषकेति च॥७२॥वत्सद्यःप्राणै
श्चततो वियोजयद्विधोच्चरेत्। विध्वंसयद्विधाहित्रि
द्विधा मूकयतेद्विधा ॥७३ ॥ पौनरुक्त्याजारयेतिवर्ध
येतिद्विधा ततः जृंभयेति द्विधाचोक्त्वापातयेतिद्वि
धावदेत् ॥७४॥ ततो मम पदंचोक्त्वा परस्यचततः
पदम्। पादतलाक्रामितांश्चकुरुद्वन्द्वंततो वदेत्॥७५॥

हनु. ६८ दासीभूतान्संपादय द्विधाहाचात्रिधोच्चरेत् । त्रिकोधं
चत्रिधा घेच कवचास्त्राग्निवल्लभा ॥ ७६ ॥ वर्णानां
द्विशतं प्रोक्तं पंचषष्ट्युत्तरं मनोः ॥ ७७ ॥ अथमंत्रप्र
काशः । ॐ ऐं श्रीं ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्स्फ्रें ख्फ्रें ह्सौं ह्स्ख्फ्रें ह्स्रौं न
मो हनुमते राक्षसकुलदावानलद्वादशार्ककोट्यर्कप्रभ
ज्वलत्तनूरुह भीमनाद मम परस्य च दुष्टदुर्जनमहाप
कारकवादिविवादिद्वेषकारक-कार्यभंजनकक्रूरप्रकृ
तिकप्रवृद्धकोपावेशकहन्तुकामुकादीन्दूरस्थान् स
गह. मीपस्थान्भूतभविष्यद्वर्त्तमानान् पुंस्त्रीनपुंसकांश्चातु
र्वर्ण्यान्क्षणेन सत्वरं हन २ दह २ संहारय २ मोहय २

मर्दय २ द्वेषय २ मार्जारमूषकवत्सद्यः प्राणैर्वियो
जय २ विध्वंसय २ हिलि २ मूकय २ जारय २
वर्धय २ जृंभय २ पातय २ मम परस्य च पादतला
क्रमितान् कुरु २ दासीभूतान् संपादय २ हा ३ हुं ३
घे ३ हुंफट्स्वाहा । अक्षराणि (२६५) विद्वेषिवैरि
दुष्टानां वंशविच्छेदकारकः । मंत्रोऽयं गदितः सत्यं
मुनिभिर्मंत्रपारगैः ॥ ७८ ॥ विशिष्यते कलौ सत्यं
प्रत्ययायाल्पबुद्धिभिः । महारुद्रावतारस्य जगत्प्रा
णात्मजस्य हि ॥ ७९ ॥ मार्तिं विद्धि वरिष्ठां च सर्व
सिद्धिप्रदां नृणाम् । वारिभस्माभिमंत्राणां सिक्ता

सर्षपास्तथा ॥ ८० ॥ अभिसंमंत्र्य विकिरेत्सर्वत्र
च इतस्ततः । तल्लंघनाद्भवन्त्येव सर्वे दुष्टास्तु वश्य
काः ॥ ८१॥ इति चतुर्थमंत्रः ॥ वेदमूर्द्धा तथा वाणी
रमाबिन्दुविभूषिता । मामुखेन च वामाङ्गं वामश्रु
त्याविभेदना ॥८२॥ बिन्दुभूषितमूर्द्धा यद्बीजानि च
ततः परम् । जीवचास्त्रार्णयुक्तत्वाद्दहनारूढमेव च
॥८३ ॥ शिवस्वरसमायुक्तं बिन्दुभूषितमस्तकम् ।
शून्यमस्त्रार्णसंमूढमग्निनाधोयुतं तथा ॥ ८४ ॥ एका
दशकलायुक्तं बिन्दुमत्तदनंतरम् । जीवांत्यजीवसं
युक्तं वह्न्यारूढं च बिन्दुमत् ॥ ८५ ॥ शतमन्युक

लाद्यं च बीजत्रयमिदं ततः । वह्न्यारूढं यांत्यमिति
तदारूढं नमोऽन्तकम् ॥ ८६ ॥ तदारूढं तु जीवर्णं
तदारूढं शिवं कुरु । वाण्यादिमेन संयुक्तं बिन्दुभू
षितमस्तकम् ॥ ८७ ॥ शिवं जीवयुतं कुर्याच्छतम
न्युकलान्वितम् । मस्तके बिन्दुसंयुक्तमोङ्कारं च
तृतीयकम् ॥८८॥ नतिर्हनुमते चोक्त्वा त्रैलोक्याक्र
मणेति च । पराक्रमेति श्रीरामभक्त मम परस्य च
॥ ८९ ॥ सर्वशत्रूंश्चतुर्वर्णसंभवानिति वै वद । पुंस्त्री
नपुंसकान्भूतभविष्यद्वर्तमानिति ॥ ९० ॥ दूरस्थां
श्च समीपस्थान्नाना इति ततो वद । नामधेयांस्ततो

नानाजातिसंकरयेति च ॥ ९१ ॥ कलत्रपुत्रमित्रेति
भृत्यबन्धुसुहृत्ततः । समेतान् प्रभुशक्तीतिसहितांश्च
ततः परम् ॥ ९२ ॥ धनधान्यादिसंपत्तियुतान्राजपदं
ततः।पुत्रसेवकमंत्रींश्च सचिवाश्च सर्वांस्ततः ॥९३॥
आत्यन्तिकान्क्षणेनेति त्वरयैतद्दिनावधि।नानोपायै
रितिपदं ततो मारययुग्मकम् ॥ ९४ ॥ शस्त्रैश्छेदय
युग्मं च अग्निना ज्वालयद्द्विधा । दाहयेतिद्विधावा
च्यमक्षेति च ततो वदेत् ॥ ९५ ॥ कुमारवत्पादतला
क्रमणेन शिलातले । आत्रोटय द्विधा वाच्यं घातये
ति तथा द्विधा ॥९६॥ बंधयद्वौ भूतसंघैः सहभक्षय

युग्मकम् । क्रुद्धचेतसेति नखैर्विदारय द्विधा वद
॥ ९७ ॥ देशादस्मादिति तत उच्चाटय द्विधावद ।
पिशाचवद्भ्रंशयेति द्विधाभ्रामय च द्विधा ॥ ९८ ॥
भयातुरान्विसंज्ञांस्तान्सद्यः कुरुयुगं वद । भस्मी
भूतांस्तथा वाच्यमुद्धूलय पुनर्वद ॥९९॥ भक्तजनव
त्सलेति सीताशोकापहारक। सर्वत्र मां तथैनं च रक्ष
युग्मं च हात्रयम्॥ १०० ॥ क्रोधत्रयं घेत्रयं च कव
चास्त्राग्निवल्लभा। एकचत्वारिंशदक्षराणि त्रीणि शता
नि च॥१०१॥ अथ मंत्रप्रकाशः॥ ॐऐं श्रींह्रांह्रींह्रूं
हस्फ्रेंख्फ्रेंहसौंहस्ख्फ्रेंहस्रौं नमो हनुमते त्रैलोक्याक्रम

हनु. ७१ णपराक्रम श्रीरामभक्तमम परस्यचशत्रूंश्चतुर्वणसंभ
वान्पुंस्त्रीनपुंसकान्भूतभविष्यद्वर्तमानान् दूरस्थान्
समीपस्थान् नानानामधेयान्नानासंकरजातीयान्क
लत्रपुत्रमित्रभृत्यबंधुसुहृत्समेतान् प्रभुशक्तिसहिता
न् धनधान्यादिसंपत्तिसंयुतान्राजपुत्रसेवकान् मंत्रि
सचिवसखीनात्यंतिकान् क्षणेन त्वरया एतद्दिनाव
धिनानोपायैर्मारय २ शस्त्रैश्छेदय २ अग्निनाज्वाल
य २ दाहय २ अक्षकुमारवत्पादतलाक्रमणेन शिला
गह. तलेआत्रोटय२ घातय२बंधय भूतसंघैःसह भक्षय२
२ क्रुद्धचेतसा नखैर्विदारय २ देशादस्मादुच्चाटय २

पिशाचवद्भ्रंशय २ भ्रामय २ भयांतुरान् विसंज्ञांस्तान्
सद्यः कुरु २ भस्मीभूतानुद्धूलय २ भक्तजनवत्सल
सीताशोकापहारकसर्वत्र मामेनं च रक्ष २ हा ३
हुं ३ घे ३ हूंफट्स्वाहा ॥ अक्षराणि (३४१) वर्णानां
गणना ज्ञेया दुष्टादिद्वेषिणस्तथा । उच्चाटमृत्युपैशाच
करणीयो मनुर्ध्रुवम् ॥ १०२ ॥ सप्रत्ययः समर्थश्च
कलौ भक्तेप्सितार्थकृत् । श्रद्धया नियमेनाथ संस्मृ
तो जापितः खलु ॥ १०३ ॥ कार्यं साधयते नूनं सत्यं
सत्यं न संशयः। हनुमद्वीरसामर्थ्याद्दुर्जयो मंत्रविद्भ
वेत् ॥१०४॥ इति पंचममंत्रः ॥ वेदमूर्धा ततो वाणी

लक्ष्मीबीजविभूषिता। द्वितुर्यषट्कलाभिन्ना हृल्लेखा समुदीरिता ॥ १०५ ॥ बीजान्येतानि षड्विद्धि सर्वि द्धानि महांति च । ततः शिवं जीवसंस्थायांत्यत्वह्नि प्ररूढितम् ॥ १०६ ॥ पंक्त्यान्त्यस्वरसंयुक्तं बिन्दुयुक्तं ततः परम् । कांत्यफांतसमारूढं बृहद्भानुयुतं स्फुटम्॥१०७॥ अर्काद्यस्वरसंयुक्तं बिन्दुयुक्तंततःपरम्। जीवांसं चन्द्रयुक्तं गादिमेन च तथायुतम् ॥ १०८ ॥ अस्त्रवर्णसमोपेतमधः पावकसंयुतम् । ईशस्वरेण संयुक्तं बिन्दुमुत्कटमुत्तमम् ॥ १०९ ॥ शिवः शक्तिश्च वह्निश्च शतमन्युकलायुतम् । बिन्दुना भूषितं पूर्वात्

पूर्वोऽयं समुदीरितः॥११०॥ शक्त्यारूढं शिवो ज्ञेयो बिन्दुभूषितमस्तकः । चतुर्दशस्वरोपेतः पञ्चकूटमिदं क्रमात् ॥ १११ ॥ पञ्चकूटानि बीजानि ह्येकादश क्रमेण तु । पुनर्वेदास्तु मंत्रोक्ता नतिर्हनुमते ततः ॥ ११२ ॥ प्रकटेति ततश्चोक्त्वा पराक्रमपदं ततः। आक्रान्तपदमेतत्तु दिङ्मण्डलपदं ततः॥११३॥ यशोवितानेतिपदं धवलीकृतवैपदम् । जगत्त्रितयवज्रेति देहज्वलदितीरयेत् ॥ ११४ ॥ अग्निसूर्यकोटिसमप्रभस्तनुरुहंपदम् । रुद्रावतारेति ततो लङ्कापुरीदहनाय वै ॥ ११५ ॥ दधिलङ्घनतश्छेत्ता दशग्रीव

वशिरस्ततः । कृतान्तकसीताश्वासनततोवायुसुतेति
च ॥ ११६ ॥ अञ्जनीगर्भसंभूतश्रीरामेतिपदं ततः।
लक्ष्मणानन्दकरायेति कपिसैन्यपदं वद ॥ ११७ ॥
प्राकारसुग्रीवपदंसख्यकारणवै ततः । वालिनिबर्हण
पदंकारणेतिपदं वद ॥ ११८ ॥ द्रोणपर्वतोत्पाटनपदं
वद ततः परम्। अशोकवनचेत्युक्त्वा विदारणपदंततः
॥ ११९ ॥ अक्षकुमारकेति च छेदनेति ततः पदम्।
वनरक्षाकरपदं समूह इति चोच्चर ॥ १२० ॥ विभ
ञ्जनब्रह्मास्त्रेतिब्रह्मशक्तिपदं वद । ग्रसनेतिलक्ष्मणेति
शक्तिभेदनिवारण ॥ १२१ ॥ शल्याविशल्यौषधीति

समानयनवै ततः । बालोदितभानुपदं मण्डलग्रसने
ति च ॥१२२॥ मेघनादहोमपदं विध्वंसनपदं ततः।
इंद्रजिद्वधकारणसीतारक्षककं पदम् ॥ १२३ ॥ तत
श्च राक्षससंघविदारणपदं ततः । कुम्भकर्णादिकवध
परायणपदं वद ॥ १२४ ॥ श्रीरामभक्तितत्परसमु
द्रेति ततः पदम् । व्योमद्रुमलंघनेति महासामर्थ्यवै
पदम् ॥ १२५ ॥ महातेजःपुञ्जपदं विराजमानवैपद
म्। स्वामिवचनेति पदं संपादितार्जुनेति च ॥१२६॥
संयुगसहायेतिच कुमारेतिपदं ततः । ब्रह्मचारीन्नि
तिपदं गंभीरेति पदं ततः ॥ १२७ ॥ शब्दोदयदक्षि

णाशामार्तण्डमेरुवैपदम्। पर्वतपीठिकार्चनसकलेति पदं ततः ॥ १२८ ॥ मन्त्रागमाचार्यपदं मम सर्वग्र हेति च। विनाशनसर्वपदं ज्वरोच्चाटनसर्ववै ॥१२९॥ विषविनाशनसर्वापत्तिनिवारणेति च। सर्वदुष्टादि च पदं निबर्हणपदं ततः ॥ १३० ॥ सर्पव्याघ्रादिकभ यनिवारणपदं ततः। सर्वशत्रूच्छेदनेति पदं मम पर स्यच॥१३१॥ततस्त्रिभुवनं पुंस्त्रीनपुंसकात्मकं पदम् ततः सर्वजीवजातं वशयेति द्वयं वदेत् ॥ १३२ ॥ ममाज्ञाकारकं चेति संपादय द्विधा वदेत्। ततो नानानामधेयान् सर्वराज्ञः पदं वद ॥ १३३ ॥ ततः

सपरिवारांश्च ततश्च मम सेवकान्। कुरुयुग्मं सर्वपदं शस्त्रास्त्रेतिविषाणि च ॥ १३४ ॥विध्वंसयद्विधोच्चार्य मायां पूर्ववदुच्चरेत्। हात्रिधा च समुच्चार्य तद्वदेहि त्रिधोच्चरेत्॥ १३५॥ पूर्वोदितं पञ्चकूटं वैपरीत्येन चो च्चरेत् । सर्वशत्रून् हनद्वन्द्वं परबलानि ततः परम् ॥ १३६॥ परसैन्यानि क्षोभय द्विधा मम पदं ततः। ततः सर्वं कार्यजातं साधयेतिद्विधावद ॥ १३७ ॥ सर्वदुष्टजनोच्चाय मुखानि कीलयद्विधा। घे त्रिधोच्चा र्य हाकरं त्रिधा क्रोधं त्रिधा ततः ॥ १३८ ॥ त्रिधा चास्त्रं वह्निजायासंयुतोयं मनुः स्मृतः। मन्त्रे वर्णाः

हनु.
७८

समाख्याता द्विनवत्युत्तराणि च ॥ १३९ ॥ शतानि पञ्च सत्यं हि मन्त्रविद्भिः पुरातनैः ॥ १४० ॥ अथ मंत्रप्रकाशः । ॐ ऐंश्रींह्रांह्रींह्रूंह्स्फ्रेंह्स्रौंह्स्ख्फ्रेंह्सौं ॐनमो हनुमते प्रकटपराक्रम आक्रान्तदिङ्मण्डल यशोवितानधवलीकृतजगत्त्रितयवज्रदेह ज्वलदग्नि सूर्यकोटिसमप्रभतनूरुहरुद्रावतार लङ्कापुरीदहन उदधिलंघन दशग्रीवशिरःकृतान्तक सीताश्वासनवायुसुत अञ्जनीगर्भसंभूत श्रीरामलक्ष्मणानंदकर कपिसैन्यप्राकार सुग्रीवसख्यकारणवालिनिबर्हणकारण द्रोणपर्वतोत्पाटन अशोकवनविदारण अक्षकुमारक

गह.

च्छेदन वनरक्षाकरसमूहविभञ्जन ब्रह्मास्त्रब्रह्मशक्तिग्रसन लक्ष्मणशक्तिभेदनिवारण शल्यविशल्यौषधिसमानयन बालोदितभानुमण्डलग्रसन मेघनादहोमविध्वंसन इन्द्रजिद्वधकारण सीतारक्षक राक्षससंघविदारण कुंभकर्णादिवधपरायण श्रीरामभक्तितत्पर समुद्रव्योमद्रुमलंघन महासामर्थ्य महातेजःपुंजविराजमान स्वामिवचनसंपादित अर्जुनसंयुगसहाय कुमारब्रह्मचारिन्गंभीरशब्दोदयदक्षिणाशामार्तण्ड मेरुपर्वतपीठिकार्चन सकलमंत्रागमाचार्यममसर्वग्रहविनाशन सर्वज्वरोच्चाटन सर्वविषविनाशन सर्वाप

हनु. ७६

पत्तिनिवारण सर्वदुष्टादिनिबर्हण सर्पव्याघ्रादिभय
निवारण सर्वशत्रूच्छेदन मम परस्य च त्रिभुवन
पुंस्त्रीनपुंसकात्मकसर्वजीवजात वशय २ ममाज्ञाका
रकं संपादय२नानानामधेयान्सर्वराज्ञः सपरिवारान्
मम सेवकान् कुरु २ सर्वशस्त्रास्त्रविषाणि विध्वंसय२
ह्रांह्रींह्रूं हा ३ एहि ३ ह्सौं ह्स्ख्फ्रें ह्स्रौं ख्फ्रें ह्स्ख्फ्रें
सर्वशत्रून् हन२परबलानि परसैन्यानि क्षोभय२मम
सर्वकार्यजातं साधय २ सर्वदुष्टजनमुखानि की
लय २ घे ३ हा ३ हुं ३ फट् ३ स्वाहा । अक्षराणि
गह्व. (५९२) मंत्रोऽयं वायुपुत्रस्य महाबलयशस्विनः ।

एकादशाख्यरूपस्य रामदूतपदात्मनः ॥१४१॥ स
र्वकार्यार्थसंसिद्ध्यै गदितः सर्वसिद्धिदः । रक्षाविधौ
प्रयोक्तव्यः क्षते शस्त्रभये तथा।१४२॥वश्ये च विजये
वादे स्तंभे सर्वत्र नोदितः। दुष्टग्रहे च संग्रामे व्याघ्र
चौरभये द्युते ॥१४३॥ विषबंधविमोक्षे च क्रोधस्तंभो
विशेषतः । रिपुदुर्जनदुष्टानां निग्रहोच्चाटने तथा
॥१४४॥ प्रयोक्तव्यो विशेषेण सत्वरं फलते ध्रुवम् ।
किमत्र बहुनोक्तेन वर्णितेन पुनः पुनः ॥१४५॥ यदी
च्छेत्प्रत्ययं द्रष्टुं प्रयोक्तव्योऽयमद्भुतः। कार्यः संमो
हने सत्यं सत्यं सत्यं न संशयः॥१४६॥इति षष्ठः ॥

द्वादशाक्षरविद्याया विकृतिः कथ्यतेऽधुना॥शिवबिन्दु स्वराक्रान्तं बिन्दुमत्कुरुचादिमम् ॥ १४७ ॥ पूर्वो दितं पंचकूटं बीजषट्कं ततो वदेत् । हनुमांश्च चतुर्थ्य न्तः संयोज्योहपुरःसरम् ॥१४८॥ द्वादशार्णा महा विद्या यस्य कस्यापि मा वद। रहस्यं ते मयाख्यातं वाल्मीकिमुनिनोदितम् ॥ १४९ ॥ ऋष्यादिकं पूर्वमेव सर्वं च विनिवेदितम्। एकमेवाहि सर्वेषां सत्यं सत्यं च नान्यथा ॥१५०॥विशेषोऽत्र षडङ्गानां षट्क कूटैःकुरु तेन च । कराङ्गुलीषु विन्यासः कार्यकारी शुभो मतः ॥ १५१ ॥ एवमङ्गेषु विन्यस्य मंत्रवर्णा

स्ततो न्यसेत् । मूर्ध्नि भाले दृशोरास्ये गले दोष्णो र्हृदम्बुजे ॥ १५२ ॥ कुक्षौ नाभौ ध्वजे जानुद्वये पद द्वये न्यसेत् । मंत्रपदैरष्टभिश्च देहाङ्गेष्वेषु संस्मृतः ॥१५३॥मूर्ध्नि भाले तथा कंठे नाभावूर्वोस्तु जङ्घयोः। पादयोश्चैव कर्त्तव्यो ध्यानं पूर्वोदितं कुरु ॥ १५४॥ मुद्राः पूर्वोदिताः कार्याः सर्वमेव हि पूर्वजम्। वानरी चास्य मुद्रा स्यात्तां शृणुष्व वदाम्यहम् ॥१५५ ॥ करौ संपुटितौ कृत्वा समाश्लिष्टाङ्गुलीस्फुटम्। अङ्गुष्ठौ द्वौ प्रलोपित्वा अन्तर्गर्भस्थितौ कुरु ॥१५६॥ हृदो परिस्थितौ तौ तु मुकुलाकृतिसयुतौ । स्वामिपादे

स्थिता दृष्टिर्मुद्रोपर्यथ वै स्थिता ॥ १५७ ॥ ज्ञेयेयं वानरी मुद्रा चैतन्मंत्रं जपद्ध्रुवम् । तर्जन्यग्रेङ्गुष्ठमूले कृत्वान्याङ्गुलयोरपि ॥ १५८ ॥ स्यात्तत्पुटितयोः पाण्योर्मुद्रा वानरसंज्ञिका । इत्थं सर्वं निगदितं हनुमन्मंत्रगह्वरम् ॥ १५९ ॥ श्रद्धया परया भक्त्या सेवितोऽखिलसिद्धिदः । पुरश्चर्यास्य मंत्रस्य प्रोक्ता चार्कसहस्रिका ॥ १६० ॥ भौमस्य वासरे पूजा कार्या हनुमतो ध्रुवम् । प्रियङ्गवो व्रीहयश्च दध्याज्यक्षीरसंयुतैः ॥ १६१ ॥ कदलीमातुलिङ्गाम्रफलैर्नानाविधैर्हुनेत् । दशांशेन ततो ब्रह्मचारिणो भोजयेद्ध्रुव

॥ १६२ ॥ द्वाविंशतिसुसंख्याकान्विप्रान् संभोजयेदथ । अष्टोत्तरशतेनापि मंत्रयेद्भस्म वार्यपि ॥ १६३ ॥ ग्रहदोषेऽपि नीरेण मार्जयेत्पावयेत्तनुम् । हनुमत्प्रतिमा कार्या ततो भूताङ्कुशस्य च ॥ १६४ ॥ पूर्वोत्तरगतेनैव मूलेनाङ्गुष्ठमात्रतः । सर्वावयवसंपन्ना चित्तप्राशस्त्यकारिणी ॥ १६५ ॥ प्राणसंस्थापनं तस्यां कृत्वा वै मारुतेर्ध्रुवम् । सिंदूरचर्चितां कृत्वा तथाभ्यर्च्योपचारकैः ॥ १६६ ॥ मंत्रितानेन मंत्रेण ततस्तान्द्वारदेशके । खनित्वा निक्षिपेद्भूमौ गृहस्याभिमुखं निशि ॥ १६७ ॥ भूतजा विषजा बाधा ग्रहजा

हनु. ७९

कूटमन्त्रजाः । चेटकादिभवा वापि व्याधिज्वराभि
घातजा ॥१६८॥ चौराग्निबाधा च तथा न भवेत्तद्गृहे
रिजा। तद्गृहं धनधान्यादिसर्वसमृद्धिसंयुतम्।१६९।
रात्रौरात्रौ जपेन्मंत्रं षट्शतं त्रिशतं तथा। दशवा
सरपर्यंतं राजशत्रुभयं हरेत् ॥ १७० ॥ अभिचार
ज्वरे भूतज्वरे च भस्मना तनुम् । मन्त्रितेनाम्भसा
वाथ ताडयेद्रोषपूर्वकम् ॥ १७१ ॥ त्रिदिनाज्ज्वरमु
क्तिः स्यान्नात्र कार्या विचारणा। औषधे च रसे मंत्रे
गह. दशवारं जपेद्बुधः ॥ १७२ ॥ तेनाभिमंत्रितं दत्तं सर्वं
सफलतां व्रजेत् । शस्त्रधाराग्रसंस्तंभे शतवारं जपेद्

बुधः ॥१७३॥ तेनाभिमंत्रितं तोयं भस्म तस्य प्रदा
पयेत्। भस्मना चर्चितं देहं पयश्च प्राशितं ध्रुवम्
॥१७४॥शस्त्रस्तंभो भवेत्तस्य सत्यं सत्यं न संशयः।
शस्त्रक्षतेषु लूतासु रक्तग्रंथ्यादिसंभवे ॥ १७५ ॥
भस्मना पयसा तत्र त्रिवारं चाभिमंत्रितम्। न व्यथा
न च पूयं स्यात्संशोषयति तद्व्रणम्॥ १७६।सप्तवत्सर
पर्यंतं विद्वेषोच्चाटने जयः। सूर्यास्तं च समारभ्य का
रयेत्सुबुधोत्तमः ॥ १७७ ॥ अरुणोदयपर्यन्तं भस्म
कीलाभिमंत्रितम्। तद्द्वारे पूरिते गेहे रोपिते वापि
तत्क्षणात् ॥ १७८ ॥ ततस्तस्योच्चाटनं स्यात्परि

वारयुतस्य च । पुत्रादिभिः सर्वलोकैः पौरैर्जानपदैः सह॥ १७९॥विद्वेष्यते प्राणघातंसत्यंसत्यंवचोमम। भस्मांबुमंत्रितं यस्य देहं चन्दनामिश्रितम्॥ १८०॥ चर्चितं पयः खाद्यादियोजितं यस्य दापितम् । स व श्यो जायते नूनं प्राणैरपि धनैरपि ॥ १८१॥ दासतां याति देवोऽपि मनुष्याणां च का कथा । क्रूरसत्त्वानि चान्यानि वशयेदमुना खलु ॥ १८२॥ प्रकारेण महा वीर ज्वलनः शीततामियात्। दिव्यस्थाने प्रकर्त्तव्यो निःशक्तैरहुताशनैः ॥ १८३ ॥ भवत्येव न संदेहो लोहतैलेषु संस्थितः । मारणे क्रुद्धचित्तेन श्मशाने

निशि भूतले ॥ १८४ ॥ रिपोः प्रतिकृतिं कृत्वा भस्मनाप्यथवा मृदा। संस्थाप्य पूर्ववत्प्राणान्कृत्वा यत्नेन मंत्रवित् ॥ १८५॥ प्रतिमाहृदि तन्नाम लेख्यं चैव प्रयत्नतः । शस्त्रेण भेदनं कुर्यान्मंत्रमुच्चारयन् क्रुधा॥ १८६॥ छिन्धिभिन्धिमारयेति नामान्ते च समु च्चरेत्।एवं सप्तदिनं कुर्वन्दंतोष्ठौ च निपीड्य वै १८७ कृत्वा होमं विधानेन राजिकालवणैः सह । उन्मत्त फलपुष्पैश्च श्लेष्मातकविभीतकैः ॥ १८८ ॥ विषरो मनखैश्चैव काककौशिकगृध्रकैः ।पक्षैः कटुकतैलाक्तै रर्द्धचंद्राकृतौ हुनेत् ॥ १८९॥ स्थण्डिले मुक्तकेशस्तु

हनु.
८१

सौकर्या मुद्रया बुधः । दक्षिणाशामुखो भूत्वा पल्ल
वोच्चारणं कुरु ॥ १९० ॥ त्रिशतावृत्तिभेदेन सप्तवा-
सरमध्यतः । शत्रुर्मृत्युमवाप्नोति रुद्रेणापि सुरक्षितः
॥ १९१ ॥ दिनत्रयं रात्रिभागे श्मशाने षट्शतं
जपेत् । प्रेतमुत्थापयेत्सत्यं वेतालः किङ्करो भवेत्
॥ १९२ ॥ शुभाशुभं च वदति मंत्रिणा सह निश्च
यात् । भाषां ददाति सत्यां च कारयंति करोति च
॥१९३॥ भस्मांबु मंत्रितं रात्रौ सहस्रावृत्तिकं खलु ।
गद्य. दिनत्रयं ततश्चैव तत्क्षिपेत्प्रातिमासु च ॥ १९४ ॥
यासु कासु च स्थूलासु लघुष्वपि विशेषतः । मंत्रप्र

भावाच्चलनं भवत्येव न संशयः ॥१९५॥ मंत्रेणानेन
सिद्धेन यदसाध्यं च साधयेत् । वश्ये भये विवादे
च शस्त्रे संग्रामसंकटे ॥१९६॥ द्यूते दिव्ये स्तंभने च
विद्वेषे मारणे तथा । मृतकस्थापने चैव प्रतिमाचा
लने तथा ॥१९७॥ विषव्याधेर्ज्वरे भूतग्रहे कृत्या
दिमोचने।क्षते ग्रंथौ महारण्ये दुर्गे व्याघ्रे च दन्तिनि
॥ १९८॥ क्रूरसत्त्वेषु सर्वेषु शस्त्रबंधे विमोक्षणे । बंध
मोक्षे मारणे च मोहशांतौ नियोजयेत् ॥१९९॥मंत्र
मेनं हनुमतो नानाकार्यप्रसाधनम् । बंधमुक्तौ जपेन्मं
त्रं रात्रौ रात्रौ च निर्भयः॥२००॥ लिखित्वा प्रतिमां

भूमौ मारुतेरसकृन्नरः। स्वनामाक्षरसंघं तु द्वितीया
न्तं समालिखेत् ॥२०१॥ मंत्रस्यान्ते तथा मन्त्रं वि
मोचयविमोचय। मार्जयेद्वामहस्तेन पुनस्तथैव लेख
येत्॥२०२॥एवमष्टाधिकशतं लेखयेन्मार्जयेन्नरः।
एवं कुर्याद्बिबद्धो यः शृङ्खलाभिर्दृढं नरः ॥ २०३॥
महापराधसंयुक्तः प्राणहानर्थकारकः । स सप्तदिन
मध्ये तु बन्धनान्मुच्यते ध्रुवम्॥२०४ ॥ हनुमान्वश
यित्वाशु स्वयं तं मोचयेन्नरः। न तं दण्डयितुं शक्ता
राजानो रिपवो जनाः ॥२०५॥ हवनान्यपि सन्त्यत्र
दशांशेन निबोधय। स्तम्भने चार्द्रयवका न्यग्रोधस्य

फलानि च ॥ २०६ ॥ हरिद्रा च तथा प्रोक्ता तिलकं
शल्लकीफलम् । शाल्मलीकुसुमान्याहुर्मधुत्रययु
तानि च ॥२०७॥ उच्चाटने निगदिताःश्लेष्मातकवि
भीतकाः। वश्यार्थं सर्षपा द्राक्षामधूकानि च गुग्गुलुः
॥ २०८ ॥ विद्वेषे करवीराणां पत्राणि समिधस्तथा।
श्लेष्मातकविभीतानां समिधो जीरकं तथा ॥२०९॥
मरीचं रामठं चैव कटुतैलसमन्वितम्। ज्वरे तापे च
शूले च गण्डमालाभगन्दरे ॥२१०॥ दूर्वागुडूचीख
ण्डानि साज्यक्षीरदधीनि च। शूल एरण्डसमिधःकुबे
राक्षस्तथैव च ॥२११॥ निर्गुंडीसमिधश्चैव तिलतैल

लसमन्विताः। लक्ष्मीप्राप्तौ सरोजानि बिल्वपत्राणि चैव हि॥२१२॥ समिधस्तस्य होतव्या मधुत्रयसमन्विताः। पनसाद्यं नालिकेरामिक्षवः कदलीफलम् ॥ २१३ ॥ सर्वसंतोषकृद्धोमो मधुत्रयसमन्वितः। सौभाग्यसुखसंपत्तिसाधकं हवनं शृणु ॥ २१४ ॥ कर्पूरकेसरं नाभिचंदनं रोचनं तथा। तजपत्रं वीरणं च लवङ्गैलागुरुस्तथा ॥ २१५॥ मांसी वरा जातिपत्रं तत्फलं लोहबाणकम् । साज्यान्येतानि सर्वत्र विज्ञेयानि मनीषिभिः ॥ २१६॥ पुष्पैः सुगंधिभिर्वापि प्राप्यते चोत्तमः सदा। द्रोहे च मारणे ज्ञेयं विषं च

राजिका तथा ॥२१७॥ काककौशिकगृध्राणां पक्षाश्चापिजयातथा। गृहधूमकराश्चैवलवणंकटुतैलकम् २१८पादपांसुतथाराजिलवणं कषणे स्मृतम्।उन्मत्तफलपुष्पाणि समिधो मोहने स्मृताः॥२१९॥ धान्यैः संप्राप्यते धान्यमन्नैरन्नसमृद्धयः। तैलाज्यक्षीरदधिभिर्महीगजसमृद्धयः ॥ २२० ॥ एवं नानाप्रयोगांश्च साधयेन्मंत्रवित्तमः। पुरश्चर्याजपेनैव हनूमन्तं च सेवयेत्॥२२१॥ इतिश्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ०ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमद्गह्वरनिरूपणं द्वादशं प्रकरणम् ॥१२॥श्लोकाः ॥ ७०६ ॥

अथ हनुमत्पटलम् ॥ दृष्ट्वा तंत्राण्यनेकानि पुराणानि विशेषतः । हनुमत्पटलं वच्मि नानाभेदसमन्वितम् ॥ १ ॥ तत्र मंत्रमहोदधौ– अथोच्यन्ते हनुमतो मंत्राः सर्वेष्टसिद्धये । इंद्रस्वरेन्दुसंयुक्तो वराहो हसफाग्नयः॥२॥झिण्टीशबिंदुसंयुक्ता द्वितीयं बीजमीरितम् । गदीयांताग्निरुद्रेन्दुसंयुतः स्यात्तृतीयकम् ॥ ३ ॥ हसरामनुचन्द्राढ्याश्चतुर्थं हसखाफराः । शिवेन्द्राढ्याः पञ्चमं स्याद्ध्सौमान्विन्दुगौ परम् ॥ ४ ॥ ङेयुतो हनुमान्हार्दं मंत्रोऽयं द्वादशाक्षरः । रामचंद्रो मुनिश्चास्य जगतीछंदं ईरितम् ॥ ५ ॥

हनुमान् देवता बीजं षष्ठं शक्तिर्द्वितीयकम् । षड्बीजैरंगषट्कं स्यान्मूर्ध्नि भाले दृशोर्मुखे ॥६॥ कण्ठे च बाहुद्वितये हृदि कुक्षौ च नाभितः । लिङ्गे जानुद्वये पादद्वये वर्णान् क्रमान्न्यसेत्।७।षड्बीजानि पदद्वंद्वे मूर्ध्नि भाले मुखे हृदि । नाभावूर्वोर्जंघयोश्च पादयोर्विन्यसेत्क्रमात् ॥ ८ ॥ बालार्कायुततेजसं त्रिभुवनप्रक्षोभकं सुंदरं सुग्रीवादिसमस्तवानरगणैः संसेव्यपादाम्बुजम् । नादेनैव समस्तराक्षसगणान् संत्रासयन्तं प्रभुं श्रीमद्रामपदाम्बुजस्मृतिरतं ध्यायामि वातात्मजम् ॥ ९ ॥ एवं ध्यात्वा जपेदर्कसहस्रं जित

हनु. मानसः। दशांशं जुहुयाद्व्रीहीन् पयोदध्याज्यसंयु
८५ तान् ॥ १० ॥ विमलादियुते पीठे पूजा कार्या हनू
मतः । केसरेष्वंगपूजा स्याद्दलेष्वन्यांस्तदाह्वयान्
॥ ११ ॥ रामभक्तो महातेजाः कपिराजो महाबलः।
द्रोणाद्रिहारको मेरुपीठिकार्चनकारकः ॥ १२ ॥
दक्षिणाशाभास्करश्च सर्वविघ्ननिवारकः।एवं नामानि
संपूज्य दलाग्रेषु च वानरान् ॥ १३ ॥ सुग्रीवमं
गदं नीलं जाम्बवंतं नलं तथा। सुषेणं द्विविदं मैन्दं
पूजयेद्दिक्पतीनपि ॥ १४ ॥ एवं सिद्धे मनौ मन्त्री
पट. स्वपरेष्टं प्रसाधयेत्। कदलीबीजपूराम्रफलैर्हुत्वा स

हस्रकम् ॥ १५ ॥ द्वाविंशतिं ब्रह्मचारिविप्रान् संभो
जयेदथ। एवंकृते महाभूतविषचौराद्युपद्रवाः॥ १६॥
नश्यंति क्षणमात्रेण विद्वेषिग्रहदानवाः । अष्टोत्तर
शतं वारि मन्त्रितं विषनाशनम् ॥ १७ ॥ रात्रौ नव
शतं मन्त्रं जपेद्दशदिनावधि। यो नरस्तस्य नश्यंति
राजशत्रूत्थभीतयः ॥ १८ ॥ अभिचारोत्थभूतोत्थ
ज्वरे तन्मन्त्रितैर्जलैः । भस्मभिः सलिलैर्वापि ताड
येज्ज्वरिणः क्रुधा ॥ १९ ॥ दिनत्रयाज्ज्वरान्मुक्तः
स सुखं लभते नरः । तन्मन्त्रितौषधं जग्ध्वा नीरोगो
जायते ध्रुवम् ॥ २०॥ तन्मन्त्रितं पयः पीत्वा योद्धुं

हनु.
८६

गच्छेन्मनुं जपन् । तज्जप्तभस्मलिप्तांगः शस्त्रसं
घैर्न बाध्यते ॥ २१ ॥ शस्त्रक्षतं व्रणः शोफो लूता
स्फोटोऽपि भस्मना। त्रिमन्त्रितेन संस्पृष्टाः शुष्यंत्य
चिरतो नृणाम् ॥ २२ ॥ सूर्यास्तमयमारभ्य जपेत्सू
र्योदयावधि । कीलकं भस्म चादाय सप्ताहावधिसं
यतः ॥ २३ ॥ निखनेद्भस्मकीलौ तौ विद्विषां द्वार्य
लक्षितः । विद्वेषं मिथ आपन्नाः पलायन्तेऽरयोऽचि
रात् ॥ २४ ॥ अभिमान्त्रितभस्माम्बु देहचंदनसंयु
तम्। खाद्याद्वियोजितं यस्मै दीयते स च दासवत्
पट. ॥ २५॥ क्रूराश्च जन्तवोऽनेन भवंति विधिना वशाः।

ईशानदिक्स्थमूलेन भूताङ्कुशतरोः शुभाम् ॥ २६ ॥
अङ्गुष्ठमात्रां प्रतिमां प्रविधाय हनूमतः । प्राणसं
स्थापनं कृत्वा सिन्दूरैः परिपूज्य च ॥ २७ ॥ गृह
स्याभिमुखद्वारे निखनेन्मन्त्रमुच्चरन् । भूताभिचार
चौराग्निविषरोगनृपोद्भवाः ॥ २८ ॥ सञ्जायन्ते गृहे
तस्मिन्न कदाचिदुपद्रवाः । प्रत्यहं धनपुत्राद्यैरेधते
तद्गृहं चिरम् ॥ २९ ॥ निशि श्मशानभूमिस्थो भस्म
ना मृत्स्नयापि वा । शत्रोः प्रतिकृतिं कृत्वा हृदि नाम
समालिखेत् ॥ ३० ॥ कृतप्राणप्रतिष्ठां तां भिंद्या
च्छस्त्रैर्मनुं जपन् । मन्त्रांते प्रोच्चरेच्छत्रोर्नामछिंधि

हनु.
८७

चाभिधे च ॥ ३१॥ मारयेति च तस्यान्ते दंतैरोष्ठं
निपीड्य च। पाण्योस्तले प्रपीड्याथ त्यक्त्वा तां
सदनं व्रजेत् ॥ ३२ ॥ एवं सप्तदिनं कुर्वन् हन्या
च्छत्रूञ्छिवावितान् । अर्द्धचंद्राकृतौ कुण्डे स्थंडिले
चाहुतं चरेत् ॥३३॥ मुक्तकेशः श्मशानस्थो लवणै
राजिकायुतैः । उन्मत्तफलपुष्पैश्च नखरोमविषै
रपि ॥ ३४ ॥ काककौशिकगृध्राणां पक्षैः श्लेष्मात
काक्षजैः ।समिद्वरैश्च त्रिशतं दक्षिणाशामुखो निशि
॥ ३५ ॥ सप्तघस्त्रानिदं कुर्वन् मारयेद्रिपुमुद्धतम् ।
पट.
शतषट्कं जपेद्रात्रौ श्मशाने दिवसत्रयम् ॥ ३६ ॥

ततो वेताल उत्थाय वदेद्भावि शुभाशुभम् । उदितं
कुरुते सर्वं किंकरीभूय मन्त्रिणः ॥३७ ॥ हनुमत्प्र
तिमां भूमौ विलिखेत्तत्पुरो मनून् । साध्यनाम द्वि
तीयान्तं विमोचय विमोचय ॥३८॥ तत्सर्वं मार्जये
द्वामहस्तेनाथ पुनर्लिखेत् । एवमष्टोत्तरशतं लिखि
त्वा मार्जयेत्पुनः ॥३९॥ एवंकृते पराधीनो मुच्यते
निगडात्क्षणात् । एवं विद्वेषणादीनि कुर्यात्तत्पल्लवं
लिखन् ॥ ४० ॥ वश्यार्थे सर्षपैर्होमो विद्वेषे करवी
रजैः । कुसुमैरिध्मकाष्ठैर्वा जीरकैर्मारिचैरपि ॥४१ ॥
ज्वरे दूर्वागुडूचीभिर्दध्ना क्षीरेण वा घृतैः। शूले होमः

हनु. कुबेराक्षैरेरंडसमिधा तथा ॥ ४२ ॥ तैलाक्ताभिश्च
८८ निर्गुंडीसमिद्भिर्वा प्रयत्नतः । सौभाग्ये चन्दनै
श्चन्द्रै रोचनैलालवङ्गकैः ॥४३॥ सुगंधपुष्पैर्वस्त्राप्त्यै
तत्तद्धान्यैस्तदाप्तये । तत्पादरजसा राजीलवणा
क्तेन मृत्यवे ॥ ४४ ॥ किं बहूक्तैर्विषव्याधौ शान्तौ
मोहे च मारणे । विवादे स्तंभने द्यूते भूतप्रेतादि
सङ्कटे ॥४५॥ वश्ये युद्धे नृपद्वारे समरे चौरसङ्कटे ।
मंत्रोऽयं साधितो दद्यादिष्टसिद्धिं ध्रुवं नृणाम् ॥४६॥
वक्ष्ये हनुमतो यंत्रं सर्वसिद्धिप्रदायकम् । वलयात्रि
पट. तयं कृत्वा पुच्छाकारसमन्वितम् ॥ ४७ ॥ साध्य

नाम लिखेन्मध्ये पाशबीजप्रवेष्टितम् । उपर्यष्टदलं
कृत्वा वर्म पत्रेषु संलिखेत् ॥ ४८ ॥ वलयं बहिरा
लिख्य तद्बहिश्चतुरस्रकम् । चतुरस्रस्य रेखाग्रे त्रिशू
लानि समालिखेत् ॥ ४९ ॥ भूपुरस्याष्टवज्रेषु ह्सौं
बीजं लिखेत्ततः । कोणेष्वंकुशमालिख्य मालामंत्रेण
वेष्टयेत् ॥५०॥ तत्सर्वं वेष्टयेद्यन्त्रं वलयात्रितयेन च ।
वस्त्रे शिलायां फलके ताम्रपात्रेऽथ कुड्यके ॥ ५१ ॥
भूर्जे वा ताडपत्रे वा रोचनानाभिकुङ्कुमैः । यंत्रमेत
त्समालिख्य त्यक्ताशो ब्रह्मचर्यवान् ॥५२ ॥ कपेः
प्राणान्प्रतिष्ठाप्य पूजयेत्तं यथाविधि । सर्वदुःखनि

हनु. ८९ वृत्त्यै तद्यंत्रमात्मनि धारयेत् ॥५३॥ज्वरमाय्याम
चारघ्नं सर्वोपद्रवशान्तिकृत् । योषितामपि बालानां
धृतं जनमनोहरम् ॥ ५४ ॥ मालामंत्रमथो वक्ष्ये
प्रणवो वाग्घरिप्रिया । दीर्घत्रयान्विता माया पूर्वोक्तं
कूटपञ्चकम् ॥ ५५॥ तारो नमो हनुमते प्रकटान्ते
पराक्रम । आक्रान्तदिङ्मंडलतो यशोवीति च तान
च ॥५६॥ धवलीकृतवर्णांते जगत्रितयवज्र च । देह
ज्वलदग्निसूर्यकोटयंते तु समप्रभ ॥ ५७ ॥ तनूरुह
५८. पदं रुद्रावतारपदमीरयेत् । लङ्कापुरीदहांतेनोदधिलं
घनवर्णकाः ॥ ५८ ॥ दशग्रीवशिरःपश्चात्कृतान्तक

पदं ततः । सीताश्वासनवाय्वन्ते सुतशब्दमुदीरयेत्
॥ ५९॥ अञ्जनीगर्भसंभूत श्रीरामान्ते तु लक्ष्मणा ।
नंदकांतेरकपिचसैन्यप्राकारवर्णकाः ॥६०॥ सुग्रीव
सख्यकावर्णा रणवालिनिबर्हण । कारणद्रोणपर्वांते
तोत्पाटनपदं वदेत् ॥ ६१ ॥ अशोकवनवीत्यंते
दारणाक्षकुमारक । छेदनांते वनपदं रक्षाकरसमूह
च ॥ ६२ ॥ विभञ्जनांतब्रह्मास्त्रब्रह्मशक्तिग्रसेति च ।
लक्ष्मणांते शक्तिभेदनिवारणपदं पुनः ॥६३॥ विश
ल्यौषधिवर्णांते समानयनवर्णकाः । बालोदितांते
भान्वंते मण्डलग्रसनेति च॥६४॥मेघनादेति होमांते

हनु.
९०

विध्वंसनपदं वदेत् । इन्द्रजिद्वधकारांतेणसतिारक्षके
ति च ॥६५॥ राक्षसीसंघवर्णांते विदारणच कुंभ च ।
कर्णादिवधशब्दांते परायणपदं वदेत् ॥ ६६ ॥ श्री
रामभक्तिशब्दान्ते तत्परेति समुद्र च । व्योमद्रुमलं
घनेति महासामर्थ्यमेति च ॥ ६७ ॥ हातेजःपुंजवी
त्यंते राजमानपदं पुनः । स्वामिवचनसंपादितार्जुनां
ते चसंयुग ॥६८॥ सहायांते कुमारेति ब्रह्मचारिन्पदं
वदेत् । गंभीरशब्दोदयच दक्षिणाशापदं पुनः॥६९॥
मार्तंडमेरुशब्दांते पर्वतेति पदं वदेत्। पीठिकार्चनश
ब्दांते सकलेतिपदं पुनः ॥७०॥ मंत्रागमाचार्य मम

पट.

सर्वग्रहविनाशन । सर्वज्वरोच्चाटनेति सर्वविषविना
शन ॥७१॥ सर्वापत्तिनिवारणसर्वदुष्टेति संपठेत् ।
निबर्हणपदं सर्पव्याघ्रादिभयतत्परम् ॥ ७२ ॥
निवारणसर्वशत्रूच्छेदनेतिपदं मम । परस्य च त्रिभु
वनं पुंस्त्रीनपुंसकात्मकम् ॥७३ ॥ सर्वजीवपदं पश्चा
ज्जातं वशययुग्मकम् । ममाज्ञाकारकं पश्चात्संपाद
यपदद्वयम्॥७४॥ नानानामपदं धेयान् सर्वान् राज्ञः
स संपठेत् । परिवारान्ममेत्यंते सेवकान्कुरुयुग्मकम्
॥ ७५ ॥ सर्वशस्त्रास्त्रवीत्यंतेषाणिविध्वंसयद्वयम् ।
मायादीर्घत्रयोपेताहात्रयं चैहियुग्मकम् ॥ ७६ ॥

विलोमपंचकूटानि सर्वशत्रून्हनद्वयम् । परदातेला
निपरसैन्यानि क्षोभयद्वयम् ॥ ७७ ॥ मम सर्वकार्य
जातं साधयद्वितयं ततः । सर्वदुष्टदुर्जनांते मुखानि
कीलयद्वयम् ॥ ७८ ॥ घेत्रयं हात्रयं वर्मत्रितयं फट्
त्रयं ततः । वह्निप्रियांतो मंत्रोऽयं मालासंज्ञोऽखिले
ष्टदः ॥ ७९ ॥ अष्टाशीत्युत्तराः पंचशतवर्णा मनोः
स्मृताः । महोपद्रवसंपत्तेः स्मृतोऽयं दुःखनाशनः
॥ ८० ॥ द्वादशार्णैत्विमान्वर्णान्षट्त्यक्त्वैकं तथा
दिमम् । पंचकूटात्मको मंत्रो निखिलाभीष्टसाधकः
५८. ॥८१॥ मुनी रामोऽथ गायत्रीछन्दो देवः कपीश्वरः ।

पञ्चबीजैः समस्तेन षडङ्गं मुनिभिः स्मृतम् ॥८२॥
रामदूतो लक्ष्मणांते प्राणदाताञ्जनीसुतः । सीताशो
कविनाशोऽथ लङ्काप्रासादभञ्जनः ॥ ८३ ॥ हनुम
दाद्याः पञ्चैते बीजाद्याङेसमन्विताः । षडङ्गमन्त्राः
संदिष्टा ध्यानपूजादि पूर्ववत् ॥८४॥ तारोवाक्कमला
मायादीर्घत्रयसमन्विताः । पञ्चकूटानि मंत्रोऽयं रुद्रा
र्णैऽभीष्टसिद्धिदः ॥ ८५ ॥ अर्चनापूर्ववच्चास्य परो
मंत्रोऽभिधीयते। हृदयं भगवान्ङेन्त आञ्जनेयमहाब
लौ ॥ ८६ ॥ तद्वद्वह्निप्रियांतोयं मनुरष्टादशाक्षरः ।
मुनिरीश्वर एवास्यानुष्टुप्छन्दः समीरितम् ॥ ८७ ॥

हनु. ९२

हनुमान्देवताबीजं हुंशक्तिर्वह्निवल्लभा । आञ्जनेयो रुद्रमूर्तिर्वायुपुत्रस्तथैव च ॥ ८८ ॥ अग्निगर्भो राम दूतो ब्रह्मास्त्रविनिवारणः। एतैर्डेन्तैः षडङ्गानि कृत्वा ध्यायेत्कपीश्वरम् ॥ ८९ ॥ दहनतप्तसुवर्णसमप्रभं भयहरं हृदये विहिताञ्जलिम् । श्रवणकुण्डलशोभि मुखाम्बुजं नमत वानरराजमिहाद्भुतम् ॥ ९० ॥ अयुतं प्रजपेन्मंत्रं दशांशं जुहुयात्तिलैः। वैष्णवे पूजयेत्पीठे पूर्ववत्कपिनायकम् ॥ ९१ ॥ जितेन्द्रियो नक्त भोजी प्रत्यहं साष्टकं शतम् । जपित्वा क्षुद्ररोगेभ्यो मुच्यते दिवसत्रयात् ॥ ९२ ॥ भूतप्रेतपिशाचादि

पट.

नाशायैवं समाचरेत् । महारोगनिवृत्त्यै तु सहस्रं प्रत्यहं जपेत् ॥ ९३ ॥ यताशनोयुतं नित्यं जपन्ध्यायन्कपीश्वरम् । राक्षसौघं विनिघ्नन्तमचिराज्जयति ध्रुवम् ॥९४॥ सुग्रीवेण समं रामं संदधानं स्मरन्कपिम् । प्रजप्यायुतमेतस्य संधिं कुर्याद्विरुद्धयोः ॥ ९५ ॥ लङ्कांदहन्तं तं ध्यायन्नयुतं प्रजपेन्मनुम् । शत्रूणां प्रदहेद्ग्रामानचिरादेव साधकः ॥९६ ॥ प्रयाणसमये ध्यायन्हनूमन्तंमनुं जपन् । यो याति सोऽचिरात्स्वेष्टं साधयित्वा गृहंव्रजेत्॥ ९७ ॥यः कपीशं सदा गेहे पूजयेज्जपतत्परः । आयुर्लक्ष्म्यौ प्रव

द्वैते तस्य नश्यन्त्युपद्रवाः ॥ ९८॥ शार्दूलतस्करा
दिभ्यो रक्षेन्मनुरयं स्मृतः । प्रस्वापकाले चौरेभ्यो
दुष्टस्वप्नादपि ध्रुवम् ॥ ९९ ॥ अघप्लीहादिरोगघ्नो हनु
मन्मंत्रकं ब्रुवे । पवनद्वितयं सद्योजातयुक्तं हनूपदम्
॥१००॥ महाकालशशाङ्काढ्यः कामिकाफलफक्रि
या। सनेत्राणां तमीनागसात्वतो गित आयुरा । षलो
हितरुडाहेतिवेदनेत्राक्षरो मनुः।१०१। प्लीहरोगहरश्चा
स्य मुन्याद्यं पूर्ववन्मतम्। प्लीहयुक्तोदरे स्थाप्य नाग
वल्लीदलं शुभम् ॥ १०२ ॥ तदुपर्य्यष्टगुणितं वस्त्रमा

च्छादयेत्ततः । वंशजं शकलं तस्योपरि मुञ्चेत्कपिं

स्मरन् ॥ १०३ ॥ अरण्यप्रस्तरोत्पन्ने वह्नौ यष्टिं
प्रतापयेत् । बदरीतरुसंभूतां मंत्रेणानेन सप्तशः
।१०४। तया संताडयेद्वंशशकलं जठरास्थितम्। सप्त
कृत्वः प्लीहरोगो नश्यत्येव नृणां क्षणात् ॥१०५॥
पुच्छाकारे सुवसने लेखिन्या कोकिलोत्थया। अष्ट
गंधैर्लिखेद्रूपं कपिराजस्य सुंदरम् ॥ १०६ ॥ तन्म
ध्येष्टादशार्णंतुशत्रुनामयुतं लिखेत् । तेनमंत्राभिज
प्तेन नरो बद्धेन भूमिपः ॥१०७॥ जयत्यरिगणंसर्वंद
र्शनादेव निश्चितम्। युद्धं जिगीषुर्नृपतिः पूर्वोक्तंलेख
येद्ध्वजे ॥ १०८ ॥ ध्वजमादायोपरागे संस्पर्शान्मो

क्षणावधि । मातृकां जापयेत्पश्चाद्दशांशेन च होम
येत् ॥ १०९ ॥ सर्षपैस्तिलसंमिश्रैः संस्पर्शान्मो
क्षणावधि । गजस्थं तं ध्वजं दृष्ट्वा पलायंतेऽरयो
ऽचिरात् ॥ ११० ॥ अथ हनूमतो यंत्रं वक्ष्ये रक्षा
विधायकम् । लिखेदष्टदलं पद्मं साध्याख्यायुतकर्णि
कम् ॥ १११ ॥ दलेष्वष्टार्णमालिख्य मालामंत्रेण वे
ष्टयेत् । तद्बहिर्मायया वेष्ट्य प्राणस्थापनमाचरेत्
॥११२॥ लिखितं स्वर्णलेखिन्या दले भूर्जतरोः शुभे।
रोचनाकुङ्कुमाभ्यां तु वेष्टितं कनकादिभिः ॥११३॥
संतापसाधितं यन्त्रं भुजे वा मूर्ध्नि धारयेत् । रणे जय

मवाप्नोति व्यवहारे दुरोदरे ॥ ११४ ॥ ग्रहैर्विघ्नैर्विषैः
शस्त्रैश्चोरैर्नैवाभिभूयते । रोगान् सर्वानपाकृत्य चिरं
जीवति भाग्यवान् ॥ ११५ ॥ वियदग्नियुतं दीर्घ
षट्काद्यं तारसंपुटम् । अष्टार्णो मन्त्र आख्यातो मा
लामन्त्रोऽथ कथ्यते ॥ ११६ ॥ वज्रकाय वज्रतुण्ड
कपिलेत्यथ पिङ्गल । ऊर्द्ध्वकेश महाबल तथा रक्तमु
खेति च ॥ ११७ ॥ तडिज्जिह्वमहारौद्रदंष्ट्रोत्कटक
हद्वयम् । करालिने महादृढप्रहारिन्निति वर्णकाः
॥ ११८ ॥ लङ्केश्वरवधायान्ते महासेतुपदं ततः ।
बन्धान्ते च महाशैलप्रवाहगगनेचर ॥ ११९ ॥ एह्ये

हि भगवन्नन्ते महाबलपराक्रम। भैरवाज्ञापयैह्येहिम
हारौद्रपदे पुनः ॥ १२०॥ दीर्घपुच्छेन वर्णान्ते वेष्ट
यांते तु वैरिणम् । जम्भयद्वितयं हुंफट् प्रणवादिः
समीरितः ॥१२१॥ बाणनेत्रेन्दुवर्णोऽयं मालामन्त्रो
खिलेष्टदः । युद्धे जप्तो जयं दद्यादाधिव्याधिविनाश
नः ॥ १२२ ॥ अष्टार्णमालामन्त्रोस्तु मुन्याद्यर्च्चा
तु पूर्ववत् । भूरिणा किमिहोक्तेन सर्वं दद्यात्कपी
श्वरः ॥ १२३ ॥ अथ हनुमन्मंत्रोद्धारः । उक्तं च
५८. रामार्चनचान्द्रिकायाम्–आंजनेयमनुं वक्ष्ये भुक्ति
मुक्त्येकसाधनम् । प्रकाशितं शंकरेण लोकानां हि

तमिच्छता ॥ १२४ ॥ भूतप्रेतपिशाचादिडाकिनी
ब्रह्मराक्षसाः । दृष्ट्वा च प्रपलायंते मंत्रानुष्ठानतत्परम्
॥ १२५ ॥ प्रधानश्चांगभूतोयं मत्रराजो ह्यनुत्तमः ।
पूर्वं नमः पदं चोक्त्वा ततो भगवते पदम् ॥१२६ ॥
आंजनेयपदं ज्ञेय महाबलपदं तथा । वन्हिजायांत
एवं स्यान्मंत्रो हनुमतः परम् ॥ १२७ ॥ सर्वसिद्धि
करः प्रोक्तो मंत्रश्चाष्टादशाक्षरः।मालाख्योऽपरमंत्रो
पि मारुतेः सर्वसिद्धिदः ॥१२८॥ प्रणवं पूर्वमुच्चार्य
नमो हनुमते पदम् ॥ ङेऽन्तं प्रकटसंयुक्तं पराक्रम
पदं तथा ॥ १२९ ॥ तथाक्रांतसर्वभूमिदिङ्मण्डल

मुदीर्य च। यशोवितानधवलीकृतजगत्त्रितयाय च
॥ १३० ॥ वज्रदेहेति चेत्युक्त्वा रुद्रावतारपदं तथा।
संबुद्ध्यंतं पदं लंकापुरीदहनमीरयेत् ॥ १३१ ॥
उदधिलंघनं चापि दशग्रीवकृतांतकः। सीताश्वास
नेतिपदमंजनीगर्भसंभव ॥ १३२ ॥ श्रीरामलक्ष्म
णानन्दकारिन्कापिसैन्यप्राकार। सुग्रीवसाधारण
पदं पर्वतोत्पाटनं तथा ॥ १३३ ॥ बालब्रह्मचारिन्निति
तथा गंभीरशब्द च। सर्वग्रहविनाशनसर्वज्वरोच्छेद
नेति च ॥ १३४ ॥ डाकिनीध्वंसनपदं ततस्तारमुदी
रयेत्। मायाहात्रयमुच्चार्य भगवन्नेहिवदेत्ततः ॥ १३५ ॥

सर्वविषं हर परबलं क्षोभय च द्वयम्। ततश्च सर्वका
र्याणि साधयेतिद्विरुच्चरेत्। हुंफट्स्वाहेति मन्त्रोऽयं
मालाख्यः सर्वकामधुक्। ऋषिरीश्वर एव स्यादनु
ष्टुप्छन्द उच्यते ॥ १३६ ॥ हनुमान्देवता प्रोक्ता
हंबीजं शक्तिरंतजौ। कीलकं हात्रयं प्रोक्तं वदैकं तु
हसौ पुनः। हनुमत्प्रीणनं चैव फलमाद्यमुदीरितम्
॥ १३७ ॥ नमो भगवते चाञ्जनेयायाङ्गुष्ठयोर्न्यसेत्।
रुद्रमूर्तय इत्येव तर्जनीभ्यामनन्तरम् ॥ १३८ ॥ वा
युसुतायापि तथा मध्यमाभ्यामपि स्फुटम्। अग्नि
गर्भायेति तथाऽनामिकाभ्यां प्रविन्यसेत् ॥ १३९ ॥

हनु. संघातं तस्मादन्यो न विद्यते ॥ १५० ॥ यस्तु गेहे
९८ हनूमन्तं सर्वदेवं प्रपूजयेत् । तं वन्दे तस्य मन्त्रेण त
स्य लक्ष्मीरचंचला ॥ १५१ ॥ दीर्घमायुर्भवेदेव सर्व
तो विजयी भवेत् । मायाद्विभूतसंक्षोभं तद्दर्शनैव
जायते ॥ १५२ ॥ शत्रवः सर्वदा मित्रभावेनैव च
ते सदा । शैवानां वैष्णवानां च षट्सु कर्मसु दर्शकः
॥ १५३ ॥ नान्यसाधनमस्त्येव मन्त्रादस्माद्धनूमतः ।
चोरव्याघ्रादिभीतानामयमेव परायणम् ॥ १५४ ॥
पट. परापहृतराज्यानां धर्षितानां परैः पुनः । सन्नाहभा
जां युद्धेषु रुद्धानां परसैनिकैः ॥ १५५ ॥ यात्राकाले

हनूमन्तं स्मरन्यस्तु स्वकाद्गृहात् । निर्गच्छति स वे
गेन इष्टार्थमभिगच्छति ॥ १५६ ॥ स्वापकाले स्मर
न्नित्यं चोरभूतादिकाञ्जयेत् । मद्वयं वासुदेवाद्यं हनू
मन्तं पदं ततः ॥ १५७ ॥ गच्छेति फलितपदं धगेत्वि
धगितेतिच । आपूरा स्वपुरा डाहेति सद्यः प्रत्यय
कारकः ॥ १५८ ॥ चतुर्विंशत्यक्षरको मंत्रोऽयं प्ली
हरोगहृत् । नागवल्लीदले चैवमष्टप्रगुणितं शुभम्
॥ १५९ ॥ वंशजं शकलं स्थाप्य क्रमात्प्लीहोदरोपरि ।
सप्तारण्योपलाग्निं वै दूरे धृत्वा प्रतापयेत् ॥ १६० ॥
मन्त्रेणानेनाभिमन्त्र्य सप्तवारं तथा पुनः । तथाभिम

हनु-
९९

न्त्रयेदेवं सप्तभिस्तु विचक्षणः ॥ १६१ ॥ स्फोटद्वा
रं भवेत्प्लीहं भस्मीभूतं न संशयः । कर्पूराद्यष्टगंधे
न पुच्छाकारे पटे लिखेत् ॥१६२॥कोकिलाख्यस्य
लेखिन्या रूपं हनुमतो मनुम् । तदधोष्टादशार्णं तु
मन्त्रमध्येभिधामरैः ॥१६३॥ मूर्न्धि बद्धेन तेनैव त्रै
लोक्यं जयति ध्रुवम् । यद्वा सेनाजयेच्छायां पता
कायां समालिखेत् ॥ १६४ ॥ चन्द्रसूर्यग्रहे जाप्यं
मातृकामोक्षणावधि। होमयेच्च दशांशेन तिलसर्षप
कादिभिः ॥ १६५ ॥ युद्धकाले पताकायां गजाश्वो
पट- परि शोभितम् । दर्शयेत्परसैन्यस्य तद्भङ्गः स्यात्सु

निश्चितम् ॥१६६॥ मालामन्त्रं कर्पूरकस्तूरीकुंकुम
केसर-गोरोचनसकिडी-अगरुदेवदारुचन्दनमित्यष्ट
गन्धेन लिखेत् । मालामन्त्रं जपेद्यस्तु हनूमन्तं
स्मरन्रणे । वज्राङ्गो जायते युद्धे हनूमत्समविक्रमः
॥ १६७ ॥ अथ रक्षां प्रवक्ष्यामि सर्वसिद्धिप्रदाय
काम्। स्तंभनं सर्वसैन्यानां भूतानां च वशंकरम्
॥ १६८॥ रोचनाकुंकुमाभ्यां च भूर्जपत्र सुशोभने।
सुवर्णमयलेखिन्या यन्त्रे मन्त्रदलं लिखेत् ॥१६९॥
साध्यनाम च तन्मध्ये मूलमन्त्रं दलाष्टके। माला
मन्त्रं च तद्बाह्य त्रिधा ह्रीङ्कारवेष्टितम् ॥ १७० ॥

हनु. १००

वेष्टय यन्त्रं त्रिलोहेन कटिबाहुशिरःस्थितम् । धा
रयेद्य इमां रक्षां विघ्नस्तस्य न विद्यते ॥ १७१ ॥
रणे राजकुले द्यूते व्यवहारे पराभवे । शस्त्रं नाक्रम
तेऽवश्यं वज्रदेहो महाबलः ॥ १७२ ॥ उडुपादिक
दोषांश्च विषं स्थावरजङ्गमम् । न भयं विद्यते तस्य
स्त्रीणां चैवातिवल्लभः ॥ १७३ ॥ तस्य पीडां न कुर्वंति
ग्रहाश्चैव ह्युपग्रहाः । जलवह्निभयं नास्ति नास्ति
तस्करजं तथा ॥ १७४ ॥ ज्वराः सर्वे विनश्यंति त्र्याहि
काद्या महाबलाः । अग्निजादिमहारोगा यन्त्रराजप्र
भावतः ॥ १७५ ॥ तारं हकारोऽग्निसमः षड्दीर्घस्वर

पट.

बिन्दुमान् । प्रणवान्तोऽष्टाक्षरको मूलमन्त्र उदाहृ
तः ॥ १७६ ॥ ताराद्यं वज्रकायेति वज्रतुण्डेति ह्युद्ध
रेत् । कपिलः पिङ्गलः प्रोक्त्वा ऊर्ध्वकेश महाबलः
॥ १७७ ॥ रक्तमुखतडिज्जिह्वमहारौद्रपदं ततः ।
दंष्ट्रोत्कटकटारावकरालास्य वदेत्ततः ॥ १७८ ॥ महा
दृढप्रहारिंश्च लंकेश्वरवधाय तु । महासेतुबन्धपदं
महाशैलप्रवाह च ॥ १७९ ॥ गगनेचर एह्येहि भग
वंश्च महापदम् । बलपराक्रमपदं हि भैरवाज्ञापयेति
च ॥ १८० ॥ एह्येहि महारौद्रदीर्घपुच्छेन वेष्टयाथ
च वैरिणम् । भञ्जयद्वितयं चोक्त्वा रूं क्रूं हूं फडंत

कम् ॥ १८१ ॥ पञ्चविंशत्याध्यधिकः प्रोक्तो मन्त्रः षडक्षरः । मालाख्योऽयं ज्वरादीनां रोगाणामन्तकः स्मृतः ॥ १८२ ॥ सर्वतन्त्रसंग्रहे मन्त्रः—ॐ हं हनुमते रुद्रात्मकाय हुंफट् ॥ १८३ ॥ नदीतीरे निर्जने ध्यानम् । महाशैलं समुत्पाट्य धावन्तं रावणं प्रति । तिष्ठतिष्ठ रणे दुष्टघोरनादं समुच्चरन् ॥ १८४ ॥ लाक्षारक्तारुणं रौद्रं कालान्तकयमोपमम् । ज्वलदग्निसमं नेत्रं सूर्यकोटिसमप्रभम् ॥ १८५ ॥ अङ्गदाद्यैर्महावीरैर्वेष्टितं रुद्ररूपिणम् । एवंरूपं हनूमन्तं ध्यात्वा यः
५८. प्रजपेन्मनुम् ॥ १८६ ॥ लक्षजापात्प्रसन्नः स्यात्सत्यं

ते कथितं मया । ध्यानैकमात्रतः पुंसां सिद्धिरेव न संशयः ॥ १८७ ॥ प्रातः स्नात्वा नदीतीर उपविश्य कुशासने । प्राणायामं षडङ्गं च मूलेन सकलं चरेत् ॥ १८८ ॥ पुष्पांजल्यष्टकं दत्त्वा ध्यात्वा रामं ससीतकम् । ताम्रपात्रे ततः पद्ममष्टपत्रं सकेसरम् ।१८९। रक्तचंदनघृष्टेन लिखेत्तस्य शलाकया । कर्णिकायां लिखेन्मंत्रं तत्रावाह्य कपिं प्रभुम् ॥ १९० ॥ कर्णिकायां हनूमन्तं ध्यात्वा पाद्यादिकं ततः । गंधपुष्पादिकं चैव नैवेद्यं मूलमंत्रतः ॥ १९१ ॥ सुग्रीवं लक्ष्मणं चैव अङ्गदं नलनीलकम् । जांबवन्तं च कुमुदं केश

रिणं दलेदले ॥ १९२ ॥ पूर्वादिक्रमतो देवान्पूजय
द्गन्धचन्दनैः । पवनं चांजनां चैव पूजयेद्दक्षवामतः
॥१९३॥दलाग्रेष्टकपिभ्योऽपि पुष्पांजलयष्टकं ततः।
ध्यात्वा जपेन्मंत्रराजं लक्षं यावत्तु साधकः ॥१९४॥
लक्षान्तादिवसं प्राप्य कुर्याच्च पूजनं महत् । एकाग्र
मनसा ध्यायेत्तस्मिन्पवननन्दनम् ॥ १९५॥ दिवा
रात्रौ जपं कुर्याद्यावत्सन्दर्शनं भवेत् । सुदृढं साधकं
मत्वा निशीथे पवनात्मजः ॥ १९६ ॥ सुप्रसन्नस्ततो
भूत्वा प्रयाति साधकाग्रतः । यथेप्सितं वरं दत्त्वा
साधकाय कपिः प्रभुः ॥ १९७ ॥ वरं लब्ध्वा साध

केन्द्रो विहरेदात्मनः सुखैः । एतद्धि साधनं पुण्यं दे
वानामपि दुर्लभम् ॥१९८॥ तव स्नेहान्मयाख्यातं
साधकाभीष्टसिद्धये ॥ अथ ध्वजवीरहनुमन्मंत्रः ॥
स्फुटग्रंथे- ॐ अस्य श्रीध्वजवीरहनुमन्मंत्रस्य ब्र
ह्मा ऋषिः। गायत्री छन्दः। ध्वजवीरब्रह्मा देवता। बं
बीजम् । रंशक्तिः । धंकीलकम् । सर्वाभीष्टसिद्ध्यर्थे
जपे विनियोगः ॥ अथ ऋष्यादिन्यासः-ब्रह्मऋ
षये नमः शिरसि । गायत्रीछंदसे नमः मुखे । ध्वज
वीरब्रह्मदेवतायै नमः हृदये । बंबीजाय नमः गुह्ये ।
रंशक्तये नमः पादयोः । धंकीलकाय नमः नाभौ ।

विनियोगाय नमः सर्वांगे ॥ अथ मंत्रन्यासः—ॐ आंअंगुष्ठाभ्यांनमः १ रींतर्जनीभ्यांनमः २ क्रोंम ध्यमाभ्यांनमः ३ टं अनामिकाभ्यां ४ ठंकनिष्ठि काभ्यांनमः ५ डंकरतलकरपृष्ठाभ्यांनमः ६ ढं हृद यायनमः ७ णं शिरसे स्वाहा ८ बं शिखायै वषट् ९ रं कवचाय हुं १० धं नेत्रत्रयायवौषट् ११ ध्वजवीराय नमः अस्त्राय फट १२ ॥ अथ ध्यानम्—ध्वजवीर महा वीर धनंजयजयप्रद। जयकर्त्तापहर्त्ताच तस्मै रुद्राय तेनमः ॥१९९॥ अथ मूलमंत्रः—ॐ आंरींक्रों टं ठं डं ढं णं बं रं धं ध्वजवीरायनमः॥लक्षं पुरश्चरणं दशांशं हवनादिकम्॥ २०० ॥ इति ॥ अत्र मूलं मृग्यम् ॥

अथटीका॥ पूर्वोक्तप्रारंभादिश्लोकानां कठिनशब्दानामर्थः प्राति पाद्यते। श्रीहनुमतो मंत्रान्वक्तुं प्रतिजानीते—अथेति ॥ १ ॥ मन्त्रमुद्धराति—इंद्रेति। वराहोहःइन्द्रस्वर औ बिंदुस्ताभ्यां युतः हौं ॥ हसफस्वरूपम् अग्नीरः ॥ २ ॥ एते झिंटीशबिंदुयुताः॥ एबिंदुयुताः तेन हस्फ्रें ॥ गदीखः। पांताग्निरुद्रेन्दुयुतः पांतः फः। अग्नीरः। रुद्र ए। इंदुबिंदुस्तैर्युतः ख्फ्रें ॥ ३ ॥ हस रामनुचंद्राढ्याः औबिंदुयुताः ह्स्फ्रौं॥हसखफराः शिवेन्द्वाढ्याः एबिंदुयुताः तेन ह्स्ख्फ्रें ह्सौं मन्विदुगौ औबिन्दुयुतौ ह्सौं परंस्पष्टम् ॥ ४ ॥ ङेयुतोहनुमान् हनुमते हार्द नमः ॥ यथा— हौंह्स्फ्रेंख्फ्रें ह्सौंस्फ्रें ह्स्रौं हनुमते नमः। अस्य हनुमन्मंत्रस्य रामचन्द्रऋषिः। जगतीछंदः। हनुमान्देवता। ह्स्रौं बीजम्।

ह्स्फें शक्तिः । ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ५ ॥ षष्ठं ह्सौमिति बीजम् । ह्स्फेमिति शक्तिः ॥ ६ ॥ हौं हृत् । ह्स्फेंशिरः । स्फेंशिखा इत्यादि । वर्णन्यासमाह–मूर्ध्नीति । एकैकं सर्वत्र० ॥७॥ पदन्यासमाह–षडिति । पदद्वंद्वंहनुमते नम इति ॥ ८ ॥ ध्यानमाह–बालेति । वातात्मजं हनूमंतम् ॥ ९ ॥ ॥ १० ॥ दलेषु तदाह्वयान् हनुमन्नामानि ॥ ११ ॥ तानाह रामभक्ताय इत्यादि ॥ १२–१९ ॥ शस्त्रक्षतादयो वारत्रय मंत्रितेन भस्मना मार्जिता अचिराच्छुष्यंति नश्यंति २०–२४॥ देहचंदनं देहे धृतं यच्चंदनं तेन युतम् । भस्मांबु च मंत्रितं यस्मै देयं स वश्यः स्यात् ॥ २५ ॥ ईशानेत्यादि तद्गृहं चिरमित्यंत एकः प्रयोगः । भूतांकुशतरोः करञ्जस्य । अरिष्टस्य ईशान

दिशि स्थितेन मूलेनांगुष्ठमितां हनुमत्प्रतिमां कृत्वा प्राणान्सं स्थाप्य सिंदूरैरभ्यर्च्य तद्गृहद्वारि निखन्यते तत्र सर्वोपद्रवनाश स्तद्वृद्धिश्च ॥ २६–३२ ॥ शिवावितं शिवेनापि रक्षितं शत्रु मेवं कुर्वन्हन्यात् । अर्द्धचंद्रेत्यादि रिपुमुद्धतमित्यंत एको मारणप्रयोगः ॥ उन्मत्तो धत्तूरः । श्लेष्मातकाश्चिक्कणफलो वृक्षः । अक्षो विभीतकस्तदुत्थसमिद्भिश्च हुतं चरेत् जुहुयात् । सप्त घस्रान् दिवसान् ॥३३–३९ ॥ पराधीनो बद्धो निगडात् शृंख लातो मुच्यते । विद्वेषणादीनि विद्वेषमारणोच्चाटनतत्कृतपल्लवं लिखन्नेवमेव कुर्यात् ॥ अमुकं द्वेषय २ इति द्वेष्ये । मारय २ इति मारणे । इत्यादिपल्लवलेखनम् ॥ ४० ॥ ४१ ॥ कुबेराक्षः सूक्ष्मकणस्तिक्तक्षुपविशेषः । (सागरगोटा इति महाराष्ट्र

सिद्धः)॥४२॥४३॥ यद्धान्यैर्होमस्तदार्तिः । राजीलवणयुतेन यत्पादरजसाहूयते स म्रियते ॥४४-४६॥ यंत्रमाह-वलयेति । पुच्छाकारं वलयत्रयं विलिख्य मध्ये आमितिबीजेन वेष्टितं साध्यनाम लिखेत् तदुपर्यष्टदलेषु हुमिति ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ बहिरेकं वलयं कृत्वोपरि चतुरस्रं कृत्वा तदग्राणि संवर्ध्य तत्र त्रिशूलानि कृत्वा त्रिशूलेषु क्रोमिति । वज्रेषु ह्सौमिति विलिख्य तन्मालामंत्रेण वक्ष्यमाणेन संवेष्ट्य तत्पुनर्वलयत्रयेण वेष्टयेत् ॥ ४९-५१ ॥ नाभिः कस्तूरी ॥ त्यक्ताश उपवासी ॥ ५२ ॥ ५४ ॥ मालामंत्रमाह-प्रणव इति । वाक् ऐं । हरिप्रिया श्रीं । मायादीर्घत्रयान्विता ह्रां ह्रीं ह्रूं पूर्वोक्तं मूलमंत्रस्थम् ॥ ५५-७७ ॥ अत्रिर्दः वायुर्यः स्वरूपमन्यत् ॥ ७८ ॥७९॥

चतुर्विंशतिश्लोकैर्निष्पन्नो मालामंत्रो यथा-ॐनमो हनुमते प्रकटपराक्रम आक्रांतदिङ्मंडलयशोवितानधवलीकृतजगत्त्रितय वज्रदेहज्वलदग्निसूर्यकोटिसमप्रभतनूरुहरुद्रावतार लंकापुरीदहनोदधिलंघन दशग्रीवशिरःकृतांतक सीताश्वासन वायुसुतांजनीगर्भसंभूत श्रीरामलक्ष्मणानन्दकरकपिसैन्यप्राकार सुग्रीवसख्यकारण वालिनिबर्हणकारण द्रोणपर्वतोत्पाटनाशोकवनविदारणाक्षकुमारकच्छेदन वनरक्षाकरसमूहनिभंजन ब्रह्मास्त्रब्रह्मशक्तिग्रसन लक्ष्मणशक्तिभेदनिवारण विशल्यौषधिसमानयन बालोदितभानुमंडलग्रसन मेघनादहोमविध्वंसन इंद्रजिद्वधकारणसीतारक्षकराक्षसीसंघविदारणकुंभकर्णादिवधपरायण श्रीरामभक्तितत्परसमुद्रव्योमद्रुमलंघनमहासामर्थ्य महातेजःपुंजवि

राजमान स्वामिवचनसंपादितार्जुनयुगसहाय कुमारब्रह्मचारिन् गम्भीरशब्दोदयदक्षिणाशामार्तंडमेरुपर्वतपीठिकार्चन सकल मंत्रागमाचार्यममसर्वग्रहविनाशन सर्वज्वरोच्चाटन सर्वविषविनाशनसर्वापत्तिनिवारण सर्वदुष्टनिबर्हण सर्पव्याघ्रादिभयनिवारण सर्वशत्रूच्छेदन मम परस्य च त्रिभुवनपुंस्त्रीनपुंसकात्मकं सर्व जीवजातं वशय २ ममाज्ञाकारकं सम्पादय २ नानानामधेयान्सर्वान्राज्ञः सपरिवारान्ममसेवकान्कुरु २ सर्वशस्त्रास्त्रविषाणि विध्वंसय २ ह्रांह्रींह्रूंह्रां ३ एह्येहिह्सौंह्स्ख्फ्रेंह्स्रौंख्फ्रेंह्स्फ्रेंह्रौं सर्वशत्रून्हन २ परदलानि परसैन्यानि क्षोभय २ ममसर्वकार्य जातं साधय २ सर्वदुष्टदुर्जनमुखानि कीलय २ घे ३ हा ३ हुं ३ फट् ३ स्वाहा ॥ मालामन्त्रोयमष्टाशीत्याधिकपञ्चशत

वर्णः (५८८) ॥ ८० ॥ मंत्रांतरमाह–द्वादशेति । ह्स्फ्रेंख्फ्रेंह्स्त्रौं ह्स्ख्फ्रेंह्सौमिति ॥ ८१ ॥ अस्य हनुमत्पंचकूटमंत्रस्य रामचन्द्र ऋषिः। गायत्रीछंदः कपीश्वरो देवता । ममाभीष्टसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः ॥ ८२ ॥ षडंगमाह-रामदूत इति । हनुमदाद्याश्चतुर्थ्यंता बीजपूर्वाः षडंगमंत्राः–यथा ह्स्फ्रेंहनुमते हृत् ॥ स्फ्रेंरामभक्तायाशिरः ह्स्त्रौंलक्ष्मणप्राणदात्रे शिखा इत्यादिपूर्ववत् द्वादशवर्णवत् ॥८३॥८४॥ मंत्रांतरमाह-तार इति । तार ॐ । वाक् ऐं । कमला श्रीं । मायादीर्घत्रयाद्या ह्रां ह्रीं ह्रूं पंचकूटानि च इदानीमुक्तानि रुद्रार्ण एकादशाक्षरः । मंत्रः ॐऐं श्रीं ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्स्फ्रें ख्फ्रें ह्स्त्रौं ह्स्ख्फ्रें ह्सौं ॥८५॥ मंत्रांतरमाह–हृदयमिति । तद्वत् । ङेन्तोनमो भगवते आंजनेयाय महाबलाय स्वाहेति।८६।

॥८७॥ षडंगमाह–आंजनेय इति। आंजनेयाय हृत् रुद्रमूर्त्तये शिर इत्यादि॥८८॥८९॥ ध्यानमाह–दहनेति॥ ९०॥९१॥ प्रयोगानाह–जितेंद्रिय इति॥ ९२–९९॥ उदररोगनाशकमंत्रमाह–पवनेति। सद्योजातओंकारस्तद्युतं पवनद्वयं यो योहनुस्वरूपं शशाङ्काढ्यो महाकालः सबिंदुर्मः मंकामिकातः फलफलस्वरूपम्। सनेत्राक्रियाइयुतोलःलि। णांतस्तः। मीनोधः। गस्वरूपम्। सात्वतोधः। गितआयुराषस्वरूपम्। ळोहितंषः रूढाहस्वरूपम्। वेदनेत्राक्षरः चतुर्विंशत्यर्णः। यथा यो यो हनुमंतफलफलितधगधागितआयुराषरूडाहोति॥१००॥१०१॥ प्लीहरोगः उदररोगः। तन्नाशकप्रयोगमाह–प्लीहेति। आरण्यगोमयकरीषोत्पन्नेऽग्नौ वदर्युत्थांयष्टिंसप्तधामूलमंत्रेणतापयेत्।

तयोदरस्थितेवंशखण्डे ताडितेरोगोनश्यति ॥ १०२–१०५॥ प्रयोगांतरमाह–पुच्छेति। पुच्छाकारे वस्त्रे कोकिलापिच्छले खिन्याष्टगंधैर्हनुमद्रूपं कृत्वा तदुदरेऽष्टादशार्णं विलिख्याधिमंत्रितेन शिरोबद्धेन नतेनारीञ्जयति ॥ १०६–११० ॥ यंत्रमाह–लिखेदिति। अष्टार्णमालामन्त्रौ वक्ष्यमाणौ। दुरोदरे द्यूते ॥ १११–११५ ॥ अष्टार्णमाह–वियादिति। वियतहः अग्नीरः। यथा–ओं ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः ओंइत्यष्टार्णः ॥११६॥ मालामंत्रमाह–वज्रेति। यथा–ओंवज्रकाय वज्रतुंड कपिलपिंगलऊर्ध्वकेश महाबल रक्तमुख तडिज्जिह्व महारौद्रदंष्ट्रोत्कटक हहकरालिने महादृढप्रहारिन् लङ्केश्वरवधाय महासेतुबन्धमहाशैलप्रवाहगगनेचर एह्येहि भगवन् महाबल पराक्रम भैरवाज्ञा

पय एह्येहि महारौद्र दीर्घपुच्छेन वेष्टय २ वैरिणं भञ्जय २ हुंफट्
॥ ११७-१२१ ॥ बाणनेत्रेन्दुवर्णः पंचविंशत्युत्तरशतार्णः ।
अष्टार्णमालामंत्रौ स्वतंत्राविति सूचयन्नाह-अष्टार्णेति ॥१२२-
१२५ ॥ पूर्वमित्यादिमंत्रस्योद्धारश्चायं मंत्रः पूर्वं षडशी
तितमे श्लोके प्रतिपादितः ॥ १२६-१२८ ॥ मंत्रांतरमाह-
प्रणवमिति । प्रकटपराक्रमायेतिङेंतं चतुर्थ्यंतम् ॥ १२९ ॥
॥ १३० ॥ वज्रदेहेत्यादि । अग्रे संबुद्धयंतपदानि उच्चारणीया
नि ॥ १३१-१३४ ॥ मायात्रयं ह्रांह्रींह्रूं ॥ १३५ ॥ हरहर
क्षोभयक्षोभयसाधयसाधय ॥ १३६ ॥ १३७ ॥ करषडंगन्यास
माह--नम इत्यादित्रिभिः ॥ १३८--१४० ॥ ध्यानमाह--स्फटि
काभमिति ॥ १४१ ॥ विधिमाह--अयुतमिति ॥ १४२॥१४३॥

प्रयोगानाह-क्षुद्रेत्यादिना ॥ १४४-१५६ ॥ मंत्रांतरमाह-
मद्वयमिति ॥ १५७ ॥ १५८ ॥ मंत्रप्रयोगाः ॥ १५९-१६७ ॥
अथ सैन्यादीनां रक्षाप्रयोगः—अथेत्यादिना ॥ १६८-१७५ ॥
अष्टाक्षरमंत्रोद्धारमाह-तारमिति । ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः
ॐ अयंमंत्रप्रकाशःपूर्वोक्त एव ॥ १७६ ॥ अथ मालामंत्रोद्धार
माह-ताराद्यमिति । अयमपि मंत्रः सप्तदशाधिकशततम
श्लोकमारभ्य प्रतिपादितः स्पष्ट एव ॥ १७७-१८२ ॥ अथ
मंत्रांतरमाह ॥ १८३-१९८ ॥ अथ ध्वजवीरहनुमन्मंत्राराधन
विधानम्॥ स्पष्टार्थः ॥ ध्वजवीरोनामकुरुपांडवयुद्धप्रसंगे अर्जुन
रथध्वजे स्थित इति । अत्र मूलं मृग्यम् । कस्मिंस्तंत्र उक्तं
तन्न ज्ञायते ॥ १९९ ॥ २०० ॥ इति श्लोकानां व्याख्या ॥

अथपंचमुखीध्यानम्-ध्यायेद्वानरनारसिंहखगराट्
क्रोडाश्ववक्त्रं स्फुटं पद्माक्षीस्फुटपंचवक्त्ररुचिरं बाला
र्ककोटिद्युतिम्। हस्ते शूलकपालमुद्गरवर कौमोद
कीभूरुहं खट्वांगाङ्कुशपाशपर्वतधरं पीताम्बरं वानर
म्॥२०१॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मितेबृ० ध० उपा
सनास्तबकेहनुमदुपासनाध्याये हनुमन्मंत्रपटलनि
रूपणंनामत्रयोदशप्रकरणम् ॥१३॥ श्लोकाः ।९७।
अथ हनुमत्पूजापद्धतिः ॥ ब्राह्मे मुहूर्त्ते शयनतला

दुत्थाय करचरणौ प्रक्षाल्य निजासने समुपविश्यनि
जशिरसि श्वेतवर्णसहस्रदलां कमलकर्णिकां तदन्त

र्गतचंद्रमंडलोपरिस्वगुरुं शुक्लवर्णं शुक्लालंकारभूषितं
ज्ञानानंदमुदितमानसं सच्चिदानंदविग्रहं चतुर्भुजं ज्ञा
नमुद्रापुस्तकवरदाभयकरं त्रिनयनं प्रसन्नवदनेक्षणं
सर्वदेवं परमशिवस्वरूपं ध्यात्वा तच्चरणयुगलकम
लविगलदमृतधारयास्वात्मानं प्लुतं विभाव्य मान
सोपचारैः संपूज्य दण्डप्रणामं मनसाकुर्यात्। तत्र
प्रणाममंत्रः—नमामि सद्गुरुं शांतं प्रत्यक्षं शिवरूपि
णम्। शिरसा योगपीठस्थं मुक्तिकामार्थसिद्धये॥ १॥
इति गुरुं प्रणम्य सुप्रसन्नं विभाव्य मनसा तदाज्ञां
गृहीत्वा अजपाजपसंकल्पं कृत्वा हंसः पंचविंशति

वारं जप्त्वा गुरूपदिष्टमार्गेण नादानुसंधानपूर्वकं निरस्तसमस्तोपाधिना केनापि चिद्विलासेन प्रवर्त्त मानोऽस्मीति विभाव्य स्वकार्यानुष्ठानाय-समुद्रमे खले देवि पर्वतस्तनमंडले । विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे॥ १॥ इति भूमिं प्रार्थ्य श्वासानुसा रेण तस्यां पादं निधाय नद्यादौ गत्वा वैदिकं स्नानं निर्वर्त्य तान्त्रिकं प्रारभेत ॥ तत्रादौ मूलम् । आत्मत त्त्वाय स्वाहा १ मूलं विद्यातत्त्वाय स्वाहा २ मूलंशिव तत्त्वाय स्वाहा ३॥ अथवा ॐ ह्रीं स्वाहा इत्याचम्य मूलं स्मरन् मलापकर्षस्नानं विधाय पुनराचम्य

देशकालौ संकीर्त्य श्रीमद्धनुमद्देवताप्रीतये तांत्रि कविधिना स्नानमहं करिष्ये ॥ जले त्रिकोणं कृत्वा सूर्यमंडलाद्गंगादितीर्थान्यावाह्य आचम्य स्वात्मानं प्रोक्ष्य मूलेन मृत्तिकया स्नपनं विधाय मूलं पठन् कुंभमुद्रया स्वदेवतां त्रिभिरभिषिच्य श्रवणादिसप्त च्छिद्राणि निरुध्य त्रिर्निमज्ज्योन्मज्जेत् ॥ इति स्नानविधिः ॥ अथसंध्या ॥ वैदिकीं कृत्वा तांत्रि की यथा-पूर्ववदाचम्य स्वमूलेन प्राणायामः ऋष्या दिकरषडंगन्यासौ विधाय पूर्ववत्तीर्थमावाह्य वाम हस्ते तज्जलं निधाय दक्षहस्तेनाच्छाद्य लंवंरंयंहं

इति त्रिरभिमंत्र्य मूलमुच्चरंस्तत्त्वमुद्रया मूर्ध्नि सप्तधा
मूलेन च त्रिधाभ्युक्ष्य शेषजलं दक्षहस्ते समाधाय
तेजोरूपं ध्यात्वा इडया देहांतः पापं प्रक्षाल्य कृष्ण
वर्णं तज्जलं पापरूपं पिंगलया विरेच्य पुरः कल्पि
तवज्राशिलायां फडितिनिक्षिपेत् ॥ ततोऽर्घ्यं विधाय
ॐ ह्रांह्रींहंसः श्रीमार्तंडभैरवाय प्रकाशशक्तिसहि
ताय इदमर्घ्यं परिकल्पयामि स्वाहा ॥ इति त्रिरर्घ्यं
कुलसूर्यायदत्त्वा हृत्पद्मात्सूर्यमंडले हनुमद्देवतां नी
त्वा तत्र विधिवद्ध्यात्वा ॐ अंजनीजाय विद्महे वा
युपुत्राय धीमहि तन्नःकपिः प्रचोदयात् ॥ इतिमू

लगायत्री अनया चतसृषु सन्ध्यासु सूर्यमण्डल हनु
मद्देवतायै अर्घ्यं दत्त्वा यथाशक्ति जपेत् ॥ यथाश
क्ति स्वस्वगायत्रीं जप्त्वा पुनर्मूलगायत्रीं च जप्त्वा
मूलमंत्रं च जपित्वा प्राणायामादिना जपं समर्प्य
मंडलेभ्यो हनुमत्तेजःस्वस्वस्थाने हनुमन्तं च हृदि
आनीय ध्यायेत् ॥ इतिसंध्याविधिः ॥ अथ तर्प
णम् ॥ पूर्ववदाचम्य प्राणायामादि कृत्वा तीर्थं
मावाह्य मूलेन जलं सप्तधाऽमृतमुद्रयाऽमृतीकृत्य
तत्र जले यंत्रं ध्यात्वा तत्र देवतां हृदयात्सपरिवा
रामानीय षडङ्गयोगेन सकलीकृत्य कुण्डलिन्याः

प्रयोगेणामृतेनाभिषिच्य विधिवत्प्रपूज्य ऐशान्यां ऐंश्रींश्रीं अमुकानन्दनाथ भैरवस्तृप्यताम् इति त्रिः संतर्प्य वह्नौ परमगुरुश्रीपादुकां तर्पयामि । नैर्ऋत्यां परमाचार्यगुरुश्रीपादुकां तर्पयामि । वायव्ये परमेष्ठिगुरुश्रीपादुकां तर्पयामि । इति त्रिः सकृद्वा संतर्प्य दिव्यसिद्धमानवौघानपि गुरून् संतर्प्य जले यंत्रं विभाव्य मूलेन श्रीहनुमद्देवता तृप्यतामिति त्रिः संतर्प्य रामभक्तं तर्पयामि । महातेजसं त० कपिराजं त० महाबलं त० द्रोणाद्रिहारकं त० मेरुपीठिकार्चनकारकं त० दक्षिणाशाभास्करं तर्प०

सर्वविघ्ननिवारकं त० सुग्रीवं त० अंगदं त० नीलं त० जांबवन्तं त० नलं त० सुषेणं त० द्विविदं त० मैन्दं त० इन्द्रं त० अग्निं त० यमं त० निर्ऋतिं त० वरुणं त० वायुं त० कुबेरं त० ईशानं त० ब्रह्माणं त० अनंतं त० इति संतर्प्य प्राणायामादि विधाय देवं स्वहृदि विसृजेदिति तीर्थं च विसृजेत्स्वस्थाने ॥ इति तर्पणम् ॥ ततो गृहमागत्य जलादिना द्वारदेवताः पूजयेत् । ॐ धांधात्र्यै नमः विंविधात्र्यै नमः दक्षिणभागे । ॐ गंगंगायै नमः यंयमुनायै नमः वामभागे । द्वारश्रियै नमः देहल्यै नमः ऊर्ध्वे । वास्तुपुरुषाय नमः अधः

इति संपूज्य वीराद्यासनेनोपविश्याप्ृथ्वि त्वया धृता
लोका देवि त्वं विष्णुना धृता त्वं च धारय मां देवि
पवित्रं कुरु चासनम् ॥१॥इति पृथिवीं संप्रार्थ्य॥अप
सर्पन्तु ते भूता ये भूता भुवि संस्थिताः । ये विघ्न
कर्त्तारस्ते नश्यंतु शिवाज्ञया ॥२॥ इति तर्जनिमध्य
माभ्यामूर्ध्वोर्ध्वतालत्रयदानेनवामपार्ष्णिघातत्रयेण
दिव्यदृष्ट्या च त्रिविधान्विघ्नानुत्सार्य छोटिकाभि
र्दशदिग्बंधं कृत्वा चतुर्दिक्षुवह्निप्राकारंसंचिंत्य प्राणा
यामं कुर्यात् । अथ भूत शुद्धिप्राणप्रतिष्ठांतमातृ
कान्यासबहिर्मातृकान्यान्सान् कृत्वा अथ प्रधानदेव

तान्यासान्कुर्यात् । तत्रादौ ऋष्यादिन्यासः-श्रीरा
मचंद्रऋषये नमः शिरसि । जगतीछंदसे नमः मुखे ।
हनुमद्देवतायै नमः हृदये । ह्स्रौं बीजाय नमः गु
ह्ये । ह्स्फ्रें शक्तये नमः पादयोः । विनियोगाय नमः
सर्वांगे ॥ अथ वर्णन्यासः-ॐ ह्रौं नमः मूर्ध्नि १
ॐ ह्स्फ्रेंनमः भाले २ ॐ ख्फ्रें नमः नेत्रयोः ३ ॐ
ह्स्रौं नमः मुखे ४ ॐ ह्स्ख्फ्रेंनमः कंठे ५ ॐ ह्सौं नमः
बाह्वोः ६ ॐ हं नमः हृदये ७ ॐ नुंनमः कुक्षौ ८
ॐ मंनमः नाभौ ९ ॐ तेंनमः लिंगे १० ॐ नंनमः
जानुद्वये ११ ॐ मः नमः पादयोः १२॥ अथ पदन्या

सः ॥ ॐ ह्रौं मूर्ध्नि १ ॐ स्फ्रौंभाले २ ॐ ख्फ्रेंमुखे ३ ॐ हसौंहृदि ४ ॐ ह्रस्फें नाभौ ५ ॐ ह्रस्रौं ऊर्वोः ६ ॐ हनुमते जंघयोः ७ ॐ नमः पादयोः ८ ॥ अथ गायत्रीमंत्रन्यासः-ॐ अंजनीजाय अंगुष्ठाभ्यां नमः १ ॐ विद्महे तर्जनीभ्यां नमः २ ॐ वायुपुत्राय मध्यमाभ्यां नमः ३ ॐ धीमहि अनामिकाभ्यां नमः ४ ॐ तन्नः कपिः कनिष्ठिकाभ्यां नमः ५ ॐ प्रचोदयात् करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ६ ॥ अथ हृदयादिन्यासः-ॐ अंजनीजायहृदयाय नमः १ ॐ विद्महे शिरसे स्वाहा २ ॐ वायुपुत्राय शिखायै वषट् ३

ॐ धीमहिकवचायहुं ४ ॐ तन्नः कपिः नेत्रत्रयाय वौषट् ५ ॐ प्रचोदयात् अस्त्राय फट् ६ ॥ अथांगुलिन्यासः-ॐ ह्रां अञ्जनीसुताय अंगुष्ठाभ्यां नमः १ ॐ ह्रीं रुद्रमूर्तये तर्जनीभ्यां नमः २ ॐ ह्रूं रामदूताय मध्यमाभ्यां नमः ३ ॐ ह्रैं वायुपुत्राय अनामिकाभ्यां नमः ४ ॐ ह्रौंअग्निगर्भाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ५ ॐ ह्रः ब्रह्मास्त्रनिवारणाय करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ६ ॥ अथ हृदयाद्यङ्गन्यासः-ॐ ह्रां अञ्जनीसुताय हृदयाय नमः १ ॐ ह्रीं रुद्रमूर्त्तये शिरसे स्वाहा २ ॐ ह्रूं रामदूताय शिखायै वषट् ३

ॐ ह्रैं वायुपुत्राय कवचाय हुं ४ ॐ ह्रौं अग्निगर्भाय नेत्रत्रयाय वौषट् ५ ॐ ह्रः ब्रह्मास्त्रनिवारणाय अस्त्राय फट् ६ । अथ प्रकारांतरेण करन्यासः—ॐ ऐं ह्रीं हनुमते रामदूताय अंगुष्ठाभ्यां नमः १ ॐ लंकाविध्वंसनाय तर्जनीभ्यां नमः २ ॐ अञ्जनीगर्भसंभूताय मध्यमाभ्यां नमः ३ ॐ शाकिनीडाकिनीविध्वंसनाय अनामिकाभ्यां नमः ४ ॐ किलकिलबुभुक्कारेण विभीषणाय हनुमद्देवाय कनिष्ठिकाभ्यां नमः ५ ॐ ह्रींश्रींह्रौंह्रां फट्स्वाहा करतलकरपृष्ठाभ्यां नमः ६ । अथ हृदयादिन्यासः—ॐ ऐंह्रींहनुमते राम

मदूताय हृदयाय नमः १ ॐ लंकाविध्वंसनाय शिरसे स्वाहा २ ॐ अञ्जनीगर्भसंभूताय शिखायै वषट् ३ ॐ शाकिनीडाकिनीविध्वंसनाय कवचाय हुं ४ ॐ किलकिलबुभुक्कारेण बिभीषणाय हनुमद्देवाय नेत्रत्रयाय वौषट् ५ ॐ ह्रीं श्रीं ह्रौं ह्रांफट्स्वाहा अस्त्रायफट् ६ ॥ अथ पञ्चाशद्वर्णमातृकान्यासः। ॐ ह्रीं हनुमते अं नमः शिरसि १ ॐ ह्रीं हनुमते आं नमः मुखवृत्ते २ ॐ ह्रीं हनुमते इं नमः दक्षनेत्रे ३ ॐ ह्रीं हनुमते ईंनमः वामनेत्रे ४ ॐ ह्रीं हनुमते उंनमः दक्षकर्णे ५ ॐ ह्रीं हनुमते ऊंनमः वाम

कर्णे ६ ॐ ह्रीं हनुमते ऋं नमः दक्षनासे ७ ॐ ह्रीं
हनुमते ॠंनमः वामनासे ८ ॐ ह्रीं हनुमते ऌंनमः
दक्षगंडे ९ ॐ ह्रीं हनुमते ॡं नमः वामगंडे १० ॐ
ह्रीं हनुमते एं नमः ऊर्ध्वोष्ठे ११ ॐ ह्रीं हनुमते ऐं
नमः अधरोष्ठे १२ ॐ ह्रीं हनुमते ओं नमः ऊर्ध्वदं
तपंक्तौ १३ ॐ ह्रीं हनुमते औं नमः अधोदंतपंक्तौ
१४ ॐ ह्रीं हनुमते अंनमः मूर्ध्नि १५ ॐ ह्रीं हनुमते
अः नमः अस्थिन १६ ॐ ह्रींहनुमते कं नमः दक्ष
बाहुमूले १७ ॐ ह्रींहनुमते खं नमः कूर्परे १८ ॐ
ह्रीं हनुमते गं नमः मणिबन्धे १९ ॐ ह्रीं हनुमते घं

नमः दक्षहस्ताङ्गुलिमूले २० ॐ ह्रीं हनुमते ङं नमः
दक्षहस्तांगुल्यग्रे २१ ॐ ह्रीं हनुमते चं नमः वाम
बाहुमूले २२ ॐ ह्रीं हनुमते छं नमः कूर्परे २३ ॐ
ह्रीं हनुमते जं नमः मणिबन्धे २४ ॐ ह्रीं हनुमते झं
नमः वामहस्तांगुलिमूले २५ ॐ ह्रीं हनुमते ञं नमः
वामहस्तांगुल्यग्रे २६ ॐ ह्रीं हनुमते टं नमः दक्षपा
दमूले २७ ॐ ह्रीं हनुमते ठं नमः जानुनि २८ ॐ
ह्रीं हनुमते डं नमः गुल्फे २९ ॐ ह्रीं हनुमते ढं नमः
दक्षपादांगुलिमूले ३० ॐ ह्रीं हनुमते णं नमः दक्ष
पादांगुल्यग्रे ३१ ॐ ह्रीं हनुमते तं नमः वामपादमू

ले ३२ ॐ ह्रीं हनुमते थं नमः जानुनि ३३ ॐ ह्रीं हनुमते दं नमः गुल्फे ३४ ॐ ह्रीं हनुमते धं नमः वामपादागुलिमूले ३५ ॐ ह्रीं हनुमते नं नमः वाम पादांगुल्यग्रे ३६ ॐ ह्रीं हनुमते पंनमः दक्षपार्श्वे३७ ॐ ह्रीं हनुमते फं नमः वामपार्श्वे ४८ ॐ ह्रीं हनुम ते बं नमः पृष्ठे ३९ ॐ ह्रीं हनुमते भं नमः नाभौ ४० ॐ ह्रीं हनुमते मं नमः उदरे ४१ ॐ ह्रीं हनु मते यं त्वगात्मने नमः वामांसे ४२ ॐ ह्रीं हनुम ते रं असृगात्मने नमः दक्षांसे ४३ ॐ ह्रीं हनुमते लं मांसात्मने नमः ककुदि ४४ ॐ ह्रीं हनुमते वं मेद

आत्मने नमः हृदादिदक्षकरांतम् ४५ ॐ ह्रीं हनुम ते शं अस्थ्यात्मने नमः हृदादिवामकरान्तम् ४६ ॐ ह्रीं हनुमते षं मज्जात्मने नमः हृदादिदक्षपादां तम् ४७ ॐ ह्रीं हनुमते सं शुक्रात्मने नमः हृदादि वामपादांतम् ४८ ॐ ह्रीं हनुमते हं प्राणात्मने नमः दक्षपादादिहृदयान्तम् ४९ ॐ ह्रीं हनुमते ळं जीवा त्मने नमः वामपादादिहृदयान्तम् ५० ॐ ह्रीं हनु मते क्षं परमात्मने नमः हृदादिमूर्धान्तम् ॥ ५१ ॥ इतिविन्यस्य । अथांतर्यजनम् । मूलाधारे मूलविद्यां विद्युत्कोटिसमप्रभाम् । सूर्यकोटिप्रतीकाशां चन्द्र

कोटिप्रभां प्रिये ॥ १ ॥ बिसतन्तुस्वरूपां तां बिन्दु त्रिवलयां प्रिये । ऊर्ध्वशक्तिनिपातेन सहजेन वरा नने ॥ २ ॥ मूलशक्तिदृढत्वेन मध्यशक्तिप्रबोधतः । परमानन्दसंदोहमानन्दं चिन्तयेत्परम् ॥ ३ ॥ इत्य न्तर्यजनं कृत्वा पीठपूजां कुर्यात् । मूलाधारे आ धारशक्तये नमः । प्रकृत्यै नमः तत्रागाधसर्वतोमु खसुधाब्धिभ्यां नमः । तत्र कस्मैचित्कमठाय नमः। तदुपरि सहस्रफणिफणामाण्डितमणिप्रकाशिताशेष लोकशेषाय नमः । तलाय नमः । वितलायनमः । सुतलाय नमः। रसातलाय नमः । तलातलाय नमः।

महातलाय नमः । पातालाय नमः । अष्टदिग्गजे भ्यो नमः । तदुपरि भूमण्डलाय नमः । सुधांबुध य नमः । मणिद्वीपाय नमः। मेरवे नमः । मेरोर्दक्षिण दिग्भाग कस्मैचिद्रत्नसानवे नमः । तन्मध्ये सुरतरवे नमः । तन्मूले चिन्तामणिगृहाय नमः । तन्मध्ये रत्नवेदिकायै नमः । वेद्यां पूर्वभागे नवरत्न खचितनूतनमणिपीठाय नमः । एवं पीठं भावयि त्वा तत्रैव हृदये स्वाभेदेन श्रीहनुमन्तं ध्यायेत् । ध्यायेद्बालदिवाकरद्युतिनिभं देवारिदर्पापहं देवेन्द्रप्र मुखप्रशस्ययशसं देदीप्यमानं रुचा । सुग्रीवादिस

मस्तवानरयुतं सुव्यक्ततत्त्वप्रियं संरक्तारुणलोचनं पवनजं पीतांबरालंकृतम् ॥ १ ॥ इतिध्यात्वा स्वपुरतो बिंदुत्रिकोणषट्कोणचतुरस्राणि मंडलानि पंक्तिद्वयेनैकेन वा दशसंख्याकानि कृत्वा तत्राधाराणि संस्थाप्य। तत्र प्रथममंडलाधारे शंखपात्रं कलशं वा संस्थाप्य गंगेत्यादिना तीर्थजलं संपूर्य गंधाक्षतपुष्पाणि प्रणवेन निक्षिप्य हनुमद्गायत्रीमंत्रेण संपूज्य धेनुमुद्रां प्रदर्श्य वह्निसूर्यसोमकलाभिः पूजयेत् । रं वह्निमंडलाय दशकलात्मने नमः । अं अर्कमंडलाय द्वादशकलात्मने नमः । संसोममंड

लाय षोडशकलात्मने नमः इति संपूज्य। ततो द्वितीयादिमंडलाधारेषु पाद्यपात्रमर्घ्यपात्रं मधुपर्कपात्रमाचमनपात्रं गंधपात्रं पुष्पपात्रमक्षतपात्रं नैवेद्यपात्रं मुखवासपात्रं संस्थाप्य तेषु पात्रेषु स्वस्वपदार्थान्संस्थाप्य धूपपात्रं घृततैलदीपं वामे तैलदीपं दक्षे घृतदीपं त्रिकोणषट्कोणयंत्रोपरि संस्थाप्य पुरतः शंखं घण्टां च संस्थाप्य संपूज्य । अथ पाद्यपात्रमादाय मूलमुच्चरन्श्रीहनुमद्देवतायै नमःपाद्यं समर्पयामि। एवं मूलेनार्घ्यं मूलेन मधुपर्कं मूलेनाचमनीयं मूलेन शंखोदकेन घंटानादपुरःसरेण स्नानमभिषेकं च

त्वा शुद्धदुकूलवस्त्रेणाङ्गं प्रोञ्च्छय विचित्रपटवस्त्र कुंकुमकेसरकस्तूरीचंदन सिन्दूर-मुकुटकुण्डलहारनू पुरादिनानालंकारान्मूलेन दत्त्वा पुनराचमनीयं द त्त्वा ततो मध्यमानामांगुष्ठाग्रैर्गंधोनमः इतिगंधम् । अंगुष्ठतर्जनीभ्यां पुष्पाणिवौषट् इति पुष्पैःसंपूज्य । अथ यंत्रकेसरेष्वंगपूजा ॥ हनुमते नमः पादौ पूज यामि । सुग्रीवसखाय॰ गुल्फौ॰ । अंगदामित्राय॰ जंघे॰ । रामदासाय॰ ऊरू॰ । अक्षघ्नाय॰ कटिं॰ । लङ्कादहनाय॰ वालधिं॰ । राममणिदाय॰ नाभिं॰ । सागरोल्लंघनाय॰ मध्यमं॰ । लङ्कामर्दनाय॰ केशा

वलिं॰ । संजीवनीहर्त्रे॰स्तनौ॰ । सौमित्रिप्राणदाय॰ वक्षः॰ । कुंठितदशकंठाय॰ कण्ठं॰ । रामाभिषेकका रिणे॰ हस्तौ॰ । मंत्ररचितरामायणाय॰ वक्त्रं॰ । प्रस न्नवदनाय॰ वदनं॰ । पिङ्गनेत्राय॰ नेत्रे॰ । श्रुतिपार गाय॰ श्रुतिं॰ । ऊर्ध्वपुण्ड्रधारिणे॰ कपोलं॰ । मणि कण्ठमालिने॰ शिरः॰ । सर्वाभीष्टप्रदाय॰ सर्वाङ्ग पूजयामि ॥ इत्यङ्गपूजां प्रथमावरणार्चनं विधाय ॥ अथावरणपूजां कुर्यात् ॥ अथाष्टदलेषु पूर्वादिक्रमेण रामभक्ताय नमः रामभक्तपादुकां पूजयामि तर्प यामि १ महातेजसे नमः महातेजःपादुकां पू॰त॰२

कपिराज्ञे नमः कपिराजपादुकां पू० त० ३ महा
बलाय नमः महाबलपादुकां पू० त० ४ द्रोणाद्रिहा
रकाय नमः द्रोणाद्रिहारकपादुकां पू० त० ५ मेरुपी
ठिकार्चनकारकाय नमः मेरुपीठिकार्चनपादुकां पू०
त० ६ दक्षिणाशाभास्करायनमः दक्षिणाशाभास्कर
पादुकां पू० त० ७ सर्वविघ्ननिवारकायनमः सर्ववि
घ्ननिवारकपादुकां पू०त० ८ इति द्वितीयावरणम् ॥
पुनः तद्बहिश्चाष्टदलेषु पूर्वादिक्रमेण। सुग्रीवाय नमः
सुग्रीवपादुकां पू० त० १ अंगदायनमः अंगदपादु
कां पू० त० २ नीलाय नमः नीलपादुकां पू० त० ३

जांबवते नमः जांबवत्पादुकां पू० त० ४ नलाय नमः
नलपादुकां पू० त० ५ सुषेणाय नमः सुषेणपादुकां
पू० त० ६ द्विविदाय नमः द्विविदपादुकां पू० त० ७
मैन्दाय नमः मैन्दपादुकां पू० त० ८ इतितृतीयाव
रणम् ॥ पुनः चतुरस्रे दशदिक्षु पूर्वादिक्रमेण इंद्रा
यनमः इंद्रपादुकां पू० त० १ अग्नये नमः अग्निपा
पादुकांपू० त० २ यमाय नमः यमपादुकांपू० त०
३ निर्ऋतये नमः निर्ऋतिपादुकां पू० त० ४ वरुणा
यनमः वरुणपादुकां पू० त० ५ वायवे नमः वायुपा
दुकां पू०त० ६कुबेराय नमः कुबेरपादुकां पू० त०७

ईशानाय नमः ईशानपादुकां पू० त० ८ ब्रह्मणे नमः ब्रह्मपादुकां पू० त० ९ अनन्ताय नमः अनन्त पादुकां पू० त० १० इतिचतुर्थावरणम् ॥ इतिपुष्पाक्षतादिभिरावरणपूजां विधाय धूपपात्रं फट् इति संपूज्य पुरतः स्थापयित्वा वामतर्जनीं स्पृशन् श्री पात्रामृतेन धूपं निवेदयामीति निवेद्य वामेन पाणिना घण्टां वादयन् मध्यमानामिकांगुष्ठैर्धूपं धृत्वा गायत्र्यामूलमंत्रेण त्रेधा धूपयेत् । ततो दीपं संमुखे संस्थाप्य पूर्ववत्प्रोक्षणं पूजनं कृत्वा वाममध्यमया दीपपात्रं स्पृशन्दीपं निवेदयामीति निवेद्य वामेन

पाणिना घण्टां वादयन्मध्यमानामिकामध्ये दीपपात्रमङ्गुष्ठेन धृत्वा दर्शयन् गायत्रीं मूलं च पठन्दीपं निवेदयेत् । ततो नानानैवेद्यं स्वर्णरजतादिपात्रे निक्षिप्याहमित्यवगुण्ठ्य धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य नैवेद्य पात्रं स्पृशन् गायत्रीं मूलमंत्रं च पठन्दक्षानामिकाङ्गुष्ठाभ्यामुत्सृजेत् । ततःपुनराचमनीयं दत्त्वा मूलेन कर्पूरादिसुवासितं तांबूलं निवेदयामीति दत्त्वा ॥ अत्रावसरे केचन आवरणपूजां कुर्वंति ॥ अस्तु ॥ वीरेभ्यो बलिदानं दत्त्वा आरार्त्तिकं कृत्वा मंत्रपुष्पं दत्त्वा क्षमाप्य संप्रार्थ्य कवचं पठित्वा मालां संपूज्य

प्रतिदिनं यथासंकल्पितं तत्संख्याकं न तु न्यूनाधिकं जपं कृत्वा। जपं निवेद्य सहस्रनामस्तोत्रं स्तवराजादिकं च पठित्वा देवं नमस्कृत्य वैश्वदेवं कृत्वा मौनेन भोजनं कुर्यात् ॥ इति नित्यार्चनविधिः ॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मितबृ॰ ध॰ उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याय हनुमत्पद्धतिनिरू॰नाम चतुर्दशं प्रकरणम् ॥१४॥ अथ हनुमद्दीपदानपूजापद्धतिः ॥ आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा। मम इह जन्मनि जन्मान्तरे च क्षिप्रामुकफलावाप्त्यर्थं श्रीरामरूपिहनुमद्देवताप्रीत्यर्थं मंत्रसिद्ध्यर्थं

पंचपलैकतैलेन वा यथाशक्त्या पंचपलमानताम्रपात्रेण एकविंशतितन्तुनिर्मिताभिस्त्रिभिर्वर्त्तिभिर्नित्यदीपदानमहं करिष्य इति संकल्प्य ॥ सुमुखश्चैकदंतश्चेति पठित्वा पुण्याहं वाचयित्वा गणेशं संपूज्य गुरुचरणारविंदं ध्यात्वा नमस्ते नाथेति संस्तुत्य॥भक्त्या समागतोऽहं ते पादयोर्भक्तवत्सल। दीपकार्यं च भवता संपाद्यं वै नमो नमः॥ इत्याज्ञां गृहीत्वा कपिलागोमयोपलिप्तभूमौ दीपयन्त्रं विलिख्य रक्तचन्दनरक्ततन्दुलैस्तद्यन्त्रं संपूर्य ॥ यद्वा धातुनिर्मितयन्त्रं गोमयोपलिप्तभूमौ निधाय तन्मध्ये श्रीरा

मरूपीहनुमद्दीपयन्त्रराजाय नमः॥मूलं दीपप्रियाय श्रीहनुमते त्रिरावृत्तिः नमः ॥ अग्नीशासुरवायव्येषु हृदयादि॰ संपूज्य दिक्ष्वस्त्रं च संपूज्य-यंत्रराजमहा राजहनुमत्प्रियकारक । दीपं स्थापय मद्दत्तं मत्का मान्पारिपूरय ॥ इतियंत्रराजं संप्रार्थ्य । ॐ हौं राम दूताय विद्महे वायुपुत्राय धीमहि तन्नो हनुमत्प्रचो दयात् ॥ १ ॥ इति गायत्रीमन्त्रेण पात्रमभिमन्त्र्य तेनैव मूलपूर्वेण दीपपात्रं यन्त्रोपरि स्थापयेत् । ॐ ह्रांह्रींहूंहनुमन्ताय एहि एहि मम सन्निहितं कुरु कुरु स्वाहा ॥१॥ अनेन शुद्धतैलेन पूरयामि जगत्पते ।

श्रीहनुमन् महावीर्य कार्यं साधय मे हित ॥ २ ॥ इति मंत्रेण दीपपात्रं तैलेनापूर्य तत्र चतुरंगुलां सूक्ष्माग्रां स्थूलमूलां स्वर्णादिशलाकां दक्षिणतः क्षिप्त्वा ॐ हौं हनुमन्वार्त्तिं कल्पय कल्पय स्वाहा ॥ कन्या करस्पर्शिते यथातन्तुनिर्मिते वर्त्तिके श्रीहनुमते इष्टान्मत्कामान्पारिपूरयेतिवर्तिं दीपान्तरे निक्षिप्य ॐ हौंहनुमन्संधुक्ष्व मम ईप्सितं सिद्ध्यतु स्वाहा । श्रीहनुमन्महावीर्य योगज्वालितविग्रह । भव सान्निहितो देव ज्वालारूपेण वर्त्तिषु ॥ १ ॥ ॐ ह्रांह्रींहूं श्रीहनुमन्ममसमीहितमुद्दीपयोद्दीपय हुंफट्स्वाहा

रामप्रियाय हनुमते वातात्मजाय। यथा दीपयते दीपं तथा कार्यं प्रदीपय ॥ इतिपठित्वा मूलपूर्वकं गायत्र्या प्रज्वाल्य मूलगायत्रीभ्यां त्रिधाभिमंत्र्य प्राणप्रातिष्ठां कुर्यात् ॥ ॐ आं ह्रीं क्रों यं रं लं वं शं षं सं हं ळं क्षं हं सः सोहं दीपस्य प्राणा इह प्राणाः पुनस्तान्युच्चार्य दीपस्य जीव इह स्थितः ॥ पुनस्तान्युच्चार्य दीपस्य सर्वेन्द्रियाणि पुनस्तान्युच्चार्य दीपस्य वाङ्मनश्चक्षुःश्रोत्रघ्राणप्राणा इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा। इति त्रिः पठित्वा पुनस्तास्मिन्नेव हनुमत्प्राणप्रातिष्ठां कृत्वा पुनश्च अकारादिक्ष

कारांतं मातृकया मूलेन गायत्र्या चाभिमंत्र्य गंधादि दत्त्वा न्यासं कुर्यात् । मूलेन प्राणायामत्रयं कृत्वा ॐ अस्य श्रीद्वादशवर्णात्मकहनुमन्मंत्रस्य रामचंद्रऋषिः । जगतीछन्दः । हनुमान् देवता ॥ ह्सौं बीजम् । ह्स्ख्फ्रेंशक्तिः । ह्रौंकीलकम् । दीपपूजने विनियोगः । रामचंद्रऋषये नमः शिरसि । जगतीछंदसे नमः मुखे । हनुमद्देवतायै नमः हृदि । ह्सौं बीजाय नमः गुह्ये । ह्स्ख्फ्रेंशक्तये नमः पादयोः । ह्रौंकीलकाय नमः सर्वाङ्गे । इतिऋष्यादिन्यासः ॥ ह्रौं अंगु० । हस्फ्रेंतर्ज० ॥ स्फ्रेंमध्य० ॥ ह्स्रौंअना०

ह्स्ख्फ्रें कनि० ॥ ह्सौं कर० ॥ इति करन्यासः ॥ ह्रौं हृदयाय नमः । ह्स्फ्रें शिरसे स्वाहा । ख्फ्रें शिखायै वषट् । ह्स्त्रौं कवचायहुम् ह्स्ख्फ्रें नेत्रत्रयाय वौषट् । ह्सौं अस्त्राय फट् । इति हृदयादिन्यासः ॥ मूलेन सर्वाङ्गे ॥ अथांगन्यासः—ह्रौं नमः मूर्ध्नि । ह्स्फ्रें नमः भाले । ख्फ्रें नमः नेत्रयोः । ह्स्त्रौं नमः मुखे । ह्स्ख्फ्रें नमः कंठ । ह्सौं नमः हस्तद्वये ॥ अथाक्षरन्यासः—हनु मते नमः जंघयोः । नमो नमः पादयोः । हं नमः हृदि । नुं नमः उदरे । मं नमः नाभौ । तें नमः लिङ्गे । नं नमः जान्वोः । मं नमः पादयोः । मूलेन व्यापकं

विधाय । अथ ध्यानम्—अस्य श्रीहनुमद्दीपदान मालामंत्रस्य रामचंद्रऋषिः हनुमान् देवता दीपप्रदा नेप्रयोगसिद्ध्यये जपे विनियोगः। रांरींरूंरैंरौंरः इत्य नेन करषडङ्गन्यासौ कृत्वा । ॐ हनुमन्ताय अनाथ नाथाय अनन्तबाहवे सेतुबन्धनाय रामप्रियाय वायु पुत्राय अंजनीगर्भरत्नाय इमं दीपं गृह्ण २ रक्ष २ दुष्टान्नाशय २ पातय २ घातय २ शत्रून् जहि २ ॐ ह्रौं किलि २ बुभुक्कारेण ॐ स्वाहा ॥ मालामंत्रं कार्य परत्वेन योजयित्वा दीपदेवं मानसैरुपचारैः संपूज्य अद्यपूर्वोच्चारित एवं गुणविशेषणविशिष्टायां शुभ

हनु. १२७

पुण्यतिथौ मम निखिलोपद्रवशांतिपूर्वकं सकलाभीष्टसिद्ध्यर्थं श्रीरामरूपिहनुमद्देवताप्रीत्यर्थं पंचपलैकं वा यथाशक्त्या तैलनिर्मितं पंचपलमितताम्रपात्रस्थितं नित्यदीपं श्रीहनुमन्तायसंप्रददे न मम इत्युक्त्वा साक्षतं जलं दक्षिणहस्तेनादाय मूलं गायत्रीं चोच्चार्य ॐ ऐं इत्यादिद्वादशवर्णान् हनुमन्ताय अनाथनाथाय अनन्तबाहवे सेतुबंधनाय रामप्रियाय वायुपुत्राय अंजनीगर्भरत्नाय हूं ह्रौं इमं दीपं गृह्ण २ मां रक्ष २ दुष्टान् नाशय२ पातय२घातय २ शत्रून् जहि२ॐ ऐंश्रों ह्रां ह्रीं हूं ह्रौं हस्फ्रें ख्फ्रें हस्त्रौं हस्ख्फ्रें

दीपदा

हसौं स्वाहा अनेन दीपवर्येण पश्चिमाभिमुखेन मां रक्ष २ मम वरप्रदानाय हूं ३ ह्रीं ३ क्लीं ३ स्वाहा जलं भूमौ क्षिप्त्वा । उदङ्मुखो भूत्वा करौसंपुटीकृत्य ॐ तंथंदंधंनंपंफंबंभंमं ॐ स्वाहा सकृज्जपेत् ॥ मूलमंत्रस्य पूर्वोक्तन्यासान् विधाय । व्यग्रताऽऽलस्यनिष्ठीवक्रोधपैशुन्यपादप्रसारणादिविधुरः शनैरोष्ठौ चालयन् ध्यानानुरक्तचेता मध्यमामध्यपर्वाणि मालां संस्थाप्य मेरुमनुलंघयन् अष्टोत्तरशतं जपेत् । ततो दीपे पुष्पांजलीन् दत्त्वा पूजामारभेत् । दीपाग्रे यंत्रं लिखेत् । तन्मध्ये मूलेन हनुमंतं

संपूज्याग्नेयनैर्ऋत्यवायव्यैशान्यकोणेषु हृदयादीन् संपूज्य स्वाग्रे नेत्रदिक्ष्वस्त्रं च संपूज्य मूलेनाधारं प्रक्षाल्य लिखितपीठे निधाय मूलेनाभिमंत्र्यमं वह्निमंडलाय धूम्रार्चिरादिदशकलात्मने श्रीहनुमते विशेषार्घः । अर्घपात्राधाराय नमः इति संपूज्य अस्त्रेण शंखं प्रक्षाल्य मूलेनासाद्य ॐ अर्कमण्ड लाय तपिन्यादिद्वादशकलात्मने ॐ श्रीहनुमन्ताय सामान्यार्घपात्राय नमः । इति संपूज्य ॐ मूलेन लोमविलोममातृकया परमामृतबुद्ध्या शुद्धजलेना पूर्य तत्र अकथादित्रिरेखं त्रिकोणं संचिंत्य हृदयाय

नमः । इति संपूज्य ॐ संसोमाय कामप्रदायामृ तादिषोडशकलात्मने हनुमतेऽर्घामृताय नमः इति संपूज्य अंकुशमुद्रया सूर्यमण्डलात् तीर्थानावाह्य तज्जले निक्षिप्य मूलेनाष्टवारमभिमंत्र्य गंधाद्यैरभ्य र्च्य धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य कवचेनावगुंठ्य मत्स्य मुद्रयाऽऽच्छाद्यास्त्रेण संरक्षणम् । शङ्खचक्रगरुडसंक लीकरणमुद्राः प्रदर्श्य तज्जलेन देवमात्मानं पूजा द्रव्याणि च संप्रोक्ष्य अनेनैव च क्रमेण पाद्याचम नीयमधुपर्कपात्राणि संस्थाप्य पूज्यपूजकयोर्मध्ये विशेषार्घ्यपात्रं संस्थाप्य तेषु सर्वेषु शङ्खजल

लबिन्दुं निक्षिप्य आत्मानामिष्टदेवतारूपं संचि
त्य मूलेन मूर्ध्नि हृदये गुह्ये पादयोः सर्वांगे पञ्च पु
ष्पांजलीन्दत्त्वा प्राणायामत्रयपूर्वकं ऋष्यादिन्या
सान् विधाय दीपपीठे आधारशक्त्यादिपरतत्त्वा
न्तेभ्यो हनुमंताय पार्षदेभ्यो देवेभ्यो नमः । इति
पुष्पादिनासंपूज्य पीठस्याष्टदलेषु विमलादिशक्ति
भ्यो नमः । इत्येताः संपूज्य पुष्पांजलिमादाय ।
ॐ नमो हनुमते सर्वभूतात्मने वायुनन्दनाय सर्वा
त्मसंयोगयोगपद्मपीठात्मने नमः इति समस्तपीठं
संपूज्य पुष्पांजलिमादाय मूलमन्त्रान्ते । एह्येहि

हनुमन्वीरमहावीरामितद्युते । सांगायावाहये शीघ्रं
सान्निध्यं कुरु सिद्धये ॥ १ ॥ देवेश भक्तिसुलभ प
रिवारसमन्वित । यावत्त्वां पूजयिष्यामि तावत्त्वं सु
स्थिरो भव ॥ २ ॥ आवाहनादिनवमुद्राः प्रदर्श्य ।
षोडशोपचारैः पूजयेत् । तद्यथा-मूलं गायत्रीं चोच्चा
र्य सांगाय सायुधाय सवाहनाय सपरिवाराय स
शक्तिकाय श्रीरामरूपिहनुमंताय आसनं परिकल्प
यामि नमः ॥ १ ॥ एवमनेनैव मन्त्रेण यावदुपचारा
नुपचरेत्॥मू०गा०सां०स्वागतम्। सुस्वागतम् ।२ ।
मू० गा० सां० पाद्यम् । ३ । मूलं० गा०

अर्घ्यम्० ॥ ४ ॥ मू० गा० सां० आचमनीयं० ॥ ५ ॥ मू० गा० सां० मधुपर्कम्० ॥ ६ ॥ मू० गा० सां० रत्नपादुकां० ॥ ७ ॥ मू० गा० सां० पंचामृतस्नानम्० ॥ ८ ॥ मू० गा० सां० शुद्धस्नानम्० ॥ ९ ॥ मू० गा० सां० आचमनीयं० ॥ १० ॥ मू० गा० सां० दिव्यवस्त्रयुगलं० ॥ ११ ॥ मू० गा० सां० नानालङ्काराणि० ॥ १२ ॥ मू० गा० सां० यज्ञोपवीतम् ॥ १३ ॥ मू० गा० सां० रत्नासिंहासनं० ॥ १४ ॥ मू० गा० सां कनिष्ठिकया गंधं० ॥ १५ ॥ मू० गा० सां० पुष्पं० ॥१६॥ मू० गा०

सां० धूपं० ॥१७॥ मू० गा० सां० दीपं० ॥ १८ ॥ मू० गा० सां० नैवेद्यं० ॥ १९ ॥ मू० गा० सां० मध्ये पानीयम्० ॥ २० ॥ मू० गा०सां० उत्तरापोशनं० ॥ २१ ॥ मू० गा० सां० तांबूलं० ॥ २२ ॥

इत्युपचर्य-पूजितोऽसि यथाशक्ति यथालब्धोपचारकैः । अनुज्ञां भगवन्देहि परिवारार्चनाय मे ॥ १ ॥

अथ पीठपूजाप्रारंभः॥ आं आधारशक्त्यै नमः । मूं मूलशक्त्यै नमः । कूं कूर्माय नमः । वं वराहाय नमः । भूं भूम्यै नमः । क्षीं क्षीरसागराय नमः । रं रत्नमंडपाय नमः । पां पारिजाताय नमः । रं रत्नसिंहास

हनु.
१२१

नाय नमः । पीठे पूर्वादिदिक्षु–धं धर्माय नमः । ज्ञां ज्ञानाय नमः । वं वैराग्याय नमः । ऐं ऐश्वर्याय नमः। अग्न्यादिकोणेषु–अं अग्नये नमः । अं अधर्माय नमः । अं अवैराग्याय नमः । अं अनैश्वर्यायनमः। सं सत्त्वायनमः । रं रजसे नमः । तं तमसे नमः । मां मायातत्त्वाय नमः । विं विद्यातत्त्वायनमः । कं कलातत्त्वाय नमः । आं आत्मने नमः। अं अन्तरात्मने नमः। पं परमात्मने नमः । ह्रीं ज्ञानात्मने नमः। चं चन्द्रमण्डलाय नमः । सूं सूर्यमण्डलाय नमः । सों सोममंडलाय नमः। विं विमलायै नमः। उं उत्क

दीपदा

र्षायै नमः । ज्ञां ज्ञानायै नमः । क्रीं क्रियायै नमः । यों योगायै नमः । प्रं प्रकृत्यै नमः । शं शक्त्यै नमः । ईं ईशानायै नमः । अं अनुग्रहायै नमः । इति पीठं संपूज्य । अथावरणपूजा ॥ केसरेषु हृदयाय० शिं शिरसे० शिं शिखायै० कं कवचाय० नं नेत्रत्रयाय० अं अस्त्राय० गंधाक्षतैरभ्यर्च्य । अभीष्टसिद्धिं मे देहि शरणागतवत्सल । भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणार्चनम् ॥ पुष्पांजलिं दत्त्वा हस्तौ प्रक्षाल्य । अष्टदलपत्रेषु–रामभक्ताय० । महातेजाय० कपिराजाय० महाबलाय० द्रोणाद्रि

हारकाय॰ मेरुपीठिकार्चनाय॰ दक्षिणाशाभास्क
राय॰ सर्वविघ्ननिवारकाय॰ गन्धाक्षतैरभ्यर्च्य-
अभीष्टसिद्धिं मे देहि॰ । द्वितीयावरणार्चनम्॥२॥
पुष्पांजलिं दत्त्वा हस्तौ प्रक्षाल्य । षट्कोणेषु--सुग्री
वाय॰ अंगदाय॰ सुषेणाय॰ नलाय॰ नीलाय॰
जांबवते॰ प्रहस्ताय॰ सुवेषाय॰। गन्धाक्षतैरभ्यर्च्य-
अभीष्टसिद्धिं मे देहि॰ । तृतीयावरणार्चनम् ॥ ३ ॥
पुष्पांजलिं दत्त्वा हस्तौ प्रक्षाल्य । दलसांधिषु--रक्षो
घ्नाय॰विषघ्नाय॰रिपुघ्नाय॰व्याधिघ्नाय॰चौरघ्नाय॰
भूतघ्नाय॰ परशस्त्रास्त्रमन्त्रघ्नाय॰ भयघ्नाय॰ गन्धा

क्षतैरभ्यर्च्य-अभीष्टसिद्धिं मे देहि॰ । चतुर्थावरणा
र्चनम् ॥ ४ ॥ भूपुरे प्रथमरेखायामष्टदिक्षु-ऐरावता
य॰ पुंडरीकाय॰ वामनाय॰ कुमुदाय॰ अञ्जनाय॰
पुष्पदन्ताय॰ सार्वभौमाय॰ सुप्रतीकाय॰ गन्धाक्ष
तैरभ्यर्च्य-अभीष्टसिद्धिं मे देहि॰ । पञ्चमावरणा
र्चनम् ॥ ५ ॥ भूपुरे द्वितीयरेखायां पूर्वादिक्रमेण-
लंइन्द्राय सुराधिपतये सांगाय सपरिवाराय नमः १
रंअग्नये तेजोधिपतये सां॰ २ टं यमाय प्रेताधिपतये
सां॰ ३क्षं निर्ऋतये रक्षोऽधिपतये सां॰ ४वं वरुणाय
जलाधिपतये सां॰ ५ यं वायवे प्राणाधिपतये सां॰ ६

संसोमाय नक्षत्राधिपतयेसां०७ हं ईशानायविद्याधि
पतयेसां० ८ पूर्वेशानमध्ये आं ब्रह्मणे लोकाधिपतये
सां० ९ निर्ऋतिवरुणमध्येह्रींअनंतायनागाधिपतये
सां० १० गन्धाक्षतैरभ्यर्च्य। अभीष्टसिद्धिं मे देहि०
षष्ठावरणपूजनम् ॥ ६ ॥ भूपुरे तृतीयरेखायाम् ।
वंवज्राय० शं शक्तये० दं दंडाय० खं खड्गाय० पं पा
शाय० अंअंकुशाय० गं गदायै० शूं शूलाय० पं
पद्माय० च चक्राय० गन्धाक्षतैरभ्यर्च्य। अभीष्टसि
द्धिंमे देहि० । सप्तमावरणार्चनम्॥७ इत्यावरणपूजां
कृत्वा । धूपदीपनैवेद्यादीनि समर्प्य प्रणवादिसबी

जान्यायुधानि सम्पूज्य ततोऽङ्गदेवताः प्रधानदेव
तायां विलीना विभाव्य धूपस्थानं सम्पूज्य ।
मूल० गायत्री साङ्ग०ॐ वनस्पति रसोद्भूतो गं
धाढ्यो गन्ध उत्तमः । अघ्रेयः सर्वदेवानां धूपोयं
प्रतिगृह्यताम् । धूपं० । दीपपात्रं संपूज्य वामम
ध्यमया स्पृष्ट्वा । मूल० गायत्रीसां० । ॐ सुप्रकाशो
महादीपः सर्वतस्तिमिरापहः । सबाह्याभ्यंतरज्यो
तिर्दीपोऽयं प्रतिगृह्यताम् ॥दीपं०॥ अथ नैवेद्यम् ॥
वमितिअमृतजलेनान्नं स्वर्णादिपात्रे निधाय तत्पा
त्रं त्रिकोणवृत्तचतुरस्रमंडले निधाय तुलसीं दत्त्वा

मूलेन शंखांबुना प्रोक्ष्य धेनुमुद्रया जलममृतीकृत्य चक्रमुद्रया संरक्ष्य अस्त्रेणावगुंठ्य मूलेन संक्षोभ्य गायत्र्याभिमंत्र्य वं अमृतात्मकं वामांगुष्ठेन पात्रं स्पृशन्--अमृतोपस्तरणमसि स्वाहा । इति जलं दत्त्वा मू०गा०सां० ॐसत्पात्रसिद्धं सुहविर्विविधानेकभक्षणम् । निवेदयामि ते देव सानुगाय जुषस्व भोः ॥ नैवेद्यं० ॥ ॐ प्राणाय स्वाहेत्यादिप्राणादिपंचमुद्राः प्रदर्श्य ग्रासमुद्राश्च प्रदर्श्य देवं भुंजानं ध्यायन् क्षणं मूलमंत्रं जपंस्तिष्ठेत् । ततः अमृतापिधानमसि स्वाहेति उत्तरापोशनं दत्त्वा उच्छिष्टान्नं विष्वक्सेनाय

दीपदा

समर्प्य । अथ नित्यहोमं कुर्यात् लौकिकमग्निं प्रोक्ष्य पर्युक्ष्य वैदिकक्रमेण संस्कृत्य मूलेन देवमावाह्य गंधपुष्पैः संपूज्य पंचविंशतिघृताक्तान्नाहुतीर्हुत्वा ॐ पीठदेवताभ्यः स्वाहा । ॐ अंगदेवताभ्यः स्वाहा इति हुत्वा मूलेन पूर्णाहुतिं दत्त्वा मू० गा० सां० । शुद्धाचमनं० करोद्वर्त्तनं० मुखवासार्थं तांबूलं० आदर्शं० छत्रं० चामरं० सर्वराजोपचारान्० । मू० गा० सां० महानीराजनदीपं० । मू०गा०सां० मंत्रपुष्पं० । पंचनमस्कारान् कृत्वा प्रदक्षिणाचतुष्टयं विधाय स्तोत्रैःस्तुत्वा प्रार्थनास्तोत्रादिभिःप्रार्थयेत् । ततो यथाशक्ति

मूलमंत्र नित्यक्रमसंख्याकं वा जप्त्वा कवचपाठं कृत्वा भगवते पूजां जपं च निवेद्य गुरवे दक्षिणां संकल्प्य विसर्जनमुद्रयाञ्जलौ चागतं नासारंध्रद्वारा हृदयंप्रविष्टं भगवन्तं विभाव्य मूलेन पंचाङ्गं विधाय गुरुं नमस्कृत्य देवं साष्टाङ्गं प्रणम्य क्षमाप्य यस्यस्मृत्येत्यादि जपित्वा परमेश्वरार्पणं कृत्वा सुहृद्युतोभुंजीत॥ रचितो हरिरायेण नित्यदीपविधिक्रमः। आब्रह्मस्तंबपर्यन्तं देशिकान्सुखयत्यलम्॥ इति श्रीहरिकृष्णाविनिर्मिते बृ॰ ध॰ उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याय हनुमद्दीपदानपूजापद्धतिनिरूपणं पञ्च

दशं प्रकरणम्॥ १५॥ श्लोकाः॥ १०९॥ अथसप्तमुखी हनुमत्कचम्॥ उक्तं चाथर्वणरहस्ये–ॐ अस्य श्री सप्तमुखिवीरहनुमत्कवचस्तोत्रमंत्रस्य नारदऋषिः। अनुष्टुप्छंदः श्रीसप्तमुखीकपिः परमात्मा देवता। ह्रांबीजम्। ह्रींशक्तिः। ह्रूं कीलकम्। मम सर्वाभीष्टसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः। ॐ ह्रां अंगु॰ ॐ ह्रीं तर्ज॰ ॐ ह्रूंमध्य॰ ॐ ह्रैंअना॰ ॐ ह्रौंकनि॰ ॐ ह्रः कर॰ एवं हृदयादिन्यासः॥ अथ ध्यानम्–वंदे वानरसिंहसर्परिपुवाराहाश्वगोमानुषैर्युक्तं सप्तमुखैः करैर्द्रुमगिरिं चक्रं गदां खेटकम्। खट्वाङ्गं हलमंकुशं

फणिसुधाकुम्भौ शराब्जाभयाञ्छूलं सप्तशिखं दधानममरैः सेव्यं कपिं कामदम् ॥ ब्रह्मोवाच ॥ सप्तशीर्ष्णः प्रवक्ष्यामि कवचं सर्वसिद्धिदम् । जप्त्वा हनुमतो नित्यं सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ १ ॥ सप्तस्वर्गपतिः पायाच्छिखां मे मारुतात्मजः । सप्तमूर्धा शिरोऽव्यान्मे सप्तार्चिर्भालदेशकम् ॥२॥ त्रिःसप्तनेत्रो नेत्रेऽव्यात्सप्तस्वरगतिःश्रुती । नासां सप्तपदार्थोऽव्यान्मुखं सप्तमुखोऽवतु ॥३॥ सप्तजिह्वस्तु रसनां रदान्सप्तहयोऽवतु । सप्तच्छंदो हरिः पातु कण्ठं बाहू गिरिस्थितः ॥ ४ ॥ करौ चतुर्दशकरो भूधरोऽव्या

न्ममाङ्गुलीः । सप्तर्षिध्यातो हृदयमुदरं कुक्षिसागरः ॥५॥ सप्तद्वीपपतिश्चित्तं सप्तव्याहृतिरूपवान् । कटिं मे सप्तसंस्थार्थदायकः सक्थिनी मम ॥ ६ ॥ सप्तग्रहस्वरूपी मे जानुनी जंघयोस्तथा । सप्तधान्यप्रियः पादौ सप्तपातालधारकः॥७॥ पशून्धनं च धान्यं च लक्ष्मीं लक्ष्मीप्रदोऽवतु । दारान् पुत्रांश्च कन्याश्च कुटुंबं विश्वपालकः ॥८॥ अनुक्तस्थानमपि मे पायाद्वायुसुतः सदा । चौरेभ्यो व्यालदंष्ट्रिभ्यः शृंगिभ्यो भूतराक्षसात् ॥ ९ ॥ दैत्येभ्योऽप्यथ यक्षेभ्यो ब्रह्मराक्षसजाद्भयात् । दंष्ट्राकरालवदनो हनुमान्मां सदा

ऽवतु ॥ १० ॥ परशस्त्रमंत्रतंत्रयंत्राग्निजलविद्युतः । रु
द्रांशः शत्रुसंग्रामात्सर्वावस्थासु सर्वभृत् ॥ ११॥ ॐ
नमो भवगते सप्तवदनाय आद्यकपिमुखाय वीरहनु
मते सर्वशत्रुसंहारणाय ठंठंठंठंठंठंठं ॐ नमः स्वाहा
॥ १२ ॥ ॐ नमो भगवते सप्तवदनाय द्वितीयनार
सिंहास्याय अत्युग्रतेजोवपुषे भीषणाय भयनाशना
य हंहंहंहंहंहंहं ॐ नमः स्वाहा ॥ १३ ॥ ॐ नमो
भगवते सप्तवदनाय तृतीयगरुडवक्त्राय वज्रदंष्ट्राय म
हाबलाय सर्वरोगविनाशनाय मंमंमंमंमंमंमं ॐ नमः
स्वाहा ॥ १४ ॥ ॐ नमोभगवते सप्तवदनाय चतु

र्थक्रोडतुण्डाय सौमित्रिरक्षकाय पुत्राद्यभिवृद्धिकरा
य लंलंलंलंलंलंलं ॐ नमः स्वाहा ॥ १५ ॥ ॐ नमो
भगवते सप्तवदनाय पंचमाश्ववदनाय रुद्रमूर्त्तये सर्व
वशीकरणाय सर्वनिगमस्वरूपाय रुंरुंरुंरुंरुंरुंरुं ॐ
नमः स्वाहा ॥ १६ ॥ ॐ नमो भगवते सप्तवदनाय
षष्ठगोमुखाय सूर्यस्वरूपाय सर्वरोगहराय मुक्तिदा
त्रे ॐॐॐॐॐॐॐ ॐ नमः स्वाहा॥ १७॥ ॐ
नमो भगवते सप्तवदनाय सप्तममानुषमुखाय रुद्रा
वताराय अंजनीसुताय सकलदिग्यशोविस्तारकाय
वज्रदेहाय सुग्रीवसाह्यकराय उदधिलंघनाय सीता

शुद्धिकराय लंकादहनाय अनेकराक्षसांतकाय रामा
नंददायकाय अनेकपर्वतोत्पाटकाय सेतुबंधकाय
कपिसैन्यनायकाय रावणांतकाय ब्रह्मचर्याश्रमिणे
कौपीनब्रह्मसूत्रधारकाय रामहृदयाय सर्वदुष्टग्रहनि
वारणाय शाकिनीडाकिनीवेतालब्रह्मराक्षसभैरवग्रह
यक्षग्रहपिशाचग्रहब्रह्मग्रह---क्षत्रियग्रहवैश्यग्रहशूद्र
ग्रहांत्यजग्रहम्लेच्छग्रहसर्पग्रहोच्चाटकाय मम सर्व
कार्यसाधकाय सर्वशत्रुसंहारकाय सिंहव्याघ्रादिदु
ष्टसत्त्वाकर्षकायै--काहिकादिविविधज्वरच्छेदकाय
परयंत्रमंत्रतंत्रनाशकाय सर्वव्याधिनिकृंतकाय सर्पा

दिसर्वस्थावरजंगमविषस्तंभनकराय सर्वराजभय
चोरभयाग्निभयप्रशमनाया-ध्यात्मिकाधिदैविकाधि
भौतिकतापत्रयनिवारणाय सर्वविद्यासर्वसंपत्सर्वपुरु
षार्थदायकायासाध्यकार्यसाधकाय सर्ववरप्रदाय
सर्वाभीष्टकराय ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्रैं ह्रौं ह्रः ॐ नमः
स्वाहा ॥ १८ ॥ य इदं कवचं नित्यं सप्तास्यस्य
हनूमतः । त्रिसंध्यं जपते नित्यं सर्वशत्रुविनाशनम्
॥ १९ ॥ पुत्रपौत्रप्रदं सर्वं संपद्राज्यप्रदं परम् । स
र्वरोगहरं चायुःकीर्त्तिदं पुण्यवर्धनम् ॥२०॥ राजानं
स वशं नीत्वा त्रैलोक्यविजयी भवेत् । इदं हि परमं

मं गोप्यं देयं भक्तियुताय च ॥२१॥ न देयं भक्ति हीनाय दत्त्वा स निरयं व्रजेत् ॥ २२ ॥ नामानि सर्वाण्यपवर्गदानि रूपाणि विश्वानि च यस्य सन्ति। कर्माणि देवैरपि दुर्घटानि त मारुतिं सप्तमुखं प्रपद्ये ॥ २३ ॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्यायेऽथर्वणरहस्योक्तं सप्तमुखीहनुमत्कवचनिरूपणं नाम षोडशं प्रकरणम् ॥ १६ ॥ श्लोकाः १३५ ॥ श्रीहनुमत्सहस्रनामस्तोत्रम् ॥ रुद्रयामले—कैलासशिखरे रम्ये देवदेवं महेश्वरम्। ध्यानोपरतमासीनं नन्दिशृङ्गि

णैर्वृतम् ॥ १ ॥ ध्यानान्ते च प्रसन्नास्यमेकान्ते समुपस्थितम्। दृष्ट्वा शंभुं तदा देवी पप्रच्छ कमलानना ॥ २ ॥ देव्युवाच ॥ शृणु देव प्रवक्ष्यामि संशयोऽस्ति महान्मम। रुद्रैकादशमाख्यातं पुराहं न च वेद्मि तम् ॥ ३ ॥ कथयस्व महाप्राज्ञ सर्वतो निर्णयं शुभम्। यमाराधयतो लोके भुक्तिमुक्तिफलं भवेत् ॥ ४ ॥ मंत्रं यंत्रं तथा न्यास ध्यानं च विधिपूजनम्। तत्सर्वं ब्रूहि मे नाथ कृतार्था च भवाम्यहम् ॥ ५ ॥ ईश्वर उवाच ॥ शृणु देवि प्रवक्ष्यामि गोप्यं सर्वागमे सदा। सर्वस्वं मम लोकानां नृणां

स्वर्गापवर्गदम् ॥ ६ ॥ दशविष्णुर्द्वादशार्कास्ते चैका
दश संस्मृताः । रुद्रःपरमचण्डश्च लोकेऽस्मिन्भुक्ति
मुक्तिदः ॥ ७ ॥ हनुमान्स महादेवः कालकालः स
दाशिवः । भुक्तिदो मुक्तिकैवल्यमुक्तिदः सर्वकामदः
॥ ८ ॥ चिद्रूपी च जगद्रूपस्तथारूपविराडभूत् ।
रावणस्य वधार्थाय रामस्य च हिताय च ॥ ९ ॥
अंजनीगर्भसंभूतो वायुरूपी सनातनः । यस्य स्म
रणमात्रेण सर्वविघ्नं विनश्यति ॥ १० ॥ मंत्रं तस्य
प्रवक्ष्यामि कामदं सुरदुर्लभम् । नित्यं परतरं लोके
देवदैत्येषु दुर्लभम् ॥ ११ ॥ प्रणवं पूर्वमुद्धृत्य काम

राजं ततो वदेत्। ॐ नमो भगवते हनुमतेऽपि ततो
वदेत् ॥ १२ ॥ ततो वैश्वानरो मायामंत्रराजमिमं
प्रिये । एवं बहुतरा मत्राः सर्वशास्त्रेषु गोपिताः
॥१३॥ येन विज्ञानमात्रेण त्रैलोक्यं वशमानयेत् ।
वह्निं शीतं करोत्येव वातं च स्थिरतां नयेत् ॥१४॥
विघ्नं च नाशयत्याशु दासवत्स्याज्जगत्रयम् । ध्यानं
तस्य प्रवक्ष्यामि हनुर्येन प्रसीदति ॥ १५ ॥ प्रदीप्त
स्वर्णवर्णाभं बालार्कारुणलोचनम् । स्वर्णमेरुविशा
लाङ्गं शतसूर्यसमप्रभम्॥१६॥ रक्ताम्बरं धरासीनं
सुग्रीवादियुतं तथा । गोष्पदीकृतवारीशं मशकी

कृतराक्षसम् ॥ १७॥ पुच्छवन्तं कपीशं तं महारुद्रं
भयङ्करम् । ज्ञानमुद्रालसद्बाहुं सर्वालङ्कारभूषितम्
॥ १८ ॥ ध्यानस्य धारणादेव विघ्नान्मुक्तःसदा नरः।
त्रिषु लोकेषु विख्यातः सर्वत्र विजयी भवेत् ॥ १९॥
नाम्नां तस्य सहस्रं तु कथयिष्यामि ते शृणु। यस्य
स्मरणमात्रेण वादी मूको भवेद्ध्रुवम् ॥२०॥ स्तम्भ
नं परसैन्यानां मारणाय च वैरिणाम् । दारयेच्छा
किनीः शीघ्रं डाकिनीभूतप्रेतकान् ॥ २१ ॥ हरणं
रोगशत्रूणां कारणं सर्वकर्मणाम्। तारणं सर्वविघ्नानां
मोहनं सर्वयोषिताम् ॥ २२ ॥ धारणं सर्वयोगानां

वारणं शीघ्रमापदाम् ॥ २३ ॥ ॐ अस्य श्रीहनुमत्
सहस्रनामस्तोत्रमंत्रस्य सदाशिव ऋषिः । अनुष्टुप्
छदंः श्रीहनुमान् देवता । ॐ क्लीं इति बीजम् ।
नम इति कीलकम् । स्वाहेति शक्तिः । समस्तपुरुषा
र्थसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः । ओमोंकारनमोरूपमों
नमोरूपपालकः । ॐकारमयोङ्कारकृदोङ्कारात्मा
सनातनः॥२४॥ब्रह्मब्रह्ममयो ब्रह्मज्ञानी ब्रह्मस्वरूप
वित् । कपीशः कपिनाथश्च कपिनाथः सपालकः
॥२५॥ कपिनाथाप्रियःकालः कपिनाथस्य घातकः।
कपिनाथः शोकहर्ता कपिभर्त्ता कपीश्वरः ॥ २६ ॥

कपिजीवनदाता च कपिमूर्तिः कपिर्भृतः । कालात्मा कालरूपी च कालकालस्तु कालभुक् ॥२७॥ काल ज्ञानी कालकर्ता कालहानिः कलानिधिः । कला निधिप्रियः कर्ता कलानिधिसमप्रभः॥२८॥कलापी कलपाता च कीशत्राता किशां पतिः । कमलाप तिप्रियः काकस्वरघ्नः कुलपालकः ॥२९॥ कुलभर्ता कुलत्राता कुलाचारपरायणः । काश्यपाह्लादकः काकध्वंसी कर्मकृतां पतिः ॥ ३० ॥ कृष्णः कृष्ण स्तुतिः कृष्णकृष्णरूपो महात्मवान्।कृष्णवेत्ता कृष्ण भर्ता कपीनः क्रोधवान् कपिः ॥ ३१॥ कालारातिः

कुबेरश्च कुबेरवनपालकः । कुबेरधनदाता च कौस ल्यानन्दजीवनः ॥ ३२ ॥ कौशलेशप्रियः केतुः कपाली कामपालकः । कारुण्यः करुणारूपः करु णानिधिविग्रहः ॥ ३३ ॥ कारुण्यकर्ता दाता च कपिः काव्यः कृतान्तकः ।कूर्मः कूर्मपतिः कूर्मभर्ता कूर्मस्य प्रेमवान् ॥ ३४॥ कुक्कुटः कुक्कुटाह्वानः कु ञ्जपः कमलाननः । कुञ्जरः कलभः केकिनादजित्क ल्पजीवनः॥ ३५ ॥ कल्पाभवासी कल्पान्तत्राता क ल्पविबोधकः। कलभः कलहस्तश्च कम्पः कम्पपाति स्तथा ॥ ३६ ॥ कर्मफलप्रदः कर्मा कमनीयः कलाप

वान् । कमलासनबंधश्च कमलासनपूजकः ॥ ३७ ॥
कमलासनसेवी च कमलासनमानितः । कमलासन
प्रियः कंबुः कंबुकंठोऽपि कामधुक् ॥३८॥ किञ्जल्क
रूपी किञ्जल्कः किञ्जल्कावनिवासकः । खगनाथ
प्रियः खड्गी खगनाथप्रहारकः ॥ ३९ ॥ खगना
थसुपूज्यश्च खगनाथप्रबोधकः । खगनाथसुपूज्य
श्च खरध्वंसी खरान्तकः ॥ ४० ॥ खरारिप्रियब
न्धुश्च खरारिजीवनः सदा । खड्गहस्तः खड्गधनः
खड्गहानी च खड्गपः ॥ ४१ ॥ खञ्जरीटप्रियः खञ्जः

खञ्जत्राता खमूर्त्तिमान् । खेचरः खेचरत्राता खेच

रात्मा खरारिजित् ॥ ४२ ॥ खञ्जरीटपतिः पूज्यः
खञ्जरीटेव चञ्चलः । खद्योतबन्धुः खद्योतः खद्यो
तनप्रियः सदा ॥ ४३ ॥ गरुत्मान् गरुडो गोप्यो
गरुत्मद्गर्वहारकः । गर्विष्ठो गर्वहर्ता च गर्वहा गर्व
नाशकः ॥ ४४ ॥ गर्वो गुणप्रियो गाणो गुणसेवी
गुणान्वितः । गुणत्राता गुणरतो गुणवन्ताप्रियो गुणी
॥ ४५ ॥ गणेशो गणपाता च गणरूपो गणप्रियः ।
गंभीरोऽथ गुणाकारो गारिमा गारिमप्रदः ॥ ४६ ॥
गणरक्षोगणहरो गणदो गणसेवितः । गवेशो गव
यत्राता गर्जितः सगणाधिपः ॥ ४७ ॥ गन्धमाद

हनु. नहर्ता च गन्धमादनपूजकः । गन्धमादनसेवी च
१४४ गन्धमादनरूपधृक् ॥४८॥ गुरुर्गुरुप्रियो गौरो गुरु
सेव्यो गुरून्नतः । गुरुगीतापरो गीतागीतविद्यागुरु
र्गुरुः॥४९॥गीतप्रियो गीतरतो गीतज्ञो गीतवानपि।
गायत्र्या जापको गोष्ठो गोष्ठदेवोथ गोष्ठपः ॥ ५० ॥
गोपालो गोपदो गोष्ठो गोपीवल्लभवत्सलः । गोपी
जनप्रियो गन्धो गन्धपो गन्धपूजकः ॥ ५१ ॥ गो
ष्पदीकृतवारीशो गोविन्दो गोपबन्धकः । गोवर्धन
धरो गर्वो गोवर्धनप्रपूजकः ॥ ५२ ॥ गन्धर्वो गन्ध
सह. र्वरतो गन्धर्वानन्दनन्दितः । गन्धो गदाधरो गुप्तो

गदाया गुह्यदेश्वरः ॥ ५३ ॥ गिरिजापूजको गीश्च
गीर्वाणो गीष्पतिस्तथा । गिरिर्गिरिप्रियो गर्वो गर्भ
पो गर्भवासकः॥५४॥ गभस्तिग्रासको ग्रासो ग्रास
दाता ग्रहेश्वरः । ग्रहो ग्रहेशपो ग्राहो ग्रहदोषवि
नाशनः ॥ ५५ ॥ ग्रहारूढो ग्रहपतिर्ग्रहणो ग्रहणा
धिपः । गोलो गव्यो गवेष्यश्च गवाक्षो मोक्षदायकः
॥ ५६ ॥ गणो गम्यो गण दाता गरुडध्वजवल्लभः ।
गेहो गेहप्रदो गम्यो गीतागानपरायणः ॥ ५७ ॥ ग
ह्वरो गह्वरत्राणो गर्गो गर्गाश्रयप्रदः । गर्गप्रियो गर्ग
रतो गौतमो गौतमप्रदः ॥ ५८ ॥ गङ्गास्नायी गया

नाथो गयापिण्डप्रदायकः । गौतमीतीर्थचारी च गौ
तमीतीर्थपूजकः ॥ ५९ ॥ गगणेन्द्रो गणत्राता ग्रन्थ
दो ग्रन्थकारकः । घनाङ्गो घातको घोरो घोररूपी
घनप्रदः ॥ ६० ॥ घोरदंष्ट्रो घोरनखो घोरघाती घने
तरः । घोरराक्षसघाती च घोररूप्यघदर्पहा ॥ ६१ ॥
घर्मो घर्मप्रदश्चैव घर्मरूपी घनाघनः । घनध्वनिरतो
घण्टावाद्यप्रियघृणाकरः ॥ ६२ ॥ घौघो घनस्वनो
घूर्णो घूर्णितोऽपि घनालयः । ङकारो ङप्रदो ङन्त
श्चन्द्रिकामोदमोदकः ॥ ६३ ॥ चन्द्ररूपश्चन्द्रवन्द्य
श्चन्द्रात्मा चन्द्रपूजकः । चन्द्रप्रेमश्चन्द्रबिम्बश्चा

मरप्रियचञ्चलः ॥ ६४ ॥ चन्द्रवक्रश्चकोराक्षश्चन्द्र
नेत्रश्चतुर्भुजः । चंचलात्मा चरश्चामी चलत्खञ्जन
लोचनः ॥ ६५ ॥ चिद्रूपश्चिन्नपानश्च चलच्चित्तचि
तार्चितः । चिदानन्दश्चितश्चैत्रश्चैत्रवंशस्य पालकः॥
॥ ६६ ॥ छत्रश्छत्रप्रदश्छत्री छत्ररूपी छिदांछदः ।
छलहा छलदश्छित्रश्छिन्नघाती क्षपाकरः ॥ ६७ ॥
छद्मरूपी छद्महारी छती छलतरुस्तथा । छायाकर
द्युतिश्छन्दश्छंदविद्याविनोदकः ॥ ६८ ॥ छिन्नारा
तिश्छिन्नपापश्छन्दवारणवाहकः । छन्दश्छत्रहन
श्छिप्रश्छवनश्छन्मयश्छमी ॥ ६९ ॥ क्षमागारःक्ष

माबन्धः क्षपापतिप्रपूजकः । छलघाती छिद्रहारी छिद्रान्वेषणपालकः ॥ ७० ॥ जनो जनार्दनो जेता जितारिर्जितसङ्गरः। जितमृत्युर्जरातीतो जनार्दनप्रियो जयः ॥७१॥ जयदो जयकर्ता च जयपाता जयप्रियः। जितेन्द्रियो जिताराातिर्जितेन्द्रियप्रियो जयी ॥ ७२ ॥ जगदानन्ददाता च जगदानन्दकारकः । जगद्वंद्यो जगज्जीवो जगतामुपकारकः ॥७३॥ जगद्धाता जगद्धारी जगद्बीजो जगत्पिता । जगत्पतिप्रियो जिष्णुर्जिष्णुजिज्जिष्णुरक्षकः ॥७४॥ जिष्णुवन्द्यो जिष्णुपूज्यो जिष्णुमूर्तिविभूषितः । जिष्णु

प्रियो जिष्णुरतो जिष्णुलोकाभिवासकः ॥ ७५ ॥ जयो जयप्रदो जायो जायको जयजाड्यहा । जयप्रियो जनानन्दो जनदो जनजीवनः॥७६॥जयानंदो जपापुष्पवल्लभो जयपूजकः । जाड्यहर्ता जाड्यदाता जाड्यकर्ता जडप्रियः॥ ७७ ॥ जगन्नेता जगन्नाथो जगदीशो जनेश्वरः । जगन्मङ्गलदो जीवो जगत्पावनपावनः ॥७८॥ जगत्त्राणो जगत्प्राणो जानकीपतिवत्सलः । जानकीपतिपूज्यश्च जानकीपतिसेवकः ॥ ७९ ॥ जानकीशोकहारी च जानकीदुःखभञ्जनः । यजुर्वेदो यजुर्वक्ता यजुःपाठप्रियो

व्रती ॥८०॥ जिष्णुर्जिष्णुरतो जिष्णुधाता जिष्णुवि
नाशनः । जिष्णुहा जिष्णुपाता तु जिष्णुराक्षस
घातकः ॥ ८१ ॥ जतीनामग्रगण्यश्च जतीनां वरदा
यकः । झुंझुरो झूर्झनवहो झंझावातनिषेवितः ॥८२॥
झिल्लीरवस्वनो ञन्तो ञवर्णोऽञनतो ञदः । टकारा
दिष्टकारान्तष्टवर्णष्टप्रपूजकः ॥ ८३ ॥ टिट्टिभष्टिट्टि
भरतष्टिट्टिभप्रियवत्सलः । ठकारवर्णनिलयष्ठकारा
र्णववासितः ॥ ८४ ॥ ठकारवीरनिरतष्ठकारप्रिय
दर्शकः । डमरुध्वनिरतो डंको डंकिनीप्राणहारकः

॥ ८५ ॥ डाकिनीवरदाता च डाकिनीभयनाशनः।

डिण्डिमध्वनिकर्ता च डिम्भो डिम्भातरेतरः॥८६॥
ढक्काढक्कानवो ढक्कावाद्यढक्कामहोत्सवः । णंत्यो
णान्तो णवर्णश्च णसेव्यो णप्रपूजकः ॥ ८७ ॥
तंत्री तंत्रप्रियस्तल्पस्तंत्रजित्तंत्रवादकः । तंत्रपूज्य
स्तंत्ररतस्तंत्रविद्याविशारदः ॥ ८८ ॥ तंत्रमंत्र
जयी तंत्रधारकस्तंत्रवाहकः । तंत्रवेत्ता तंत्रकर्ता तंत्र
यंत्रवरप्रदः ॥ ८९ ॥ तंत्रदस्तंत्रदाता च तंत्रपस्तं
त्रदायकः । तत्त्वदाता च तत्त्वज्ञस्तत्त्वस्तत्त्वप्रका
शकः ॥ ९० ॥ तंद्रा च तपनस्तल्पस्तलातल
निवासकः। तपस्तपप्रियस्तापत्त्रयस्तापी तपःपतिः

पतिः॥९१॥तपस्वी च तपोज्ञाता तपस्यामुपकारकः।
तपास्तपोव्रतस्तापी तापदस्तापहारकः ॥ ९२ ॥
तपःसिद्धिस्तपोऋद्धिस्तपोनिधिस्तपःप्रभुः। तीर्थ
स्तीर्थरतस्तीव्रस्तीर्थवासी तु तीर्थदः॥ ९३ ॥ तीर्थ
पस्तीर्थकृत्तीर्थस्वामी तीर्थविरोधकः। तीर्थसेवी
तीर्थपतिस्तीर्थव्रतपरायणः ॥ ९४ ॥ त्रिदोषहा
त्रिनेत्रश्च त्रिनेत्राप्रियपालकः। त्रिनेत्राप्रियदासश्च
त्रिनेत्रप्रियपूजकः॥ ९५॥ त्रिविक्रमास्त्रिपादूर्ध्वस्तर
णिस्तारणिस्तमः। तमोरूपी तमोध्वंसी तमसस्त
मघातकः ॥ ९६ ॥ तमोधृक्तामसस्ततस्तमोमाली

तमोऽन्तकः। तमोहृत्तमकृत्ताम्रस्ताम्रौषधिगुणप्रदः
॥ ९७॥ तैजसस्तेजसां मूर्त्तिस्तेजसः प्रतिपालकः।
तरुणस्तर्कविद्या च तर्कशास्त्रविशारदः ॥ ९८ ॥
तिमिङ्गिलस्तत्त्वकर्ता तत्त्वदाता च तत्त्ववित् ।
तत्त्वदर्शी तत्त्वगामी तत्त्वभुक्तत्त्ववाहनः॥ ९९ ॥
त्रिदिव।त्रिदिवेशश्च त्रिकालश्च तमिस्रहा। स्थाणुः
स्थाणुप्रियस्थाणुः सर्वतोऽपि च वासकः॥ १००॥
दयासिन्धुर्दयारूपो दयानिधिर्दयापरः। दयामूर्ति
र्दयादाता दयादानपरायणः ॥ १ ॥ देवेशो देवदो
देवो देवराजाधिपालकः। दीनबन्धुर्दीनदाता दीनो

द्धरणदिव्यधृक् ॥ २ ॥ दिव्यदेवो दिव्यरूपो दिव्या
सननिवासकः । दीर्घकेशो दीर्घपुच्छो दीर्घसूत्रोऽपि
दीर्घभुक् ॥ ३ ॥ दीर्घदर्शी दूरदर्शी दीर्घबाहुस्तु
दीर्घपः । दानवारिर्दरिद्रारिर्दैत्यारिर्दस्युभञ्जनः ॥ ४ ॥
दंष्ट्री दिंडिर्दण्डधरो दण्डद्यो दण्डप्रदायकः । दामो
दरप्रियो दत्तात्रेयपूजकतत्परः ॥ ५ ॥ दर्वीदलपति
र्दद्रुदद्रुरोगविनाशकः । धर्मो धर्माधिपो धर्मी धर्म
शास्त्रपरायणः ॥ ६ ॥ धर्मात्मा धर्मनेता च धर्मधुग्धर्म
धारकः । धर्मध्वजो धर्ममूर्तिर्धर्मराजस्य त्रासकः

॥ ७ ॥ धाता ध्येयो धनो धन्यो धनदो धनपो धनी ।

धनदत्राणकर्ता च धनपप्रतिपालकः ॥ ८ ॥ धरणी
धरप्रियो धन्वी धनुष्मान् धनधारकः । धन्वीशवत्स
लो धीरो धाता मोदप्रदायकः ॥ ९ ॥ धात्रेशवरदाता
च धात्रेशप्रतिपूजकः । धात्रात्मा च धरानाथो धरा
नाथप्रबोधकः ॥ ११० ॥ धर्मिष्ठो धर्मकेतुश्च धवलो
धवलप्रियः । धवलाबलवासी च धेनुदो धेनुपो धनी
॥ ११ ॥ ध्वनिरूपो ध्वनिप्राणो ध्वनिधर्मप्रबोधकः ।
धर्माध्यक्षो ध्वजो धूम्रो धातुरोधी विरोधकः ॥ १२ ॥
नारायणो नरो नेता नदीशो नरवानरः । नदीसंक्र
मणो नाट्यो नाट्यवेत्ता नटप्रियः ॥ १३ ॥ नारा

यणात्मको नन्दी नन्दी शृंगी गणाधिपः । नान्दिके
श्वरवर्मा च नन्दिकेश्वरपूजकः ॥ १४ ॥ नरसिंहो
नटी नर्मी नखयुद्धविशारदः । नखायुधो नलो
नीलो नलनीलप्रमोदकः ॥ १५ ॥ नवद्वारपुराधारो
नवद्वारपुरातनः । नरनारायणस्तुत्यो नखनाथमहे
श्वरः ॥ १६॥ नखदंष्ट्रायुधो नित्यो निराकारो निर
ञ्जनः । निष्कलङ्को निरवद्यो निर्मलो निर्ममो नगः
॥१७॥ नगरग्रामपालश्च निरन्तरनगारिपः । नाग
कन्याभयध्वंसी नागारिप्रियनागरः ॥ १८ ॥
पीताम्बरः पद्मनाभः पुण्डरीकाक्षपावनः । पद्माक्षः

पद्मवक्त्रश्च पद्मासनप्रपूजकः ॥ १९ ॥ पद्ममाली
पद्मपरः पद्मपूजनतत्परः । पद्मपाणिः पद्मपादः पुण्ड
रीकाक्षपावनः ॥२०॥ पावनः पवनात्मा च पवनात्म
जपापहा । परःपरतरःपद्मःपरमःपरमात्मकः॥२१॥
पीतांबरप्रियः प्रेमप्रेमदः प्रेमपालकः । प्रौढः प्रौढ
तरः प्रेतदोषहा प्रेतनाशकः ॥२२॥ प्रभञ्जनान्वयः
पंचपञ्चाक्षरमनुप्रियः । पन्नगारिः प्रतापी च प्रपन्नपर
दोषहा ।२३। पराभिचारशमनः परसैन्यविनाशकः।
प्रतिवादिमुखस्तंभः पुराधारः पुरारिनुत ॥ २४ ॥
पराजितः परब्रह्म परात्परपरात्परः । पातालगः पुरा

णश्च पुरातनप्लवंगमः ॥ २५ ॥ पुराणपुरुषः पूज्यः पुरुषार्थप्रपूरकः । प्लवंगेशः पलाशोऽपि पृथुकः पृथिवीपतिः ॥ २६ ॥ पुण्यशीलः पुण्यराशिः पुण्यात्मा पुण्यपालकः । पुण्यकीर्तिः पुण्यगीतिः प्राणदः प्राणपोषकः ॥ २७ ॥ प्रवीणश्च प्रसन्नश्च पार्थध्वजनिवासकः। पिङ्गकेशःपिंगरोमा प्रणवःपिंगलप्रणः॥२८॥ पराशरः पापहर्ता पिप्पलाश्रयसिद्धिदः । पुण्यश्लोकः पुरातीतः प्रथमः पुरुषः पुमान् ॥२९॥ पुराधारश्च प्रत्यक्षः परमेष्ठी पितामहः । फुल्लारविन्दवदनः फुल्लत्कमललोचनः ॥१३०॥ फूत्कारः फूत्करः फूश्च

फूदमंत्रपरायणः । स्फटिकाद्रिनिवासी च फुल्लेन्दीवरलोचनः ॥ ३१ ॥ वायुरूपी वायुसुतो वाय्वात्मा वामनाशकः । वनो वनचरो बालो बालत्राता तु वालकः ॥ ३२ ॥ विश्वेशो विश्वनाथश्च विश्वात्मा विश्वपालकः । विश्वधाता विश्वकर्ता विश्ववेत्ता विशांपतिः ॥ ३३ ॥ विमलो विमलज्ञानो विमलानन्ददायकः । विमलोत्पलवक्त्रश्च विमलात्मा विलासकृत् ॥ ३४ ॥ बिन्दुमाधवपूजश्च बिन्दुमाधवसेवकः । बीजोऽथ वीर्यदो बीजहारी बीजप्रदो विभुः॥३५॥विजयो बीजकर्ता च विभूतिर्भूतिदायकः । विश्ववन्द्यो

विश्वगम्यो विश्वहर्ता विराट्‌तनुः ॥३६॥ तुलकारह
तारातिर्वसुदेवो वनप्रदः। ब्रह्मपुच्छो ब्रह्मपरो वानरो
वानरेश्वरः ॥ ३७ ॥ बलिबन्धनकृद्विश्वतेजा विश्व
प्रतिष्ठितः। विभोक्ता च वासुदेवो वीरवीरो वसुन्धरः
॥ ३८ ॥ वनमाली वनध्वंसी वारुणो वैष्णवो बली।
बिभीषणप्रियो विष्णुसेवी वायुगतिर्विदुः ॥ ३९ ॥
विपन्नवायुवंशश्च वेदवेदाङ्गपारगः। बृहत्तनुर्बृहत्पा
दो बृहत्कायो बृहद्यशाः ॥४०॥बृहन्नासो बृहद्बाहुर्बृ
हन्मूर्तिर्बृहत्स्तुतिः। बृहद्धनुर्बृहज्जंघो बृहत्कायो बृह
त्करः ॥४१॥ बृहद्गतिर्बृहत्पुच्छो बृहल्लोकफलप्रदः।

बृहत्सेव्यो बृहच्छक्तिर्बृहद्विद्याविशारदः ॥ ४२ ॥
बृहल्लोकरतो विद्याविद्यादाता विदिक्पतिः। विग्रहो
विग्रहरतो व्याधिनाशी च व्याधिदः ॥४३॥ विशि
ष्टो बलदाता च विघ्ननाशो विनायकः। वराहो वसु
धानाथो भगवान्भवभंजनः॥४४॥भाग्यदो भयकर्ता
च भगो भृगुपतिप्रियः। भव्यो भक्तो भरद्वाजो भ
याग्रिभयनाशनः ॥४५॥ माधवो मथुरानाथो मेघ
नादो महामुनिः। मायापतिर्मनस्वी च मायातीतो
मनोत्सुकः ॥ ४६ ॥ मैनाकवन्दितामोदो मनोवे
गीमहेश्वरः। मायानिर्जितरक्षाश्च मायानिर्जितवि

ष्टपः ॥ ४७ ॥ मायाश्रयश्च निलयो मायाविध्वंसको
मयः।मनोयमपरो याम्यो यमदुःखनिवारणः॥४८॥
यमुनातीरवासी च यमुनातीर्थचारणः । रामो राम
प्रियो रम्यो राघवो रघुनंदनः ॥ ४९ ॥ रामप्रपूजको
रुद्रो रुद्रसेवी रमापतिः । रावणारी रमानाथो
वत्सलो रघुपुङ्गवः॥ १५० ॥रक्षोघ्नो रामदूतश्च रामेष्टो
राक्षसान्तकः । रामभक्तो रामरूपो राजराजो रणो
त्सुकः ॥५१॥ लंकाविध्वंसको लङ्कापतिघाती लता
प्रियः । लक्ष्मीनाथप्रियो लक्ष्मीनारायणात्मपालकः
॥५२ ॥ लवणाब्धिहेलकश्च लङ्केशगृहभञ्जनः । ब्रह्म

स्वरूपी ब्रह्मात्मा ब्रह्मज्ञो ब्रह्मपालकः ॥ ५३॥ ब्रह्म
वादी च विक्षेत्रं विश्वबीजं च विश्वधृक् । विश्वंभरो
विश्वमूर्तिर्विश्वाकारोऽथ विश्वधृक् ॥ ५४॥ विश्वात्मा
विश्वसेव्योऽथ विश्वो विश्वेश्वरो विदुः । शुक्तः शुक्त
प्रदः शुक्तः शुक्तात्मा च शुभप्रदः ॥ ५५ ॥ शर्वरीपति
शूरश्च शरभश्च श्रुतिश्रवाः । शाकंभरीशक्तिधरः शत्रु
घ्नः शरणप्रदः॥५६॥ शङ्करः शान्तिदः शांतः शिवः
शूली शिवार्चितः । श्रीरामरूपः श्रीवासः श्रीपदः
श्रीकरः शुचिः ॥ ५७ ॥ श्रीशः श्रीदः श्रीकरश्च
श्रीकान्तप्रियश्रीनिधिः । षोडशस्वरसंयुक्तः षोडशा

त्मा प्रियंकरः ॥ ५८ ॥ षडंगस्तोत्रनिरतः षडानन
प्रपूजकः । षट्शास्त्रवेत्ता षड्बाहुः षट्स्वरूपः षडू
र्मिपः ॥ ५९ ॥ सनातनः सत्यरूपः सत्यलोकप्रबो
धकः । सत्यात्मा सत्यदाता च सत्यव्रतपरायणः
॥ ६० ॥ सौम्यः सौम्यप्रदः सौम्यदृक्सौम्यः सौम्य
पालकः । सुग्रीवादियुतः सर्वः संसारभयनाशनः
॥ ६१ ॥ सूत्रात्मा सूक्ष्मसंध्यश्च स्थूलः सर्वगतिः
पुमान् । सुरभिः सागरः सेतुः सत्यः सत्यपराक्रमः
॥ ६२ ॥ सत्यगर्भः सत्यसेतुः सिद्धिस्तु सत्यगोच
रः । सत्यवादी सुकर्मा च सदानंदैक ईश्वरः ॥६३॥

सिद्धिः साध्यः सुसिद्धिश्च संकल्पः सिद्धिहेतुकः ।
सप्तपातालचरणः सप्तर्षिगणवान्दितः ॥६४॥ सप्ता
ब्धिलंघनो वीरः सप्तद्वीपोरुमण्डलः । सप्ताङ्गराज्य
सुखदः सप्तमातृनिषेवितः ॥६५॥ सप्तच्छंदोविधिः
सप्तसप्तपातालसंश्रयः । संकर्षणः सहस्रास्यः सह
स्राक्षः सहस्रपात् ॥ ६६ ॥ हनुमान्हर्षदाता च हरो
हरिर्हरीश्वरः । क्षुद्रराक्षसघाती च क्षुद्धनः क्षान्तिदा
यकः ॥ ६७ ॥ अनादीशो ह्यनन्तश्च आनन्दोऽध्या
त्मबोधकः । इंद्र ईशोत्तमश्चैव उन्मत्तऋषिऋद्धिदः
॥६८॥ तृवर्णो तृपदोपेत ऐश्वर्यऔषधीप्रियः ।

हनु. औषधश्चांशुमांश्चैव अकारः सर्वकारणः ॥ ६९ ॥
१५५ इत्येतद्रामदूतस्य नाम्नां चैव सहस्रकम्। एककालं
द्विकालं वा त्रिकालं श्रद्धयान्वितः ॥१७० ॥ पठना
त्पाठनाद्वापि सर्वा सिद्धिर्भवेत्प्रिये। मोक्षार्थी लभते
मोक्षं कामार्थी काममाप्नुयात् ॥ ७१ ॥ विद्यार्थी
लभते विद्यां वेदव्याकरणादिकम्। इच्छाकामस्तु
कामार्थी धर्मार्थी धर्ममक्षयम् ॥ ७२ ॥ पुत्रार्थी ल
भते पुत्रं वरायुस्सहितं पुमान्। क्षेत्रं च बहुसस्यं
सह. स्याद्गावश्च बहुदुग्धदाः ॥ ७३ ॥ दुःस्वप्नं च नृभि
र्दृष्टं सुस्वप्नमुपजायते। दुःखौघो नश्यते तस्य संपत्ति

र्वर्द्धते चिरम् ॥ ७४ ॥ चतुर्विधं वस्तु तस्य भव
त्येव न संशयः। अश्वत्थमूले जपतां नास्ति वैरि
कृतं भयम् ॥ ७५ ॥ त्रिकालं पठनात्तस्य सिद्धिः
स्यात्करसंस्थिता। अर्धरात्रे रवौ धृत्वा कंठदेशे नरः
शुचिः ॥ ७६ ॥ दशावर्त्तं पठेन्मर्त्यः सर्वान्कामान
वाप्नुयात्। भौमे निशान्ते न्यग्रोधमूले स्थित्वा
विचक्षणः ॥ ७७ ॥ दशावर्त्तं पठेन्मर्त्यः सार्वभौमः
प्रजायते। अर्कमूलेऽर्कवारे तु यो मध्याह्ने शुचिर्ज
पेत् ॥ ७८ ॥ चिरायुः स सुखी पुत्री विजयी जायते
क्षणात्। ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय प्रत्यहं च पठे

न्नरः॥७९॥यं यं कामयते कामं लभते तं न संशयः।
संग्रामे सन्निविष्टानां वैरिविद्रावणं परम् ॥ ८० ॥
डाकिनीभूतप्रेतेषु ग्रहपीडाहरं तथा । ज्वरापस्मा
रशमनं यक्ष्मप्लीहादिवारणम् ॥८१॥ सर्वसौख्यप्रदं
स्तोत्रं सर्वसिद्धिप्रदं तथा। सर्वान्कामानवाप्नोति वा
युपुत्रप्रसादतः ॥ १८२ ॥ इतिश्रीहरिकृष्णविनिर्मि
तेबृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये
रुद्रयामलोक्तहनुमत्सहस्रनामस्तोत्रनिरूपणं नाम
सप्तदशं प्रकरणम्॥१७॥श्लोकाः १११४ ॥ अथश्री
मद्धनुमत्स्तवराजः॥ श्रीमद्विष्णवङ्घ्रिनिष्ठातिगुणगुरु

तमश्रीमदानन्दतीर्थत्रैलोक्याचार्य-पादोज्ज्वलजल
जलसत्पांसवोऽस्मान्पुनन्तु । वाचां यत्र प्रणेत्री त्रि
भुवनमहिता शारदा शारदेन्दुज्योत्स्नाभद्रस्मित
श्रीधवलितककुभा प्रेमभारं बभार॥१॥उत्कंठाकुंठ
कोलाहलजवविदिताजस्रसेवानुवृद्ध-प्राज्ञात्मज्ञानधू
तान्धतमससुमनोमौलिरत्नावलीनाम् । भक्त्युद्रेकाव
गाढ-प्रघटनसघटात्कारसंघृष्यमाण-प्रांतप्राग्र्यांघ्रि
पीठोत्थितकनकरजःपिंजरारंजिताशाः॥२॥ जन्मा
धिव्याध्युपाधिप्रतिहतिविरहप्रापकाणां गुणानाम
ग्र्याणामर्पकाणांचिरमुदित चिदानन्दसंदोहदानाम्।

हनु. १५७

एतेषामेष दोषप्रमुषितमनसां द्वेषिणां दूषकाणां दे
त्यानामार्त्तिमंधे तमासि विदधतां संस्तवे नास्ति
शक्तः ॥३॥ अस्याविष्कर्तुकामं कलिमलकलुषेस्मि
ञ्जने ज्ञानमार्गं वंद्यं चन्द्रेन्द्ररुद्रद्युमणिफणिवयोनाय
काद्यैरिहाद्य । मध्वाख्यं मन्त्रसिद्धं किमुत कृतवतो
मारुतस्यावतारं पातारं पारमेष्ठ्यं पदमपि विपदः
प्राप्तुरापन्नपुंसाम् ॥ ४ ॥ उद्यद्विद्युत्प्रचंडानिजरुचि
निकरव्याप्तलोकावकाशो बिभ्रद्भीमोभुजेयोऽभ्युदि
तदिनकराभाङ्गदाढ्यप्रकांडे । वीर्योद्धार्यां गदाग्र्या
मयमिह सुमतिं वायुदेवो विदध्यादध्यात्मज्ञाननेता

स्तव

यतिवरमहितो भूमिभूषामणिर्मे ॥ ५ ॥ संसारोत्ताप
नित्योपशमदसदयस्नेहहासाम्बुपूरप्रोद्यद्विद्यानवद्य
द्युतिमणिकिरणश्रेणिसम्पूरिताशः । श्रीवत्सांका
धिवासोचिततरसरलश्रीमदानन्दतीर्थ-क्षीरांभोधिर्वि
भिंद्याद्भवदनभिमतं भूरि मे भूतिहेतुः ॥६॥मूर्धन्ये
षोऽञ्जलिर्मे दृढतरमिहाते बध्यते बन्धपाशच्छेत्रेदात्रे
सुखानां भजति भुवि भविष्यद्विधात्रे द्युभर्त्रे। अत्यंतं
संततं त्वं प्रदिश पदयुगे हंससंतापभाजामस्माकं
भक्तिमेकां भगवत उत ते माधवस्याथ वायोः
॥ ७ ॥ साभ्रोष्णाभीषुशुभ्रप्रभंमभयनभोभूरिभूभृ

द्विभूतिभ्राजिष्णुर्भूर्भ्रूभूणां भवनमपि विभो भेदि
बभ्रे बभूवे । येन भ्रूविभ्रमस्ते भ्रमयतु सुभृशं बभ्रु
वद्दुर्भृताशान्भ्रांतिर्भेदावभासास्त्विति भयमभिभूर्भो
क्ष्यतो मायिभिक्षून् ॥८॥ येऽमुं भावं भजन्ते सुरमु
खसुजनाराधितं ते तृतीयं भासन्ते भासुरैस्ते सहच
रचलितैश्चामरैश्चारुवेषाः । वैकुण्ठे कण्ठलग्नस्थिरशु
चिविलसत्कांतितारुण्यलीलालावण्यापूर्णकांताकुच
भरसुलभाश्लेषसंमोदसान्द्राः ॥ ९ ॥ आनन्दान्मन्द
मन्दाददति हि मरुतः कुन्दमन्दारनंद्यावर्त्तामोदान्द
धाना मृदुपदमुदितोद्गीतकैः सुन्दरीणाम् । वृंदैरावं

द्यमुक्तेन्द्वहिमगुमदनाहीन्द्रदेवेन्द्रसेव्ये मौकुन्दे म
न्दिरेऽस्मिन्नविरतमुदयन्मोदिनां देवदेव ॥ १० ॥
उत्तप्तात्युत्कटात्विट्प्रकटकटकटध्वानसंघट्टनोद्यद्वि
द्युद्व्यूढस्फुलिंगप्रकरविकिरणोत्क्वाथितेबाधिताङ्गा
न् । उद्गाढं पात्यमाना तमसि तत इतः किङ्करैः प
ङ्किले ते पंक्तिर्ग्राव्णां गरिम्णा ग्लपयति हि भवद्द्वेषि
णो विद्वदाद्य ॥ ११ ॥ अस्मिन्नस्मद्गुरूणां हरिचर
णचिरध्यानसन्मङ्गलानां युष्माकं पार्श्वभूमिं धृतर
णरणिकस्वर्गिसेव्यां प्रपन्नः । यस्तूदास्ते स आस्ते
धिभवमसुलभक्लेशनिर्मोकमस्तप्रायानन्दं कथंचिन्न

वसति सततं पंचकष्टेऽतिकष्टे ॥१२॥ क्षुत्क्षामान्रूक्ष
रक्षोरदखरनखरक्षुण्णविक्षोभिताक्षानामग्नानन्धकूपे
क्षुरमुखमुखरैः पक्षिभिर्विक्षताङ्गान् । पूयासृङ्मूत्र
विष्टाकृमिकुलकलिले तत्क्षणक्षिप्तशक्त्याद्यस्त्रव्राता
दितांस्त्वद्द्विष उपजिहते वज्रकल्पा जलौकाः॥ १३॥
मातर्मे मातरिश्वन्पितरतुलगुरो भ्रातरिष्टाप्तबन्धो
स्वामिन् सर्वांतरात्मन्नजरजरयितर्जन्ममृत्य्वामया
नाम्। गोविन्दे देहि भक्तिं भवति च भगवन्नूर्जितां
निर्निमित्तां निर्व्याजां निश्चलां सद्गुणगणबृहतीं
शाश्वतीमाशु देव ॥१४॥ विष्णोरत्युत्तमत्वादखिल

गुणगणैस्तत्र भक्तिं गरिष्ठां संश्लिष्टे श्रीधराभ्याममु
मथ परिवारात्मना सेवकेषु । यः सन्धत्ते विरिंचिश्व
सनविहगपानन्तरुद्रेन्द्रपूर्वेष्वाध्यायंस्तारतम्यं स्फुट
मवति सदावायुरस्मद्गुरुस्तम् ॥ १५ ॥ तत्त्वज्ञान्मु
क्तिभाजः सुखयसि हि गुरो योग्यतातारतम्यादाध
त्से मिश्रबुद्धींस्त्रिदिवनिरयभूगोचरान्नित्यबद्धान् ।
तामिस्रान्धादिकाख्ये तमसि सुबहुलं दुःखयस्यन्य
थाज्ञान्विष्णोराज्ञाभिरित्थं श्रुतिशतमितिहासादि
चाकर्णयामः॥ १६ ॥ वन्देऽहं तं हनूमानिति महित
महापौरुषो बाहुशाली ख्यातस्तेऽग्र्योऽवतारः सहित

इह बहुब्रह्मचर्यादिधर्मैः । सस्नेहानां सहस्वानहर
हराहितं निर्दहन्देहभाजामंहो मोहापहोयः स्पृहय
ति महतीं भक्तिमद्यापि रामे ॥ १७ ॥ प्राक्पंचाश
त्सहस्त्रैर्व्यवहितममितं योजनैः पर्वतं त्वं यावत्संजी
वनाद्यौषधनिधिमधिकप्राणलङ्कामनैषीः । अद्राक्षी
दुत्पतन्तं तत उत गिरिमुत्पाटयन्तं गृहीत्वा यातं
खे राघवांघ्रौ प्रणतमपि तदैकक्षणे त्वां हि लोकः
॥ १८ ॥ क्षिप्तः पश्चात्सलीलं शतमतुलमत योज
नानां स उच्चस्तावद्विस्तारवांश्चाप्युपललव इव
व्यग्रबुद्ध्या त्वयातः । स्वस्वस्थानास्थितातिस्थिर

शकलशिलाजालसंश्लेषनष्टच्छेदांकः प्रागिवाभूत्क
पिवरवपुषस्ते नमः कौशलाय ॥१९॥ दृष्ट्वा दुष्टाधि
पोरःस्फुटितकनकसद्धर्मघृष्टास्थिकूटं निष्पिष्टं हाट
काद्रिप्रकटतटतटाकातिशंको जनोऽभूत् । येनाजौ
रावणारिप्रियनटनपटुर्मुष्टिरिष्टं प्रदेष्टुं किं नेष्टे मे स
तेऽष्टापदकटकतडित्कोटिभासृष्टकाष्ठः॥२०॥देव्या
देशप्रणीति–द्रुहिणहरवरावध्यरक्षोविघाताद्यासेव्यो
द्यद्दयार्द्रः सहभुजमकरोद्रामनामा मुकुन्दः ।
दुष्प्रापे पारमेष्ठ्ये करतलमतुलं मूर्ध्नि विन्यस्य
धन्यं तन्वन्भूयः प्रभूतप्रणयविकासिताब्जेक्षणस्त्वी

माणः ॥ २१ ॥ जघ्ने निघ्नेन विघ्नो बहलबलबकध्वंस
नाद्येन शोचद्विप्रानुक्रोशपाशैरसुविधृतिसुखस्यैक
चक्राजनानाम् । तस्मै ते देव कुर्मः कुरुकुलपतये
कर्मणा च प्रणामान्किर्मीरं दुर्मतीनां प्रथममथचयो
नर्मणानिर्ममाथ ॥ २२ ॥ निर्मृद्नन्नत्ययत्नं विजर
वरजरासंधकायास्थिसंधीन्युद्धे तं स्वध्वरे वा पशु
मिव दमयन्विष्णुपक्षाद्विडीशम् । यावत्प्रत्यक्षभूतं
निखिलमखभुजं तर्पयामासिथासौ तावत्यायोजि
तृप्त्या किमु वद भगवन्राजसूयाश्वमेधे॥२३॥क्ष्वेला
क्षीणाट्टहास तवरणमरिहन्नुद्गदोद्दामबाहो बह्वक्षौहि

ण्यनीकक्षपणसुनिपुणं यस्य सर्वोत्तमस्य । शुश्रूषा
र्थं चकर्थ स्वयमयमथ संवकुमानंदतीर्थश्रीमन्नाम
न्समर्थस्त्वमपि हि युवयोः पादपद्मं प्रपद्ये॥ २४ ॥
द्रुह्यंतीं हृद्गुहं मा द्रुतमनिलबलाद्द्रावयंतीमविद्यानि
द्रां विद्राव्य सद्योरचनपटुमथापाद्यविद्यासमुद्र ।
वाग्देवी सा सुविद्याद्रविणदाविदिताद्रौपदीरुद्रपत्न्या
द्युद्रिक्ताद्रागभद्राद्रहयतु दयितापूर्वभीमाज्ञया ते
॥२५ ॥ याभ्यां शुश्रुषुरासीः कुरुकुलजनने क्षत्रवि
प्रोदिताभ्यां ब्रह्मभ्यां बृंहिताभ्यां चितिसुखवपुषा
कृष्णनामास्पदाभ्याम् । निर्भेदाभ्यां विशेषाद्विवच

नविषयाभ्यामुभाभ्याममूभ्यां तुभ्यं च क्षेमदेभ्यः सरसिजविलसल्लोचनेभ्यो नमोऽस्तु ॥ २६ ॥ गच्छन्सौगंधिकार्थं पथि स हनुमतः पुच्छमच्छस्य भीमः प्रोद्धर्त्तुं नाशकत्स त्वमुमुरुवपुषा भीषयामास चेति । पूर्णज्ञानौजसोस्ते गुरुतमवपुषोः श्रीमदानंदतीर्थं क्रीडामात्रं तदेतत्प्रमददसुधियां मोहकद्वेषभाजाम् ॥ २७ ॥ बह्वीः कोटीरटीकः कुटिलकटुमतीनुत्कटाटोपकोपान् द्राक्च त्वं सत्वरत्वाच्छरणदगदया पोथयामासिथारीन् । उन्मथ्यातथ्यमिथ्यात्ववचनवचनानुत्पथस्थांस्तथान्यान् प्रायच्छः स्वप्रियायै

प्रियतमकुसुमं प्राण तस्मै नमस्ते ॥ २८ ॥ देहादुत्क्रामितानामधिपतिरसतामक्रमाद्वक्रबुद्धिः क्रुद्धः क्रोधैकवश्यः कृमिरिव मणिमान्दुष्कृतानिष्क्रयार्थम् । चक्रे भूचक्रमेत्य क्रकचमिव सतां चेतसः कष्टशास्त्रं दुस्तर्कं चक्रपाणेर्गुणगणविरहं जीवतां चाधिकृत्य ॥ २९ ॥ तद्दुष्प्रेक्षानुसारात्कतिपयकुनरैरादृतोऽन्यैर्विसृष्टो ब्रह्माहं निर्गुणोऽहं वितथमिदमिति ह्येष पाषण्डवादः । तद्युक्त्याभासजालप्रसरविषतरूद्दाहदक्षप्रमाणज्वालामालाधरोऽग्निः पवन विजयते तेऽवतारस्तृतीयः ॥ ३० ॥ आक्रोशन्तो निराशा

भयभरविवशस्वाशयाश्छिन्नदर्पा वाशन्तो देशनाश
स्त्विति बत कुधियां नाशमाशाददाशु । धावन्तोऽ
श्लीलशीलावितथशपथशापाः शिवाः शान्तशौर्या
स्त्वद्व्याख्यासिंहनादे सपदि ददृशिरे मायिगोमाय
वस्ते ॥ ३१ ॥ त्रिष्वप्येवावतारेष्वरिभिरपघृणं हिं
सितो निर्विकारः सर्वज्ञः सर्वशक्तिः सकलगुणगणा
पूर्णरूपप्रगल्भः । स्वच्छः स्वच्छंदमृत्युः सुखयसि
सुजनं देव किं चित्रमत्र त्राता यस्य त्रिधामा जग
दुत वशगं किंकराः शंकराद्याः ॥ ३२ ॥ उद्यन्मंद
स्मितश्री-मृदुमधुमधुरालाप-पीयूषधारापूरा-सेकोप

शांतासुखसुजनमनोलोचनापीयमानम् । संद्रक्ष्ये
सुन्दरं संदुहदिह महदानन्दमानन्दतीर्थश्रीमद्वक्त्रेन्दु
बिंबं दुरितनुदुदितं नित्यदाहं कदा नु ॥३३॥ प्राची
नाचीर्णपुण्योच्चयचतुरतराचारतश्चारुचित्तानत्युच्चां
रोचयंती श्रुतिचितवचनान् श्रावकांश्चोद्यचंचून् ।
व्याख्यामुत्खातदुःखां चिरमुचितमहाचार्यचिंतार
तांस्तेचित्रासच्छास्त्रकर्त्तश्चरणपरिचराञ्छ्रावयास्मां
श्चकिंचित् ॥ ३४ ॥ पीठे रत्नोपक्लृप्ते रुचिररुचिमणि
ज्योतिषा सन्निषण्णं ब्रह्माणं भाविनं त्वां ज्वलति
निजपदे वैदिकाद्या हि विद्याः । सेवन्ते मूर्त्तिमत्यःसु

हनु. १६४ चरितचरितं भाति गंधर्वगीतं प्रत्येकं देवसंसत्स्वपि
तव भगवन्नर्त्तितद्योवधूषु ॥ ३५ ॥ सानुक्रोशैरजस्रंज
निमृतिनिरयाद्यूर्मिमालाविलेऽस्मिन् संसाराब्धौ नि
मग्नाञ्छरणमशरणानिच्छतो वीक्ष्य जन्तून् । युष्मा
भिः प्रार्थितः सञ्जलनिधिशयनःसत्यवत्यां महर्षेर्व्य
क्ताश्चिन्मात्रमूर्तिर्न खलु भगवतः प्राकृतो जातु देहः
॥ ३६ ॥ अस्तव्यस्तं समस्तश्रुतिगुरुमधमैरत्नपूगं
यथाधैरर्थं लोकोपक्लृप्त्यै गुणगणनिलयः सूत्रयामास
स्तव कृत्स्नम् । योऽसौ व्यासाभिधानस्तमहमहरहर्भक्ति
तस्त्वत्प्रसादात्सद्यो विद्योपलब्ध्यै गुरुतममगुरुं देव

देवं नमामि॥३७॥ आज्ञामन्यैरधार्यां शिरसि परिसर
द्रश्मिकोटीरकोटौ कृष्णस्याक्लिष्टकर्मादधदनुसरणा
दर्थितो देवसंघैः। भूमावागत्य भूमन्नसुकरमकरोर्ब्र
ह्मसूत्रस्य भाष्यं दुर्भाष्यं यस्य दस्योर्मणिमत उदि
तं वेदसद्युक्तिभिस्त्वम् ॥ ३८ ॥ भूत्वा क्षेत्रे विशुद्धे
द्विजगणनिलये रौप्यपीठाभिधाने तत्रापि ब्रह्मजा
तिस्त्रिभुवनविशदे मध्यगेहाख्यगेहे । पारिव्रा
ज्याधिराजः पुनरपि बदरीं प्राप्य कृष्णं च नत्वा
कृत्वा भाष्याणि सम्यग्व्यतनुत च भवान् भारतार्थ
प्रकाशम् ॥३९॥ वन्दे तं त्वा सुपूर्णप्रमतिमनुदिना

नासेवितं देववृन्दैर्वंदे वन्दारुमीशे श्रिय उत नियतं श्रीमदानंदतीर्थम् । वन्दे मन्दाकिनीसत्सरिदमल जलासेकसाधिक्यसंगं वन्देऽहं देवभक्त्या भवभयद हन सज्जनान्मोदयन्तम् ॥ ४० ॥ सुब्रह्मण्याख्यसूरेः सुत इति सुभृशं केशवानन्दतीर्थश्रीमत्पादाब्जभक्तः स्तुतिमकृत हरेर्वायुदेवस्य चास्य । तत्पादार्चादरेण प्रथितमदलसन्मालया त्वेतया य संराध्यामुं नमंतिप्रततमतिगुणा मुक्तिमेते व्रजन्ति ॥ ४१ ॥ मनोजवं मारुततुल्यवेगं जितेन्द्रियं बुद्धिमतां वरिष्ठम् । वातात्मजं वानरयूथमुख्यं श्रीरामदूतं शिर

सा नमामि ॥४२॥ वायुर्भीमो भीमनादो महौजाः सर्वेषां च प्राणिनां प्राणभूतः । नास्यावृत्तिर्देहिनां देहपाते तस्माद्वायुर्देवदेवो विशिष्टः ॥ ४३ ॥ प्रथमो हनुमान्नाम द्वितीयो भीम एव च । पूर्णप्रज्ञस्तृतीयस्तु भगवत्कार्यसाधकः ॥ ४४ ॥ ब्रह्मांता गुरवः साक्षादिष्टं दैवं श्रियः पतिः । आचार्याः श्रीमदाचार्याः सन्तु मे जन्मजन्मनि ॥ ४५ ॥ ज्ञाने विरागे हरिभक्तिभावे धृतिस्थितिप्राणबलेषु योगे । बुद्धौ च नान्यो हनुमत्समानः पुमान्कदाचित्क्वच कश्चनैव ॥४६॥ वातेन कुंत्यां बलवान् सुजातः शूरस्तपस्वी

हनु.
१६६

द्विषतां निहन्ता । सत्ये च धर्मे च रतः सदैव परा
क्रमे शत्रुभिरप्रधृष्यः ॥ ४७ ॥ यस्य त्रीण्युदिता
नि वेदवचने रूपाणि दिव्यान्यलं बट्तद्दर्शनमित्थ
मेव निहितं देवस्य भर्गो महत् । वायोरामवचोनयं
प्रथमकं पृक्षो द्वितीयं वपुर्मध्वो यत्तु तृतीयमेतदमु
ना ग्रन्थः कृतः केशवे ॥ ४८ ॥ महाव्याकरणांभो
धिमन्थमानसमन्दरम् । कवयन्तं रामकीर्त्या हनुम
न्तमुपास्महे ॥ ४९ ॥ मुख्यप्राणाय भीमाय नमो
यस्य भुजांतरम् । नानावीरसुवर्णानां निकषाश्मा
स्तव यितं बभौ ॥ ५० ॥ स्वांतस्थानंतशय्याय पूर्णज्ञान

रसार्णसे । उत्तुंगवाक्तरंगाय मध्वदुग्धाब्धये नमः
॥ ५१ ॥ येनाहमिह दुर्मार्गादुर्भृत्याभिनिवेशितः ।
सम्यक्छ्रीवैष्णवे मार्गे पूर्णप्रज्ञं नमामि तम् ॥५२॥
अनन्याश्चिंतयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते । तेषां
नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥ ५३ ॥ यः
सर्वगुणसंपूर्णः सर्वदोषविवर्जितः । प्रीयतां प्रीत
एवालं विष्णुर्मे परमः सुहृत् ॥ ५४ ॥ सूक्तिरत्नाकरे
रम्ये मूलरामायणार्णवे । विहरन्तो महीयांसः प्रीय
न्तां गुरवो मम ॥ ५५ ॥ हनुमानञ्जनीसूनुर्वायुपुत्रो
महाबलः । रामेष्टः फाल्गुनसखः पिङ्गाक्षोऽमितवि

क्रमः ॥ ५६ ॥ उदधिक्रमणश्चैव सीतासन्देशकारकः । लक्ष्मणप्राणदाता च दशग्रीवस्य दर्पहा ॥५७॥ मारुतिः पाण्डवो भीमो गदापाणिर्वृकोदरः । कौन्तेयः कृष्णदूतश्च भीमसेनो महाबलः ॥ ५८ ॥ जरासन्धान्तको वीरो दुःशासनविनाशनः । पूर्णप्रज्ञो ज्ञानदाता मध्वोध्वस्तदुरागमः ॥ ५९ ॥ तत्त्वज्ञो वैष्णवाचार्यो व्यासशिष्यो यतीश्वरः । शुभतीर्थाभिधानश्च जितामित्रो जितेन्द्रियः ॥ ६० ॥ श्रीमदानन्दसन्नाम्नामेवं द्वादशकं जपेत् । लभते वैष्णवीं भक्तिं गुरुभक्तिसमन्विताम् ॥ ६१॥ बुद्धिर्बलं यशो

धैर्यं निर्भयत्वमरोगता । अजाड्यं वाक्पटुत्वं च हनुमत्स्मरणाद्भवेत् ॥ ६२ ॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये त्रिविक्रमपंडिताचार्यविरचितहनुमत्स्तवराजनिरूपणं नामाष्टादशं प्रकरणम् ॥ १८॥ श्लोकाः ११७३ ॥ अथ हनुमतः शत्रुञ्जयस्तोत्रम् । ॐ ऐं श्रीं ह्रां ह्रीं ह्रूं ह्स्फ्रें ह्स्रौं ह्स्फ्रें ह्स्फ्रें ह्सौं हां हनुमते त्रैलोक्याक्रमणपराक्रम श्रीरामभक्त मम परस्य च सर्वशत्रूंश्चतुर्वर्णसंभवान् पुंस्त्रीनपुंसकान् भूतभविष्यद्वर्तमानान्दूरस्थ-समीपस्थान्नानानामधेयान्नाना

संकरजातीयान्कलत्रपुत्रमित्रभृत्यबंधुसुहृत्समेतान्
प्रभुशक्तिसमेतान्धनधान्यादिसंपत्तियुतान्राज्ञो राज
पुत्रसेवकान्मंत्रिसचिवसखीनात्यंतिकान्क्षणेन त्वर
या एतद्दिनावधि नानोपायैर्मारय २ शस्त्रैश्छेदय २
अग्निना ज्वालय २ दाहय २ अक्षकुमारवत्पादत
आक्रमणेन शिलातले त्रोटय २ घातय २ बंधय २
भ्रामय २ भयातुरान्विसंज्ञान्सद्यः कुरु २ भस्मीभूता
नुध्दूलय २ भक्तजनवत्सलसीताशोकापहारक सर्वत्र
मामेनं च रक्ष २ महारुद्रावतार ह्रांह्रांहुंहुं भूतसंघैः
सह भक्षय २ क्रुध्दचेतसा नखैर्विदारय २ देशाद

स्मादुच्चाटयोच्चाटय पिशाचवद्भ्रंशय २ घेघे हुंफट
स्वाहा ॥ १ ॥ ॐ नमो भगवते महाबलपराक्रमाय
महाविपत्तिनिवारणाय भक्तजनमनःकल्पनाकल्प
द्रुमाय दुष्टजनमनोरथस्तंभनाय प्रभंजनप्राणप्रिया
य श्रीम् ॥ २ ॥ अथ ध्यानम्-श्रीमंतं हनुमन्तमा
त्तारिपुभिद्भूमृत्तरुभ्राजितं वल्गद्वालधिबध्दवैरिनिच
यं चामीकराद्रिप्रभम् । रोषाद्रक्तपिशङ्गनेत्रनलिनं
भ्रूभङ्गमङ्गस्फुरत्प्रोद्यच्चंडमयूखमंडलमुखं दुःखापहं
दुःखिनाम् ॥ १ ॥ कौपीनं कटिसूत्रमौंज्यजिनयु
ग्देहं विदेहात्मजाप्राणाधीशपदारविन्दनिहितस्वांतं

हनु. १६९ कृतान्तं द्विषाम् । ध्यात्वव समराङ्गणास्थितमथानी
य स्वहृत्पङ्कजे संपूज्याखिलपूजनोक्तविधिना सं
प्रार्थयेत्प्रार्थितम् ॥२॥ इति ध्यात्वा । हनुमन्नंजनी
सूतो महाबलपराक्रम । लोलल्लांगूलपातेन ममारा
तीन्निपातय ॥ १ ॥ मर्कटाधिप मार्तण्डमण्डलग्रास
कारक । लोलल्लां० ॥ २ ॥ अक्षक्षपणपिङ्गाक्षक्षिति
जाशुग्विनाशन । लोलल्लां० ॥ ३ ॥ रुद्रावतार सं
सारदुःखभारापहारक । लोलल्लां० ॥ ४ ॥ श्रीराम
शत्रु चरणाम्भोजमधुपायितमानस । लोलल्लां० ॥ ५ ॥
वालिकालरदक्लांतसुग्रीवोन्मोचनप्रभो । लोलल्लां०

॥ ६ ॥ सीताविरहवारीशभग्नसीतेशतारक । लोल
ल्लां० ॥७॥ रक्षोराजप्रतापाग्निदह्यमानजगद्धन । लो
लल्लां० ॥८॥ ग्रस्ताशेषजगत्स्वास्थ्यराक्षसांभोधिम
न्दर। लोलल्लां० ॥९॥पुच्छगुच्छस्फुरद्भूमानलदग्धा
रिपत्तन । लोलल्लां० ॥१०॥ जगन्मनोदुरुल्लंघ्यपारा
वारविलंघन ।लोलल्लां० ॥ ११ ॥ स्मृतमात्रसमस्तेष्ट
पूरक प्रणतप्रिय । लोलल्लां० ॥ १२ ॥ रात्रिंचरच
मूराशिकर्त्तनैकविकर्त्तन । लोलल्लां० ॥ १३ ॥
जानकीजानकीजानिप्रेमपात्रपरन्तप । लोलल्लां०
॥ १४ ॥ भीमादिकमहावीरवीरवेशावतारक । लो

ल्लां० ॥१५॥ वैदेहीविरहक्लान्तरामरोषैकविग्रह । लो
लल्लां० ॥ १६ ॥ वज्राङ्गनखदंष्ट्रेशवाज्रिवज्रावगुंठन ।
लोलल्लां० ॥ १७ ॥ अखर्वगर्वगंधर्वपर्वतोद्भेदनस्वर ।
लोलल्लां० ॥ १८ ॥ लक्ष्मणप्राणसंत्राण त्राततीक्ष्ण
करान्वय । लोलल्लां० ॥ १९ ॥ रामादिविप्रयोगार्त्त
भरताद्यार्त्तिनाशन । लोलल्लां० ॥ २० ॥ द्रोणाचल
समुत्क्षेपसमुत्क्षिप्तारिवैभव । लोलल्लां० ॥ २१॥ सी
ताशीर्वादसंपन्नसमस्तावयवाक्षत । लोलल्लां० ॥२२॥
इत्येवमश्वत्थतलोपविष्टः शत्रुंजयं नाम पठेत्स्वयं
यः । स शीघ्रमेवास्तसमस्तशत्रुः प्रमोदते मारुतज

प्रसादात् ॥ २३ ॥ इति श्रीहरि० बृ० ध० उपासना
स्तवके हनुमदुपासनाध्याये शत्रुंजयहनुमत्स्तोत्रनि
रूपणं नामैकोनविंशं प्रकरणम् ॥ १९ ॥ श्लोकाः
११९६ ॥ अथ द्वितीयं हनुमत्स्तोत्रम् ॥ विप्रादयो
जनगणाः स्तवनं प्रचक्रुर्ब्रह्मस्वरूप जगतां परिपाल
कस्य । रामप्रभावबलपूरितरुद्रमूर्त्तेः श्रीरामदूत स
ततं हनुमन्नमस्ते ॥ १ ॥ श्रीरामदूत शरणागतदी
नबंधो वज्राङ्गदेहकरुणाकररुद्रमूर्त्ते । श्रीरामराम
इति जापकृतात्मशक्ते श्रीरामदूत सततं हनुमन्नम
स्ते ॥ २ ॥ सिन्दूरतैलरचितातिविभूषणात्मँल्लांगूल

ताडनकृतासुरसंगनाश । क्रोधाद्दशाननपुरीदहनप्र
कारिञ्छ्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते ॥ ३ ॥ रामा
रिणा कृतहृतौजनकात्मजायालंकास्थिताजनकजे
तिसुशोधकारिन् । सीतातिशोकहरणप्रबलारिहन्तः
श्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते॥४॥ संमूर्च्छिताङ्गवि
भुलक्ष्मणसौख्यकारिन्रौद्राङ्गदीर्घं हनुमन्नगहस्तधा
रिन् । दुष्टासुराहिमहिरावणनाशकारिञ्छ्रीरामदूत
सततं हनुमन्नमस्ते ॥ ५ ॥ शैलीगदाधरसमर्जितव
ज्रकच्छिन्वामांघ्रिपीडितमनोजसुलब्धकीर्त्ते । हे मा

रुते भवसमस्तभयार्त्तिहारिन् श्रीरामदूत सततं हनु

मन्नमस्ते ॥ ६ ॥ विप्रादिजातिकनिकेतननारिचाना
ग्रामाधिवासकृतधामविशालकीर्त्ते । श्रीरामदास दृ
ढबुद्धिमतां वरिष्ठ श्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते
॥७॥ फल्गूनदीतटसमुद्भवजालिवृक्षे प्रासादमंडित
मनोहरवासधाम्नि । रूपं विभाति कपिराजमनोहरं
ते श्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते ॥ ८ ॥ शुक्लाद्य
भाद्रपदमासभवा द्वितीया भाति त्वदीयहवनोत्सव
जातहर्षा । यात्रालुसंघरजिताजनवीथिकात्र श्रीरा
मदूत सततं हनुमन्नमस्ते ॥ ९ ॥ जन्मादिहीनपव
नांजनिकात्तदेहश्रीजानकीपतिमनोजवदीप्तकान्ते ।

नानाकपीन्द्रचमुनायक ब्रह्मचारिञ्छ्रीरामदूत सततं
हनुमन्नमस्ते ॥ १० ॥ लांगूलधारकजितेन्द्रियवायु
पुत्रषट्पंचहस्तरचितध्वजदीर्घमान । श्रीरामसेवन
परेण सदोर्ध्वकाय श्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते
॥ ११ ॥ हे पावनेय जनरक्षक रामभक्त राजीवलो
चनविशालसुभालधारिन् । दीर्घार्कस्रग्धरजटामुकु
टादिधारिञ्छ्रीरामदूत सततं हनुमन्नमस्ते ॥ १२ ॥
आवाहनादिशुभषोडशकोपचारास्तुभ्यं निवेदनकृ
ता हनुमन्मया ये । अङ्गाकुरुष्व भगवन्हनुमन्महेश
श्रीरामदूत सतत हनुमन्नमस्ते ॥ १३ ॥ रोगान्विना

शय रिपूनथ विघ्नजालं तापत्रयं यमभयं भवपापसं
घम् । दुःखानि नाशय विनाशय रिष्टकष्टं श्रीरामदूत
सततं हनुमन्नमस्ते ॥ १४ ॥ हे भक्तवत्सल विभो भग
वन् दयालो पुत्रान्यशांसि खलु देहि धनानि देहि । जा
यासुभाग्यकगवादिसुखानि देहि श्रीरामदूत सततं
हनुमन्नमस्ते ॥ १५ ॥ न्यूनातिरिक्तभवदोषचयं
क्षमस्व पूजां गृहाण सकलां स्तुतिपाठयुक्ताम् । देव
प्रसीद भगवन् हनुमन् कृपालो श्रीरामदूत सततं हनु
मन्नमस्ते ॥ १६ ॥ वाक्पूजनं त्वयि समर्पितमेव भक्त्या
दोषान्विहाय सकलान् खलु तत्रसंस्थान् । सम्य

ग्गृहाण सुगुणानिव राजहंसः श्रीरामदूतसततं हर सङ्कटं मे॥ १७॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमत्स्तोत्रं नाम विंशं प्रकरणम्॥२०॥ श्लोकाः १२१३ ॥ अथ हनुमदुपनिषद्॥ आथर्वणवेदे त्रिपंचाशत्तमम् ॥ ॐ सनकादियोगीन्द्रा अन्ये च ऋषयस्तथा। प्रह्लादाद्या विष्णुभक्ता हनुमन्तमिदं जगुः ॥ १ ॥ वायुपुत्र महा बाहो किं तत्त्वं ब्रह्मवादिनाम् । पुराणेष्वष्टादशसु

स्मृतिष्वष्टादशस्वपि ॥२॥ चतुर्वेदेषु शास्त्रेषु विद्या स्वाध्यात्मिकेषु च । सर्वेषु विबुधाद्येषु विघ्नसूर्येषु

शक्तिषु ॥३ ॥ एतेषु मध्ये किं तत्त्वं कथयस्व महा बल । हनुमानुवा च ॥ भो भो योगीन्द्रा ऋषयो वि ष्णुभक्तास्तथैव च ॥४॥ शृणुध्वं मामकीं वाचं भव बन्धविनाशिनीम् । एतेषु चैव सर्वेषु तत्त्वं च ब्रह्मता रकम् ॥ ५ ॥ राम एव परं ब्रह्म राम एव परं तपः । राम एव परं तत्त्वं श्रीरामो ब्रह्मतारकम् ॥६॥ वायु पुत्रेणोक्ता योगीन्द्रा ऋषयो विष्णुभक्ताः पुनः पप्र च्छुर्हनुमन्तं रामस्याङ्गानि तानि नो ब्रूहीति हनुमान् स होवाच॥ वायुपुत्रो विघ्नशक्तिदुर्गाक्षेत्रपालसूर्यरुद्र नारायणनारसिंहवासुदेववाराहमन्त्राननन्यान् कां

श्चितसर्वान्मंत्रान् श्रीसीतालक्ष्मणहनुमद्भरतशत्रुघ्न
विभीषणसुग्रीवाङ्गदजाम्बवत्प्रणवमन्त्रारामस्याङ्गा
भिजनितास्तान्विना रामो विघ्नकरो भवति ॥ पुन
र्वायुपुत्रेणोक्तास्ते पुनर्हनुमन्तं पप्रच्छुरांजनेय महा
बल विप्राणां गृहस्थानां प्रणवाधिकारःकथं स्यादिति
पुनरुवाच हनुमान् ॥ अयोध्यानगरे रम्ये समासीनो
रामो मया पृष्टः सीतापते योगीन्द्रमानसहंस विप्र
गृहस्थानां प्रणवाधिकारःकथं स्यादिति सहोवाच
रामो येषां मे षडक्षराधिकारा वर्तन्ते तेषां प्रणवा

धिकारः स्यान्नान्येषां प्रणवस्य केवलमकारोकारम

करार्द्धमात्रासहितस्य साह्येन यो राममंत्रं जपति त
स्याभयकरोऽहंस्याम् तस्मात्प्रणवस्याकारस्य चोका
रस्य च मकारस्य चार्द्धमात्रासहितस्य ऋषिच्छंदो
देवतातत्त्ववर्णावस्थानस्वरवेदाग्नीनुच्चार्य्य न्यासं
कृत्वा प्रणवं मन्मंत्राद्द्विगुणं जप्त्वा पश्चाद्राममंत्रमाद्य
तः प्रणवं यो जपेत्स रामो भवेदिति रामेणोक्तं तस्मा
द्रामाङ्गे प्रणवः कथित इति वायुपुत्रेणोक्ताः पुनर्हनुम
न्तंपप्रच्छुः । रामभक्तविभीषणकृतां रामपरिचर्यां
श्रोतुमिच्छामः।सहोवाच हनुमान् । विभीषणोक्त
रामचर्यायां सप्तसहस्राणि संस्कृतवाक्यानि सप्तसह

स्राणिगद्यानि पञ्चशतान्यार्या अष्टौ सहस्राणि श्लोकाश्चतुर्विंशतिसहस्राणि पद्यानि दशसहस्राणि दण्डका इत्येवमनुक्रमं ज्ञात्वा कृतकृतत्यो भवेदिति ॥ १ ॥ इति श्रीहरिकृष्ण० बृ० ध० उपासना स्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमदुपानिषन्निरूपणं नामैकाविंशं प्रकरणम् ॥ २१ ॥ अथपंचरत्नस्तोत्रम् ॥ शंशंशंसिद्धिनाथं प्रणमाति चरणं वायुपुत्रं च रौद्रं वंवंवंविश्वरूपं हहहहहासितं गर्जितं मेघछत्रम् ।

तंतंत्रैलोक्यनाथं तपतिदिनकरं तं त्रिनेत्रस्वरूपं कंकंकंदर्पवश्यं कमलमनहरं शाकिनीकालरू

पम्॥१॥ रंरंरंरामदूतंरणगजदमितं रावणच्छेददक्षं बंबंबंबालरूपं नतगिरिचरणं कंपितं सूर्यबिंबम् । मंमंमंमंत्रसिद्धिंकापिकुलतिलकं मर्दनं शाकिनीनां हुंहुंहुंकारबीजं हनतिहनुमतं हन्यते शत्रुसैन्यम्॥२॥ दंदंदंदीर्घरूपं धरकराशिखरं पातितं मेघनादं ऊंऊं उच्चाटितं वै सकलभुवतलं योगिनीवृन्दरूपम् । क्षक्षंक्षंक्षिप्रवेगं क्रमाति च जलधिं ज्वालितं रक्षदुर्गं क्षेंक्षेंक्षें क्षेमतत्वं दनुरुहकुलकं मुच्यते बिम्बकारम् ॥ ३ ॥ कंकंकंकालदुष्टं जलनिधितरणं राक्षसानां विनाशे दक्षंश्रेष्ठं कवीनां त्रिभुवनचरतां प्राणिनां प्राणरूपम्।

ह्रांह्रांह्रांह्रासतत्त्वं त्रिभुवनरचितं दैवतं सर्वभूते देवानां च त्रयाणां फणिभुवनधरं व्यापकं वायुरूपम् ॥ ४ ॥ त्वंत्वंत्वंवेदतत्त्वं बहुऋचयजुषां सामचाथर्वरूपं कंकंकंकंदने त्वं ननु कमलतले राक्षसान् रौद्ररूपान् । खंखंखंखड्गहस्तं झटिति भुवतले त्रोटितं नागपाशं ॐ ॐ ॐकाररूपं त्रिभुवनपठितं वेदमन्त्राधिमन्त्रम् ॥ ५ ॥ संग्रामे शत्रुमध्ये जलनिधितरणे व्याघ्रसिंहे च सर्पे राजद्वारे च मार्गे गिरिगुहविवरे चोषरे कन्दरे वा । भूतप्रेतादियुक्ते ग्रहगणविषये शाकिनीडाकिनीनां देशे विस्फोटकानां ज्वर

वमनाशिरःपीडने नाशकस्त्वम् ॥ ६ ॥ इतिश्रीहरिकृष्णवि० बृ०ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमत्पञ्चरत्नस्तोत्रनिरूपणं नाम द्वाविंशं प्रकरणम् ॥ २२ ॥ श्लोकाः १२१९ ॥ अथांजनेयास्त्रम् ॥ सुदर्शनसंहितायाम्–अधुना गिरिजानन्द आञ्जनेयास्त्रमुत्तमम् । समन्त्रं सप्रयोगं च वद मे परमेश्वर ॥ १ ॥ ईश्वर उवाच ॥ ब्रह्मास्त्रं स्तंभकाधारि महाबलपराक्रमम् । मन्त्रोद्धारमहं वक्ष्ये शृणु त्वं परमेश्वरि ॥ २ ॥ आदौ प्रणवमुच्चार्य मायामन्मथवाग्भवम् । शक्तिवाराहबीजं च वायुबीजमनन्त

हनु. १७७

रम्॥ ३ ॥ विषयं द्वितयं पश्चाद्वायुबीजमनन्तरम्। ग्रसयुग्मं पुनर्वायुबीजंचोच्चार्य पार्वति ॥ ४॥ स्फुरयुग्मं वायुबीजं प्रस्फुरद्वितयं पुनः । वायुबीजं ततोच्चार्य हुंफट्स्वाहासमन्वितम ॥५ ॥ आंजनेयास्त्रमनघे पञ्चपञ्चदशाक्षरम्। कालरुद्रो ऋषिः प्रोक्तो गायत्रीछंद उच्यते ॥ ६ ॥ देवता विश्वरूपश्रीवायुपुत्रः कुलेश्वरि। हुंबीजं कीलकं ग्लौं च ह्रींकारं शक्तिमेव च ॥ ७ ॥ प्रयोगं सर्वकार्येषु चास्त्रेणानेन पार्वति। विद्वेषोच्चाटनेष्वेव मारणेषु प्रशस्यते ॥ ८ ॥

अस्त्रं

अस्य श्रीहनुमदांजनेयास्त्रविद्यामन्त्रस्य कालरुद्र

ऋषिः गायत्रीछंदः विश्वरूपश्रीवायुपुत्रो देवता। हूंबीजम्। ग्लौंकीलकम्। ह्रींशक्तिः। मम शत्रुनिग्रहार्थे हनुमन्नस्त्रजपे विनियोगः। मन्त्रप्रकाशः—ॐ ह्रीं क्लींऐंसौंग्लौंयंशोषय २ यं ग्रस २ यं विदारय २ यं भस्मीकुरु २ यं स्फुर २ यं प्रस्फुर २ यं सौंग्लौंहुंफट्स्वाहा। नामद्वयं समुच्चार्य मन्त्रादौ कुलसुन्दरि। प्रयोगेषु तथान्येषु सुप्रशस्तो ह्ययं मनुः ॥ ९ ॥ आदौ विद्वेषणं वक्ष्ये मन्त्रेणानेन पार्वति। काकोलूकदलग्रन्थी पवित्रीकृतबुद्धिमान् ॥१० ॥ तर्पयेच्छतवारं तु त्रिदिनाद्द्वेषमाप्नुयात्। ईक्ष्यकर्मामिदं म

मन्त्रांते त्रिशतं जपेत् ॥ ११ ॥ वसिष्ठारुन्धतीभ्यां
च भवेद्विद्वेषणं प्रिये । महद्विद्वेषणं भूत्वा कुरु
शब्दं विना प्रिये ॥ १२ ॥ मन्त्रं त्रिशतमुच्चार्य
नित्यं मे कलहप्रिये । ग्राहस्थाने ग्रामपदे उच्चार्याष्ट
शतं जपेत् ॥ १३ ॥ ग्रामान्योन्यं भवेद्वैरमिष्टलाभो
भवेत्प्रिये । देशशब्द समुच्चार्य द्विसहस्रं जपेन्मनुम्
॥१४॥ देशो नाशं समायाति अन्योन्यं क्लेशमेवच ।
रणशब्दं समुच्चार्य जपेदष्टोत्तरं शतम् ॥ १५ ॥
अस्त्रं अग्नौ नता तदा वायुदिनान्ते कलहो भवेत् । उच्चाट
नप्रयोगं च वक्ष्येऽहं तव सुव्रते ॥ १६ ॥ उच्चाटन

पदांतं च अस्त्रमष्टोत्तरं शतम् । तर्पयेद्भानुवारे यो
निशायां लवणांबुना ॥ १७ ॥ त्रिदिनादिकमन्त्रांते
उच्चाटनमथो भवेत् । भौमे रात्रौ तथा नग्नो हनुमन्मू
लमृत्तिकाम् ॥ १८ ॥ नग्नेन संग्रहीत्वा तु स्पृष्ट्वा चा
ष्टोत्तरं जपेत् । समांशं च प्रेतभस्म शल्यचूर्णं समां
शकम् ॥ १९ ॥ यस्य मूर्ध्नि क्षिपेत्सद्यः काकवद्भ्रमते
महीम् । विप्रचाण्डालयोः शल्यं चिताभस्म तथैव
च ॥ २० ॥ हनुमन्मूलमृद्ग्राह्या बध्वा प्रेतपटेन तु ।
गृहे वा ग्राममध्ये वा पत्तने रणमध्यमे ॥ २१ ॥
निक्षिपेच्छत्रुगर्तेषु सद्यश्चोच्चाटनं भवेत् । तडागे स्था

हनु. पयित्वा तु जलदारिद्र्यमाप्नुयात् ॥ २२ ॥ मारणं
१७९ संप्रवक्ष्यामि तवाहं शृणु सुव्रते । नरास्थिलेखनीं
कृत्वा चिताङ्गारं च कज्जलम् ॥ २३ ॥ प्रेतवस्त्रे लि
खेदस्त्रं गर्त्तं कृत्वा समुत्तमम् । श्मशाने निखनेत्सद्यः
सहस्राद्रिपुमारणे ॥ २४ ॥ न कुर्याद्द्विप्रजातिभ्यो
मारणं मुक्तिमिच्छता । देवानां ब्राह्मणानां च गवां
चैव सुरेश्वरि ॥ २५ ॥ उपद्रवं न कुर्वीत द्वेषबुद्ध्या
कदाचन । प्रयोक्तव्यं तथान्येषां न दोषो मुनिरब्र
अस्त्रं. वीत् ॥ २६ ॥ इति श्रीहरि० बृ० ध० उपासनास्त
बके हनुमदुपासनाध्याये आंजनेयास्त्रनिरूपणं नाम

त्रयोविंशं प्रकरणम् ॥ २३ ॥ श्लो० १२४५॥ अथ
हनुमदघोरास्त्रम् ॥ अथर्वणरहस्ये- अस्य श्रीअनं
तघोरप्रलयज्वालाग्निरौद्र-वीरहनुमदसाध्य-साधना
घोरास्त्रमहामन्त्रस्य ईश्वर ऋषिः। अनुष्टुप्छंदः श्री
रामलक्ष्मणौ देवता। नानाछन्दांसि। मारुतात्मजेति
बीजम् अञ्जनीसूनुरिति शक्तिर्वायुपुत्र इति कीलकं
श्रीहनुमत्प्रसादासिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः । ॐनमो
भगवते दावानलकालाग्निरुद्र हनुमंस्तेजोवितानधव
लीकृतजगत्त्रितयवज्रदेहवज्रकायवज्रांगवज्रनखवज्र
मुखवज्रबाहुवज्ररोमवज्रनेत्रवज्रदंतवज्रकरकमलभा

स्कराय भीमकरापिङ्गलाक्षोद्यतप्रलयकालरौद्रवीरभ
द्रावतारशरभशाल्वभैरवदोर्दण्डलङ्कापुरीदहन उद
धिलंघन दशग्रीवशिरःकृतान्त सीताश्वासन ईश्वर
पुत्रवायुसुत अञ्जनीगर्भसंभूत उदयभास्करबिंबान
लग्रासक देवदानवऋषिमुनिवरदायक पाशुपतास्त्र
ब्रह्मास्त्र-वैष्णवास्त्र-नारायणास्त्र-कालशक्तिकालदण्ड
कालपाशाघोरास्त्रनिवारणाय नारायणास्त्रमृडाय स
र्वशक्तिमयात्मकाय परविद्यानिवारणाय अग्निदीप्ता
य अथर्वणवेदसिद्धिस्थिरकाल निराहार वायुवेगम
नोवेगश्रीरामतारकपरब्रह्मविश्वरूपनिरञ्जन लक्ष्मण

प्राणप्रतिष्ठानन्दकर जलस्थलाग्निमर्ममनो भेदि २
सर्वशत्रूञ्छेदि २ मम वैरिणः खादय२ मां संजीवय२
पर्वतोत्पाटनाय सुग्रीवसाधारण-निष्कलङ्कितकु
मारब्रह्मचारिन् दिगम्बरसर्वपापग्रहकुमारग्रहसर्वग्र
हाञ्छेदय २ भेदय २ भिन्धि २ खादय२ कंटकांस्ता
डय २ मारय २ शोषय २ ज्वालय २ हयदेवदैत्यान्त्रा
शय २ अतिशोषय २ सर्वत्र मां रक्षय २ शाकिनीडा
किनीर्विध्वंसय २ हनुमन्ताय मम रक्ष२ ॐ ह्रांह्रींफट्
स्वाहा॥ १॥ ॐनमोभगवते श्रीप्रतापहनुमंताय महा
वीराय सर्वदुःखविनाशनाय ग्रहमण्डलभूतमण्डल

हनु. १८१

ण्डलप्रेतमण्डलपिशाचमण्डलोच्चाटनाय अन्तरभ
वाब्दिकज्वरमाहेश्वरज्वरवैष्णवज्वरब्रह्मज्वरविषम
ज्वरशीतज्वरवातज्वरऐकाहिक-द्व्याहिकत्र्याहिक
चातुर्थिकार्द्धमासिकमासिकषाण्मासिकसां वत्सरि
कवातपित्तश्लेष्मसान्निपातिकान्तर्गतापस्मारि कभ्र
मिकज्वराञ्छेदय२भेदय२ह्रींफट्स्वाहा।२। ॐनमो
भगवते चिन्तामणिहनुमते अंगशूलाक्षिशूलशिरः
शूलो-दरशूलकर्ण-शूलहस्तशूलगुदशूल-कटिशूलजं
घाशूलपादशूल--पित्तशूलवातशूलादि--सर्वरोगाच्छू
लान्निर्मूलय २ दानवदैत्यकामिनिवितालब्रह्मराक्षस

अघो.

कालानलनागपाशानन्तवासुकितक्षककर्कोटकशङ्ख
कुलिकपद्ममहापद्मकुमुदज्वलस्थरोग-पाश-महाना
गिनीकालपाशविषं निर्विषं कुरु २ स्वाहा ॥३॥ ॐ
पातालगरुडहनुमन्तभैरवाय नमो गजसिंहेन्द्रारि
पाशबन्धं छेदय २ प्रलयमारुतकालाग्निहनुमते शृं
खलाबन्धं मोक्षय २ सर्वबालग्रहं छेदय २ सर्व
कार्याणि साधय२मारणमोहनघार्णं मर्दय२मारय२
वानराय मम प्रसन्न श्रीरामरक्षासिंहभैरवस्वरूप
ॐ द्रांद्रींक्षौंभैंग्रांश्रींक्लांक्लींक्रांक्रींहांहींहूंहैंहौं खख ४
जय ४ खेंखेंहुंफट्स्वाहा ॥ ४ ॥ ॐ नमो भगवते

कालाग्निरुद्रहनुमते भ्रामय २ वद २ कुरु २ जय २
हस २ दुष्टग्रहं प्रज्वलय २ मर्दय२त्रासय २ शमय २
अक्षोभत्रिशूलडमरुकालमृत्युपाशकपालखट्वांगध
राय अभयशाश्वताय आवर्त्ताय आद्यन्तरभूषणाय
परमन्त्रपरयन्त्रपरतन्त्रशतसहस्रकोटिपुञ्जं भेदय २
अग्निं बन्धय २ सर्वग्रहं बन्धय २ सर्वविषं बन्धय २
अनन्ताग्निदष्टनागानां द्वादशकुलवृश्चिकानामेका
दशकुलभूतान् हन २ वज्रत उत्तुङ्गानुच्चाटय २
मारण-मोहन-वशीकरणस्तंभनजृंभणाकर्षणोच्चाटन
मीलनविद्वेषणयुद्धतर्कान्मम वैरिणां बन्धय २ ॐ

नमो भगवते अंकुमारिपादत्रिहारबाणोग्रमूर्त्तये ग्रा
मवासिनेऽतिपूर्वशक्ताय सर्वायुधानि अस्य क्षयाय
धारय२लंलंलंघ्रां घ्रौंनिःस्वाहा ॥५॥ॐनमो भगवते
भद्रजातिनीलकण्ठहनुमते ॐ ठुंठुंठुं ठंठंठं लंलंलं
देवदत्तादिगंबरअष्टमहाभैरवअष्टाङ्गधरायनवनाटक
भैरवनवाङ्गधराय अष्टमहाशक्तिअष्टाङ्गधराय नव
ब्रह्ममयाय दशविष्णुरूपाय एकादशरुद्रावताराय
द्वादशार्कतेजाय त्रयोदशसोममुखाय वीरहनुमन्त
स्तम्भनमोहनवशीकरणात्रिवश्याय नमः । राजमु
खबन्धनाय बलीमुखबन्धनमकरमुखबंधनशत्रुमुख

हनु. १८३

जिह्वाव्याघ्रसर्पवृश्चिकअग्निज्वालाविषनिगडान् सर्व
जनवैरिमुखबन्धन व्याघ्रमुखबन्धन वायुवीरहनु
मन्त ईश्वरावतार वायुनन्दन अंजनीसुत बन्धुबन्धु
सत्यबन्धु अंहांहींहुं अस्य ह्रींह्रांत्रींयांभ्रेंभ्रेंभ्रांभ्रांह्
टहटखटखटसर्वखटविश्वखट–शत्रुखटवश्यखटसर्व
जनादृश्यखट । लंलांश्रींह्लींह्लींहंशत्रुमनःस्तम्भय २
भेदय २ मे विजय २ यंह्रींवंहींहींहींहींसर्वजनसार
हींहींखटविश्वखटशत्रुखटसर्वविषमंत्रार्थसिद्धिं कुरु
कुरु स्वाहा ॥ ६ ॥ रामचन्द्रं महादेवं वीरभद्रस्तवं
कृतम् । ईप्सितार्थं लभेत्सद्यस्त्रिसंध्यं यः पठे

अघो.

न्नरः ॥ ७ ॥ हनुमन्तप्रसादेन सर्वत्र विजयी भवेत् ।
लक्षमावर्त्तयेद्यस्तु प्रत्यक्षो जायते ध्रुवम् ॥ ८ ॥
इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपासनास्त
बके हनुमदुपासनाध्याये हनुमदघोरास्त्रनिरूपणं
नाम चतुर्विंशं प्रकरणम् ॥ २४ ॥ अथ हनु
मल्लक्षप्रदक्षिणाविधानम् ॥ युधिष्ठिर उवाच ॥
भगवन् ज्ञानिनां श्रेष्ठ सर्वविद्याविशारद । किंचिद्वि
ज्ञप्तुमिच्छामि वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥ १ ॥ अज्ञाना
दथवा ज्ञानात्प्रमादाद्वा कृतानि हि । पापानि सुबहू
न्यत्र विलयं यान्ति तद्वद ॥ २ ॥ व्यास उवाच ॥

लक्षप्रदक्षिणाः कार्या गोऽग्निद्विजहनूमताम्। पृच्छते
नारदायेति प्राह ब्रह्मा शृणुष्व तत् ॥ ३ ॥ नारद
उवाच ॥ य च पापरता नित्यं धर्माधर्मविवर्जिताः।
व्रतहीना दुराचारा ज्ञानहीनाश्च जन्तवः ॥ ४ ॥ तेषां
पापविनाशार्थं प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥ ब्रह्मोवाच ॥
किं वर्णयामि साधूनां माहात्म्यं च भवादृशाम्
॥५॥ साधु साधु च विप्रेन्द्र वच्मि ते व्रतमुत्तमम् ।
ब्रह्महत्यादिपापेषु सङ्कलीकरणेषु च ॥६॥ जातिभ्रंश
करे वापि अभक्ष्यभक्षणे तथा। विष्णुना निर्मितं पूर्वं
व्रतं लक्षप्रदक्षिणम् ॥ ७ ॥ सर्वेषामपि पापानां

नाशकं परमं शुभम् । आषाढे शुक्लपक्षे तु एकाद
श्यां विशेषतः ॥ ८ ॥ द्वादश्यां पौर्णमास्यां वा प्रा
रभेद्व्रतमुत्तमम् । देशकालौ तु संकीर्त्य नत्वा गुरु
विनायकौ ॥ ९ ॥ लक्षप्रदक्षिणाः कार्यास्त्रीनग्नींश्च
शुचिव्रत। जितेन्द्रियो जितप्राणो मुखेन मनुमुच्च
रेत् ॥ १० ॥ नमस्ते गार्हपत्याय नमस्ते दक्षिणा
ग्नये । नम आहवनीयाय महावेद्यै नमो नमः॥११॥
गवां प्रदक्षिणाः कार्या लक्षसंख्या यथाविधि । पूर्वं
पूज्य च गामेकां दत्त्वा नैवेद्यमुत्तमम् ॥ १२ ॥
पश्चात्प्रदक्षिणाः कार्या नत्वा तां च पुनः पुनः। गवा

हनु. मङ्गेषु तिष्ठन्ति भुवनानि चतुर्दश ॥ १३ ॥ यस्मा
१८९ त्तस्माच्छिवं मे स्यादिह लोके परत्र च । एवं प्रद
क्षिणाः कृत्वा सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ १४ ॥ कर्म
निष्ठं शुचिं विप्रं पूजयेद्विधिवद्बुधः ॥ ततः प्रदक्षिणाः
कार्या यावल्लक्षं भवेद्व्रती ॥१५ ॥ भूमिदेव नमस्तु
भ्यं नमस्ते ब्रह्मरूपिणे । पूजितो देवदैत्यैस्त्वमतः
शान्तिं प्रयच्छ मे ॥ १६ ॥ एवं हनुमते कार्या भूत
प्रेतविनाशिने । षोडशैरुपचारैश्च पूजयेद्वायुनन्दन
म् ॥ १७ ॥ ततः प्रदक्षिणाः कुर्यादात्मकार्यार्थसि
लक्षप्र द्धये ॥ १८॥ मनोजवं मारुततुल्यवेगं जितेन्द्रियं

बुद्धिमतां वरिष्ठम् । वातात्मजं वानरयूथमुख्यं श्री
रामदूतं शरणं प्रपद्ये ॥ १९ ॥ एवं प्रदक्षिणावर्त्तं
कुर्याद्देवं प्रयत्नतः । भूतप्रेतपिशाचाद्या विनश्यंतिन
संशयः ॥२०॥आदित्यादिग्रहाःसर्वे शान्तिं यान्ति
शिवाज्ञया । उद्यापनं च सर्वासां कुर्यात्पूर्णफलात
ये ॥ २१ ॥उद्यापनविधानादौ पुण्याहं वाचयेत्ततः।
आचार्यं वरायित्वा च प्रतिमाः स्वर्णसंभवाः ॥२२ ॥
अव्रणं कलशं पूर्णं स्थापयेन्मण्डले शुभे । विरच्यलि
ङ्गतो भद्रं पूजयेद्देवमञ्जसा॥२३॥पायसं जुहुयात्तत्र
तत्तन्मन्त्रैर्विचक्षणः । अष्टोत्तरसहस्रं तु प्रायश्चित्तं

चरेच्छुभम् ॥ २४ ॥ मण्डलं दक्षिणायुक्तमाचार्याय निवेदयेत् । ब्राह्मणान्भोजयेच्छक्त्या वित्तशाठ्यविवर्जितः॥२५॥ये कुर्वन्ति व्रतमिदं पापमुक्ता भवन्ति ते। भुक्त्वा यथेप्सितान्भोगानन्ते सायुज्यमाप्नुयुः ॥ २६ ॥ अथ प्रयोगः ॥ देशकालौ स्मृत्वा मम भूतप्रेतपिशाचादिबाधापरिहारद्वारा आदित्यादिनवग्रहशान्तिद्वारा वा श्रीमन्महारुद्रहनुमत्प्रीत्यर्थममुकसंख्या प्रदक्षिणां करिष्ये इति संकल्प्य षोडशोपचारैर्हनुमन्तं पूजयित्वा प्रदक्षिणाः कार्याः॥ तत्र मन्त्रः—मनोजवं मारुततुल्यवेगं जितेन्द्रियं बुद्धि

मतां वरिष्ठम् । वातात्मजं वानरयूथमुख्यं श्रीरामदूतं शरणं प्रपद्ये ॥ १ ॥ इति मन्त्रं पठन् प्रदक्षिणाः प्रतिदिनं नियमानुसारं कृत्वा उत्तरपूजां कृत्वा प्रार्थयेत् ॥ अन्यथा शरणं नास्ति त्वमेव शरणं मम। तस्मात्कारुण्यभावेन रक्ष मां परमेश्वर ॥ १ ॥ मन्त्रहीनं क्रियाहीनं भक्तिहीनं सुरेश्वर। यत्पूजितं मया देव परिपूर्णं तदस्तु मे ॥ २ ॥ इति क्षमाप्य अनेनामुकसंख्याप्रदक्षिणाख्येन कर्मणा श्रीहनुमद्देवता प्रीयताम् ॥ इतिश्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये लक्षप्रदक्षिणावि

धानानिरूपणं नाम पञ्चविंशं प्रकरणम् ॥ २५ ॥ श्लोकाः १२७९ ॥ अथहनुमद्व्रतपूजापद्धतिः ॥ तत्रादौ हनुमद्व्रतंकर्त्तुमारभमाण आचारानुसारेण विशिष्टाचारपरम्पराप्राप्तां यथाशक्तिद्रव्यैः पम्पापूजां करिष्ये इति संकल्प्य मार्गशीर्षमासे शुक्लत्रयोदश्यां व्रतंकरिष्यमाणः द्वादश्यामेव नियतो ब्रह्मचारी जितेन्द्रियः सम्यग्रात्रिं यापयित्वा ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय कर्तव्यं सर्वमालोकयति। शौनकाद्या ऊचुः ॥ हनुमद्व्रतसंकल्पं कर्त्तुकामोऽब्रवीज्जनः। कस्मिन्देशे व्रतं सम्य क्कर्त्तव्यं वद सूतज॥ १॥ किं च व्रतं पूर्वतरैःकुत्रा

चरितमद्भुतम्। सन्ति स्थलानि बहुधा गोष्ठवृन्दावनादयः ॥ २ ॥ वापीकूपतडागाद्याः कुल्याः कृत्रिमविस्तृताः। नद्यो नदाः सागराद्याः पर्वताः सरितो द्रुमाः॥ ३॥ विचार्य बहुधा तच्च वद नो वदतांवर। सूत उवाच ॥ साधु पृष्टं महाभागाः सम्यगेवोच्यते मया ॥४ ॥ बहवः सन्ति देशाश्च पुण्याः पुण्यविवर्धनाः। तथापि वक्ष्ये यद्धृद्यं तच्छृण्वन्तु मुनीश्वराः ॥ ५ ॥ पूर्वं हनुमतः पूजा कृता पम्पासरित्तटे । तस्मात् पम्पासरित्तीरे हनुमद्व्रतमुत्तमम् ॥ ६ ॥ नानादेशेषु कर्तव्या पम्पापूजा प्रयत्नतः। ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय शौ

चादिभिरतन्द्रितः ॥७॥ नित्यकर्मसमाप्याशु योग क्षेमं समाविशेत् । ततश्च पंचभिर्वाद्यैरुपेतो बन्धुभि र्वृतः ॥ ८ ॥ तत्रत्यां च नदीं कांचिद्गत्वा स्नात्वा च वाग्यतः। अघमर्षणमंत्रैश्च शुचिः प्रयतमानसः॥९॥ सन्ध्यावन्दनपूर्वं च नित्यकर्म समाप्य च । पितॄन् संतर्प्य यत्नेन ललाटे तिलकोज्ज्वलः ॥ १० ॥ षोड शाप्युपचारांश्च पम्पायाः सर्वतो व्रती ॥ ११ ॥अथ पूजा ॥ हेमकूटगिरिप्रांतजनानां गिरिसानुगाम् । पम्पामावाहयाम्यस्यां नद्यां हृद्यां प्रयत्नतः ॥ १ ॥ आवाहनम् ॥ तरङ्गशत कल्लोलैरिङ्गत्तामरसोज्ज्वले।

पम्पानदि नमस्तुभ्यं गृहाणासनमुत्तमम् ॥ २ ॥ आसनम् ॥ हृद्यं सुगन्धसंपन्नं शुद्धं शुद्धांबुसत्कृतम्। पाद्यं गृहाण पम्पाख्ये महानदि नमोऽस्तु ते ॥ ३ ॥ पाद्यम् ॥ भागीरथि नमस्तुभ्यं सलिलेन सुशोभने । अनर्घ्यमर्घ्यमनघे गृह्यतामिदमुत्तमम्।४।अर्घ्यम् ॥ पम्पानदि महापुण्ये संपादितसुशोभने । गोदावरि जलेनाद्य गृहाणाचमनीयकम् ॥ ५ ॥ आचम नीयम् ॥ दुग्धाज्येक्षुरसैः पुण्यैर्दध्ना च मधुना तथा। पंचामृतैः स्नापयिष्ये पम्पानदि नमोऽस्तु ते ॥६॥ पंचामृतस्नानम्॥शुद्धनीलैः शुद्धजलैर्नारिकेलांबुभि

स्तथा । पुण्यैः कृष्णानदीतोयैः सिंचामि त्वां सरि
द्वरे॥ शुद्धोदकस्नानम् ॥ ७ ॥ महामूल्यंचकार्पासं
दिव्यवस्त्रमनुत्तमम् । पम्पानादिमहापुण्ये पंपाशोभा
तिशोभने ॥ ८ ॥ वस्त्रम् ॥ श्रौतस्मार्तादिसत्कर्मफ
लदं पावनं शुभम् । यज्ञोपवीतमधुना कल्पये सरिदु
त्तमे॥९॥यज्ञोपवीतम्॥ कर्पूरगुटिकामिश्रं कस्तूर्या
च विमर्दितम् । यत्नेन कल्पितं गन्ध लेपयेऽङ्गं सरि
द्वरे ॥१०॥ गन्धम् ॥ लक्षणोक्तान्हारिद्राक्तानक्षतां
श्चोत्तमाञ्छुभान् । पम्पानादि गृहाणेमाञ्छुभशोभा
तिवृद्धये ॥११॥ अक्षतान् ॥ अतसीकुसुमोपेतं पङ्के

रुहदलोज्ज्वलम् । कुंकुमं शङ्करजटासंभूते सरिदर्प
ये ॥ १२ ॥ कुंकुमम् ॥ कज्जलं त्रिजगद्वन्द्ये महापु
ण्यतरङ्गिणि । नेत्रयोः पादमनघं गृह्यतां सरितां वरे
॥ १३ ॥ नेत्रांजनम् ॥ शतपत्रैश्च कल्हारैः कुमुदैर्बकु
लैरपि । मल्लिकाजातिपुन्नागैः केवलैश्चापि चंपकैः
॥ १४ ॥ तुलसीदामभिश्चापि तथा बिल्वदलैरपि ।
पूजयामि महापुण्ये पम्पानादि नमोऽस्तु ते ॥१५ ॥
पुष्पाणि ॥ अथांगपूजा ॥ गोदावर्य्यै नमः पादौ पूज
यामि । कृष्णायै० गुल्फौ० ।पापहारिण्यैनमः जंघे ।
सुभ्रुवेन० जानुनी । उरुतरंगिण्यै० ऊरू । तडिदु

ज्वलजवायै० कटिम्०। अंबुशोभिन्यै० नितंबं०।
अणुमध्यायै० मध्यं०। सुस्तनायै० स्तनौ०। कंबु
कंठायै० कंठं०। ललितबाहुतरंगायै० बाहू०। दीर्घ
वेण्यै० वेणीं०। सुवक्रायै० वक्रं०। दुर्वारवारिपूरा
यै० शिरः०। सहस्रमुखायै० सर्वांगं पूजयामि॥१६॥
सदशाङ्गं शुभं दिव्यं सगुग्गुलमनुत्तमम्। साज्यं
परिमलोद्भूतं धूपं स्वीकुरु पावने॥१७॥ धूपं०॥ सा
ज्यमग्निप्रकाशोद्यत्कोटिसूर्यसमद्युतिम्। पश्य दीपं
प्रसन्नाङ्गे पम्पानदि नमोऽस्तु ते॥ १८॥ दीपं०॥
शाल्यन्नं स्वर्णपात्रस्थं शाकापूपसमन्वितम्। साज्यं

दधिपायसं च नैवेद्यं प्रतिगृह्यताम्॥१९॥ नैवेद्यम्॥
पूगैः सुशोभनैश्चापि नागवल्लीदलैर्युतम्। तांबूलं
गृह्यतां देवि पम्पानदि नमोऽस्तु ते॥२०॥ तांबूलं०।
व्रतपूर्तिमहाकीर्तिदिव्यस्फूर्तिप्रकीर्तिदम्। कर्तुका
मो व्रतमिदं सौवर्णं पुष्पमर्पये॥ २१॥ सुवर्णपुष्पं०॥
प्रदक्षिणत्रयं देवि प्रयत्नेन प्रकल्पितम्। पश्याद्य
पावने देवि पम्पानदि नमोऽस्तुते॥२२॥ प्रदक्षिणां०॥
नमस्ते नमस्ते विशालोज्ज्वलाङ्गे नमस्ते नमस्ते
लसत्सत्तरंगे। नमस्ते नमस्ते गिरिप्रांतरंगे नमस्ते
नमस्ते कलद्धार्हिरङ्गे॥२३॥ नमस्कारं०। अपराध

शतं देवि मत्कृतं च दिने दिने । क्षम्यतां पावने देवि पम्पानदि नमोऽस्तु ते ॥ २४ ॥ क्षमापनम् ॥ पम्पानदि महापुण्यतराङ्गिणि नमोऽस्तु ते । त्वत्तीरे हनुमत्पूजा कृता रामेण धीमता ॥ २५ ॥ मनोरथफलावाप्तिस्तस्याभीष्टं न संशयः । सुग्रीवेण च तीरेस्मिन्कपिवर्यपतेर्व्रतम् ॥ २६ ॥ सत्कृतं च मनो वाञ्छा सद्यस्तस्य बभूव सा । अतस्त्वत्तीरपुलिने कृते हनुमतो व्रते ॥ २७ ॥ श्रेयांसि मम सर्वाणि न विघ्नानि भवन्त्विह । इति संप्रार्थ्य पम्पाख्यां नदीं शुभतरङ्गिणीम् ॥ २८ ॥ कलशोदकपाणिश्च गच्छेत्

स्वगृहमादरात् ॥ २९॥ इति पम्पापूजा समाप्ता ॥ अथ श्रीहनुमत्पूजा॥ पूर्वोच्चारितैवं गुणेति देशकालौ स्मृत्वा मया आचरितस्य व्रतस्य आचीर्यमाणस्य च व्रतस्य सम्पूर्णफलावाप्त्यर्थं भार्यया सह हनूमत्पूजां करिष्ये। तदङ्गत्वेन प्रणवपूर्वकं गणेशपूजनं कृत्वा भूशुद्धिं भूतशुद्धिं कृत्वा कलशाराधनं कृत्वा पीठपूजां कुर्यात्। पीठस्य अधोभागे । अतलायनमः । वितलायनमः । सुतलाय नमः । रसातलाय नमः । तलातलाय नमः । महातलाय नमः । सप्तपातालाय नमः । तत्र अगाधस

वेतोशब्दात्मने नमः । तत्र कमले कमठाय नमः । तदुपरि सहस्रमणिफणाप्रकाशमानशेषाय०। अष्टदिग्गजेभ्यो न० । तदुपरि भूमण्डलाय नमः । तदुपरि भूर्लोकाय० । भुवर्लोकाय० । स्वर्लोकाय० । जनलोकाय० । तपोलोकाय० । महर्लोकाय० । सत्यलोकाय० । अष्टदिक्पालकेभ्यो न० । तन्मध्ये मेरवे न० । मेरोर्दक्षिणदिग्भागे कस्मैचिद्द्रोणशैलाय० । तन्मध्ये सुरतरवे न० । तन्मूले सुवर्णवेदिकायै० । वेद्यां वृक्षस्य पूर्वभागे नवरत्नखचितचारुरत्नपीठाय० । एवं संभावयित्वा पंचरंगैः स्वस्तिकशंखपद्मैश्च

रङ्गवल्लिं विलिख्य तन्मध्ये त्रयोदशपद्मं विलिख्य तदुपरि शुभ्रतंदुलान्विनिक्षिप्य नूतनकलशं स्थापयित्वा शुद्धोदकेन कलशं पूरयित्वा तदुपरि पीतांबरं संस्थाप्य त्रयोदशकमलमालिख्य मणिकायाम् । ॐ नमो भगवते वायुनन्दनाय नम इति वर्णबीजानि पूर्वादिदलेषु क्रमेण विलिख्य त्रयोदशग्रंथियुक्तं हरिद्रादिनवदोरकं प्रतिष्ठाप्य प्राणायामपूर्वकं शुद्धान्तःकरण उत्तराभिमुख उपविश्य सीतासमेतश्रीरामचन्द्रध्यानादिमानसं कृत्वा श्रीहनूमन्तमावाहयेत् । श्रीहनूमतः प्राणा इह प्राणाः

हनु. १९३

हनूमतः जीव इह स्थितः सर्वेन्द्रियाणि वाङ्मन
स्त्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणपाणिपादपायूपस्थानि हनूमत
इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्तु स्वाहा । श्रीरामचरणा
म्भोजयुगलस्थिरमानसम् । आवाहयामि वरदं हनू
मन्तमभीष्टदम् ॥ १ ॥ इति आवाहनम् ॥ कर्णिकार
सुवर्णाभं वर्णनीयं गुणोत्तमम् । अर्णवोल्लंघनोद्युक्तं
तूर्णं ध्यायामि मारुतिम् ॥२॥ इति ध्यानम्॥ नवरत्न
मयं दिव्यं चतुरस्रमनुत्तमम् । सौवर्णमासनं तुभ्यं
कल्पये कपिनायक ॥ ३ ॥ आसनं० ॥ सुवर्णकल
शानीतं सुष्ठु वासितमादरात् । पादयोः पाद्यमनघ

व्रतपू.

प्रतिगृह्य प्रसीद मे ॥४॥ पाद्यं० ॥ कुसुमाक्षतसंमिश्रं
गृह्यतां कपिपुङ्गव । दास्यामि तेऽञ्जनीपुत्र स्वमर्घ्यं
रत्नसंयुतम् ॥५॥ अर्घ्यं० ॥ महाराक्षसदर्पघ्न सुरा
धिपसुपूजित । विमलं शमलघ्न त्वं गृहाणाचमनीय
कम् ॥ ६ ॥ आचमनं० ॥ मध्वाज्यक्षीरदधिभिः
सगुडैर्मंत्रसंयुतैः । पंचामृतैः पृथक्स्नानैः सिंचामि
त्वां कपीश्वर ॥ ७ ॥ पंचामृतस्नानं० ॥ सुवर्णकल
शानीतैर्गंगादिसरिदुद्भवैः । शुद्धोदकैः कपीश त्वा
मभिषिंचामि मारुते ॥ ८ ॥ शुद्धोदकस्नानं० ॥
ग्रथितां नवभीरत्नैर्मेखलां त्रिगुणीकृताम् । मौञ्जं मौं

जीमयीं पीतां गृहाण पवनात्मज॥९॥ कटिसूत्रं० ॥
कटिसूत्रं गृहाणेदं कौपीनं ब्रह्मचारिणः । कौशेयं
कपिशाद्गूल हारिद्रक्तं सुमंगलम् ॥१०॥ कौपीनं० ॥
पीतांबरसुवर्णाभमुत्तरीयार्थमेव च । दास्यामि जान
कीप्राणत्राणकारण गृह्यताम् ॥ ११ ॥ उत्तरीयं० ॥
श्रौतस्मार्त्तादिकर्तॄणां साङ्गोपाङ्गफलप्रदम् । यज्ञो
पवीतमनघं धारयानिलनन्दन ॥ १२ ॥ यज्ञोप
वीतं० ॥ दिव्यकर्पूरसंयुक्तं मृगनाभिसमान्वितम् ।
सकुंकुमं पीतगन्धं ललाटे धारय प्रभो ॥ १३ ॥ गं
धं० ॥ हारिद्राक्तानक्षतांस्त्वं कुंकुमद्रव्यमिश्रितान् ।

धारय श्रीगंधमध्ये शुभशोभनवृद्धये ॥१४॥ अक्ष
तान्०॥ नीलोत्पलैः कोकनदैः कल्हारैः कमलैरपि।
कुमुदैः पुण्डरीकैस्त्वां पूजयामि कपीश्वर ॥ १५ ॥
मल्लिकाजातिपुष्पैश्च पाटलैः कुटजैरपि । केतकीब
कुलैश्चूतैः पुन्नागैर्नागकेसरैः ॥ १६ ॥ चंपकैः शत
पत्रैश्च करवीरैर्मनोहरैः। पूजये त्वां कपिश्रेष्ठ सबि
ल्वैस्तुलसीदलैः ॥ १७ ॥ पुष्पं स० ॥ अथ ग्रंथि
पूजा ॥ अंजनीसूनवेनमः प्रथमग्रंथिं पूजयामि ।
हनुमतेनमः।द्वितीयग्रं०।वायुपुत्रायन० तृतीयग्रं०।
महाबलाय नमः चतुर्थग्रंथिं० । रामेष्टाय नमः

पञ्चमग्रंथिं॰ । फाल्गुनसखाय॰ षष्ठग्रं॰ । पिंगाक्षाय॰ सप्तमग्रंथिं॰ । अमितविक्रमाय॰ । अष्टमग्रं॰ । कपीश्वराय॰ नवमग्रं॰ । सीताशोकविनाशनाय नमः दशमग्रं॰ । लक्ष्मणप्राणदात्रे नमः एकादशग्रं॰ । दशग्रीवदर्पघ्नाय॰ । द्वादशग्रं॰ । भविष्यद्ब्रह्मणे नमः त्रयोदशग्रं॰ ॥ अथांगपूजा ॥ हनूमते नमः पादौ पूजयामि । सुग्रीवसखाय॰ गुल्फौ॰ । अंगदमित्राय नमः जंघे॰ । रामदासाय नमः ऊरू पू॰ । अक्षघ्नाय॰ कटिं॰ । लङ्कादहनाय नमः वालं पू॰ । राममणिदाय॰ नाभिं॰ । सागरोल्लंघनाय॰ मध्यं॰ ।

लङ्कामर्दनाय न॰ केशावलिं पू॰ । संजीवनीहर्त्रे॰ स्तनौ॰ । सौमित्रिप्राणदाय॰ वक्षः पू॰ । कुंठितदशकंठाय॰ कंठं पूजयामि । रामाभिषेककारिणे नमः हस्तौ॰ । मंत्ररचितरामायणाय नमः वक्त्रं पू॰ । प्रसन्नवदनाय॰ वदनं॰ । पिंगनेत्राय॰ नेत्रे पूजयामि । श्रुतिपारगाय नमः श्रुतिं पू॰ । ऊर्ध्वपुंड्रधारिणे नमः कपोलं पू॰ । मणिकंठमालिने न॰ शिरः पू॰ । सर्वाभीष्टप्रदाय सर्वांगं पूजयामि । दिव्यं सुगुग्गुलं साज्यं सदशांगं सवह्निकम् । गृहाण मारुते धूपं सुप्रियं घ्राणतत्परम् ॥ १८ ॥ धूपं॰ ॥ घृतपूरितमुज्ज्वालं

सितसूर्यसमप्रभम् । अतुलं तव दास्यामि व्रतपूर्त्यै
सुदीपकम् ॥१९॥ दीपं० ॥ सशाकापूपसूपाढ्यपाय
सानि च यत्नतः।सक्षीरदधिसाज्यं च सापूपं घृतपा
चितम् ॥२०॥ नैवेद्यं० ॥ गोदावरीजलं शुद्धं स्वर्ण
पात्राहृतं प्रियम् । पानीयं पावनोद्भूतं स्वीकुरु त्वं
दयानिधे ॥२१॥ पानीयं० ॥ आपोशनं नमस्तेऽस्तु
पापराशितृणानलम् । कृष्णावेणीजलेनैव कुरुष्व पव
नात्मज ॥ २२ ॥ उत्तरापोशनं० ॥ दिवाकरसुता
नीतजलेन स्पर्शगंधिना। हस्तप्रक्षालनार्थाय स्वीकु
रुष्व दयानिधे ॥२३॥ हस्तप्रक्षालनं० ॥ रघुवीरपद

न्यासास्थिरमानस मारुत । कावेरीजलपूर्णेन स्वीकु
र्वाचमनीयकम् ॥ ३४ ॥ शुद्धाचमनीयं०॥वायुपुत्र
नमस्तुभ्यं पुष्पं सौवर्णकं प्रियम् ॥ पूजयिष्यामि
ते मूर्ध्नि नवरत्नसमुज्ज्वलम् ॥२५॥ सुवर्णपुष्पं०॥
तांबूलमनघ स्वामिन्प्रयत्नेन प्रकल्पितम् । अवलो
कय नित्यं ते पुरतो रचितं मया ॥२६॥ तांबूलं० ॥
शतकोटिमहारत्नादिव्यमद्रत्नपात्रके । नीराजन
मिदं दृष्टेरतिथीकुरु मारुते ॥ २७ ॥ नीराजनं० ॥
मूर्धानं दिवो० ॥२८॥ पुष्पांजलिं० ॥ पापोऽहं०॥
॥२९॥इति प्रदक्षिणा ॥ नमस्तेस्तु महावीर नमस्ते

हनु. १९७

वायुनंदन । विलोक्य कृपया नित्यं त्राहि मां भक्त वत्सल ॥ ३० ॥ नमस्कारं० ॥ ये पुत्रपौत्रादिसमस्त भाग्यं वाञ्छन्ति वायोस्तनयं प्रपूज्य । त्रयोदशग्रं थियुतं तदङ्कं बध्नंति हस्ते वरदोरसूत्रम् ॥३१॥ दोर ग्रहणम् ॥ अंजनीगर्भसंभूत रामकार्यार्थसंभव । वर दोरकृताभासारक्ष मां प्रतिवत्सरम् ॥ ३२ ॥ पूर्व दोरकोत्तारणम् ॥ अनेन भगवान्कार्यं प्रतिपादकवि ग्रहम् । हनूमान्प्रीणयित्वा च प्रार्थितो हृदि तिष्ठतु ॥ ३३ ॥ प्रार्थना ॥ यस्य स्मृत्या० ॥ ३४ ॥ वायन दानम् ॥ तदङ्गत्वेन ब्राह्मणपूजनम् । ददाति प्रति

व्रतपू

गृह्णाति हनूमानेव न स्वयम् । व्रतस्यास्य च पूर्त्यर्थं प्रतिगृह्णातु वायनम् ॥ ३५ ॥ इति वायनमंत्रः ॥ इति पूजाविधानं संपूर्णम् ॥ अथोद्यापनम् ॥ अथ यज मानो महानद्यां माध्याह्निकस्नानं कृत्वा नित्यकर्म विधायाचार्यब्रह्मऋत्विग्भिः सहोपविश्य प्राणानाय म्य एवंगुणेत्यादि शुभतिथौ धर्मपत्नीसमेतस्य मम हनुमद्व्रतकल्पोक्तसंपूर्णफलावाप्तये धर्मार्थकाममोक्ष चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं श्रीमदांजनेयप्रीत्यर्थं हनु मद्व्रतोद्यापनाख्यं कर्म करिष्ये । अस्मिन्कर्मणि आ चार्यत्वं भवंतः कुर्वंत्विति वेदवेत्तारंकुटुंबिनं वित्तहीनं

शांतमाचारवन्तं ब्राह्मणमाचार्यत्वे नियोज्य एवं लक्षणसंयुक्तमपरं ब्राह्मणं ब्रह्मत्वे नियोज्य ततः त्रयोदशकलशावाहनार्थं त्रयोदशब्राह्मणानृत्विग्विधौ नियोज्य एवमावरणं कृत्वा ततो निष्कमात्रसुवर्णेन तदर्धेन यथाशक्त्या हनुमत्प्रतिमां कृत्वा प्राणानायम्य हनुमद्व्रतोद्यापनाङ्गत्वेन पंपापूजां कृत्वा पुनः प्राणानायम्य शुभतिथौ धर्मपत्नीसमेतस्य मम मनोवांछाफलसिद्ध्यर्थं श्रीमदांजनेयप्रीत्यर्थमांजनेयप्रतिमापूजां करिष्ये। इति संकल्प्य तत्प्रतिमाशुद्ध्यर्थं पंचामृतस्नपनं कृत्वा मूलमंत्रेण शुद्धोदक

स्नपनं कृत्वा पंचप्रस्थपरिमितश्वेततंदुलोपरि अलंकृत्य पूर्णकलशं संस्थाप्य तदुपरि वस्त्रं निधाय तदुपरि प्रतिमामाधाय प्राणप्रतिष्ठां कृत्वा ततस्त्रयोदशकलशान्प्रतिमावेष्टितांस्तंदुलेषु निधाय कलशपूजां कृत्वा तेषु कलशेषु वस्त्राण्यावेष्ट्य तेषु नानाविधफलानि दत्त्वा सुवर्णानि कृत्वा आंजनेयपूजार्थं कलशपूजां कृत्वा ततः पीठार्चनं कुर्यात् ॥

पीठस्याधस्तलाधः तलायनमः । वितलाय० । सुतलाय० । रसातलाय० । तलातलाय० । महातलाय० । पातालाय० । तत्रागाधसर्वतोमुखसुधाब्धिभ्यां नमः।

तत्र कस्मैचित्कमठाय० । तदुपरि सहस्रफाणिफणा मंडितमणिप्रकाशिताशेषलोकशेषाय० । अष्टदिग्गजेभ्यो० । तदुपरि भूमंडलाय० । दिक्पालकेभ्यो नमः। तन्मध्ये मेरवे नमः। मेरोर्दक्षिणदिग्भागे कस्मैचिद्रत्नसानवे न०। तन्मध्ये सुरतरवे०। तन्मूले सुवर्णवेदिकायै नमः। वेद्यां वृक्षस्य पूर्वभागे नवरत्नखचितनूतनपीठाय नमः । एवं भावयित्वा । स्वामिन्सर्वं जगन्नाथ यावत्पूजावसानकम् । तावत्त्वं प्रीतिभावेन प्रतिमायां स्थिरो भव ॥ ततस्त्रयोदशग्रंथियुक्तदोरकं प्रतिष्ठाप्याथ ध्यानम्–वन्दे विद्युद्वलयलसितं

ब्रह्मसूत्रं दधानं कर्णद्वन्द्वे कनकवलये कुण्डले धारयन्तम् । सत्कौपीनं कटिपरिहृतं कामरूपं कपीन्द्रं नित्यं ध्यायेदनिलतनयं वज्रदेहं वरिष्ठम् ॥ १ ॥ प्रतप्तजांबूनददिव्यभासं देदीप्यमानाग्निविभासुराक्षम् । प्रफुल्लपंकेरुहशोभनास्यं ध्याये हृदिस्थं पवमानसूनुम्॥२॥ अथ कल्पोक्तप्रकारेण आवाहनादिषोडशोपचारान्कृत्वा । नमः सर्वहितार्थाय जगदाराध्यकर्मणे । अमेयायाञ्जनेयाय पुनरर्घ्यं पुरोऽर्पयेत् ॥३॥ इति प्रसन्नार्घ्यं० ॥ भक्त्या प्रकल्पितैरेतैरुपचारैश्च षोडशैः । भगवन् हनुमानीश प्रीयतां

मे प्रियोक्तिभिः ॥ ४ ॥ उपचारसमर्पणम् ॥ यस्य स्मृत्या० ॥ ५ ॥ एवं रात्रौ प्रथमयामपूजां कृत्वा तस्यां रात्र्यां प्रतियामपूजां कुर्वन्गीतवादित्रादिभिर्मङ्गलध्वनिभिर्भागवतपठनादिपुराणश्रवणादिभिर्जागरणं कृत्वा परेद्युः प्रभाते महानद्यां ब्राह्मणैः सह स्नानं कृत्वा नित्यकर्म विधाय गंधादिभिरलंकृत्य गृहमागत्य पूर्ववत्पूजां कृत्वाहनुमद्व्रतोद्यापनाङ्गहोमं कुर्यात् ॥ क्षीरान्नेन आज्येन पिप्पलसमिद्भिः कल्पोक्तद्रव्येण मूलमंत्रेणाष्टोत्तरसहस्रमष्टोत्तरशतं वा होमं कुर्यात् । पूर्णाहुतिं च दत्त्वा ब्रह्मणे दक्षिणां दत्त्वा

तत आचार्यं पूजयित्वा प्रतिमां सवस्त्रां सालंकारां सतन्दुलां च दत्त्वा तद्दानसाद्गुण्यार्थं दक्षिणां दत्त्वा आचार्याय सवत्सां सालङ्कारां पयस्विनीं गां दद्यात्। तत ऋत्विग्भ्यःसवस्त्रान् कलशान्दत्त्वा दक्षिणां दत्त्वा विशिष्टपंग्वुदीनान्धकृपणजनान् ब्राह्मणान्संतर्प्य ऋत्विगादिब्राह्मणाञ्छतं पंचाशत्पंचविंशतिं त्रयोदश वा ब्राह्मणान्मिष्टान्नभोजनेन संतर्प्य भूरिदानविभवानुसारेण कुर्यात् । एवं कुर्वन्यजमानः कृतार्थो भवति । हनुमान्सुप्रीतो वरदो भूत्वा पुत्रपौत्रादिसर्वकामान्प्रयच्छति ॥ इतिशौनकादिकान् प्रति

सूतः प्रोवाच ॥ १ ॥ इतिहनुमद्व्रतोद्यापनपूजाप्रयोग
विधिः ॥ श्लोकाः १२८० ॥ अथ कथा ॥ मुनयो
जाह्नवीतीरे शौनकाद्या द्विजोत्तमाः। प्रणम्य जगतां
नाथं रमानाथं मुहुर्मुहुः ॥१॥ सूतं पुराणवक्तारं महा
भागवतोत्तमम्। दृष्ट्वा प्रांजलयः सर्वे प्रोचुर्व्रतपराय
णाः ॥ २ ॥ ऋषय ऊचुः ॥ वासुदेवकथाप्रश्नेव्रतानि
बहुशस्त्वया । प्रोक्तानि कृपयाऽस्माकं व्रतमन्य
द्वदस्व नः ॥ ३ ॥ सूत उवाच ॥ शृणुध्वमृषयः सर्वे
मत्तः परतरं व्रतम्। चतुर्णामपि वर्णानां कर्तव्यं पाव
नोत्तमम् ॥ ४ ॥ गुह्याद्गुह्यतमं लोके मङ्गलानां च

मङ्गलम्। आयुरारोग्यफलदं पुत्रपौत्रफलप्रदम्॥५॥
संपत्करं प्रतिदिनं विद्याप्रदमनुत्तमम्। कदाचिद्भ
गवान् व्यासः सह शिष्यैर्दयानिधिः ॥ ६ ॥ युधि
ष्ठिरं द्वैतवने द्रष्टुमभ्यागतो हठात्। निर्वैरं मृगसं
कीर्णं सुपुष्पफलवृक्षकम् ॥७॥ सपंचमपि काकीण
सषड्जशिखिसंकुलम्। श्रुताध्ययनसंपन्नैर्यज्वभिर्ब
हुवेदिभिः ॥ ८ ॥ पुत्रपौत्रैः परिवृतैः कलितं ललितं
ततम् । शास्त्रव्याख्यानचतुरैर्वेदघोषोपशोभितम्
॥ ९ ॥ महाभागवतोद्गीतं लीलाहरिकथाश्रयम् ।
नित्यान्नदानिलयं स्तुत्यं सर्वाश्रमेषु च ॥ १० ॥

हनु. २०२

सानुजं सकलत्रं च तत्रापश्यद्युधिष्ठिरम् । कृष्णद्वै
पायनं सोपि श्रुत्वाभ्यागतमादरात् ॥ ११ ॥ अति
दूरं च निष्क्रम्य पुरस्कृत्य सहानुजैः । एकान्त
सदनं नीत्वा निविष्टं पर्यपूजयत् ॥ १२ ॥ द्रौप
दीरचितां पूजामुररीकृत्य स द्विजैः । सादरं कुशलं
धर्मं पप्रच्छेन्द्रं यथा गुरुः ॥ १३ ॥ वेदव्यास उ
वाच ॥ भद्रं खलु महाराज कुशलं खलु पार्थिव ।
आस्ते खलु महावीरः सुखमेव वृकोदरः ॥ १४ ॥
धनंजयः सुखी चैव यमौ च सुखिनावुभौ । संपा
दितं पाशुपतं दिव्यमस्त्रं किरीटिना ॥१५॥ अन्यद्

कथा

गुह्याद्गुह्यतमं वदतः शृणु तन्मम । अस्ति व्रतं महा
राज केवलं संपदालयम् ॥१६॥ कृते चास्मिन् व्रते
शीघ्रं भवद्राज्यागमो भवेत् ॥ धर्मपुत्र उवाच ॥
किंनाम व्रतमाहात्म्यमैश्वर्यं तस्य कीदृशम् । देवता
तत्र का प्रोक्ता को विधिः पूजनं कथम् ॥ १७ ॥
कस्मिन्मासे च कैः पूर्वं व्रतमाचरितं प्रभो । इदानी
मेव तत्कुर्यां यदि शीघ्रफलप्रदम् ॥ १८ ॥ इत्थं त्व
याऽतिदुःखार्ते कृपा चेन्मयि सानुजे । भवादृशानां
महतां बान्धवो मम नापरः ॥ १९ ॥ युधिष्ठिरेण
स मुनिः सविश्वासमुदीरितः । प्रत्युवाच स्मरंश्चित्ते

हनुमन्तं मुहुर्मुहुः ॥ २० ॥ व्यास उवाच ॥ शृणु रा
जेन्द्र तन्नाम हनुमद्व्रतमद्भुतम् । उच्चारणादेव तस्य
कार्यसिद्धिर्न संशयः ॥ २१ ॥ दुष्टग्रहोच्चाटनं च म
हाज्वरनिवारणम् । अलं हि बहुभिर्वाक्यैरभीष्टद
मिति स्मृतम् ॥ २२ ॥ पुरा हि भगवान् कृष्णः पा
ञ्चाल्या प्रार्थितो भृशम् । आचचक्षे व्रतमिदं सवि
शेषं हनूमतः ॥ २३ ॥ तत्प्रभावादेव लब्धास्त्वया
परमसंपदः । कदाचिदपि पाञ्चाल्याः कण्ठस्थं
व्रतदोरकम् ॥ २४ ॥ दृष्ट्वा धनञ्जयः प्राह किमेत
द्व्रतमित्यलम् । साऽऽचचक्षे सुमधुरं व्रतागमनमुत्त

मम ॥ २५ ॥ श्रुत्वैतद्दैववशगः पार्थः क्रोधसमा
कुलः । प्राह वै परुषं वाक्यं सोच्चैश्वर्यातिगर्वितः
॥२६॥ ध्वजे मम निबद्धोऽयं वानरो नियतं मया ।
किं दास्यति मम ब्रूहि बटुर्वन्याशनो मृगः ॥ २७॥
तिर्यग्जन्मपराधीनो योषितो बुद्धिरीदृशी । एतादृशै
र्व्रतैरस्मान्न वञ्चयितुमर्हसि ॥ २८ ॥ इत्युक्ता साऽति
दुःखार्ता प्राह तथ्यं धनञ्जयम् । भो राजन् सुकुमा
रेण आख्यातं मम सुप्रियम् ॥ २९ ॥ जगन्नाथेन
कृष्णेन तथा तस्मान्मया धृतम् । अर्जुन उवाच ॥
दुःशीले छद्मना तुभ्यं तेन हास्यातसमीरितम्॥ ३०॥

मन्निबद्धस्य तस्यैव मदधीनस्य दासवत्। पूजा
तेन कथं प्रोक्ता दुष्टचित्तेन विष्णुना ॥ ३१ ॥ पति
व्रता न च त्वं वै पतिवाक्यपरायणा। त्याज्यं तद्दो
रकं ते तु व्रताङ्गव्रतमप्युत ॥ ३२ ॥ इतीरितेयं
संत्रस्ता पतित्वात्पतिदेवता। त्यक्त्वा तु दोरकं तत्र
न्यस्तं चोद्यानमध्यमे ॥३३॥ ततः सकलसंपत्तिर्यं
थागतमगात्तदा। भवद्भिरीदृशं प्राप्तमायासाद्वनसे
वनम् ॥३४॥ त्रयोदशग्रंथियुक्तदोरस्योल्लंघनेन वै।
भोक्तव्यं तत्फलं सौख्यं वत्सरैश्च त्रयोदशैः। इत्ये
तत्सकलं श्रुत्वा कृष्णा सस्मार तद्व्रतम् ॥ ३५ ॥

सत्यमित्याह सर्वेषां पतीनां पुरतस्तदा ॥ व्यास
उवाच। अपरं श्रोतुमिच्छा ते इतिहासं वदामि ते।
पुरा हि राघवः सीतां द्रष्टुकामः सलक्ष्मणः ॥३६॥
ऋष्यमूकमुपागम्य हनुमन्तं ददर्श ह। ससुग्रीवेण
तेनासौ रामः सख्यं चकार ह ॥ ३७ ॥ श्रीहनूमा
नुवाच ॥ राम राम महाबाहो यद्वक्ष्ये शृणु तद्वचः।
भक्तस्य तव मे राम कार्यातुरवशेरितः ॥३८॥ अहं
पुरा मघवता वज्रेण हनुताडितः। तदाप्रभृति हनु
मानितिख्यातोऽस्मि भूतले। तदा मां मूर्च्छितं
दृष्ट्वा पिता मे वायुरब्रवीत् ॥ ३९ ॥ यतो निपातितः

हनु. पुत्र इति क्रुद्धस्तिरोदधे । तदा ब्रह्मादयो देवाः सा
२०५ क्षाद्भूत्वा वदंति ह । आञ्जनेय चिरंजीव त्वममेय
पराक्रमः ॥ ४० ॥ अशेषरामकार्याणि साधय त्वं
कपीश्वर । वायुपुत्र प्लवंगेश हनुमद्रत्ननायकम् ॥ ४१ ॥
तद्यश्चकार विमलं भृशं प्रियतमोऽद्भुतम् । तस्य
सर्वाणि कार्याणि सिध्यंतीति वरं ददुः ॥४२॥ कार्या
र्थिना राघवेण कृतमित्यब्रवीच्च माम् । स्मृतं तद्वै
रामवाक्यं कुरु स्वामिन्मयेरितम् ॥४३॥ न मन्तव्यं
वृथा नाथ सत्यं मन्तव्यमीश्वर । रोचते यदि त्वच्चित्ते
कथा तत्कुरुष्वार्थसिद्धये ॥४४॥ इत्युक्त्वा संस्थिते तस्मिन्

तस्मिन् तदा संक्रमते हठात् । आकाशवाणी तत्रो
च्चैर्यदुक्तं सत्यमेव तत् ॥ ४५ ॥ इति रामः प्रसन्नश्च
श्रुत्वा गगनभाषितम् । चिकीर्षया व्रतस्यास्य हनुमं
तमथाब्रवीत् ॥४६॥ हनुमन्को विधिस्तस्य कदा कर्त
व्यमेव तत् । ब्रूहीति वचनं श्रुत्वा प्रत्युवाच मरुत्सु
तः ॥४७॥ मार्गशीर्षे सितेपक्षे त्रयोदश्यां जयप्रदे । अ
भिजिन्निकटे काले त्रयोदशघटीयुते ॥४८॥ त्रयोदश
ग्रंथियुतं दोरकं कलशे स्थितम् । हारिद्राभं ततस्तत्र
मामावाह्य प्रपूजयेत् ४९ पीतगंधं पीतपुष्पं पीतद्रव्यं
विशेषः।नमो भगवते वायुनंदनायेति मंत्रतः ॥५०॥

ॐकारेणानेन पूजां कुर्यात्षोडश यत्नतः। सोपचारं ब्राह्मणाय दद्याद्वायनमुत्तमम् ॥ ५१ ॥ त्रयोदशापूप मात्रं गोधूमान्नं प्रदापयेत् । सदक्षिणं सतांबूलं ब्राह्म णान्भोजयेत्तदा ॥ ५२ ॥ प्रारंभे त्वस्य कार्याणि सिद्ध्यन्त्येव न संशयः।तावत्कर्तव्यमेतद्वै यत्नतश्च त्रयोदश॥इति ॥५३॥ उद्यापनं यथान्यायं कुर्यात्क लशवस्त्रकैः । संपूर्णमपि चेत्युक्तमित्युक्त्वा विरराम ह॥५४॥ रामोऽपि सह सुग्रीवः सानुजस्तच्चकार ह। कार्यसिद्धिरभूत्तस्य सुग्रीवश्च विभीषणः ॥ ५५ ॥

विभीषणादिरामोक्तं व्रतं कृत्वा यथोदितम् । तदा

प्रभृति लोकेस्मिन्विश्रुतं हनुमद्व्रतम् ॥५६ ॥ भवेत् सहायो हनुमान् कृते तस्य व्रते शुभे । तस्मात्त्वया पि कर्त्तव्यं व्रतमेतन्नृपोत्तम ॥५७॥ मासानां मार्गशी र्षोऽहमित्युक्तं स्वामिना स्वयम् ।तस्मात्त्वमपितत्कृ त्वा लब्धराज्यो भविष्यसि॥५८॥इत्याकर्ण्यवचस्त स्य सर्वेपि मुदमाययुः। अथसायमभूत्तत्र सूर्ये वारां शिमागते॥५९॥नीत्वा रात्रिं ततःप्रातउत्थाय तपसः सुतः।व्यासस्य पुरतश्चक्रे व्रतमेतत्सुविस्तरम्॥६०॥ उद्यापनं तथा होमं सघृतं पायसैः शुभैः । मूलमंत्रोक्त

१ वारांशि जलराशिं समुद्रमित्यर्थः ।

सूक्तेन व्रताङ्गमकरोत्ततः॥६१॥साक्षाद्धनुमतः पूजा
पांचाल्या सह कल्पिता।अथ संवत्सरेऽतीते पाण्डवो
राज्यमापयौ ॥६२॥तस्मात्कुरुध्वं मुनयो व्रतानामु
त्तमं व्रतम्। इति कृत्वा भवन्तश्च प्राप्ताभीष्टमनोरथाः
॥६३॥तेऽपि चक्रुर्यथान्यायं व्रतमेतत्सुमङ्गलम्।इति
श्रीहनुमत्कल्पं लिखितं यस्य वेश्मनि॥ ६४ ॥ कृते
व्रते च यत्पुण्यं तत्पुण्यफलमश्नुते।पठते यो हनुमतः
कल्पं यःशृणुयान्नरः॥६५॥वाचयेद्यस्तु सद्भक्त्या स
संपूर्णमनोरथः। वेदविद्ब्राह्मणः श्रीमान् क्षत्रियोऽमित
विक्रमः।६६॥ वैश्योऽपि च धनाध्यक्षःशूद्रःकृषिमहा

धनः। रोगार्त्तो मुच्यते रोगात्सुतार्थी लभते सुतान्
॥६७॥मोक्षार्थी लभते मोक्षं धनार्थी लभते धनम्।इदं
व्रत नरःकृत्वा साङ्गोपाङ्गं हनूमतः ॥६८॥ॐ नमो
भगवते वायुनंदनायेति मंत्रतः॥ ६९ ॥ अभिमंत्र्य
त्रिवारं यो गन्धं हस्तेन लेपयेत् ।ललाटेधारयेद्यस्तु
तस्य लोको वशीभवेत् ॥७०॥धृत्वा ललाटे तिलकं
यो राजगृहमन्वगात् । नृपतिस्तस्य वशगः प्रत्यहं
जायते ध्रुवम् ॥ ७१ ॥ हनुमन्तं स्मरन्नाम प्रयाणं
यदि गच्छति। सर्वत्र विजयी भूत्वा पुनरागच्छति
ध्रुवम् ॥७२॥ हनुमत्कल्पमेतत्तु भक्तियुक्तः करोति

राजद्वारे च युद्धे च सभायां व्यावहारिके ॥ ७३ ॥
हुताशने च पवने व्याघ्रसिंहभयेषु च । समस्तकार्यो
द्योगे च सर्वत्र विजयी भवेत् ॥ ७४ ॥ त्रयोदश
ग्रंथियुक्तं व्रतदोरं हनूमतः । धारयेद्यः कंठमूले
दक्षिणेऽप्यथवा करे ॥ ७५ ॥ तस्य सर्वाभीष्टसिद्धि
र्भवत्येव न संशयः । ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्रादीनां
च सर्वशः ॥७६॥ व्रतंसंपत्करं शीघ्रं स्त्रीणां चैव विशे
षतः। सत्यं सत्यं पुनः सत्यं व्रतमेतद्विधानतः॥७७॥
नमस्ते नमस्ते महावायुसूनो नमस्ते नमस्ते भवि
ष्यद्विधातः । नमस्ते नमस्ते सदाऽभीष्टदातर्नमस्ते

नमस्तेऽनिशं रामभक्त ॥७८॥ इति श्रीभविष्योत्तर
पुराणे व्यासप्रोक्तहनुमद्व्रतकथा ॥ श्लोकाः १२९८॥
अथ हनुमद्व्रतोद्यापनकल्पः ॥ ऋषय ऊचुः ॥ सूत
सूत पुनप्राज्ञ सवशास्त्रविशारद।हनुमद्व्रतमाहात्म्यं
त्वया सम्यगुदीरितम् ॥१॥ उद्यापनविधिं सम्यक्
सूत ना वक्तुमर्हसि । उद्यापनं विना नैव व्रतस्य
फलहतुकम् ॥ २ ॥ कर्तव्यं तु कथं भक्तैरखण्ड
फलभोक्तृभिः । एतत्सर्वं समाचक्ष्व फलं च
नियमं तथा ॥३॥ सूत उवाच ॥ शृण्वन्तु ऋषयः
सर्वे व्रतस्योद्यापनक्रमम् । मार्गशीर्षे तथा माघे

हनु. वैशाखे श्रावणे तथा ॥ ४ ॥ कार्त्तिके फाल्गुने चैव
२०९ मूढदोषविवर्जिते । आदौ मध्ये तथा चान्ते कुर्यादु
द्यापनं बुधः ॥ ५ ॥ शुक्लपक्षे त्रयोदश्यां पूर्वाह्णे स्नान
माचरेत् । नित्यकर्म विधायादौ पूजास्थानं समावि
शेत् ॥६॥ पुण्याहवाचनं कुर्याद्गीतवादित्रमंगलैः ।
आचार्यं वरयेत्पश्चाद्विधिज्ञं वेदपारगम् ॥७॥ब्रह्माणं
वरयेत्तत्र वेदवेदांगपारगम् । ऋत्विजश्चापि वरये
त्त्रयोदशगुणान्वितान् ॥८॥मण्डपंकारयेद्रम्यंचतुर्द्वा
व्र. उद्या रसमन्वितम् । कदलीस्तंभसंयुक्तं वितानाद्यैर्विराजि
तम् ॥ ९ ॥ फलपुष्पसमायुक्तं तोरणाद्यैरलंकृतम् ।

मण्डपस्य तु मध्ये च गोमयेनोपलिप्यते ॥ १० ॥
द्विषट्दलसमायुक्तं पद्मं च परिकल्पयेत् । चातुर्वर्ण
करंगैश्च स्वलंकृतं प्रयत्नतः ॥ ११ ॥ दलेषु स्थाप
येत्कुंभान् दद्यात्ताम्रमयाञ्छुभान् । पद्मस्य कर्णि
कायां तु सौवर्णं कलशं न्यसेत् ॥ १२ ॥ एषु कुं
भेषु वस्त्राणि प्रच्छाद्य सुसमाहितः । माषमात्रसुव
र्णेन तदर्धार्धेन वा पुनः ॥ १३ ॥ प्रतिमां कारयेत्तत्र
वायुपुत्रस्य धीमतः । वस्त्रद्वयेन संवेष्ट्य संस्थाप्य
कलशोपरि ॥ १४ ॥ पूर्ववत्पूजयेद्भक्त्या कल्पोक्त
विधिना ततः । सौवर्णं राजतं वापि तन्तुं कुर्याद्दृढं

नवम् ॥ १५ ॥ त्रयोदशग्रंथियुतं पूजयित्वा यथा
विधि । यावज्जीवं ततो धार्यं सर्वसंपत्प्रदायकम् ।
॥ १६॥ रात्रौ जागरणं कृत्वा प्रतियामं प्रपूजयेत् ।
ततः प्रभातसमये स्नानं कृत्वा यथाविधि ॥ १७॥
पूर्ववत्पूजयेद्देवं रामदूतं कपीश्वरम् । स्वगृह्योक्तवि
धानेन प्रतिष्ठाप्यानलं द्विजः ॥ १८ ॥ क्षीराज्येन
घृतेनाज्यसमिद्भिः पिप्पलोद्भवैः । फलैर्नानाविधैः
पक्वैर्मधुना च विशेषतः ॥१९॥ होमं कुर्यात्प्रयत्नेन
मूलमन्त्रेण च व्रती। अष्टोत्तरसहस्रं वा अष्टोत्तरशतं
तु वा ॥ २० ॥ होमशेषं ततः कृत्वा पूर्णाहुतिमथा

चरेत् । आचार्यं पूजयेत्पश्चाद्वस्त्रालंकारभूषणैः
॥ २१॥ ब्राह्मणानृत्विजश्चापि पूजयित्वा तथैव च ।
आचार्याय सुशांताय श्रोत्रियाय कुटुंबिने ॥ २२ ॥
प्रतिमां वस्त्रसंयुक्तां दद्याद्वै दक्षिणान्विताम् । कल
शान्वस्त्रसंयुक्तानृत्विग्भ्यश्च प्रदापयेत् ॥ २३ ॥ व्रत
स्यफलसिद्ध्यर्थं धेनुं दद्यात्पयस्विनीम् । हेमशृंगीं
रौप्यखुरीं सवत्सां वस्त्रसंयुताम् ॥ २४॥ब्राह्मणे दक्षि
णां दत्त्वा ब्राह्मणान्भोजयेत्ततः । भुञ्जीयाद्बंधुभिः
सार्धं वायुपुत्रं हृदि स्मरन् ॥ २५ ॥ एवं यः कुरुते
मर्त्यः कपिभक्तिसमन्वितः । पुत्रपौत्रैः परिवृतो धन

हनु. धान्यसमाकुलः ॥२६ ॥ इह भुक्त्वाखिलान्भोगान्
२११ प्रसादाच्च हनूमतः । सर्वपापविनिर्मुक्तः स याति
ब्रह्मणः पदम् ॥ २७ ॥ एवं कृत्वा शौनकाद्याः संतु
ष्टाः स्वाश्रमं गताः । ये पठंतीदमाख्यानंशृण्वंति
श्रद्धयान्विताः ॥२८॥ ते सर्वे पापनिर्मुक्ता यास्यंति
परमां गतिम् ॥ २९ ॥ इति श्रीभविष्योत्तरपुराणे
सूतशौनकसंवादे हनुमद्व्रतोद्यापनकल्पः ॥ १०७॥
इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ०ध०उपासनास्तबके
व्र.उद्या. हनुमद्व्रतपूजा-पंपापूजाव्रतोद्यापनपूजापद्धत्तिकथो
द्यापनादिनिरूपणं षड्विंशम् ॥ श्लोकाः १३२७ ॥

श्रीगणेशायनमः । अस्यश्रीहनुमत्सहस्रनामस्तोत्र
मन्त्रस्य ब्रह्माऋषिः हनुमान्देवताअनुष्टुप्छंदःरांबी
जं मंशक्तिः श्रीहनुमत्प्रीत्यर्थं तद्दिव्यसहस्रनामभि
रमुकसंख्यार्कपुष्पादिद्रव्यसमर्पणेविनियोगः । अ
थध्यानम्–उद्यदादित्यसंकाशमुदारभुजविक्रमम् ।
कन्दर्पकोटिलावण्यं सर्वविद्याविशारदम् ॥ १ ॥
श्रीरामहृदयानन्दं भक्तकल्पमहीरुहम् । अभयं वरदं
दोर्भ्यां चिंतयेन्मारुतात्मजम् ॥२॥ इति ध्यानम् ॥
ततस्तत्तन्नामभिः प्रत्येकं प्रणवादिभिः नमोन्तैरर्क
पुष्पादि समर्पणं कुर्यात् । तद्यथा–

हनु. २१२

१ हनुमतेनमः
२ श्रीप्रदायनमः
३ वायुपुत्रायनमः
४ रुद्रायनमः
५ अनघायनमः
६ अजरायनमः
७ अमृत्यवेनमः
८ वीरवीरायनमः
९ ग्रामवासायनमः
१० जनाश्रयायनमः
११ धनदायनमः
१२ निर्गुणायनमः
१३ कायायनमः
१४ वीरायनमः
१५ निधिपतयेनमः
१६ मुनयेनमः
१७ पिंगाक्षायनमः
१८ वरदायनमः
१९ वाग्मिनेनमः
२० सीताशोकविनाश-
नायनमः
२१ शिवायनमः
२२ शर्वायनमः
२३ परायनमः

सह.

२४ अव्यक्तायनमः
२५ व्यक्तव्यक्तायनमः
२६ रसाधरायनमः
२७ पिङ्गकेशायनमः
२८ पिंगरोम्णेनमः
२९ श्रुतिगम्यायनमः
३० सनातनायनमः
३१ अनादयेनमः
३२ भगवतेनमः
३३ देवायनमः
३४ विश्वहेतवेनमः
३५ निराश्रयायनमः
३६ आरोग्यकर्त्रेनमः
३७ विश्वेशायनमः
३८ विश्वनायकायनमः
३९ हरीश्वरायनमः
४० भर्गायनमः
४१ रामायनमः
४२ रामभक्तायनमः
४३ कल्याणायनमः
४४ प्रकृतिस्थिरायनमः
४५ विश्वंभरायनमः
४६ विश्वमूर्तयेनमः
४७ विश्वाकारायनमः

हनु. २१२

४८ ॐ विश्वदाय नमः	६० ॐ ज्येष्ठाय नमः
४९ विश्वात्मने नमः	६१ विद्याय नमः
५० विश्वसेव्याय नमः	६२ वनेचराय नमः
५१ विश्वाय नमः	६३ बालाय नमः
५२ विश्वहराय नमः	६४ वृद्धाय नमः
५३ रवये नमः	६५ यूने नमः
५४ विश्वचेष्टाय नमः	६६ तत्त्वाय नमः
५५ विश्वागम्याय नमः	६७ तत्त्वगम्याय नमः
५६ विश्वधेयाय नमः	६८ सख्ये नमः
५७ कलाधराय नमः	६९ अजाय नमः
५८ प्लवंगमाय नमः	७० अंजनीसूनवे नमः
५९ कपिश्रेष्ठाय नमः	७१ अव्यग्राय नमः

सह.

७२ ॐ ग्रामस्वांताय नमः	८४ ॐ व्यापकाय नमः
७३ धराधराय नमः	८५ अमलाय नमः
७४ भूर्लोकाय नमः	८६ शिवाय नमः
७५ भुवर्लोकाय नमः	८७ धर्मप्रतिष्ठात्रे नमः
७६ स्वर्लोकाय नमः	८८ रामेष्टाय नमः
७७ महर्लोकाय नमः	८९ फाल्गुनप्रियाय नमः
७८ जनलोकाय नमः	९० गोष्पदिने नमः
७९ तपसे नमः	९१ कृतवारीशाय नमः
८० अव्ययाय नमः	९२ पूर्णकामाय नमः
८१ सत्याय नमः	९३ धराधिपाय नमः
८२ ओंकारगम्याय नमः	९४ रक्षोघ्नाय नमः
८३ प्रणवाय नमः	९५ पुंडरीकाक्षाय नमः

९६ शरणागतवत्सलायनमः
९७ जानकीप्राणदात्रेनमः
९८ रक्षःप्राणापहारकायनमः
९९ पूर्णायनमः
१०० सत्यायनमः
१ पीतवाससेनम
२ दिवाकरसमप्रभायनमः
३ द्रोणहर्त्रेनमः
४ शक्तिनेत्रेनमः
५ शक्तयेनमः
६ राक्षसमारकायनमः
७ रक्षोघ्नायनमः
८ रामदूतायनमः
९ शाकिनीजीविकाहराय०
११० भुभुकारहतारातयेनमः
११ गर्वायनमः
१२ पर्वतच्छेदनायनमः
१३ हेतवेनमः
१४ अहेतवेनमः
१५ प्रांशवेनमः
१६ विश्वभर्त्रेनमः
१७ जगद्गुरवेनमः
१८ जगन्नेत्रेनमः

१९ जगन्नाथायनमः
१२० जगदीशायनमः
२१ जनेश्वरायनमः
२२ जगच्छ्रितायनमः
२३ हरयेनमः
२४ श्रीशायनमः
२५ गरुडस्मयभञ्जकाय०
२६ पार्थध्वजायनमः
२७ वायुपुत्रायनमः
२८ अमितपुच्छायनमः
२९ अमितप्रभायनमः
१३० ब्रह्मपुच्छायनमः
३१ परब्रह्मणेनमः
३२ पुच्छरोमेष्टायनमः
३३ सुग्रीवादियुतायनमः
३४ ज्ञानिनेनमः
३५ वानरायनमः
३६ वानरेश्वरायनमः
३७ कल्पस्थायिनेनमः
३८ चिरंजीविनेनमः
३९ प्रसन्नायनमः
१४० सदाशिवायनमः
४१ सन्नतायनमः
४२ सद्गतयेनमः

४३ ॐ शुक्तये नमः
४४ मुक्तिदाय नमः
४५ कीर्तिनायकाय नमः
४६ कीर्तये नमः
४७ कीर्तिप्रदाय नमः
४८ समुद्राय नमः
४९ श्रीप्रदाय नमः
१५० शिवाय नमः
५१ उदधिक्रमणाय नमः
५२ देवाय नमः
५३ संसारभयनाशनाय०
५४ वालिबंधकृते नमः

५५ ॐ विश्वजेत्रे नमः
५६ विश्वप्रतिष्ठिताय नमः
५७ लङ्कारये नमः
५८ कालपुरुषाय नमः
५९ लङ्केशगृहभंजनायन०
१६० भूतावासाय नमः
६१ वासुदेवाय नमः
६२ वसवे नमः
६३ त्रिभुवनेश्वराय नमः
६४ श्रीरामरूपाय नमः
६५ कृष्णाय नमः

६६ लङ्काप्रासादभंजकाय०
६७ कृष्णायनमः
६८ कृष्णस्तुतायनमः
६९ शान्तायनमः
१७० शान्तिदायनमः
७१ विश्वपावनायनमः
७२ विश्वभोक्त्रेनमः
७३ मारिघ्नायनमः
७४ ब्रह्मचारिणेनमः
७५ जितेन्द्रियायनमः
७६ ऊर्ध्वगायनमः

७७ लांगूलिनेनमः
७८ मालिनेनमः
७९ लांगूलाहतराक्षसाय०
१८० समीरतनुजायनमः
८१ वीरायनमः
८२ वीरमारायनमः
८३ जयप्रदायनमः
८४ जगन्मंगलदायनमः
८५ पुण्यायनमः
८६ पुण्यश्रवणकीर्तना-
यनमः

१८७ ॐ पुण्यकीर्तये नमः	१९९ ॐ ज्ञानदाय नमः
८८ पुण्यगीतये नमः	२०० प्राणदाय नमः
८९ जगत्पावनपावनाय०	१ प्राणाय नमः
१९० देवेशाय नमः	२ जगत्प्राणाय नमः
९१ मितमाराय नमः	३ समीरणाय नमः
९२ रामभक्तिविधायकाय०	४ विभीषणप्रियाय०
९३ धात्रे नमः	५ शूराय नमः
९४ ध्येयाय नमः	६ पिप्पलाश्रयाय नमः
९५ भगाय नमः	७ सिद्धिदाय नमः
९६ साक्षिणे नमः	८ सिद्धाश्रयाय नमः
९७ चेत्रे नमः	९ कालाय नमः
९८ चैतन्यविग्रहाय नमः	२१० कालभक्षकाय नमः

११ भर्जितायनमः	२३ अप्रमेयात्मनेनमः
१२ लंकेशनिधनस्थायिनेनमः	२४ रेवत्यादिनिवारकायनमः
१३ लंकाविदाहकायनमः	२५ लक्ष्मणप्राणदात्रेनमः
१४ ईश्वरायनमः	२६ सीताजीवनहेतुकायनमः
१५ चंद्रसूर्याग्निनेत्रायनमः	२७ रामध्येयायनमः
१६ कालाग्नयेनमः	२८ हृषीकेशायनमः
१७ प्रलयान्तकायनमः	२९ विष्णुभक्तायनमः
१८ कपीनायनमः	२३० जटिनेनमः
१९ कपीशायनमः	३१ बलिनेनमः
२२० पुण्यराशयेनमः	३२ सिद्धायनमः
२१ द्वादशराशिगायनमः	३३ देवारिदर्पघ्नेनमः
२२ सर्वाश्रयायनमः	३४ होत्रेनमः

हनु.
२१७

३५ ॐ धात्रे नमः
३६ कर्त्रे नमः
३७ जगत्प्रभवे नमः
३८ नगरग्रामपालाय नमः
३९ शुद्धाय नमः
२४० बुद्धाय नमः
४१ निरंतनाय नमः
४२ निरंजनाय नमः
४३ निर्विकल्पाय नमः
४४ गुणातीताय नमः
४५ भयंकराय नमः
४६ हनुमते नमः
४७ ॐ दुराराध्याय नमः
४८ तपस्साध्याय नमः
४९ अमरेश्वराय नमः
२५० जानकीघनशोकोत्थतापहर्त्रे नमः
५१ पराशराय नमः
५२ वाङ्मयाय नमः
५३ सदसद्रूपाय नमः
५४ कारणाय नमः
५५ प्रकृतेःपराय नमः
५६ भाग्यदाय नमः
५७ निर्मलाय नमः

सह

५८ ॐ नेत्रे नमः
५९ पुच्छलंकाविदाहकाय०
२६० पुच्छबद्धाय नमः
६१ यातुधानाय नमः
६२ यातुधानरिपुप्रियाय०
६३ छायापहारिणे नमः
६४ भूतेशाय नमः
६५ लोकेशाय नमः
६६ सद्गतिप्रदाय नमः
६७ प्लवंगेश्वराय नमः
६८ क्रोधाय नमः
६९ ॐ क्रोधसंरक्तलोचनाय०
२७० क्रोधहर्त्रे नमः
७१ तापहर्त्रे नमः
७२ भक्ताभयाय नमः
७३ वरप्रदाय नमः
७४ भक्तानुकंपिने नमः
७५ विश्वेशाय नमः
७६ पुरुहूताय नमः
७७ पुरंदराय नमः
७८ अग्नये नमः
७९ विभावसवे नमः
२८० भास्वते नमः

८१ यमायनमः
८२ निर्ऋतयेनमः
८३ वरुणायनमः
८४ वायुगतिमतेनमः
८५ वायवेनमः
८६ कुबेरायनमः
८७ ईश्वरायनमः
८८ रवयेनमः
८९ चन्द्रायनमः
२९० कुजायनमः
९१ सौम्यायनमः
९२ गुरवेनमः
९३ काव्यायनमः
९४ शनैश्चरायनमः
९५ राहवेनमः
९६ केतवेनमः
९७ मरुतेनमः
९८ होत्रेनमः
९९ धात्रेनमः
३०० हर्त्रेनमः
१ समीरजायनमः
२ मशकीकृतदेवारयेनमः
३ दैत्यारयेनमः
४ मधुसुदनायनमः

५ कामायनमः
६ कपयेनमः
७ कामपालायनमः
८ कपिलायनमः
९ विश्वजीवनायनमः
३१० भागीरथीपदाम्भोजायनमः
११ सेतुबंधविशारदायनमः
१२ स्वाहाकारायनमः
१३ स्वधाकारायनमः
१४ हविषेनमः
१५ कव्यायनमः
१६ हव्यायनमः
१७ प्रकाशकायनमः
१८ स्वप्रकाशायनमः
१९ महावीरायनमः
३२० लघवेनमः
२१ अमितविक्रमायनमः
२२ भंडानोड्डानगतिमतेनमः
२३ सद्गतयेनमः
२४ पुरुषोत्तमायनमः
२५ जगदात्मनेनमः
२६ जगद्योनयेनमः
२७ जगदंतायनमः

हनु. २१९

२८ ॐ अनन्तकाय नमः
२९ विपाप्मने नमः
३३० निष्कलंकाय नमः
३१ महते नमः
३२ महदहंकृतये नमः
३३ खाय नमः
३४ वायवे नमः
३५ पृथिव्यै नमः
३६ आपाय नमः
३७ वह्नये नमः
३८ दिक्कालाय नमः
३९ एकस्थाय नमः

सह

३४० ॐ क्षेत्रज्ञाय नमः
४१ क्षेत्रहंत्रे नमः
४२ पल्वलीकृतसागराय०
४३ हिरण्मयाय नमः
४४ पुराणाय नमः
४५ खेचराय नमः
४६ भूचराय नमः
४७ मनसे नमः
४८ हिरण्यगर्भाय नमः
४९ सुत्राम्णे नमः
३५० राजराजाय नमः
५१ विशांपतये नमः

५२ ॐ वेदांतवेद्याय नमः
५३ उद्गीथाय नमः
५४ वेदाय नमः
५५ वेदांगपारगाय नमः
५६ प्रतिग्रामस्थितये नमः
५७ सद्यःस्फूर्तिदात्रे नमः
५८ गुणाकाराय नमः
५९ नक्षत्रमालिने नमः
३६० भूतात्मने नमः
६१ सुरभये नमः
६२ कल्पपादपाय नमः
६३ चिंतामणये नमः

६४ ॐ गुणनिधये नमः
६५ प्रजाद्वाराय नमः
६६ अनुत्तमाय नमः
६७ पुण्यश्लोकाय नमः
६८ पुरारातये नमः
६९ ज्योतिष्मते नमः
३७० शर्वरीपतये नमः
७१ किलिकिलिरावसंत्रस्तभूतप्रेतपिशाचकाय०
७२ ऋणत्रयहराय नमः
७३ सूक्ष्माय नमः
७४ स्थूलाय नमः

७५ सर्वगतयेनमः
७६ पुसेनमः
७७ अपस्मारहरायनमः
७८ स्मर्त्रेनमः
७९ श्रुतयेनमः
३८० गाथायैनमः
८१ स्मृतयेनमः
८२ मनवेनमः
८३ स्वर्गद्वारायनमः
८४ प्रजाद्वारायनमः
सह ८५ मोक्षद्वारायनमः
८६ यतीश्वरायनमः

८७ नादरूपायनमः
८८ परब्रह्मणेनमः
८९ ब्रह्मणेनमः
३९० ब्रह्मपुरातनायनमः
९१ एकायनमः
९२ अनेकायनमः
९३ जनायनमः
९४ शुक्लायनमः
९५ स्वयंज्योतिषेनमः
९६ अनाकुलायनमः
९७ ज्योतिर्ज्योतिषेनमः
९८ अनादयेनमः

९९ सात्त्विकायनमः
४०० राजसायनमः
१ तमसेनमः
२ तमोहर्त्रेनमः
३ निरालंबायनमः
४ निराकारायनमः
५ गुणाकरायनमः
६ गुणाश्रयायनमः
७ गुणामयायनमः
८ बृहत्कायायनमः
९ बृहद्यशसेनमः
४१० बृहद्धनुषेनमः

११ बृहत्पादायनमः
१२ बृहन्मूर्ध्नेनमः
१३ बृहत्स्वनायनमः
१४ बृहत्कायायनमः
१५ बृहन्नासायनमः
१६ बृहद्बाहवेनमः
१७ बृहत्तनवेनमः
१८ बृहद्यत्नायनमः
१९ बृहत्कार्यायनमः
४२० बृहत्पुच्छायनमः
२१ बृहत्करायनमः
२२ बृहद्गतयेनमः

हनु. २२१

२३ ॐ बृहत्सेव्याय नमः
२४ बृहल्लोकाय नमः
२५ फलप्रदाय नमः
२६ बृहच्छक्तये नमः
२७ बृहद्वाञ्छाफलदाय०
२८ बृहदीश्वराय नमः
२९ बृहल्लोकनुताय नमः
४३० द्रष्ट्रे नमः
३१ विद्योद्गात्रे नमः
३२ जगद्गुरवे नमः
३३ देवाचार्याय नमः

सह.

३४ सत्यवादिने नमः
३५ ॐ ब्रह्मवादिने नमः
३६ कलाधराय नमः
३७ सप्तपातालगामिने०
३८ मलयाचलसंश्रयाय०
३९ उत्तराशास्थिताय०
४४० श्रीदाय नमः
४१ दिव्यौषधीवशाय०
४२ खगाय नमः
४३ शाखामृगाय नमः
४४ कपीन्द्राय नमः
४५ पुराणाय नमः
४६ प्राणचंचुराय नमः

४७ चतुरायनमः
४८ ब्राह्मणायनमः
४९ योगिनेनमः
४५० योगगम्यायनमः
५१ परावरायनमः
५२ अनादयेनमः
५३ निधनायनमः
५४ व्यासाय नमः
५५ वैकुंठाय नमः
५६ पृथिवीपतये नमः
५७ अपराजितये नमः
५८ जितारातये नमः
५९ सदानंददाय नमः
४६० ईशित्रे नमः
६१ गोपालाय नमः
६२ गोपतये नमः
६३ योध्रे नमः
६४ कलये नमः
६५ कालाय नमः
६६ परात्पराय नमः
६७ मनोवेगिने नमः
६८ सदायोगिने नमः
६९ संहारभयनाशनाय नमः
४७० तत्त्वदात्रे नमः

हनु.
२२२

७१ ॐ तत्त्वज्ञाय नमः
७२ तत्त्वाय नमः
७३ तत्त्वप्रकाशाय नमः
७४ शुद्धाय नमः
७५ बुधाय नमः
७६ नित्ययुक्ताय नमः
७७ भक्ताकाराय नमः
७८ जगद्रथाय नमः
७९ प्रलयाय नमः
४८० अमितमायाय नमः
८१ मायातीताय नमः
८२ विमत्सराय नमः

सह.

८३ ॐ मायानिर्जितरक्षसे नमः
८४ मायानिर्मितविष्टपाय०
८५ मायाश्रयाय नमः
८६ निर्लेपाय नमः
८७ मायानिवर्त्तकाय नमः
८८ सुखाय नमः
८९ सुखासुखप्रदाय नमः
४९० नागाय नमः
९१ महेशकृतसंस्तवाय नमः
९२ महेश्वराय नमः
९३ सत्यसंधाय नमः
९४ शरभाय नमः

९५ कलिपावनायनमः
९६ रसायनमः
९७ रसज्ञायनमः
९८ सन्मानायनमः
९९ रूपायनमः
५०० चक्षुषेनमः
१ स्तुतयेनमः
२ रवायनमः
३ प्राणायनमः
४ गन्धायनमः
५ स्पर्शायनमः
६ स्पर्शनायनमः

७ अहंकारमानगायनमः
८ नेतिनेतीतिगम्यायनमः
९ वैकुंठभजनप्रियायनमः
१० गिरिशायनमः
११ गिरिजाकांतायनमः
१२ दुर्वाससेनमः
१३ कवयेनमः
१४ अंगिरसेनमः
१५ भृगवेनमः
१६ वासिष्ठायनमः
१७ च्यवनायनमः
१८ नारदायनमः

हनु. ५१९ ॐ तुंबराय नमः
२२३ ५२० अमलाय नमः
२१ विश्वक्षेत्राय नमः
२२ विश्वबीजाय नमः
२३ विश्वनेत्राय नमः
२४ विश्वपाय नमः
२५ याजकाय नमः
२६ यजमानाय नमः
२७ पावकाय नमः
२८ पित्रे नमः
सह २९ श्रद्धायै नमः
५३० बुद्धयै नमः

३१ ॐ क्षमायै नमः
३२ तंद्रायै नमः
३३ मंत्राय नमः
३४ मंत्रयित्रे नमः
३५ सुराय नमः
३६ राजेन्द्राय नमः
३७ भूपतये नमः
३८ रुंडमालिने नमः
३९ संसारसारथये नमः
५४० नित्याय नमः
४१ संपूर्णकामाय नमः
४२ भक्तकामदुघे नमः

४३ उत्तमायनमः
४४ गणपायनमः
४५ केशवायनमः
४६ भ्रात्रेनमः
४७ पित्रेनमः
४८ मात्रेनमः
४९ मारुतयेनमः
५५० सहस्रमूर्ध्नेनमः
५१ सहस्रास्यायनमः
५२ सहस्राक्षायनमः
५३ सहस्रपादायनमः
५४ कामजितेनमः

५५ कामदहनायनमः
५६ कामायनमः
५७ काम्यफलप्रदायनमः
५८ मुद्रापहारिणेनमः
५९ रक्षोघ्नायनमः
५६० क्षितिभारहरायनमः
६१ अकलायनमः
६२ नखदंष्ट्रायुधायनमः
६३ विष्णवेनमः
६४ भक्ताभयवरप्रदायनमः
६५ दर्पघ्नेनमः
६६ दर्पदायनमः

हनु. २२४

६७ ॐ इष्टाय नमः
६८ शतमूर्त्तये नमः
६९ अमूर्त्तिमते नमः
५७० महानिधये नमः
७१ महाभागाय नमः
७२ महागर्भाय नमः
७३ महर्द्धिदाय नमः
७४ महाकाराय नमः
७५ महायोगिने नमः
७६ महातेजसे नमः
७७ महाद्युतये नमः
७८ महाकर्मणे नमः
७९ ॐ महानादाय नमः
५८० महामंत्राय नमः
८१ महामतये नमः
८२ महाशयाय नमः
८३ महोदराय नमः
८४ महादेवात्मकाय न०
८५ विभवे नमः
८६ रुद्रकर्मणे नमः
८७ अकृतकर्मणे नमः
८८ रत्ननाभाय नमः
८९ कृतागमाय नमः
५९० अंभोनिधिलंघनाय०

सह

९१ सिंहायनमः
९२ सत्यधर्मायनमः
९३ प्रमोदनायनमः
९४ जितामित्रायनमः
९५ जयायनमः
९६ सोमायनमः
९७ विजयायनमः
९८ वायुवाहनायनमः
९९ जीवायनमः
६०० धात्रेनमः
१ सहस्रांशवेनमः
२ मुकुंदायनमः
३ भूरिदाक्षिणायनमः
४ सिद्धार्थायनमः
५ सिद्धिदायनमः
६ सिद्धसंकल्पायनमः
७ सिद्धिहेतुकायनमः
८ सप्तपातालचरणायनमः
९ सप्तर्षिगणवंदितायनमः
६१० सप्ताब्धिलंघनायनमः
११ वीरायनमः
१२ सप्तद्वीपोरुमंडलायनमः

१३ ॐ सप्तांगराज्यसुखदाय०
१४ सप्तमातृनिवेशिताय०
१५ सप्तस्वर्लोकमुकुटाय०
१६ सप्तहोत्रे नमः
१७ स्वराश्रयाय नमः
१८ सप्तच्छंदाय नमः
१९ निधये नमः
६२० सप्तच्छंदसे नमः
२१ सप्तजनाश्रयाय नमः
२२ सप्तसामाय नमः
२३ उपगीताय नमः
२४ ॐ सप्तपातालसंश्रयाय०
२५ बलभीमाय नमः
२६ पातालदेवताहंत्रे न०
२७ शास्त्रे नमः
२८ चातुर्यसागराय नमः
२९ उद्यद्दक्षिणदोर्दंडाय०
६३० चपलांगाय नमः
३१ प्रतोषकाय नमः
३२ वैष्णवाय नमः
३३ विश्वरूपात्मने नमः
३४ वनारये नमः

३५ कल्पभूरुहायनमः
३६ लोहितांगायनमः
३७ गदापाणयेनमः
३८ धूर्त्तायनमः
३९ सिंदूरलेपनायनमः
६४० कोटिकंदर्पसौंदर्यायनमः
४१ कपिवृंदप्रपूजितायनमः
४२ रुद्रावतारायनमः
४३ गंभीरायनमः
४४ गंभीरध्वानसंभवायनमः
४५ सामगैकशिरोरत्नायनमः
४६ गानविद्याप्रकाशकाय०
४७ स्वर्णयज्ञोपवीतिनेनमः
४८ कुमारायनमः
४९ ब्रह्मदीक्षितायनमः
६५० अश्रमायनमः
५१ परमोत्साहायनमः
५२ ऐश्वर्यौदार्यसागरायनमः
५३ पंचाननायनमः
५४ विराडात्मनेनमः
५५ स्वराजेनमः
५६ एकादशाननायनमः

५७ ॐ विधिस्तुताय नमः
५८ कृपामूर्त्तये नमः
५९ रामहृदे नमः
६६० भक्तवत्सलाय नमः
६१ अदाह्याय नमः
६२ अच्छेद्याय नमः
६३ आधाराय नमः
६४ वज्राङ्गाय नमः
६५ भुजविक्रमाय नमः
६६ श्रीरामहृदयानन्दाय०
६७ चिरायुषे नमः

६८ ॐ पूर्णपिंडजाय नमः
६९ ध्यानशीलाय नमः
६७० प्रशांतात्मने नमः
७१ रामनामामृताशनाय०
७२ मेघरूपाय नमः
७३ मेघवृष्टिनिवारकाय०
७४ मेघजीवनहेतवे नमः
७५ मेघश्यामाय नमः
७६ परात्मकाय नमः
७७ समीरतनयाय नमः
७८ बोध्रे नमः

सह

७९ ॐ तत्त्वविद्याविशारदा०
६८० अमोघाय नमः
८१ अमोघदृष्टये नमः
८२ दिष्टदाय नमः
८३ अनिष्टनाशाय नमः
८४ अर्थाय नमः
८५ अनर्थापहारिणे नमः
८६ समर्थाय नमः
८७ रामसेवकाय नमः
८८ अर्थिने नमः
८९ धन्याय नमः

६९० ॐ सुरारातये नमः
९१ पुंडरीकाक्षाय नमः
९२ आत्मभुवे नमः
९३ संकर्षणाय नमः
९४ विशुद्धात्मने नमः
९५ विद्याराशये नमः
९६ सुरेश्वराय नमः
९७ अचलोद्धारकाय०
९८ नित्याय नमः
९९ सेतुकृते नमः
७०० रामसारथये नमः

हनु. २२७

१ आनंदायनमः
२ परमानन्दायनमः
३ मत्स्यायनमः
४ कूर्मायनमः
५ निधयेनमः
६ शूरायनमः
७ वराहायनमः
८ नारसिंहायनमः
९ वामनायनमः
७१० जमदग्निजायनमः
११ रामायनमः
१२ कृष्णायनमः
१३ शिवायनमः
१४ बुद्धायनमः
१५ कल्किनेनमः
१६ रामाश्रयायनमः
१७ हरायनमः
१८ नंदिनेनमः
१९ शृङ्गिणेनमः
७२० चंडिनेनमः
२१ गणेशायनमः
२२ गणसेवितायनमः

सह.

२३ कर्माध्यक्षायनमः
२४ सुरारामायनमः
२५ विश्रामायनमः
२६ जगतीपतयेनमः
२७ जगन्नाथायनमः
२८ कपीशायनमः
२९ सर्वावासायनमः
७३० सदाश्रयायनमः
३१ सुग्रीवादिस्तुताय०
३२ दांतायनमः
३३ सर्वकर्मणेनमः
३४ प्लवंगमायनमः
३५ नखादारितरक्षसेनमः
३६ नखयुद्धविशारदायनमः
३७ कुशलायनमः
३८ सुधनायनमः
३९ शेषायनमः
७४० वासुकयेनमः
४१ तक्षकायनमः
४२ सुवर्णवर्णायनमः
४३ बलाढ्यायनमः
४४ पुरजेत्रेनमः

हनु. २२८

४५ ॐ अघनाशनाय नमः
४६ कैवल्याय नमः
४७ कैवल्यदीपाय नमः
४८ गरुडाय नमः
४९ पन्नगाय नमः
७५० गुरवे नमः
५१ क्लिक्लिरावहतारातये०
५२ गर्वाय नमः
५३ पर्वतभेदनाय नमः
५४ वज्राङ्गाय नमः
५५ वज्रवज्राय नमः

५६ ॐ भक्ताय नमः
५७ भक्तवज्रनिवारणाय०
५८ नखायुधाय नमः
५९ मणिग्रीवाय नमः
७६० ज्वालिने नमः
६१ मालिने नमः
६२ भास्कराय नमः
६३ प्रौढप्रतापाय नमः
६४ स्नपनाय नमः
६५ भक्ततापनिवारकाय०
६६ शरणाय नमः

सह.

६७ जीवनायनमः
६८ भोक्त्रेनमः
६९ नानाचेष्टायनमः
७७० चंचलायनमः
७१ स्वस्थायनमः
७२ अस्वास्थ्यघ्नेनमः
७३ दुःखशांतनायनमः
७४ पवनात्मजायनमः
७५ पावनायनमः
७६ पवनायनमः
७७ कांतायनमः

७८ भक्तांगायनमः
७९ सहनाय मनः
७८० बलाय नमः
८१ मेघनादरिपवे नमः
८२ मेघनादसंहतराक्ष-
साय नमः
८३ क्षराय नमः
८४ अक्षराय नमः
८५ विनीतात्मने नमः
८६ वानरेशाय नमः
८७ सतांगतये नमः

हनु. २२९ ८८ ॐ श्रीकंठाय नमः
८९ शितिकंठाय नमः
७९० सहायाय नमः
९१ असहृनकाय नमः
९२ अस्थूलाय नमः
९३ अनणवे नमः
९४ भर्गाय नमः
९५ देवाय नमः
९६ संसृतिनाशाय नमः
सह. ९७ अध्यात्मविद्याय नमः
९८ साराय नमः

९९ ॐ अध्यात्मकुशलाय०
८०० सुधिये नमः
१ अकल्मषाय नमः
२ सत्यहेतवे नमः
३ सत्यदाय नमः
४ सत्यगोचराय नमः
५ सत्यगर्भाय नमः
६ सत्यरूपाय नमः
७ सत्याय नमः
८ सत्यपराक्रमाय नमः
९ अञ्जनीप्राणलिंगाय०

८१० वायुवंशोद्भवायनमः
११ अश्रुतयेनमः
१२ भद्ररूपायनमः
१३ सुरूपायनमः
१४ चित्ररूपधृषेनमः
१५ मैनाकवंदितायनमः
१६ सूक्ष्मदशनायनमः
१७ विजयायनमः
१८ जयायनमः
१९ क्रांतादिङ्मण्डलायनमः
८२० रुद्रायनमः

२१ प्रकटीकृतविक्रमायनमः
२२ कंबुकंठायनमः
२३ प्रसन्नात्मनेनमः
२४ ह्रस्वनासायनमः
२५ वृकोदरायनमः
२६ लम्बोष्ठायनमः
२७ कुंडलिनेनमः
२८ चित्रमालिनेनमः
२९ योगविदांवरायनमः
८३० विपश्चितेनमः
३१ कवयेनमः

३२ ॐ आनन्दविग्रहाय नमः
३३ अनन्यशासनाय नमः
३४ फल्गुनीसूनवे नमः
३५ अव्यग्राय नमः
३६ योगात्मने नमः
३७ योगतत्पराय नमः
३८ योगविदे नमः
३९ योगकर्त्रे नमः
८४० योगयोनये नमः
४१ दिगम्बराय नमः
४२ अकारादिहकारान्ता०

४३ ॐ वर्णनिर्मिताय नमः
४४ विग्रहाय नमः
४५ उलूखलमुखाय नमः
४६ सिद्धाय नमः
४७ संस्तुताय नमः
४८ प्रथमेश्वराय नमः
४९ श्लिष्टजंघाय नमः
८५० श्लिष्टपाणये नमः
५१ श्लिष्टजानवे नमः
५२ शिखाधराय नमः
५३ सुशर्मणे नमः

५४ ॐ अमितशर्मिणे नमः
५५ नारायणपरायणाय०
५६ जिष्णवे नमः
५७ भविष्णवे नमः
५८ रोचिष्णवे नमः
५९ ग्रसिष्णवे नमः
८६० स्थास्नवे नमः
६१ हरये नमः
६२ रुद्रानुकृते नमः
६३ वृक्षकंपनाय नमः
६४ भूमिकंपनाय नमः

६५ ॐ गुणप्रवाहाय नमः
६६ सूत्रात्मने नमः
६७ वीतरागाय नमः
६८ स्तुतिप्रियाय नमः
६९ नागकन्याभयध्वंसिने
८७० ऋतुपर्णाय नमः
७१ कपालभृते नमः
७२ अनाकुलाय नमः
७३ भगाय नमः
७४ अपायाय नमः
७५ अनपायाय नमः

हनु.
२३१

७६ वेदपारगायनमः
७७ अक्षरायनमः
७८ पुरुषायनमः
७९ लोकनाथायनमः
८८० ऋक्षप्रभवेनमः
८१ दृढायनमः
८२ अष्टांगयोगायनमः
८३ फलभुवेनमः
८४ सत्यसंधायनमः
८५ पुरुष्टुतायनमः
८६ श्मशानस्थाननिळयाय

८७ प्रेतविद्रावणायनमः
८८ श्रमायनमः
८९ पञ्चाक्षरपरायनमः
८९० पञ्चमातृकायनमः
९१ रञ्जनायनमः
९२ ध्वजायनमः
९३ योगिनेनमः
९४ वृंदवंद्यायनमः
९५ श्रियायनमः
९६ शत्रुघ्नायनमः
९७ अनन्तविक्रमायनमः

सह.

९८ ॐ ब्रह्मचारिणे नमः
९९ इन्द्रियरिपवे नमः
९०० धृतदण्डाय नमः
१ दशात्मकाय नमः
२ अप्रपंचाय नमः
३ सदाकाराय नमः
४ शूरसेनाविदारकाय०
५ वृद्धाय नमः
६ प्रमोदाय नमः
७ आनन्दाय नमः
८ सप्तजिह्वपतये नमः

९ ॐ धराय नमः
९१० नवद्वारपुराधाराय०
११ प्रत्यग्राय नमः
१२ सामगायकाय नमः
१३ षट्चक्रधाम्ने नमः
१४ स्वर्लोकाय नमः
१५ भयहृते नमः
१६ नामदाय नमः
१७ अमदाय नमः
१८ सर्ववश्यकराय नमः
१९ शक्तये नमः

१२० अनन्तायनमः
२१ अनन्तमङ्गलायनमः
२२ अष्टमूर्तिधरायनमः
२३ नेत्रेनमः
२४ विरूपायनमः
२५ स्वरसुन्दरायनमः
२६ धूम्रकेतवेनमः
२७ महाकेतवेनमः
२८ सत्यकेतवेनमः
२९ महारथायनमः
१३० नन्दीप्रियायनमः
३१ स्वतन्त्रायनमः
३२ मेखलिनेनमः
३३ डमरुप्रियायनमः
३४ लोहांगायनमः
३५ सर्वविदेनमः
३६ धन्विनेनमः
३७ खड्गदायनमः
३८ शर्वायनमः
३९ ईश्वरायनमः
१४० फलभुजेनमः
४१ फलहस्तायनमः

४२ सर्वकर्मफलप्रदायनमः
४३ धर्माध्यक्षायनमः
४४ धर्मफलायनमः
४५ धर्मायनमः
४६ धर्मप्रदायनमः
४७ अर्थदायनमः
४८पञ्चविंशतितत्त्वज्ञायनमः
४९ तारकब्रह्मतत्पतयेनमः
१५० त्रिमार्गवसतिनेनमः
५१ भीमायनमः
५२ सर्वदुष्टनिबर्हणायनमः
५३ ऊर्जस्वतेनमः
५४ निष्कलायनमः
५५ शूलिनेनमः
५६ मालिनेनमः
५७ गर्जायनमः
५८ निशाचरायनमः
५९ रक्ताम्बरधरायनमः
१६० रक्तायनमः
६१ रक्तमालाविभूषणायनमः
६२ वनमालिनेनमः
६३ शुभांगायनमः

६४ ॐ श्वेताय नमः
६५ श्वेतांबराय नमः
६६ यूने नमः
६७ जयाय नमः
६८ अजेयाय नमः
६९ परीवादाय नमः
९७० सहस्रवदनाय नमः
७१ कवये नमः
७२ शाकिनीडाकिनीयक्ष-रक्षोभूतप्रभञ्जकाय०
७३ सद्योजाताय नमः
७४ ॐ कायगतये नमः
७५ ज्ञानमूर्त्तये नमः
७६ यशस्कराय नमः
७७ शंभुतेजसे नमः
७८ सार्वभौमाय नमः
७९ विष्णुभक्ताय नमः
९८० प्लवंगमाय नमः
८१ चतुर्नवतिमन्त्रज्ञाय०
८२ पौलस्त्यबलदर्पघ्ने न०
८३ सर्वलक्ष्मीप्रदाय नमः
८४ श्रीमते नमः

८५ अंगदप्रियायनमः
८६ ईतिनुदेनमः
८७ स्मृतयेनमः
८८ बीजायनमः
८९ सुरेशायनमः
९९० संसारभयनाशनायनमः
९१ उत्तमायनमः
९२ श्रीपरिवारायनमः
९३ श्रीभुवेनमः
९४ उग्रायनमः
९५ कामदुघेनमः
९६ तारकायनमः
९७ भगवतेनमः
९८ त्रात्रेनमः
९९ स्वस्तिदात्रेनमः
१००० सुमंगलायनमः

अनेन सहस्रनाम्नाऽमुकद्रव्यसमर्पणेन श्रीहनुमद्देवताप्रीयताम् ॥ इति श्री-बृ० ध० उपासनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमत्सहस्रनामावली निरूपणं नाम सप्तविंश प्रकरणम् ॥ २७ ॥

अथ हनुमज्जन्ममाहात्म्यकथा ॥ अथ ते संप्रव
क्ष्यामि जयंतीव्रतमुत्तमम्।पुरा तु केसरीनाम वानरो
वानरर्षभः ॥ १ ॥ तस्य भार्याञ्जनीनाम ऋष्यमूक
गिरौ तपः । चकार सुमहद्घोरं सप्तवर्षसहस्रकम्
॥२॥ तपसा तेन संतुष्टः शंभूवाच वरं वृणु । सापि
वव्रे यशस्वन्तं महाभक्तं महाबलम् ॥ ३ ॥ वज्रदेह
पुत्रवरमुमाकान्तस्तदाब्रवीत् । एकादशो महारुद्र
स्तव पुत्रो भविष्यति॥४॥ हस्तांजलिं प्रसार्यैव मम
ध्यानपरा भव । नेत्रे पिधाय तिष्ठस्व वायुश्चात्राग
मिष्यति ॥ ५ ॥ तवांजलौ प्रसादं च दत्त्वान्तर्धान

मेष्यति । तत्प्रसादं भक्षयित्वा तव पुत्रो भविष्यति
॥६॥ इत्युक्त्वान्तर्दधे शंभुः साञ्जनी तत्र संस्थिता।
एतस्मिन्नन्तरे राज्ञो यज्ञे दशरथस्य च ॥७॥ कैकेयी
हस्ततः पिण्डं जहार चिल्लिपक्षिणी । गच्छन्त्या
काशमार्गेण तदा वायुर्महानभूत् ॥ ८ ॥ तुण्डात्प्र
गलिते पिंडे वायुर्नीत्वाञ्जलौञ्जनेः । क्षिप्तवान्सापि तं
पिण्डं भक्षयामास तत्क्षणात् ॥ ९ ॥ नवमासे गते
पुत्रं सुषुवे सांजनी शुभम् । चैत्रे मासि सिते पक्षे पौर्ण
मास्यां कुजेऽहनि ॥ १० ॥ मौञ्जीमेखलया युक्तः
कौपीनपरिधारकः। कर्णयोःकुण्डले प्रोतस्तथा यज्ञो

पवीतकम् ॥ ११ ॥ प्रवालसदृशो वर्णो मुखे पुच्छे
च रक्तकः । एवं वानररूपेण प्रकटोऽभूत्क्षुधातुरः
॥१२॥आलोकयन्दशादिशं क्षुधाक्रान्तस्तदाञ्जनी ।
अन्तर्गृहे जगामाशु फलानयनकाम्यया॥१३॥ तदा
तुक्षुधितो बालो रुदन्दृष्ट्वार्कमण्डलम् ।आरक्तं च फलं
मत्वा चोत्पपातातिचञ्चलः ॥१४॥जगर्ज सिंहवन्नादं
करपादौ प्रसार्य च ।सहाचला भुवश्चेलुर्दिशः सर्वाः
प्रजज्वलुः ॥१५ ॥ तदा स चाञ्जनीपुत्रो मनोवेगेन
मारुतिः।मुखं प्रसार्य निकटं ययौ सूर्यस्य चाञ्जसा
॥ १६ ॥ तत्रैव सिंहिकापुत्रं ग्रसन्तमिव दारुणम् ।

पुच्छेन ताडयामास सोऽपतद्भयविह्वलः ॥१७॥ पुर
न्दरमथागत्य पुच्छदुःखं निवेदयत् । श्रुत्वाश्चर्यंतदा
चेन्द्रो वज्रमादाय सत्वरम् ॥ १८ ॥ देवसेनासमा
युक्तः सराहुस्तत्र चाययौ।एतस्मिन्नंतरे वायुनन्दनः
सूर्यमण्डलम् ॥ १९ ॥ हस्ते गृहीत्वा नैवास्ति फल
मित्याहमारुतिः । त्यक्त्वार्कमंडलं पश्चान्मातुर्निक
टमाययौ ॥२०॥ तदा तु मार्गमध्येन्द्रं राहुं देवगणैः
सह । युद्धोद्यतं च दृष्ट्वैव क्रोधसंरक्तलोचनः ॥२१॥
राहुं च ताडयामास सेन्द्रान्देवगणाँस्तथा । जघान
क्षणमात्रेण युद्धं कृत्वा सुदारुणम् ॥२२॥तदातिव्या

हनु. २३९

कुलश्चेन्द्रो गृहीत्वावज्रमुत्तमम्। जघान वायुपुत्रस्य
हनुदेशे महाबलः ॥ २३ ॥ हाहाकारस्तदा चासीत्
पतिते वायुनन्दने। मूर्च्छितं च सुतं दृष्ट्वा वायुः क्रोध
समाकुलः ॥ २४ ॥ उवाच वचनं तत्र देवानां तत्र
शृण्वताम्। येन मे घातितोबालस्तमिन्द्रं घातयाम्य
हम्॥२५॥ अहं सर्वस्य जगतः प्राणवायुर्न संशयः।
इत्युक्त्वाऽऽकर्षयामास श्वासोच्छ्वासं त्रिलोकजम्
॥ २६॥ तदा व्याकुलिताः सर्वा ब्रह्मरुद्रादिदेवताः।
क्षणात्तत्र समागत्य वायुं प्रोवाच पद्मभूः ॥ २७ ॥
पुत्रमुद्दिश्य जगतां नाशं कस्मात्करोषि हि । वायु

ज.मा

रुवाच ॥ नोत्थितो यदि मे पुत्रस्तदा हन्मि क्षणात्
सुरान् ॥२८ ॥ वायोर्वचनमाकर्ण्य विष्णुर्वचनमब्र
वीत्। पूर्णपिण्डात्समुत्पन्नस्तव पुत्रोतिनिर्भयः।२९।
ब्रह्मणः कल्पपर्यंतं चिरंजीवी भविष्यति। शिवउ
वाच॥ मम नेत्रसमुत्पन्नश्चाग्निःसर्वान्दहिष्यति।३०।
तथापि तव संतानं नैव बाधां करिष्यति। शूलादि
मम शस्त्राणि यानि मान्यानि मे तथा ॥३१॥ ब्रह्मो
वाच॥ ब्रह्मास्त्रं ब्रह्मदण्डश्च ब्रह्मशापस्तथैव च। अ
न्यानि मम शस्त्राणि न बाधन्ते सुतं तव॥३२॥इन्द्र
उवाच ॥ मम शस्त्रवरं वज्रं नैव बाधां करिष्यति।

अस्य वज्रसमोदेहोभविष्यतिनसंशयः ॥३३॥ हनौ
चपतितं वज्रं हनुमान्नामनामतः ॥ कुबेर उवाच॥ बहु
धा चासुरक्षयस्तवपुत्राद्भविष्याति ॥ ३४ ॥ यम उवा
च ॥ कालदण्डाद्भयं नैव तव सूनोर्भविष्यति । वरुण
उवाच ॥ भो वायो तव पुत्रस्य मम शक्तिर्भविष्य
ति ॥ ३५ ॥ युद्धं कुर्वञ्छ्रमस्तत्र न कदाचिद्भवि
ष्यति । अम्लानपङ्कजां मालां विश्वामित्रो ददौ मुदा
॥३६॥ एवं देवा वरं दत्त्वा स्वं स्वं धाममययुस्ततः ।
वायुः स्वपुत्रमादाय चांजनीनिकटं ययौ ॥ ३७ ॥
अंजनी मारुतिं वीक्ष्यरुदन् प्रेम्णा ततः परम् । स्वाङ्के

निवेश्य चालिङ्ग्य प्रेम्णास्तनमपाययत् ॥३८॥एवं
ते हनुमज्जन्म कथितं च समासतः । जयंतीदिनमा
साद्य निराहारो जितेन्द्रियः ॥३९॥ पूजां च महतीं
कृत्वा रात्रौ जागरणं चरेत् । गीतवाद्यकथालापैर्ना
मसंकीर्त्तनादिभिः ॥४०॥ हनुमन्नाटककथाप्रसंगेन
विशेषतः । ब्राह्मणान् भोजयेत्प्रातः स्वयं भुंजीत वा
ग्यतः ॥ ४१ ॥ पठनाच्छ्रवणाच्चैव हनुमद्भक्तिमान्
भवेत् ॥ ४२ ॥ चैत्रस्य शुक्लैकादश्यां मारुतेर्जन्म
चोचिरे । तत्कल्पभेदविषयो विज्ञेयो नात्र संशयः
॥ ४३ ॥ इति श्रीहरिकृष्णविनिर्मिते बृ० ध० उपा

सनास्तबके हनुमदुपासनाध्याये हनुमज्जयंतीव्रत
कथानिरूपणं नाम अष्टाविंशं प्रकरणम् ॥ २८ ॥

अथ ग्रंथालंकारः॥श्रीमद्वाजसनेयगौतमकुलोत्प
न्नोऽतिविद्यावतांमान्योगुर्जरपण्डितोमपदकौदीच्यः
सहस्राह्वकः । ज्योतिःशास्त्रविशारदोऽतिमतिमाञ्छ्री
व्यङ्कटाख्यो द्विजस्तज्ज्ञो वै हरिकृष्णसंज्ञक इमं
चक्रे विदां प्रीतये ॥१॥ दक्षिणे सुमहाराष्ट्रदेशे देव
गिरेः पुरः । औरंगाबादनगरं चास्ति तत्र जनिर्मम
॥२॥प्रार्थये सर्वविदुषां क्षमध्वं मेऽपराधकम् । यद्यत्र
कुकृतं वास्यादधिकं यत्रकुत्राचित्॥३॥ रोषमुत्सृज्य

तत्सर्वं निर्मलं कुरुतादरात् । अत्रावशिष्टो यो भागः
स तु शेषे भविष्यति ॥ ४ ॥ इति श्रीमज्ज्योतिर्वि
त्कुलावतंसव्यङ्कटरामात्मजहरिकृष्णविनिर्मिते बृह
ज्ज्योतिषार्णवेऽष्टमे धर्मस्कंधे तृतीय उपासनास्त
बके हनुमदुपासनानिरूपणं नाम चतुर्दशोत्तरशतत
मोऽध्यायः ॥ ११४॥श्लोकाः ॥१४३९॥ समुदितग्र
न्थसंख्याः ॥ २७०० ॥

समाप्तश्चायं हनुमदुपासनाध्यायः ॥

(अथाग्रे श्रीसीतोपासनाध्यायो भविष्यति)

रामदूताय च पुनः कनिष्ठिकाभ्यां विचक्षणः। ब्रह्मास्त्रवारणायास्त्रमन्त्रश्चायं समीरितः ॥ १४० ॥ एवं षडङ्गं च मुनेः कृत्वा ध्यायेदनन्यधीः।स्फटिकाभं स्वर्णकांतिं द्विभुजं च कृताञ्जलिम् ॥ १४१ ॥ कुण्डलद्वयसंशोभिमुखाम्भोजंमुहुर्मुहुः। अयुतं(१००००) तु परश्चर्यां रामस्याग्रे शिवस्य च ॥ १४२ ॥ पूजां तु वैष्णवे पीठे शैवे वापि विधीयते। आवृत्तिभिर्विना नित्यं नक्ताशी विजितेन्द्रियः ॥ १४३ ॥ क्षुद्ररोगनिवृत्त्यर्थमष्टोत्तरशतं मुने। जप्त्वा त्रिदिनमेकान्ते तेभ्यो मुच्येत तत्क्षणात् ॥ १४४ ॥ क्षुद्रं भूतप्र

शांत्यर्थमष्टोत्तरशतं मुनेः। जप्त्वैव तद्भयान्मुक्तो भवेदेवं न संशयः ॥ १४५ ॥ महारोगादिशान्त्यर्थमष्टोत्तरसहस्रकम्। जप्त्वा तस्मात्प्रमुच्येत निश्चितं नियताशनः ॥ १४६ ॥ जयाभिकांक्षिणां राज्ञामस्मादन्यन्न विद्यते। ध्यायेद्राक्षसहंतारमयुतं नियताशनः ॥१४७॥ जपन्नियतमाश्वेव जयेद्दुर्जयमप्यरिम्। सन्धानाय तु सुग्रीवसन्धातारं स्मरन्नपि ॥१४८॥ अयुतेनैव बलिना सान्धिमाप्नोत्यसंशयम्। लङ्कायां दाहकं ध्यायेज्जपन्नयुतमञ्जसा ॥ १४९ ॥ शत्रुराष्ट्रं दहेदेव विक्षुब्धमपि चानघ । जयार्थी रिपु